

עדיקים במיתתן
קרובים חיים

טבת

מי יתן ראשי מים ועיני מקור דמעה ואבכי'ה (כ"ה אב) יומם ולילה (יכמיהו ח)

א טבת תקפ"ט

רבי אברהם משה ב"ר שמחה בונם מפשיסחא זי"ע

רבינו הרה"ק רבי אברהם משה מפשיסחא זי"ע נולד ז' חנוכה בשנת ה' תק"ס לבן יחידו לאביו הרה"ק ר' שמחה בונם מפשיסחא זי"ע בן הגה"ק ר' צבי הירש המגיד מוואיידסלוב בעל ארץ צבי זי"ע בן הגה"ק ר' יהודה לייב זי"ע, ולאמו הרבנית הצדיקת מרת רבקה ע"ה ב"ר משה אורבערגער מעיר בענדין ז"ל

רבינו היה איש קדוש טהור ונורא ועילוי גדול.

כשהגיע לפרקו נשא להרבנית הצדיקת מרת צריינדל ע"ה בת הגה"ק ר' שמואל רפאל'ס מיוזפוב זי"ע. וסיפר: יום שנכנס רבינו לחופה, שיגרו אביו לבית העלמין ואיוה עליו לגשת לקברו של אחד הגדולים ולהזמינו לחתונתו בשמו. וטעה רבינו וניגש לקברו של גדול אחר, אך מיד נוכח בטעותו, ועודו עומד ליד הקבר התבטא: טעיתי, לא הוזמנתי את מר... בשוצו הביתה גער בו אביו: כיון שזמנת בטעות לגדול פלוני, איך העזת להעליבו וזמתך כך מן ההזמנה? ולכן הוסיף הרה"ק שמחה בונם: בדוא עת פקודתך, לא תיקבר בבית עלמין זה שאותו גדול טמון בו!

אביו הק' נסתלק י"ב אלול תקפ"ז

וסיפר הרה"ח ר' יודל משעלדיץ ע"ה אשר היה משמש נאמן לרבינו. אשר בליל שבת קודש האחרון קודם פטירת הרה"ק ר' בונם זי"ע אמר רבינו למשמר ר' יודל הנ"ל. שרצו לילך אל אביו הק' והלכו שניהם וישב עמנו רבינו מראשותיו של אביו הק' ושמע שאביו מתפלל ערבית, ואחר כן שמע שמתפלל תפלת שחרית, אמר רבינו: אבוי, כעת הוא זמן תפלת ערביתו ושוב התחיל להתפלל תפלת המנחה. וכאשר ראה זאת רבינו נתעלף וראשו נפל מאחוריו וכאשר ר' יודל ראה זאת מרחוק, שהיה עומד מרחוק באותו חדר רץ תיכף אליו בנחת, ונתן לו מאומה להחיות נפשו עד שהקיץ והקיץ אמר רבינו למשמר שילך עמו לביתו, וכן עשה, בדואו לביתו איוה לר' יודל שהוא יעשה קידוש ולהאיר אתו בהקדוש, וגם אמר לו שהוא הולך לישן, ואוה אותו שלא יניח לשום אדם לבא לביתו ואף אם יבואו כל אנשי העיר ויהיה רוצים לשבור הדלת לכנסם לא יתן להם בשו"א לכנסם, והוא היה על מטתו, שוכב כך עד יום ג', וכל החיות שלו היה מה שמשמר ר' יודל נתן לו בכל פעם מעט יין להחיות נפשו, וביום ג' היה נראה לבני העיר כאילו הרה"ק ר' בונם הוא סמוך לפטירתו, ורצו כל בני העיר לבית רבינו בנו, אבל משמשו לא הגיח להם בשו"א לכנסם והלכה אמו ע"ה אללו ואמרה לו בני אבקש ממך שחלך לבית אביך החולה כי מה יאמרו הצדיקות שלא רצית לילך אל אביך בעת פטירתו והשיב הוא לאמו הרבנית: אמי תאמין לי כי אם היה ביכולתי לילך בודאי הייתי הולך בעלמי, אבל מה לעשה שאין ביכולתי לילך בשום אופן, והלכה אמו אל הרה"ק ר' יחזק מווארקא זי"ע ובקשה ממנו שהוא ילך אל בנה ר' אברהם משה אולי יפעול אללו שילך לבית אביו, והשיב לה הרה"ק מווארקא: הן אמת בלם מע"כ יאמרה

לי שאלך על הגג ואשליך עממי על הארץ בודאי הייתי לביתו לדבריה אף שהוא נוגע לסכ"נ. אבל בזה לא אוכל לציית לה שאלך אל הרה"ק ר"מ, כי הוא ואביו הק' עוסקים כעת בעסק אחד, מה שמלאכים ושרפים מקנאים אותם, ואין ביכולתי להחערב עממי בזה. כן השיב הרה"ק מווארקא לאשת רבו הרבנית הצדיקת ע"ה ובזמן שנסתלק הרה"ק ר' בונם זי"ע פתח רבינו את עיניו ואמר: שרואה כעת שנעשה חשכות גדול בעולם. ובעת שהלכו עם מטת רבינו הקדוש לבית החיים הלכו לפני בית בנו רבינו, והלך רבינו החולה לפני ביתו עד אשר עברו עם המטה ותיכף הלך חזרה לביתו. (אהל יחזק)

רבינו היה ממשך העדה פשיסחא אחר פטירת אביו אבל לא האריך ימים ונסתלק שני שנים אחר פטירת אביו. פ' ויגש בשנת תקפ"ט נסע מווארקא לביתו לפשיסחא על ש"ק ובאמצע הדרך אמר שרצונו מאוד להיות שבת צביאלע, ונסע עם וצאו הרבה חסידים על שבת, והנה אחר הטיס של שחרית אמר שרואה לילך שפאצירען, והלך אל הביה"ח וסיבב את הביה"ח מבחוץ ועמד אלל מקום אחד ואמר זה המקום מריח טוב מאוד והלך לביתו, ובעת מנחה ברעוא דרעוין עלה לשמים ביום ז' לחנוכה, וזה הי' הריח הטוב מזה המקום בצביל שהוא הי' עתיד להיות נטמן שם והי' הריח הק' ממנו כי נטמן שם.

וסיפר שלאחר פטירת הרה"ק ר' שמחה בונם זי"ע היה מצני החבריא שנסעו לרבינו בנו, וביניהם האדמו"רי"ם הרה"ק ר' יחזק מווארקא זי"ע הרה"ק ר' שרגא פייביל מגריצא זי"ע, אולם הרה"ק מקאצק זי"ע לא נסע אליו, כאשר שלחו בני החבריא מכתב בקשה להרה"ק מקאצק שיואיל לבוא אליהם, ענה ואמר: ער איז טאקע א פלאס פייער, אבער עם וועט זיך שנעל אויסלעשן ואם אמנם הוא אש להבה אך איש יכבה במהרה וכן הוי, שרבינו לא האריך ימים שנסתלק כשנה ומחצה אחר פטירת אביו. (זכרונם לצרכה)

נשאר אחריו בנו הרה"ק ר' צבי מרדכי זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מתורתו של רבינו

ויהי אחר הדברים האלה והאלקים נסה את אברהם ויאמר אליו אברהם ויאמר הנני. (פרשת וירא כ"ב א') הדקדוקים רבו, יש לומר, שבעת שיעלה בנו לעולה, אזי יהיה בבחינת רחמים ואהבה לבנו, וזו קח נא אח בנך יחידך אשר אהבת, עם כל זה והעלהו לעולה, וזו אלקים יראה לו השה לעולה, אף על פי שאתה אצלי רק בבחינת בני. (אור שמחה)

ויאמר אליהם מרגלים אתם. (פרשת מקץ מ"ב ט') הטעם למה בחר בעלילת מרגלים אתם דווקא ולא איזה חטא אחר? מפני שיוסף חושש היה שאחיו ילכו לחפש אחריהם וישאלו עליו בכל קצו הארץ כדי למצוא אותם. כי בוודאי יכלו להעלות על דעתם שהוא נמכר למצריים מכיון שאורחות הישמעאלים והמדינים היו עוברים באותה דרך מצרימה. ועל ידי כן יבואו לגלות בסופו של דבר כי הוא הוא זה יוסף העומד לפניהם. לכן בא עליהם בעלילות מרגלים אתם, כדי שיהיו נפשם ויימנעו מלחקור ולדרוש אחריו כדרך מי שיש חשד עליו שהוא נזהר בלשונו ואינו מרבה בשאלות ואינו נודד על פני הארץ. כדי שלא יהיה רגלים לדבר לחזק את החשד. וכל זה עשה יוסף בכוונת שלא יבואו לגלותו ולהכירו.

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

א טבת תס"ב

רבי יאיר חיים בכרך ב"ר משה שמשון בעל חות יאיר

רבינו הגה"ק רבי יאיר חיים בכרך בעל חות יאיר אב"ד ור"ם ווארמייזא מחכמי אשכנז זי"ע [משפחת בכרך, נודע שמה בישראל ותהלתה במדינת רינוס משנות קדומים] נולד בשנת שפ"ח בעיר לייפניק לאביו הגה"ק ר' משה שמשון אב"ד ודרשן ווארמש ופראג בעל שמן המאור זי"ע בן הגה"ק ר' שמואל בעל שו"ת חוט השני זי"ע חתן הגה"ק ר' יצחק כהן זי"ע חתן רבינו יהודה ליוואה בעל מהר"ל מפראג זי"ע. ולאמו הרבנית הצדקות מרת חוה ע"ה בת האב"ד מורביה זי"ע

בהסכמות שספר שו"ת חו"י, גדולי ישראל כהשגה"ק, הגה"ק ר' אהרן תאומים זי"ע והגה"ק ר' גרשון אשכנזי זי"ע הגה"ק ר' זיסקינד מפונזא זי"ע הגה"ק ר' שמשון מווין זי"ע, כותבים על צעל שו"ת חו"י דברים נפלאים ולא יספיקו לגמור את ההלל על אדם

הגדול בענקים זה, והגה"ק האדיר ר' דוד אפענהיים אב"ד פראג זי"ע כתוב עליו: דנהירין ליה שבילי דשמעתא, ושבילי דנהר דיעה ובינה ותבונה, יורד לשיתין נוקב ויורד לעומק הלכה, חד חד נחית עד שיתפקו כל חוליות שבשדריה וכו', בסוף ספרו זה, הביא גם הקדמתו על ספרו עץ חיים למקור, והקדמת אביו על ספרו שמן המאור, הוא הי' בעל לשון ומליץ ופייטן נפלא, על מאבחו חרות הי' בתורה ובחכמה כעקביא, אשר עליו העזרה נעלת.

נסתלק לגזי מרומים א' טבת בשנת תס"ב ומונ"כ בבית החיים הישן בעיר ווארמש.

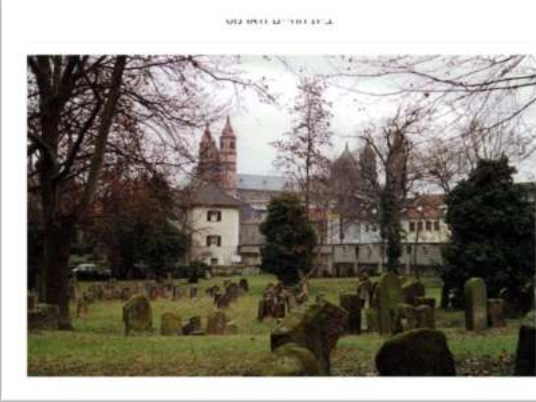
נשאר אחריו בנו הגה"ק ר' שמשון השני זי"ע. זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

כשנכנס רבינו לכריתו של אברהם אביו ע"ה וקרא שמו בישראל חיים, ושמו יאיר נוסף לו לאחר שחלה במחלה, בגיל י"ב עבר יחד עם אביו לעיר וורמש, שהחל לכהן שם לאב"ד הקהלה.

וכשהגעו לפרקו בשנת תי"ג נשא להרבנית הצדקת מרת דינה שרלן ע"ה בת הגה"ק ר' משולם אליעזר זוסמאן צרילין אב"ד פולדא זי"ע, בן הגה"ק ר' יצחק אייזק צרילין זי"ע.

רבינו היה גאון עולם כשהי' כבן כ"ג לימי חייו נכתר בתואר "מורנו" וכבן כ"ד היה כבר מפורסם לשך התורה, בשנת תמ"ז נבחר לאב"ד קאבלאנץ ובשנת תכ"א לאב"ד מגנאץ, כל גדולי זמנו פנו אליו בשאלותיהם, כי שכלו הי' חד כסכין, הי' עמוד ההוראה, ועולם גדלו בתורה הי' להפליא גם הי' בקי בחכמות השיעורים השבונות עברונות ותכונות, חסיד ובעל מקובל נורא, במקום גדולתו ענותנותו, עניו כהלל ובעל מדות נשבות, אביו חורגו הי' הגה"ק ר' טוביה הכהן בעל מעשה טוביה זי"ע,

בשנת ת"ל בא לאביו הגאון לוורמייזא בשנת ת"ן קבע דירתו בפראנקפורט, שגם הוא הלך מגולה לגולה,

אחר שנחרבה עיר וורמייזא והסביבה, והי' ישראל נתונים אז בצרה גדולה, עבר כוס התרעלה ר"ל גם עליו ועל אביו, שהי' בסכנת מות, בפ"פ הוליא לאור ספר שו"ת חוט השני מזקנו ואביו וקלת תשובת מעלמו, וכן את

ספרו הנכבד שו"ת חות יאיר, וקרא שמו חות יאיר על שם אמו מרת חוה ע"ה וסם כתוב בהקדמה שגם חיבר ספר עץ חיים, הכולל ט' חיבורים, וספר מקור חיים על שו"ע או"ח, גם עשה הגהות על הרי"ף, וחיבר ספר מר קשישא כללי ש"ס ופוסקים, ספר על מו"נ מהרמב"ם, ספר מטב אהרן השגות על ספרי הגה"ק ר' אהרן תאומים אב"ד קראקא, ועוד ש"ס שנארו בכת"י, בסוף ימיו הי' אב"ד וורמייזא,

תורתו של רבינו

כתב רבינו: דהשולח לעני מעות או יין לקידוש, מדינא צריך העני לקדש על אותו יין, או לקנית באותו דמים יין לקידוש, ומכל מקום להמנהג ששולחים לתלמיד חכם מעות, ואומרים לו דרך הכבוד לקנות בו יין או דג לשבת או ליום טוב, הואיל דהמנהג לומר כן דרך דורון וכבוד, ואין דרך להקפיד אין קפידא, ובאופן דלית קפידא יזהר ליקח מממונו יין קידוש ודי כוסות למצה וכה"ג, אעפ"י שזה שמשלח לו דורון, טוב ועדיף ממה שיקנה הוא, מכל מקום טפי יש הידור מצוה, אם קונה מכיסו, דל"ה מסטרא דחנם. (שו"ת חות יאיר סימן רל"ב)

בחקירת הראשונים ז"ל נדשתנו הרפואות, ורפואות שמנו חכמים אינן עתה שנחלשו הדורות, ואם כן איך מתרפאין היום גם כן על סמך ספרי רפואות ישנות מורכבות במדה ובמשקל לדורות תשי כח הללי, אלא כי בערך חולשת המקבל הם בני אדם, כך נמי חילשת כח העשבים והשרשים ופרחים ובעלי חיים והדומין, כי כן סגולתן שהאדם ניזון וחי מהם, וכח עולם קטן נתלה בעולם גדול הם בני אדם. (שו"ת חות יאיר סימן רל"ד)

בטבת תרס"ד

רבי עקיבא ב"ר שמעון זי"ע בעל צוף דב"ש מק"ק פאפא

רבינו הגה"ק רבי עקיבא סופר מק"ק פאפא זי"ע בעל צוף דב"ש (ר"ת דברי בן שמעון) נולד כ' אלול בפרעשבורג בשנת תקצ"ט לאביו הגה"ק ר' שמעון סופר אב"ד קראקא בעל מכתב סופר זי"ע בן מרן רבינו הגה"ק רבי משה סופר בעל חתם סופר מפרעשבורג זי"ע בן הגה"ק ר' שמואל סופר סתם זי"ע שהיה ממשפחת הגה"ק בעל ילקוט שמעוני זי"ע שהיה מזרע רבינו רש"י הקדוש זי"ע עד דוד מלך ישראל חי וקיים ע"ה. ולאמו הרבנית הצדיקת מרת מרים ע"ה בת הרבני הנגיד הרה"צ ר' דוב בער שטערענבערג מקרולה ז"ל

צקהלת פאפא, היה אחת הדמויות הבולטות ביותר, למד תורה כרבים עם תלמידי חכמים ועם פשוטי עם, והיות שהקהלה הייתה אחידה ולא התפלגה צעת שהתפלגו הקהלות בהונגריה לקהלות אורתודוקסיות, היה רבינו המיסד מוסד שנקבע בשם "וועד הכשרות" של הקהלה, שמסמכותו הבלעדית היה כל העניינים הקשורים בכשרות דהיינו בחירת רב ושוחט וזודק וכולי וכולי כדי להבטיח ציוון הקהלה על טהרת הקודש, וועד זה בחר את חבריו תמיד על סמך החלטתו הוא, כדי להבטיח שרק אנשים יראים שמים יהיו חבריו, ובזה עלה בידם שעד השואה הגוראה ר"ל התנהלה קהילה זו על דרכי התורה והיחלה.

מאוד מאוד התרחק רבינו מן הכבוד והפרסום וחי בצניעות ובפשטות, אולם בנוגע למשכילים ועושה חדשות היה איתן ולא חת נגד כל איש. כמו שכתב רבינו: ונגאָס קעס איז פֿאַיִש וְאִיז פֿרעגט וְקִבֵּץ יִקְבֵּץ הַגַּעַר בְּצִוּן וְהַקִּלְבָּה בְּנִצְבֵּד. (ישעיהו ג' ה') ואמרו חז"ל י"ח קללות קלל ישע"י הנביא ולא נתקראה דעתו עד שאמר: ירהבו הנער בזקן וגו' (מסכת חגיגה י"ד) ואמרתו, שראה ישע"י השערורה בדורו כי החל לפרוץ גדרים באמרם אין צורך עוד להעמיד על עם ה' עוד יותר, החלו להסיר בגדי ארון ביום כיפור וחתמו באכילה ושתיה, ואחר כן נפקחו עיני ישרי לב כי צורך גדול לכל הגדרים והסייגים ומסוכן מאד לשנות גם מנהג קל, אבל הבאים בימים כבר נוסחו בחטאים ולא יוכלו לעזוב דרכם הרע, ואותם הצעירים עוד לימים טובים מהם כאשר הורנו הגסיון, ולולא שהקשו מלחם נגד זקני אשמאלי ונכבדיהם אז חס ושלום אצדה כל האמונה, על כן נתקראה דעתו של ישע"י כראותו בעין נבואתו, שיבא דור שירבה הגער בזקן והקבלה כנכבד, כי על ידי זה תהיה שארית פליטה לתורתנו הקדושה. וכן היה מעשה במושב קריאי העדה ליבר בא בימים אשר למד בשיבות רמות בימי בחורו ואחר כך נחמץ ר"ל, והעמיק הרחב בדבריו להוציא ישנות מפני חדשות, ואני הייתי עוד צעיר לימים כבן עשרים וששה ואכלתי את פניו כראוי לו גם התחלתי בדבריו ונתחיתם לחרפות ויתעבר עלי ויקרא: ירהבו הנער בזקן, ואמרתו לו: עתה אבין דברי חז"ל: שלח נתקרה לדעתו וכו'. (אף דב"ש)

היה עניו בכל דרכיו ובכל מעשיו, ובשנת תרמ"ג שמו עיניהם בו ובקשו לכהנו תחת אביו בק"ק קראקא ולא אצה לשמוע מזה. ביום ג' א' לראש חודש מרחשון שנת תרס"א נפטרה זוגתו הצנועה ע"ה. נסתלק לגנוי מרומים ב' טבת בשנת תרס"ד

נשאר אחריו בניו הקדושים, בין חתני לוקחי בנותיו בלבו שלשה מהם. ה"ה הגה"ק ר' יואל סג"ל פעלנער אב"ד בעלעדר אהעל זי"ע בן הגה"ק ר' שמעון חיים אב"ד אוהעל זי"ע בן הגה"ק ר' יואל דומ"ץ בק"ק מאטערסדארף זי"ע. הגה"ק ר' משה סופר זי"ע בן הגה"ק ר' יעקב עקיבא ממיאורא זי"ע בן הגה"ק ר' אברהם שמואל בנימין סופר מפרעשבורג בעל כתב סופר זי"ע בן מרן רבינו הגה"ק רבי משה סופר בעל חתם סופר מפרעשבורג זי"ע בן הגה"ק ר' שמואל סופר סתם זי"ע שהיה ממשפחת הגה"ק בעל ילקוט שמעוני זי"ע שהיה מזרע רבינו רש"י הקדוש זי"ע עד דוד מלך ישראל חי וקיים ע"ה. והגה"ק ר' עקיבא סופר מסטאניסלוי הי"ד זי"ע זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה לו תורה וגדולה במקום אחד, גאון וחסיד עניו וזדיק, טוב איש חונן ומלווה, בצרכי ביתו ובפרט בהנוגע לעלמו היה מסתפק במועט וכלכל מאוד במשפט, אבל מתן כסתר בכלל והחזקת תלמידי חכמים בפרט היה ידו פתוחה לרווחה, עשיר נדוניא שלו שעלה לכסוס חסוב. וכיפר שאחר פטירתו מלא רשום בפנקס כמה מאות זהובים שיאלו מתחת ידו ללדקה.

ונכון לזיון מה שכתב רבינו: איתא: נִזְקָן לְגַשׁ אִין מְחִסּוּר וּמַעֲלִים עֵינָיו רַב מְאֹרָתוֹ. (משלי כ"ח כ"ז) בדרך הלצה: מדרך העולם האנשים הנדיבים שמרבים לעשות לזקה וחסד, לא יתקצפו על רב צעניים המחזיקים על דלתותיהם, ולא ישמע מפיהם חרפות וגדופים על הסובבים צעיר על פתחי הבתים, לא כן רעי לבב לא די שמעלימים עיניהם ומאמלים לבדם לבלתי רחס עליהם, עוד יחרפנו ויקללו אותם לאמר: אנשי בטלה עאלים לעבוד הם רואים לפשוט את העור מעל עצמות החרושים המחזיקים למלאו די חיתם, ככה ירבו דברים. וזה שאמר: נתון לרש אין מחסור, פי' לא יחסר את העניים לנגע ומחסור בארץ. אבל המעלים עיניו הוא יקבל ויאור אותם. (אף דב"ש)

נוסף לגדולתו בתורה היה בעל כשרונות, זכה וזיכה את הרבים כי השי"ת חננו בלשון למודים ולפרש מאמרים מאד נעלים על ידי בקיאותו בדברי חז"ל ושלטיטו הגמורה בכל מכמני התנ"ך, שמצבצבת מכל שורה ושורה שכתב.

זכה לקיים מטל ילדותו מה שהיה מרגלץ בפומיה דר' מאיר: גמור בכל לבבך ובכל נפשך לדעת את דרכי ולשקוד על דלתי תורתך נאור תורתך בלבך ונגד עיניך תהיה יראתי שמוך פיה מכל חטא וטהר וקדש לעמך מכל אשמה ועון ואני אהיה עמך בכל מקום. (מסכת ברכות י"ז א') כי התמדתו בתורה הייתה להפליא.

עוד זכה רבינו שזקנו הגה"ק בעל חתם סופר זי"ע היה סנדק ומוהל שלו. כרשום בפנקס החת"ס בין היולדים שנמולו על ידו: תקל"ט ז"ד אלול חתוך עם חתני הרב מו"ה דוד כבי נ"י (הוא הגה"ק ר' דוד כבי שהענפעל זי"ע) נכדי היולד עקיבא בן בני הרבני מו"ה שמעון נ"י ה' יצוהו לגדלו לתורה ולחופה ולמעשים טובים. (רבינו היה הילד האחרון שנימול על ידי החתם סופר, ז"ך ימים לפני פטירתו בכ"ה תשרי שנת ת"ח)

רבותיו היו, כרבו המובהק אביו בשיבתו המפורסמת בק"ק מאטערסדארף עד יום חתונתו שנת כת"ר, ואיזה שנים למד בשיביה אלל דודו בפרעשבורג הגה"ק ר' אברהם שמואל בנימין סופר בעל כתב סופר זי"ע

כשהגיע לפרקו בשנת כת"ר נשא להרבנית הצדיקת מרת לזה ע"ה בת הנדיב מוה"ר חיים אב"ד וואלף הלוי מפאפא ע"ה

צקהלת פאפא ישב רבינו כל ימי חייו עם סק במשא ומתן באמונה, וקיים מאמר רבי מאיר: הוי ממעט בעסק, ועסוק בתורה (מסכת אבות ד' י') ובפרט אחרי שהלכתי במשא ומתן ומללכתו נעשית על ידי אחרים, ישב תמיד בזהלה של תורה. במשך ארבעים שנה שחי

מיתורו של רבינו בדרך צחות
תאנת לבו נתתה לו וְאָרְשֶׁת שִׁפְתָיו בַּל מְנַעֲתָ סֵלָה. (תהלים כ"א ג') יש לומר בדרך צחות על האדם שהוא מלך על שאר הנבראים שהקב"ה נתן לו תאות לבו, שיוכל עשות כחפץ לבו לבחור בטוב וברע, ואינו כשאר בעל חיים שכולם עושים הכל באופן אחד כפי חק טבעם אשר שם במו יוצרם לכן אין צורך למו למבטא שפתים, לא כן האדם לכל אחד יש דעה אחרת וצרכים לחוות דעתם איש לרעהו למען התפשר, וזה שנאמר תאות לבו נתת לו וגו'. (צוף דב"ש)
פי אם תִּכְבְּסֵי בְּגָדְךָ וְרַבְרַב לָךְ בְּרִית נִקְתָּם עֲוֹןָךְ לִפְנֵי יְגוֹ' (ירמיהו ב' כ"ב) אמרתי בדרך צחות, אם ירצה האדם להרבות לו בורות פי' יחוס על הבורית, וילבין את כתם השחור בבגדו בנתו, אז לא

עבד הכתם ויאכל כעש את בגדו, כן ללא הויעיל יכבס אדם את פשעיו באמתלאות ומדחפות עוד עוונו על עצמו וה' יודע תעלומות הלב, וזה נכתם עונך לפני נאם ה'. (צוף דב"ש)

חכם בעיניו איש עשיר וְדָל מְבִין וְחִקְרָנוּ. (משלי כ"ח י"א) איתא במדרש (קהלת פרשה ו' ס' ב') א"ר ישמעאל חכם בעיניו וגו' זה בעל התלמוד, ודל יחקרנו זה בעל אגדה, נראה לי על דרך הלצה: כי בבא בעל התלמוד לעיר לדרוש חידושו בשמעתתא, אם גם ישגה הרבה כי לא ירד לעומק כוונת המפרשים והפוסקים מי זה יוכל להכחישו אחד מאלף שבקי בכל הדברים אשר ידבר עלימו ואשר יביא מהם ראיותיו, ואם כן יתחשב בעיניו כחכם גדול וכאיש עשיר בעל נכסים רבים כי אין פוצה פה לנגדו, אבל הדל במודים ודורש אך אגדה נחקר מכל מבין דברי אגדה והמה רבים. (צוף דב"ש)

ב טבת תרמ"ט

רבי יעקב צבי ב"ר יהושע אשר בעל עטרה לראש צדיק מפאריסוב

רבינו הרה"ק רבי יעקב צבי ראבינוויטש מפאריסוב בעל עטרה לראש צדיק זי"ע אחי הרה"ק ר' אברהם מפאריסו זי"ע והרה"ק ר' מאיר שלום מקאלושיץ בעל נהר שלום זי"ע והרה"ק ר' אריה מרדכי מירושלים זי"ע. נולד לבן בכורו לאביו הרה"ק ר' יהושע אשר מזליחוב וראש שושלת פאריסוב זי"ע בן הרה"ק ר' יעקב יצחק מפשיסחא הנקרא דער יוד הקדוש זי"ע בן הרה"ק ר' אשר אב"ד פשעדרבורז זי"ע מגזע הגה"ק ר' בצלאל אשכנזי בעל שיטה מקובצת והגה"ק ר' יצחק הלוי זי"ע אחי של הגה"ק ר' דוד ב"ר שמואל הלוי אב"ד לבוב בעל הט"ז זי"ע, ולאמו הרבנית הצדקת מרת ליציא ע"ה בת הרה"ק ר' נפתלי צבי הלבערשטטר זי"ע מגזע הגה"ק ר' מרדכי יפה בעל הלבושים ר"ם פראג ובלובלין זי"ע ומהרה"ק ר' נפתלי כ"ץ אב"ד פאזען ופראנקפורט דמיין בעל סמיכת חכמים זי"ע ומהגה"ק ר' יהושע העשיל מקראקא בעל חנוכת התורה הנקרא רבי ר' העשיל זי"ע ומהגה"ק ר' דוד ב"ר שמואל הלוי אב"ד לבוב בעל הט"ז זי"ע

בשנת תרמ"ח שנה אחת קודם עלייתו לשמים גילה את לעתו הקדושה כמה פעמים שראונו שיחקקו דבריו הקדושים בספר למשמרת לדור אחרון, ויהיה טובה לעולם לחלקם ביעקב ולהפיאם בישראל. בחנוכה אחר הדלקת הנרות לפני הסתלקותו סיפר שהרה"ק ר' דוד ב"ר שמואל הגדול ממעזריטש זי"ע לא היה כותב בעלמו הדברי תורה שחידש, והיה לו תלמיד אחד הוא הרה"ק ר' שלמה לויאקער המגיד מסקאהל זי"ע שהבין דבריו הקדושים, ואמר לו רבו שיכתוב הדברי תורה שאומר לו, והתלמיד הג"ל היה משמיט א"ע מלכתוב, עד שהפליז בו רבו, ושאל אותו התלמיד הג"ל: איזה כוונה יש לרבו בזה דוקא שיכתוב? והשיב לו מי זוטרי בעיניך מה שארז"ל (מסכת בכורות ל"א) על מאמר נעים זמירות ישראל: אגורה בזהלך עולמים (תהלים ס"א), וכי אפשר לאדם לגור בשני עולמים? אלך אמר דוד: רבש"ע יאמרו דבר שמועה מפי דבורה"ו וכו'. והשיב לו התלמיד שהוא משמיט את עלמו מלכתוב מחמת שירא שמאל לא כוון יפה דעתו רבו בדבריו הקדושים, והשיב לו רבו: איך שאתה מכוין דעתך יהיה

בני הרה"ק ר' יהושע אשר מזליחוב וראש שושלת פאריסוב זי"ע החזיקו עלמם כבניו של היהודי הקדוש זי"ע משום מעשה שהיה, שהרה"ק ר' יהושע אשר לא נפקד בבנים כמה שנים, בלחוד הימים אמר לו אביו כי הוא יש לו עדיין להביא להעולם הזה עוד ארבעה בנים אך היות וכבר נפטר לגמרי מהעולם הזה, ע"כ נתן לו במתנה ארבעה בנים אלו, ואח"כ נולדו לו ארבעה בנים, ע"כ החזיקו עלמם כבניו של היהודי הקדוש זי"ע וגם אמרו קדיש אחריו.

רבינו אמר כמה פעמים: שהיא פלא ששקטה דורות אב ובנו ובן בנו יקראו כולם בשם אחד, בן בחיי אב, כי אביו מתולדתו היה שמו יעקב אשר ואביו אביו הרה"ק היהודי הקדוש זי"ע מתולדתו היה שמו רק יצחק, ואח"כ בעת שהיהודי הקדוש זי"ע היה חולה מאוד, אה הרה"ק ר' יעקב יצחק הוראויץ החוזה מלובלין זי"ע לקחת שם יעקב מבנו והוסיפו לאביו הרה"ק היהודי זי"ע וקרא שמו יעקב יצחק. ואח"כ בעת שחלה בנו הרה"ק ר' אשר זי"ע אה הרה"ק ר' ישראל המגיד מקאזניץ בעל עבודת ישראל זי"ע להוסיף על שמו שם יהושע, וקרא שמו יהושע אשר, ואח"כ כשנולד רבינו נתן לו אביו את שם יעקב.

רבינו היה איש חלקים גדול בתורה ידיו רב לו בנגלה ובנסתר מופת הדור איש"ע מגדולי אדמו"רים ודקיקים מפולין, מנורה הטהורה חו"פ, נהל עדה גדולה, עדת חסידים ותמימים אהב ישראל נפלא, פועל ישועת למעלה מדרך הטבע, והיה מגדולי תלמידי דודו הרה"ק ר' נחמיה יחיאל מציכוב זי"ע.

פעם סיפר רבינו כי למד לקרוא פתקאות וקוויטלין כשנסע עם דודו הרה"ק ר' נחמיה יחיאל מציכוב זי"ע להרה"ק ר' ישראל ראש שושלת רוזין זי"ע ועמד תחת כסאו של הרה"ק מרוזין זי"ע כשקרא פתקאות, ואז למד ממנו איך לקרוא פתקאות. היה תלמיד מבין דודו הרה"ק ר' נתן דוד משידלחאווי זי"ע שהוא מינה לכהן בתר אדמו"ר לבית פאריסוב אחר הסתלקות אביו בשנת תרכ"ב בכ"ה אייר. ותלמיד מהרה"ק ר' ישעיה מפשעדרבורז זי"ע ומהרה"ק ר' אלעזר מקאזניץ זי"ע ותלמיד מבהוק מהרה"ק ר' יצחק דער מראדשוץ זי"ע. אמר רבינו בשם רבו מראדשוץ זי"ע פירוש על הפסוק (תהלים כ"ח ז) ה' עזי ומגני בו בטח לבי ונעזרתי ועל לבי ומשירו אהודנו: הנה הדרך הוא שהלדיק העבד את השי"ת בהתעוררות הלב ובהתלהבות אינו יוכל להתאפק את עלמו לפעמים מלהראות לאחרים את יראתו ואהבתו להשי"ת והתלהבותו בעבודת השי"ת, ולכאורה יפלא, מדוע עשה ה' ככה, שהלדיק לא יוכל להתאפק עלמו הלא יותר טוב ה' שיעבוד השי"ת בהנע כמו שאמר הכתיב מיכה פרק ה' והנע לכה עם אלקיך? אמנם אין זה כי אם לעורר אחרים ג"כ לעבודת השי"ת, שיראו התלהבותו בעבודת השי"ת וישמעו ממנו דבריו הבורחים כאש ויואלים מן הלב יכנסו בלב השומעים, ויתעוררו ג"כ לעבודת השי"ת, וזהו פי' ומשירי לשון שיריים, היינו מהשיריים שיואלים מעלמם שאי אפשר עוד להתאפק בקרבי, מזה אהודנו, לשון מפעיל את אחרים פי' אני פועל בזה שגם אחרים יודו ויכירו להשי"ת (ועטרה לראש צדיק)

טובה לעולם בהדברי תורה שכתוב, וקבל ממנו התלמיד הג"ל וכתוב הספר ליקוטי אמרים, מהסיפר אלו נראה לכל שראונו היה מאוד שיחקקו דבריו הק' בספר להשאיר אחריו ברכה. ועוד טרם הסתלקותו אמר: שקודם הסתלקותו מורו ומנן דודו הרה"ק ר' נתן דוד משידלחאווי זי"ע, התפלל, שלא יחלה זמן רב, כדי שלא יאכל מן המזומן, דהיינו בעת חליו לא יוכל לעשות מצוה, ומאלל אורכל מהמאות שכבר עשה.

נחלק לגמרי מרומים ביום ה' פרשת ויגש ב' טבת תרמ"ט ומוני"כ בפאריסאוו זי"ע נשאר אחריו בנו הרה"ק ר' אורי יהושע אשר אלחנן מפאריסוב וקוליבל ווארשא בעל אמרי יהושע זי"ע ואחיו חתנו ותלמידו הרה"ק ר' מאיר שלום מקאלושיץ בעל נהר שלום זי"ע שמילא מקום רבינו, וחתנו הרה"ק ר' יצחק ישעיה הלבערשטאס מטשאוב קראקא הי"ד זי"ע בן הרה"ק ר' חיים ראש שושלת אלנו בעל דברי חיים זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

אתם נצבים: אתם ראשי תיבות: אבן מקיר תעזק, הימים הנוראים מסוגלים לתשובה, אפילו הלבבות שהתאבנו צועקים אל ה'.	האיך להכניס ולקיים מצות סוכה
מצות חנוכה הוא מסוגל לבנים	פ"א קודם שנכנס רבינו להסוכה נשען ראשו הק' על הדופן הסוכה מבחוץ והניח ראשו על ידיו הק', ואמר: כתיב אדם יסודו מעפר, אם כן הוא כלי חרס, וכלי חרס אסור להכניס להסוכה. ואחר כך הגביה ראשו הק' ואמר: הדין בכלי חרס
רמז למצות חנוכה שמשוגל לבנים, שמצוה ראשונה היא פ"ר, ומצוה אחרונה מהכת"ר מצוות היא חנוכה, והתורה"ק נעוץ ראשו בסופו וסופו בראשו, וגם נשלם מספר כת"ר, וכתר הוא עגול, נמצא שמצוה ראשונה עם מצוה אחרונה מתאחדין, שבדבר עגול כן הוא שהראשון והאחרון באים ביחד.	שבירתן מטרתן, ונכנס לסוכה.
	הימים הנוראים מסוגלים לתשובה

ג טבת תרכ"ה

רבי אברהם ב"ר יהודה צבי זי"ע מסטרעטין

רבינו הרה"ק רבי אברהם בראנדווין האדמו"ר השני מסטרעטין זי"ע נולד תקס"ה לבנו בכורו לאביו הרה"ק ר' יודא צבי מסטרעטין זי"ע בן הרה"ק ר' שמואל זנוויל אב"ד זוואלב זי"ע בן הרה"ק ר' מרדכי פעשים ממדינת רוסיא אב"ד נראיוב זי"ע אשר כתב הרה"ק ר' דוד אלימלך יאליש מקאליש זי"ע ששמע בשם הרה"ק ר' יהודה צבי מסטרעטין זי"ע שאמר בשם הרה"ק ר' יצחק מדראהביטש זי"ע שהי' פעם אחת אצל זקינו הר"ר מרדכי שנתגלה לו מן השמים שהוא שר התורה בדורו, בן הרה"ק ר' אברהם ב"ר אברהם זי"ע דור אחר דור בעלי רוח"ק עד התנא האלקי רבי יוחנן הסנדלר ע"ה ולמעלה בקודש עד דוד מלך ישראל חי וקיים ע"ה

אציו אמר עליו: אלמלא לא באתי לעולם אלא כשציל אברהמינו - דינו.

זהו שאמרו לדיקים תחלתן יסורים וסופן שלווה, אומרים ל"א ה"ן ו'לא ס'כרן ר"ת שלווה ע"כ היסורים הם דללים מהם, ומתפארים כזוכי.

רבינו היה מפורסם לאיש אלקים קודש מאוד בעל רוח הקודש ופועל ישועות כמו שהעיד בשו"ת דברי חיים ח"ב חו"מ סי' ל"ב עליו ועל אציו: ושאלו עלות כאשר יאכל בדבר האלקים, כי הם היו בעלי רוח הקודש, והפלתם ודיבורים בקדושה עשו פרי עכ"ל. ונסמך מהרה"ק ר' יצחק מרז"ן זי"ע שאמר עליו: שהוא איש פלא.

פ"א שאל לדיק אחד את רבינו שמעתי אומרים עליכם שאתם נותנים כגולות והסגולות שלכם עושים פעולות דקרב ישראל, לכן תנו נא לי סגולה ליראת שמים, והשיב לו רבינו: על יראת שמים אין לי סגולה רק על אהבת שמים, אמר לו הדליק: אדרבה אהבת שמים היא עוד מדריגה יותר גדולה מיראת שמים, תנו נא לי סגולה על זה, והשיב לו רבינו: אהבת ישראל היא סגולה גדולה לאהבת שמים, מי שיסג לו אהבת ישראל באמת הנקל יכול לזכר לאהבת שמים.

השפעתו היתה רבה על כל הסביבה, כמ"כ בדברי חיים סס, וז"ל וישמו המעשרה על שקמו להורות לבני ישראל דרכי ה', ובכל הגליל ינהגו אחריו בית ישראל, ועל פיו יאלו ויבואו, כאשר יאכל בדבר ה' עכ"ל.

היה תלמידו של הרה"ק מסטרעליסק זי"ע עד הסתלקותו ואז דבק באציו הרה"ק ר' יהודה צבי זי"ע שהמשיך דרכו של הרה"ק מסטרעליסק, ואחר פטירת אציו בשנת תר"ד י"א אייר מילא הוא את מקומו. ונסתלק לגנזי מרומים במוצ"ק זאת הנוכה אור ליום א' פרשת ויגש ג' טבת תרכ"ה ומנו"כ בחלקת סטרעטין בגליליא.

אלפי חסידים ואנשי מעשה הסתופפו בלבו ומהם תלמודו הרה"ק ר' אורי מסאמבור זי"ע, והרה"ק ר' יחיאל מיכל היבנר אב"ד ניוזוב בעל משכנות הרועים זי"ע, והגה"ק ר' שלום מרדכי הכהן שדרכו בעל מהרש"ם מצערזאן זי"ע.

נשאר אחריו ארבע חתנים הרה"ק ר' אורי לאנגנער מראהטין זי"ע בן הרה"ק ר' יצחק מטרקוב זי"ע שמיילא מקומו, הרה"ק ר' אהרן בראדווין מפלעטין זי"ע בן הרה"ק ר' צבי אריה מצפת זי"ע מנזע אליק וקראמניץ זי"ע הרה"ק ר' ישכר דוב מדולינא זי"ע בן הרה"ק ר' יצחק אייזיק מזידיטשוב זי"ע והרה"ק ר' פנחס בראדווין מצערזאן זי"ע בן הרה"ק ר' יעקב יוסף זי"ע בא"ב להרה"ק ר' מרדכי מקרעמניץ זי"ע בן הרה"ק ר' יחיאל מיכל המגיד מזאלטשוב זי"ע. שניים מחתניו החליפו את סם משפחתם לבראנדווין כשציל להקים לו זכר לשמו ה'. ולאחר צפטיירת רבינו ערכו כולם גרלה על חפלי הקודש, ואמרו יודעי דבר שמי שיזכה בגורל במקל ובקולפיק סימן מובהק שהוא ממשך דרכו, החפאים הנ"ל נפלו בחלקו של הר"ר פנחס, אך הוא שהיה נחבא אל הכלים וכל ימיו היה בורח מהכבוד כמטחוי קשת, נתן במתנה את החפאים לגיסו הר"ר אורי שנבחר כממשך דרכו וממלא מקום חמיו.

תפילתו היתה בלהבת אש במסירות נפש ובצדיקות גדולה, כדרך שראה אצל רבו הרה"ק ר' אורי מסטרעליסק זי"ע, תארו היה כמלאך ה' זבאות, ומסופר שהרה"ק ר' חיים האלבערשטאם ראש פשוטת לאנז בעל דברי חיים זי"ע אמר שזורתו מסוגלת ליראת שמים, היה מפורסם בלהבת ישראל שלו, והיה בעל יסורין גדול מאוד ר"ל, והעידו עליו שקיבל יסורים בעד טובות לכלל ישראל.

פ"א היה רבינו במרחץ בעיר טריסקוויץ, בא הרה"ק ר' אלעזר שפירא מלאנאהוט בעל יודעי בינה זי"ע לבקר את רבינו אמר הרה"ק מלאנאהוט זי"ע על מה שאמרו חז"ל ב"ר [תולדות] לדיקים תחלתן יסורין וסופן שלווה ע"פ מה דלמרינן (מסכת ברכות דף ה') רבי חייא בר אבא חלש על לגביה ר' יוחנן א"ל חביבין עליך יסורין א"ל לא הן ולא סכרן א"ל הן לי ידך יבא ליה ידיה ואוקמיה. ר' יוחנן חלש על לגביה ר' חנינא א"ל חביבין עליך יסורין א"ל לא הן ולא סכרן א"ל הן לי ידך יבא ליה ידיה ואוקמיה ע"כ

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

<p>השונמית אמרה כי איש אלהים קדוש הוא עבר עלינו תמיד. (מלכים ב' קאפיטל ד' ט') אמרו שלא ראתה זבוב על שלחנו (מסכת ברכות י') וכי מזה ראייה? אלא זבוב ראשי תיבות זה בכה זה בכה. ואצל אלישע ראתה שכל אוכלי שלחנו הם באחדות ולא זה בכה זה בכה, והבנה שהוא איש קדוש. (תורה ומעשה"ט)</p>	<p>ומרגלא בפומיה מרבינו זי"ע</p> <p>הרב שבעיר צריך לראות שלא יארע שאלה כלל וזהו שאמרו (אבות פרק ד' משנה ז') רבי ישמעאל בנו אומר הגס לבו בהוראה, כלומר במה שאירע לפניו שאלה הרי הוא שוטה וכו' כי באמת צריך להגן שלא תהיה שום שאלה.</p>
<p>ממנהגי רבינו מסטרעטין זי"ע</p> <p>לא השתמש בשום דבר טרם הטבילו במקוה טהרה, לרבות הלילקע ציביך (מקטרת) שלו, סדיניו ומצעיו</p> <p>בערב שבת קודש וביום א' אין אומרים תחנון. החזן אומר הקדיש דרבנן לפני התפילה ולא היתום.</p>	<p>היה רגיל לומר בשם אביו הרה"ק ר' יהודה צבי זי"ע על הא דאמרו חז"ל (מסכת סוטה ה') תלמיד חכם צריך שיהא בו אחד משמונה בשמינית [ממדת הגאווה] צא ומנה ותמצא כי הפסוק השמיני (היינו אחד משמונה) שבפרשה השמינית שבתורה (היינו בשמינית) הוא הפסוק: קטנתי מכל החסידים (פרשת וישלח ל"ב י"א) וזוהי הגאווה שדברו בה חכמים, קטנתי מכל החסידים, גאווה כזו מותרת לתלמיד חכם.</p>
<p>והקדיש יתום אחר עלינו לשבח אין אומרים.</p> <p>החטים שקצרו למצות מצוה תולין אותו בבית המדרש, וטעמו נראה משום שהוא לחם שעונין עליו דברים הרבה, וע"י שהושם בבית המדרש נתוסף עליהם קדושה.</p> <p>בין פסח לעצרת לא אכל מחמץ שלישראל שמכרו לגוי ע"י מכירת חמץ, רק חמץ של גוי ממש, וגם השמרים היו צריכים להיות דוקא של גוי, ותיכף אחר שבועות לא הקפיד כבר ע"ז.</p>	<p>סגולה לבטל חולאים</p> <p>דרכו היה שכאשר באים לפניו עובר פדיון נפש לחולה היה נהוג לכנות את החולאת על שם מין אחר, ואמר הטעם דזה נרמז בתורה (פרשת כי תשא פרק ל"ד י"א) הנני גורש מפניך וכו' והכתדתי היינו שיש סגולה לבטל החולאים רעים על ידי הקל"ו ושרים של השבעים אומות לכחד החולאות ולכנותו בשם אחר ועל ידי זה יש סגולה להבריח את המסטינים וכל עקתין בישינ דימיתין לעלמא ולהמתיקן בשרושן אמן.</p>
<p>בראש חודש אלול אומרים לדוד ה' אורי בפתיחת הארון.</p> <p>בשמיני עצרת לפני ההקפות היו האדמו"ר והחסידים אומרים שיר השירים, חזן וקהל פסוק בפסוק. בפורים מספרים בדרך צחות בשם חסידי סטרעטין שאין מברכים ברכה אחרונה, מכיון שמעשה ידי טובעים ביני ואתם אומרים שירה?</p> <p>המלמד צריך להיות ירא שמים, ואמר רבינו זי"ע שאם אין המלמד ירא שמים מזיק הבל פיו לנפשות התינוקות.</p>	<p>מותרו של רבינו</p> <p>חסיד אחד שאל את רבינו זי"ע: אנו אומרים (תפילת ראש השנה) שהאדם "משול חרס הנשבר" וידוע הלכה האומרת שכלי חרס אין לו טהרה בטבילה ואין לו תקנה אלא שבירה, כיוון שכן, כיצד מועילה טבילה במקוה לטהרת אדם? השיבו לו רבינו זי"ע: אכן, כדברך, בטבילה עצמה לא די, הטבילה עצמה לא די, הטבילה מטהרת בזכות התשובה ובזכות הלה הנשבר המתלווים אליה, וכפי שאתה בעצמך אמרת: "כלי חרס שבירתו זוהי תקנתו".</p>

ד טבת תקס"ז

רבי מנחם אליעזר ב"ר לוי זי"ע בעל יעיר קנו אב"ד וואשילסק מינסק

רבינו הגה"ק רבי מנחם אליעזר גינשטלינג בעל יעיר קנו אב"ד וואשילסק מינסק זי"ע נולד לאביו הקדוש הגאון רבי לוי גינשטלינג אב"ד קאדני ליטא בעל עטרת ראש זי"ע בן הגה"ק ר' דוד גינשטלינג מליטא זי"ע

התואר לכאזיו בשם הקדוש רומז למאורע כי בשוב הגאון עם אחד מצניו מקהלה קדושה אמסטרדם בשנת תק"ס והגיע סמוך לעיר וונעגראדי נפלו עליו שודדים יהודים ורצחו אותו ואת בנו, וטמונום זי"ע, ויקחו את כל אשר לו, אך מהר שבו הרואחים ונחמו על אשר עשו ופחדו וחלו מאימות נפשות האדוקים אשר בעתו אותם בחלומות ויבואו לפני מקום המשפט ויודו כי רצחו נפשות הנקיים האלה, את הרואחים דנו למשפט מות והקדושים הוצאו מן היער ונקברו בכבוד גדול בזונעגראדי, השמועה הרעה הגיע לאזני בנו רבינו שהיה אז רב ב קהלה קדושה וואשיליסקאק ויסע לזונעגראדי לספוד את אביו ולבכותו ולבקש את חזרונו, ולא עלתה בידו למצוא כי אם מעט משו"ת אשר היו לו עם רוב גדולי הדור וכל חמודיו עלו בחורו ונאבדו.

רבינו היה גאון אמתי ומוזקה מפורסם בדורו, ותלמיד מהגה"ק ר' שלמה הלוי לאנדא מוועלקאמיר זי"ע. שקיל וטרי עם גאוני דורו ומהם הגה"ק ר' משה זאב וואלף מרגליות בעל מראות האובלות זי"ע והגה"ק ר' שאול ק"ב מוויילנא זי"ע והגה"ק ר' אברהם זאב פאשוועלער הנקרא ר' אבלי אב"ד וויילנא זי"ע.

כשהגיע לפרקו נשא לבת הגה"ק ר' ישראל אב"ד מינסק זי"ע.

היה אב"ד זי"ע וואשיליסקאק ואחר כן בעיר מינסק, חיבר חיבורים יקרים, ורבים מהם הוא עוד בכתי"ק ספר מאמר סתום על הלכות שבת, על התורה, ש"ס, ושו"ת. וספר הנפלא ביותר ספר יעיר קנו על מסכת קנים. וסיפר שספרו יעיר קנו היה חיבר מאוד בעינו של הגה"ק ר' אליהו מוויילנא בעל הגר"א זי"ע, ולמד בו, ואמר: כי משמים קא זכו ליה להמחבר לכוון בחבורו זה לאמתות המסכתא החמורה הזאת אשר רבים וכן גדולים לא הלליחו בפירושה.

נכתב לגנזי מרומים ד' טבת (ו"א י"ג טבת) בשנת תקס"ז ומנוחתו כבוד בעיר מינסק.

נשא אחריו בנו הגה"ק ר' לוי דוד גינשטלינג זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מתורתו של רבינו זי"ע:

התנא במסכת קנים פתח במתני' חטאת העוף נעשית למטה, וחטאת בהמה למעלה, עולת העוף נעשית למטה, ועולת בהמה למטה, ואם שינה בזה ובזה פסול, דכל המסכת מיירי בתערובות קנים שמפסידין בתערובותן בשביל תערובות חטאת ועולה, ואם ל"ה ביניהם שינוי בהקרבנות ל"ה איכפת לן בתערובות, ולהכי מקדים שיש שינוי דין ביניהם במקום ההקרה לומר דשביל כך מתקלקלין בתערובות ומפסידין, כי אותה שנתערבו אי אפשר לדעת איזה פרידה מהתערובות ראוי לעשותה למטה כדין חטאת, ואיזה פרידה ראוי לעשותה למעלה כדין עולה, ואף על פי שיש ביניהם כמה שינויים (מסכת זבחים ס"ד) מכל מקום כל אלו השנויים ל"ה מילתא דפסיקא לכ"ע לגרום בשבילם הפסד בתערובות, מה שאין כן שינוי מקום ההקרה מלתא דפסיקא הוא לכ"ע שגורם הפסד בתערובות. (יעיר קנו)

בשנות האדם יש בהם מספר ז' וח' כי ימי שנותינו בהם ע' שנים ואם בגבורות פ' שנים. (תהלים צ') ולזקני ע"ה אין ראוי לחשוב שנותיהם יותר מע' שנה, כי אינם ראויין לאריכות ימים, אבל לזקני תורה ראוי לחשוב שנותיהם פ' שנה, כי התורה אורך ימים בימינה. (משלי ג'). (יעיר קנו)

רבינו הרה"ק רבי גרשון העניך ליינער מראדזין בעל סדרי טהרות זי"ע הנקרא בעל התכלת נולד בשנת תקצ"ט לאביו הרה"ק ר' יעקב מאיזשביצא בעל בית יעקב זי"ע בן הרה"ק ר' מרדכי יוסף בעל מי השלח ראש שושלת איזשביצא ראדזין זי"ע בן המקובל הרה"ק ר' יעקב זי"ע, נכד הגה"ק ר' יעקב בעל מופת מלובלין זי"ע בן הגה"ק ר' יהושע העשיל אב"ד טארנאפול זי"ע בן הגה"ק ר' צבי הירש מלובלין זי"ע בן הגה"ק ר' זכריה מענדל מקראקא הנקרא זכריה הנביא זי"ע נצר מגזע השר הגה"ק ר' שאול וואהל מבריסק זי"ע בן הגה"ק ר' שמואל יהודה קצענלנבויוג זי"ע ומקבל שמשפחת קצענלנבויוג נחשבת למשפחה מיוחס שיחוסם מגיע עד לבעלי התוספות זי"ע ולרבינו שלמה יצחקי בעל הרש"י הק' זי"ע ועד דוד מלך ישראל חי וקיים ע"ה

צעלי רגל ההולכים על שלצבות סולם? ותיכרן כי היו עוד לעירים ולא נתגדלו להם כנפיים. והגאון בעל שאול ומשיב זי"ע כיון שלא היה קרוב כ"כ לכתות החסידים שחק על דיבורים אלו. רבינו הפסיקו, וקינא לכבוד הספר ומחברו, ושאל אם יש ספר הפליאה המיוחס לתנאים בזית? הורידו מעל ארגז הספרים, וכרגע פתח הספר והראה שכתוב בו קושיא ות' הג"ל. בתוספת ביאור: כי השלצבות למלאכים משמש לעליות במדריגות המעלות, ואם כי יש מלאכים שמתעלים הרבה בפ"א וזה נקרא טיסה, אבל מלאכי יעקב אע"המלאכי חוץ לארץ) הולכרו לעלות במתניות מדריגה אחר מדריגה כי לא היתה להם מעלת הטיסה. הגאון השאול ומשיב זי"ע כשראה זאת, התחרט על הקודם, ושאל: על מהותו של האב"ד הלז (רבינו), ונתגלה לו מדת גדלותו, וכיבדו, ונתן לו אז הסכמה חשובה למאור על ספרו סדרי טהרות. (יפה שיחתו)

אמר רמז נאה על היומא דהילולא דרשב"י אשר הוא מועד, הנה צפ"י מזכרע קאפיטעל ט"ו הפסוקים י"ג/ו"ד/ט"ו, יש מ"ט תיבות, והם מרמזים כנגד הספירה, כמבואר בזוה"ק, ותיבת "מועד" הוא תיבה ל"ג לרמז על היומא דהילולא הרשב"י זי"ע. ליכא מידי רמיזי בצאורייתא.

נסתלק בראדזין לגנזי מרומים בפרשת ויגש ד' טבת תרנ"א וקם מנ"כ.

וכיפר הרה"ק ר' חיים שמחה ליינער בספרו דור ישרים: שפעם אחת בפרשת ויגש אמר הרה"ק ר' מרדכי יוסף בעל מי השלח ראש שושלת איזשביצא ראדזין זי"ע: שהנוטריקון של "ויגש" הוא: ווינט יודעליך, געוואלט שרייט! והוא בעצמו נסתלק בצבוע של פרשת ויגש ז' טבת שנת תרי"ד, וגם רבינו זי"ע. והרה"ק ר' דבוק הכהן מלובלין זי"ע תלמידו של הרה"ק ר' מרדכי יוסף זי"ע כתב בספרו פני לדיק ששמע בעצמו מרבו שאמר רמז בתבת ויגש על צדי ועקבה, ואמר שם ענין גדול ועמוק בזה.

נשאר אחריו בנו יחידו וממלא מקומו הרה"ק ר' מרדכי יוסף בעל הפארת יוסף זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה חריף וגאון נפלא ובעל מקבל, מחבר ספרים נפלאים בהיותו בן י"ג שנים, חידש חידושים נפלאים שהפתיחו את כל שומעיו, וכמו בן גביל י"ג שנים עשה כמה השתללות בשביל התכלת, נסע לאיטליה חפש קס דגוי הים וכד'.

בהיותו בן כ"ט הדפיס את ספרו הגדול סדרי טהרות על מסכת כלים, שכל גדולי דורו הסכימו לספרו וביניהם הגה"ק ר' מאיר לייבוש וויינער בעל המלצ"ס זי"ע הגה"ק ר' שמעון סופר אב"ד קראקא בעל מכתב סופר זי"ע הגה"ק ר' שמשון רפאל הירש מפרנקפורט זי"ע הגה"ק ר' יוסף שאול הלוי נאטינזאהן אב"ד לבוב בעל שאול ומשיב זי"ע הגה"ק ר' חיים חזקיהו מדיני בעל שדי חמד זי"ע הגה"ק ר' ישראל יהושע מקוטנא בעל ישועות ישראל זי"ע הגה"ק ר' חיים אלעזר וואקס בעל נפש חיה מפיטריקוב / קאליש זי"ע הגה"ק ר' יצחק אלחנן מקובנה בעל באר יצחק זי"ע, הגה"ק ר' אברהם אשכנזי זי"ע הגה"ק ר' חיים סופר בעל מחנה חיים אב"ד מונקאטש זי"ע ועוד.

וכיפר כשעלה בדעת רבינו לסדר ספרו סדרי טהרות, התייעץ עם אביו הק', והתנה עמו ג' תנאים: א' אם כבר הקדים אחד לעשות ספר כזה. ב' שיביא סימן משמים שמשכימין לזה. ג' שיקבל עשר הסכמות מחכמי הדור. התנאי הב' היה הכי קשה, וקיבל ע"ע תענית ג' ימים כדי שיזמין לו אות משמים, וביום השלישי הגיע אליו קטלוג מארצות מרוקו, ובו נמלא רשום אודות קונטרס אחד מחכמי הדור דקס, שהתחיל בעבודה כזו. אמנם לא זכה לגמרו, ובזה היה לו התנאים א' וב', וכן קיבל עשר הסכמות. ובעת שנסע רבינו בהיותו אב"ד להגה"ק בעל שאול ומשיב זי"ע לקבל הסכמתו לספרו, נכנס לביתו בלא מכירו, והיה מעורב שם בין המון בנ"א, רבנים זקנים ובחורים וביניהם הגה"ק ר' אורי זאב וואלף סאלאט דומ"ץ בלעמבערג בעל זהר הרקיע זי"ע. שהיה לו גם בית דפוס שנדפסו שם כל מיני ספרים תורניים. ואב"ד הר"ר אורי זאב הדפוס כמה מספרי רבינו והראה לדיין הגליונות שהוכנו לדפוס להשאול ומשיב זי"ע. וביניהם היה ספר לאחד מלדיקי הדור, ובו מקשה על מלאכי האלקים העולים ויורדים בסולם בחלום יעקב אבינו ע"ה, דהלא המלאכים הם צעלי כנפים ולא

וחומר? יש לומר שא"א ללמוד גמרא זו רק על פי דרכי החסידות, שבאמת ברוחניות יש סכנה להאבר אם לא ימול אותו, וס"ל להגמ' הדרונית שווה לגשמיות ויכולין ללמוד מזה על זה. (פרדס יוסף)

חסיד ראדזין שאל פעם רבינו אודות השדוך לבן יחידו, שמחתנו הוא יחסן וגם עושר אך יש לו חסרון שהוא מלמד דרדק! אמר לו רבינו: דאס הייסט ביי דיר א חסרון? דאס איז דאך אן עזות אזוי צו רעדן. וואס בין איך? וואס זענען געווען מייענע עלטערן? וואס זענען געווען אבות אבותינו אויב נישט קיין מלמדים!?

סגולה להינצל מעינא בישא

טוב לישא אצלו עיני דגים שהדגים אין עיה"ר שולטת בהן כדכתיב (פרשת ויחי מ"ח ט"ז) וידגו לרוב, ודרשינן (מסכת ברכות כ') מה דגים שבים מים מכסין עליהן ואין עיה"ר שולטת בהן, ע"כ העין מדג מבטל עינא בישא ובפרט מדגים המבושלים לכבוד שבת. ורבינו בעצמו נשא אצלו עיני דגים. והעיד הרה"ק ר' חיים שמחה ליינער זי"ע: שראה כמה פעמים בש"ק כשאכל רבינו הדגים הי' נוטל העינים והטמינו. (דור ישרים)

מתורתו של רבינו זי"ע

כי ישרים דרכי ה' וצדיקים ילכו בהם ופועלים יקשלו בהם (הפטורה לפרשת ויצא- הושע י"ד י') ורשעים יכשלו בהם: עס טרעפט זיך אז אויך דער רשע ווערט אמהל נכשל אין א דבר טוב און נישט ווילענדיג טוט ער א מצוה.

למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה אשר נשבע ה' לאבותיכם לתת להם ימי השמים על הארץ. (פ' עקב כ"א כ"א) חז"ל אמרו (ברכות ח') איכא סבי בבבל, והכתיב למען ירבו ימיכם על האדמה, אבל בחוץ לארץ לא? כיון דשמע דמקדמי ומחשכי לבי כנישתא, אמר היינו דאהני להו. וקשה הלא הקושיא במקומה עומדת שהרי בפסוק נאמר סתם, על האדמה? אפשר לומר בדרך צחות, כי באם, דמקדמי ומחשכי בהם, כנישתא, ממילא עומדים בהשכמה, וגם בלילה מאחרים זמן השינה, לכן בפשטות מתקיים בהם, למען ירבו ימיכם, כי חיים הם יותר, כי השינה אינה נחשבת לחיים, כאמרם שינה אחת מששים במיתה.

מנין לפיקוח נפש שדוחה את השבת וכ"ו מה מילה שהיא אחת מאיבריו של אדם וכ"ו. וקשה מה קל וחומר הוא זה, בשלמא אם לא ימול היה סכנה לאבר המילה ותורה היתה למול בשבת משום סכנה האבר ניחא הקל וחומר, אבל באמת אין סכנה לאבר אם לא ימול אותו וליכא כלל קל

ה טבת תקצ"ה

רבי אברהם אלחנן ב"ר יהודה זי"ע בעל ברכת אברהם מפלאנטש

רבינו הרה"ק רבי אברהם אלחנן פאס בעל ברכת אברהם זי"ע הנקרא ר' חנהלע מפלאנטש נולד לאביו הרה"ק ר' יהודה זי"ע

רבינו היה גאון קדוש ישראלי, לדיה מפורסם, מקובל גדול בזינא קדישא חסידא ופרישא, זקן ויושב נשיבה, ומרכזי תורה בדברים, תלמיד מובהק מהרה"ק רבי לוי יצחק מבאבליטשוב בעל קדושת לוי זי"ע והסחופף של הרה"ק ר' יעקב יצחק החוזה מלובלין בעל החוזה זי"ע.

ונכון לזיון שרה"ק החוזה זי"ע כתב עליו הרב המאור הגדול בזינא קדישא החכם וחסיד וכו'.

היה אב"ד צעיר פלאנטש, ורבים הלכו לאורו, חיבר ספר ברכת אברהם על התורה וחידושים על הש"ס.

ונכון לזיון מה שכתב הרה"ק ר' חיים מלאני בעל דברי חיים זי"ע בהסכמתו על ספרו: הן הובא לפני כתבי קודש מאדם הגדול בענגנים הלך הוא הרב הגאון המפורסם לדיק יסוד עולם המנוח מוה"ר אברהם אלחנן זלה"ה האב"ד דק"ק פלאנטש יע"א. והיה גדול מפורסם בדורו בין הגדולים הגדולים הקודמים ועיניתי בהכתבים ורלתיי שהם מלאים חכמה ומוסר ויראת ה' וגם חידושי גפ"ת אשר העלה ואשר הביא הגאון הקדוש הג"ל בפלפולו וזמורה גדולה להביא את הספר היקר הזה לבית הדפוס ולהוציאו לאור.

- נסתלק לגנוי
- מרומים זקן וצדק
- ימים ה' טבת
- בשנת תקצ"ה
- נקאר אחיו בנו
- הרה"ק ר' דוב
- כ"ז זי"ע
- זכותו הגדול יגן
- עלינו ועל כל
- ישראל אמן.

מכתב מהרה"ק החוזה מלובלין זי"ע לרבינו

רמען

הנראה נולד משנת הרב המחבר והמכונה יחידה בין קדושי עולמים לפי דור דורוהינו נחוי נפש אצתיק ומכתב קדוש כתב בן עטמן מן הרב הגאון ארש אלהים קדוש נורא מאור אשפגליהא מלידה מוה"ר יעקב יצחק מלובלין זלה"ה נכ"ס

ב"ת יום א צו

שלום טוב סרבנן שב לרב שב לכבוד הרב האמור הגדול הגאון בצינא קדישא הרבם, חסיד סוה"ר **אברהם אלחנן** נ"י

דרשתי ואשר שאני מוון דירה כבודו הכמה וכמה לפי קצו רעיוני ה' לל ארש ארש סבלה שאל יעשה כבודו אשר כי אש נקודת דירתו נק"ק פלאנטש ויהי' טוב נעורה אל כ"ה לא נק"ק דלמנחלוע ומפני השנה סוה"ר אשר ספ"ק כדרכי לא יטלתי לרקוק ככתב כרלתי וקצתי סל"ל. אהבו אהבס סוה"ר ומלשה עונתו וגדולתו ועוטתו כל השלמים אשר תמיד :

נאם יעקב יצחק בבוה"ר אברהם אליעזר הלוי דורוויץ

וסלום רב לכל אשר לו ובפרט ליצאי חלציו וכלל הוסיב ליהנות סאוור שלום וישע רב

זה המכתב מעותק ארש כבודו נאשר רלתי וסמכתב גלילי די קודש של כחיכה די הרב הקדוש מלובלין סמאל ועד לבסוף כחיכה די עלונו של הרב הקדוש והמכונה סמאל אלל הרב הגאון הקדוש וספיקו טלינא קדישא סה"ל ופרישא מרי לדיק סאופרסס **סוה"ר ש"א** שלע"ה מוואלדן אשר כניעו אליו מלציו סוה"ר הרב סלדיק טלינא קדישא ופרישא סכא קדישא נכ"ס לדיק סאופרסס מוה"ר **יוזקאל זללר** אשר ה' גנח אלעו סמכתב סוה"ר קדוש כחיכה די קדשו סל"ל. ולג"ה כחתי ע"ס"ה **נאם נתן בפרה רוב בער ז"ל דומיצ סוה ווארשא**

מורתו של רבינו

ואלה שמות בני ישראל הבאים מצר'מה את יעקב איש וביתו באו. (פרשת שמות א' א') פירוש רש"י הק' אף על פי שמנאן בחייהן בשמותן וכו' להודיען חבתן דרך משל אם אדם מקבל טובה מחברו זוכר בשעת מעשה וגורם אהבה אבל לא להתפאר עם חברו שקיבל טובה על ידו אדרבה בוש ומעלים הדבר ולא כן אב נגד בנו שמתפאר את עצמו עם בנו גם לאחר זמן הטובה ומתפאר את עצמו במעלת בנו ויש לו שעשועים בזכרו והנה על ידי מעשה שאדם עושה כמו כן יש לו שם כמו שמצינו ביתרו ע"ש שיתר פ' אחת חובב ע"ש שחבב את התורה בודאי כן השבטים שבטי יהיה לה שבת ושבת על ידי מעשיהם הטובים ושמן רמזו למעשים טובים בחייהם וכיון שנסתלקו מן העולם נסתלק העבירות שלהם ע"ד ובמתיים חפשי ואף על פי כן מזכירי שמותן להתפאר במעשים טובים שעשו וזה שנאמר להודיע חבתן. (ברכת אברהם)

וכל העם ואים את הקולות ואת הלפידים ואת קול השפך ואת ההר עשן וירא העם וינעו ויעמדו מרחק. (פרשת יתרו כ' ז') יען מצינו שתי מיני נסיון השי"ת ניסה את אברהם אבינו להרים דגלו שהיה גלוי לפניו יתברך שאברהם אבינו יעמדו בנסיון וחנניה מישראל וכן שאר צדיקים. ולגבי רשעים בהיפך ולא יהיה להם פ"פ לעיתים כמו שמצינו שהחזיר על כל אומה ולשון ולא רצו לקבל את התורה וגם העמיד להם נביאים וקלקלו יותר, הרי הנסיון הבא על ישראל הוא להרים קרן ישראל, והבא על רשעים הוא להשפיל אותם ולבוזות אותם, והנה כאשר ראו ישראל את הקולות ולפידים כתיב: וינעו ויעמדו מרחק, ואמר למשה רבינו ע"ה דבר אתה עמו (ויאמרו אל משה דבר אתה עמו ונשמעך ואל ידבר עמנו אלקים פן נמות. שם כ' ט"ו) היה להם בושה ויראו דילמא ח"ו מנסה אותם בדבר שאין יכולין לעמוד בו כמו לפרשעי העולם ובאמת לא היה דבר זה לנסיון רק לבעבור תהיה יראתו על פניהם, וזה שהשיב להם משה: ויאמר משה אל העם אל תיראו כי לבעבור פנות אתכם (שם כ' ט"ז) פירוש שהוא מנסה אתכם כמו רשעים רק לבעבור תהיה וגו' (ברכת אברהם)

לא תעלה במעלת על מזבחי אשר לא תגלה ערוךך עליו. (פרשת יתרו כ' ז') ולא תעלה במעלת על מזבחי, להיות בעל מדינה, כי על ידי נעלם ממנו אשר טמון בקברו, בדומה לו שהוא ברום המעלות. (ברכת אברהם פ' עקב)

הוא היה אומר

כלל הוא אין דבר העומד בפני התשובה, אמנם צריך לזה אמונה שיאמין שיש לו תקנה בתשובה לעלות על גפי מרום, אבל כשאינו מאמין בדבר ומתייאש מן התשובה ומחליט בדעתו שאין לו תקנה, אכן נועל בפני עצמו שער תשובה ואין לו תיקון, וכן הדבר בכל הענינים, האמונה ממשיכה את הדבר ואילו היאוש מונע אותו, ולכן בקריעת ים סוף אמר השי"ת למשה: דבר אל בני ישראל וישבו ויחזרו אל ה' ולא יגלה להם על בקיעת הים שלא יפלא הדבר בעיניהם ולא יאמינו לכך ואז אכן יחדל הדבר, כי הכל הולך אחר האמונה. (ברכת אברהם השמטה לפרשת דברים)

והמלאכה היתה דים לכל המלאכה לעשות אתה והותר. ע"ד שאח"ל אמר רבי זירא ואיתימא רבי חנינא בר פפא בא וראה שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם מדת בשר ודם. על שם יען ישראל עלו במחשבה תחלה וצמצם שכינתו להסתכל במעשי צדיקים ובודאי אין שיעור ואין ערך להשיג עוצם הבהירות חן השמים ושמי השמים לא יכלכלוך כמו כן גם הצדיק שמדוהו קדושים וטהורים מלא קדושה וטהרה כל מה שמשיג יותר מתלהב לעבודתו וכל מה שמתלהב יותר משיג יותר ומתלהב יותר עד אין גבול וזהו ושכנתי בתוך בני ישראל שהיינו מדת אין סוף ורמז לזה: והמלאכה דהיינו במה שאדם מטהר ומקדש המדות שלו היה דים על פי מעשיו ואז והותר כי לכל מה שמשיג על פי מעשיו יותר מתלהב אמנם במה שנוגע לקיום החומר המדות הם אצל הצדיקים בלי שום מותר כלל ומה שמגיע לטהר המדות כיון שמתטהר המדות בשלימות אין שיעור ותמיד הם בהתלהבות יותר לזה הם פתוחים ובמה שנוגע לחומר הם בצמצום בלי שום מותר ואמרי' לא כמדת הקב"ה דהיינו לקיים ושכנתי בתוך בני ישראל ומקשט המדות הגדו מלא דהיינו שממלא המדה בקדושה מחזיק ריקם אינו מחזיק ומדות בשר ודם דהיינו לקיים החומר כיון שהתמלא דהיינו בהז נתקיים גופו יותר אינו מחזיק כך הוא דרך צדיקים ורמז לזה וכל כלי פתוח דהיינו שמתאווה לקבל עוד אשר אין צמיד פתיל עליו טמא הוא ופירש"י בכלי חרס הכתוב מדבר דהיינו במדתחומריות שאינו רק לקיום הגוף ולא שיהיה פתוח.

ה טבת תקפ"ט

רבי אהרן ב"ר צבי זי"ע מטיטוב

רבינו הרה"ק רבי אהרן מטיטוב זי"ע אחי הצדיקים הרה"ק ר' ישראל מפאווליטש הנקרא ר' ישראל שותק זי"ע והרה"ק ר' דוב בער מאולינוב זי"ע נולד לבנו בכורו של הרה"ק ר' צבי זי"ע בן רבינו אור שבעת הימים הבעל שם טוב הקדוש זי"ע

המשקים את יוסף וישכחהו, וכל המפרשים הקשו על יתור לשון וישכחהו, וע"ז אמר הרה"ק מטשערטקוב שמלת וישכחהו נאמר על יוסף, כי יוסף ששם תמיד מצטחו בה, ועתה שם צטחונו בשר המשקים התחרט על זה והתפלל על זה שער המשקים ישכחו. במשך הזמן עבר להתגורר בעיר טיטוב ולפני פטירתו עבר לפאווליטש שבאוקראינה הסמוכה לסקוורא.

פ"א בא מחתנו הרה"ק ר' מרדכי מטשערטקוב זי"ע לעירו. והרה"ק ר' אהרן מטשערטקוב זי"ע בזוג שני נשא להרבנית סימא חשא ע"ה בתו של רבינו ונכנס לבקר רבינו, והי' אז קודם קידוש לבנה, ולא ראה רבינו ליתן לו שלום עד אחר קידוש לבנה מפני שקידוש לבנה הוא בחי' קבלת מלכות שמים. ואח"כ בשעת קידוש לבנה בשעת אמיירת שלום עליכם נישא אליו לאומר לו שלום עליכם בפנים שוחקות. ולמחר הלך הרה"ק מטשערטקוב זי"ע וקידש נדבה בעיר עבור רבינו, ונתן לו כי הי' עני גדול אמר לו רבינו: איך בין דער אמת'ער עני בן טובים, איך קעהן זאגין את האלקים ירא.

ופ"א בא הרה"ק ר' שלום שכנא מפרוהוביטש זי"ע לבקר את רבינו. ודפק על הדלת שיפתחו לו ויכנס. אך רבינו יש לו פנים ולא מיהר כ"כ לפתוח את הדלת, והרה"ק מפרוהוביטש זי"ע עומד בחוץ ומחכה. והרבנית ע"ה אשת רבינו לא יכלה להתאפק וזעקה לבעלה: הלא הרב הצדיק רבי שלום בן המלאך הקדוש עומד בחוץ ומדוע לא תפתח לו? בלית ברירה קם רבינו והלך לפתוח אך הפטיר ואמר: לו היו נותנים לי שהרב הצדיק רבי שלום יתעכב עוד מעט בחוץ ולא היו מכריחים לי לפתוח הייתי פועל להמשיך עליו אריכות ימים, לו ולזרעו אחריו. וכידוע נסתלק הרה"ק מפרוהוביטש זי"ע בהיותו בן ל"ד שנים ב"ג תשרי תקס"ג, וגם בנו הגדול הרה"ק ר' אברהם מפרוהוביטש זי"ע נסתלק בהיותו בן ז"ך שנים בערך בשנת תקע"ג. י"ז באדר, בלי להותיר אחריו זש"ק, וחלמנתו קיבלה חלימה מאחיו הצעיר, ובנו הרה"ק ר' ישראל ראש שושלת רחוק זי"ע נסתלק ג' תשרי בשנת תרי"א בהיותו נ"ד שנים, ובנו הרה"ק ר' דוב בער זי"ע שהיה מאורס לבתו של הרה"ק ר' לוי יצחק מצרדיטשוב בעל קדושת לוי זי"ע נפטר בצעירותו בחי' אביו (כרם ישראל).

נסתלק לגנזי מרומים בה' טבת תקפ"ט ומונ"כ בצית החיים בעיר פאווליטש.

נשאר אחריו בנו הרה"ק ר' אברהם זי"ע ובנו הרה"ק ר' נפתלי צבי מסקוורא זי"ע. וחתנו היה הרה"ק ר' אהרן מטשערטקוב זי"ע והרה"ק ר' ברוך ממעזריטש זי"ע.

וסופר שבשעת הגישורין היו הרבה לדיקים על שולחנו של הר"ר ר' ברוכיל, אמר הר"ר ברוכיל לזונתו: ביי דיין טאט'ן האסטו אויך געזעהן אזא טיש? השיבה לו: ביי דיר זעה איך א טיש מיט מענטשען, ביי מיין טאט'ן האב איך געזעהן א טיש מיט מלאכים.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

קודם שנתגלה רבינו הוא נהג בהסתרה מופלגת והתגורר בקונסטנטין שם היה יושב בצית המדרש מאחורי תנור, והיה נוהג בענוה ובשפלות יתרה ועסק בחורה ובעבודת ה' יומם וליל סבל רעב ומחסור נורא היה מנת חלקו ובני משפחתו, אך איש לא שם לב אליו. בקונסטנטין היו חסידים בעלי כורה גדולים בחורה וביראה, מתלמידיו של הרה"ק ר' דוב בער המגיד הגדול ממזריטש זי"ע, ורבינו בעדדין היה צעיר לימים, והיה נוסע גם כן למזריטש ביחד עם החסידים הזקנים, אבל היה נחבא אל הכלים אף שהיה נכדו של מרן הבעש"ט זי"ע, היה מתנהג בדרך ארץ ובשפלות בפני זקני החסידים, נכסיעתם למשל למעזריטש, היה יושב תמיד למטה אלל העגלון, ומעולם לא נכנס לשבת בראש עם החסידים הזקנים, ודרכו היתה למעט במסיבה עם החסידים, אלא היה מאריך בתפילה הרבה, מקדים לבוא לבית המדרש ומאחר ללאת, וכשלאחר התפלה היו החסידים מסובין אל השולחן לשותת קלת יי"ש, עדיין היה עומד בתפילה ואינו מיסב עמהם, בערב כשכולם כבר הלכו מבית המדרש היה הוא נשאר שם ללמוד עד חלות, ולפעמים עד עמוד השחר, התחילו החסידים לרנן אחר הנהגתו, וחשדוהו שהוא רוצה להתנשא עליהם, ופנו אליו בדברי תוכחה. וכי רבי אתה, שאתה מתנהג בעבודה כזו? רבינו שומע להם ואינו משיב להם דבר, אלא עושה את שלו ועוסק בעבודת ה' כדרכו בקודש, החליטו החסידים, שכשיהיו במזריטש, יספרו להמגיד הגדול זי"ע, שרבינו תעה מן הדרך הישרה, וכן עשו, כשצאלו להמגיד ורבינו אף הוא עמהם, התחילו לדבר עליו לפני המגיד, ורבינו עמד באימה ויראה ושותה, הביט אליו המגיד הגדול בחיור, קירב אותו בסבר פנים יפות ואמר: מעתה יעזור לך השי"ת שבעבודתך התמה תפעל ישועות על ישראל. ולחסידים אמר: הזהרו בו, ואל תביטו אחריו, כי איש קדוש הוא. והי' כאשר נסעו בחזרה לביתם, ראו החסידים לנהוג בו כבוד ולהושיבו בראש העגלה, אבל רבינו סרב ולא רצה להניח מקומו בשום אופן, נאטערו החסידים על זה, ולא יכלו לעשות דבר. התיעצו ביניהם שכשיגיעו לאיזה מלון בדרך, ויתעכבו לתת אוכל להסוסים, יכנסו כולם למלון, וינתיים יקדים אחד מהם וישב אלל העגלון, ורבינו ישאירו מקום מכובד בראש העגלה, ואז יהיה מוכרח לשבת שם באין ברירה, וכן היה, רבינו לא היתה שום עצה והוכרח שלא בטובתו לשבת על המקום המכובד שהשאירו לו החסידים. אז אמר רבינו בלבו: מעתה מוכרח אני להתפלל להשי"ת שיסכחו כולם מה ששמעו מהמגיד הגדול ממעזריטש! וכן היה כשצאלו לביתם התחילו לנהוג בו כבוד, אבל אחרי ימים אחדים נשכחו מהם לגמרי דברי המגיד, ושוב לא הביטו אחריו כלל, ורבינו התעסק בעבודתו להשי"ת כמנהגו. פעם הגיעה הדחקות בביתו לשיא, ואז עזב זוגתו וילדיו נגע ללבו, ובזכר לו קרא לעבר המתפללים בצית הכנסת: כבר עידן ועידנים שרוי בניכם נכד הבעש"ט ועוסק בחורה ועבודה, אין לו שום עסקים, ואף אחד מכם לא שואל "מהיכן ירק זה חי?" היתכן? נהמו האנשים ופניהם חפו מזושה. כמה מהם התנדבו על אחר ללואו לפרנסתו של רבינו, אולם כשהלכו לביתם התחרט רבינו, ופרך בצכי מל: איך עשה שטות כזו ומזקק לבריות, הרי תמיד בטח רק בה? נלמד רבינו אל המזוזה כל הלילה והתחנן לה' שיסכיח מן האנשים מה שביקש מהם ומה שהצטיחו לו, ותפלתו נתקבלה, אבל שנים מעטות אח"כ התגלה רבינו בגלותו, הרה"ק ר' דוב משה מטשערטקוב זי"ע סיפר המעשה הנ"ל בשבת חנוכה, ופירש בזה הפסוק בסוף פרשת וישב" ולא זכר שר

פ"א נסע רבינו בדרך ופגע בהרה"ק ר' ברוכיל ממעזריטש זי"ע, זה נסע נהג זה נסע הנה, והעמידו את העגלות וירדו ונתראו פנים זה עם זה. שאל הר"ר ברוכיל את רבינו: מדוע אתם מדוכאים בעניות כל כך? [כי רבינו היה עני גדול] והשיב רבינו: כי אין אני רוצה שיהיה לי מעות. אמר הר"ר ברוכיל: ומה תעשו אם יבוא לפניכם ענין פדיון שבויים? השיב רבינו: בשבע שיהיה לי רצון על מעות אזי יהיה לי. אמר הר"ר ברוכיל הנה יהיה לכם עתה הרצון למעות! אמר רבינו: נא איך וייל יעצט! מיד עברו שני סוחרים, סוחרי שוורים ועמדו לפני רבינו בקובלנא: כי החל הנגף בשוורים שלה, ונתנו לרבינו מעות הרבה שיתפלל עבורם שתיעצר המגיפה בשוורים. וענה רבינו להר"ר ברוכיל: הלא ראייתם, ווען איך וייל וועט זיין פאר מיר געלט. (תפארת אדם)

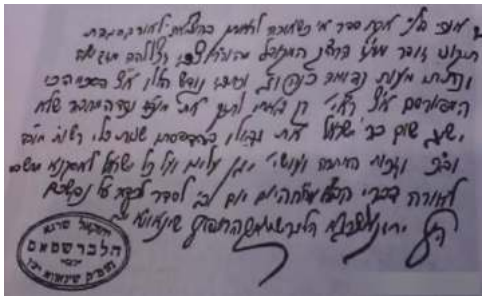
לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

וטבת תרנ"ט

רבי יחזקאל שרגא ב"ר חיים זי"ע בעל דברי יחזקאל משינאווא

רבינו הרה"ק רבי יחזקאל שרגא האלבערשטאם בעל דברי יחזקאל משינאווא זי"ע נולד ביום כ' שבט תקע"ו בטארניגראד כבן בכורו לאביו הרה"ק ר' חיים ראש שושלת צאנז בעל דברי חיים זי"ע בן הרה"ק ר' ארי' לייב מטארניגראד זי"ע, ולאמו הרבנית הצדקות מרת פייגא ע"ה בת הגה"ק ר' ברוך תאומים פרענקל אב"ד לייפניק בעל ברוך טעם זי"ע. בזו"ר היה רבינו חתנו של הרה"ק ר' אריה לייביש ליפשיץ מווישניצא בעל אריה דבי עילאי זי"ע וזביו"ש נשא נכדתו של הרה"ק הנ"ל בת בתו, בזיווג שלישי נשא את בת הרה"ק ר' יהודה צבי מראזלא בעל דעת קדושים זי"ע חתן הרה"ק ר' צבי הירש אייכנעשטיין בעל עטרת צבי מזידיטשוב זי"ע, שאחר פטירתו מילא מקומו ברבנות, כעבור כמה שנים נתנמה לאב"ד בשינאווא, ומשם עבר לסטראפקוב, כשבסוף חזר לכהן בעיר שינאווא עד הסתלקותו

נלקט ספרו הק' דברי יחזקאל. וסיפר הרה"ק ר' בן ציון האלבערשטאם מצאנז בעל קדושת ציון הי"ד זי"ע ששמע מפי קדשו של רבינו זי"ע שאמר: שאינו אומר דברי תורה רק באם כבר נתמלא הפה והדברי תורה נגדשים ועולים, ואי אפשר עוד לעכבם אז עם גייט שוין איבער. ורק באופן זה הוא אומר דברי תורה ברבים. ופעם אמר: תורה שבעל פה תורה שמונחת כבר על הפה קרין לה. ופעם שבת הגה"ק ר' משה גרינוואלד אב"ד מוסט בעל ערוגת הבושם זי"ע במחילת רבינו, והנה רבינו לא אמר תורה כמנהגו, וביקש הוא מרבינו שיאמר דברי תורה להקה, ולא הסכים בשום אופן ונימוקו עמו על שאינו רצוי לומר תורה, אמר לו הערה"ב זי"ע אם כן לא צדקת חיי לכל זרייה שהרי תפקיד הרב ללמד את תלמידיו, אמר רבינו: להנה באים אלה אנשים גדולים ותשובים, ולומר תורה לאנשים גדולים כלכו, הוי מעבודות גדולות שצדקתם, וע"כ איני רגיל לומר תורה, אצל זוראי לדיקים אחרים שצדקים אלהים אנשים פשוטים, לריבים הם לומר תורה ומוסר, כי אם לא יאמרו להם, יפלו לשארול תחתיה. אלפי חסידים הסתופפו בלילו וזיניהם הרבה רבנים ואדמו"רים מפורסמים. וסיפר הרה"ק ר' צבי הירש ממונקאטש בעל דרכי תשובה זי"ע: המליץ עליו פעם שרבינו הוא הרבי של הרבייס. סיפר הרה"ק ר' חיים אלעזר שפירא ממונקאטש בעל מנחת אלעזר זי"ע ששמע מאדם גדול בשם רבינו שפעם א' דחפו כ"כ הבאים על ש"ק לקבל ברכתו או צעת לקיחת הקיירים צעת השלחן עד כי נכבה נר ש"ק, ומוצן ממילא כי ה' שוגג ואולי באונם מרוב הלחץ זו הדקה, עכ"פ הקפיד מאוד ואמר: כי זהו הוא הסימן של ה' כונתם לש"ש בחטיפת הקיירים וכוונתם, ואין זה רצון הבורא ית"ש. כי אם ה' כונתם לטובה לא ה' מגיע חילול שבת וחסא גם שוגג עי"ש, וז"ש דבני יעקב ויעשו לו בניו כוונתם לשלחן כן נותן ללפחד דובכית, היינו מנח' יעדין כי עשו כן לשון צדק"ק וכלאוי אם יגיע מזהו כאלו כוס מלאת השי"ת, והיינו שיהי' המאזה גוררת מזה ולא גוררת עבירה, גם בשוגג. (ואורז הסיפורים) בחנוכה שנת תרנ"ט חלה רבינו וכה הדיבור ניטל הימנו ונסתלק לאחר כמה ימים לגנזי מרומים כבן פ"ט שנים ו' טבת ומונ"כ דעיר שינאווא זי"ע. ואחיו הרה"ק ר' אהרן מקרייז לאנז זי"ע הספידו במלים קדוה: העולם אומר שהרב משניאווא נעשה אילם ומשותק ופטר, ואני אומר שהעולם נעשה אילם ומשותק עם פטירתו. נשאר אחריו בניו הק' הרה"ק ר' משה משניאווא זי"ע רבינו זי"ע הרה"ק ר' אריה לייביש ממונקאטש זי"ע הרה"ק ר' אברהם שלום מסטראפקוב זי"ע הרה"ק ר' אריה לייביש מטורנא זי"ע. וזכותו הגדול יגן עליו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה איש פלא מאוד מפורסם היה הקפדתו שלא לשנות מדינתו דשולחן ערוך זיז כל שהוא. והיה ג"כ מפורסם במידת האמת ולא נשא פני איש. כתב עליו אביו הק': שלדעתי אינו משנה הדיבור אפילו היבו לי כל הללו לעלמא. (שו"ת דברי חיים ח"ב ר"ח סי' א') ובספר כנסת יחזקאל פרשת ויחי כתב עליו בהספידו: כמעט לא יאומן כי יוספר אשך בעולם הזה ימלא איש אשך יחזקאל את עצמו כ"כ צדקת האמת. כל מעשיו היו נפלאים ונסתרים. וסיפר כשהיותו ילד קטן, הרימוהו כדי לנשק את הספר תורה ורבינו סייד לעשות כן, אמר אביו הק': ילד זה כולו אמת! מסרב הוא לעשות דבר שאינו יודע את טעמו, אין הוא יודע עדיין מהו ספר תורה, וע"כ אינו מסכים לנשקו! והורה רבינו שהאדם לריק לעמוד בקניית מדת האמת גם אם אינה עדיין בשלימותו. ולפיכך בתחילת התורה רמוזה המלה "אמת" בסופי התיבות של "צדקת ברא אלקים" שלא כסודרה. לרמוז: שצדקתה יקנה אותה האדם גם שלא בשלימותו. משל לאדם הקונה חומרים לבנין, אינו מקפיד לקנותם כסידרם, אלא קונה את מה שצמא ידו לקנות. אצל כשהוא בונה את הבניין הריהו בונה אותו כסדרו ודברי יחזקאל) ומעשה דחייט שחפר בגד בשביל אחד מנכדי רבינו, והביאו למדינה, כאשר לבש הילד את הבגד לא ראה בשום אופן לפשוט אותו, שידלו החייט בדברים והבטיח לו: אם יפשוט את הבגד, יעשה לך כיסים יפים, נענה הילד ופשת את הבגד. אמר רבינו להחייט: עתה אני מראה לך עשה את הכיסים כאשר הבטחת, כי איני רואה שהילד יתרגל לדבר שקר. וקרה פעם שרבינו צדק בעיר אחת אלל אחד מחסידיו, העמידו לכבודו על השולחן מטרה חדשה, מוספת. אמר רבינו גם שקר וגם גאווה, וביקש שיורידו את המטרה מן השולחן. אחד מהעניינים הנפלאים שראו בהתנהגותו שהיה כמה חילוקי מנהגים בינו לבין אביו שהיה לו צדק עניינים עמוקים ונסתרים. פעם אחת אמר, שצנלגול הקודם הוא היה אביו של הרה"ק הדברי חיים זי"ע. שגור פני החסידים וכמו כן אמר הרה"ק מהאניאז זי"ע: שרבינו נהג בכל עניינו כמנהגי הרה"ק ר' אשך ישעיה מראפשיץ בעל אור החיים זי"ע ואביו הרה"ק בעל דברי חיים זי"ע נהג בכל עניינו כמנהגי הרה"ק ר' נפתלי צבי הורוויץ בעל זרע קודש מראפשיץ זי"ע, כל דיבור שהוציא מפיו, נאמר בחשבון מדויק, רבינו המליץ על עצמו הכתוב ונשארוני אני לבדי נביא לה', כל דיבור שאלא מפיו קיימו בשמים, דבחינת דיק גזר והקב"ה מקיים. נסע הרבה בין העיירות וגם למדינות אחרות, ואמר על עצמו כי שורש נשמתו הוא מן האות ו' של ויהי בנסוע. תפלתו היתה צלהת אש וככה גדול כדוגמת אביו הרה"ק מצאנז זי"ע. לא היה אומר דברי תורה אלל שולחנו הטורד רק אם היה איזה סיבה מיוחדת, ומזה

סגולה לפרנסה סיפר הרה"ק ר' חיים אלעזר שפירא בעל מנחת אליעזר ממונקאטש זי"ע שאצל רבינו דחפו פעם אחת לחסות שיריים מהקיגל ועלו על השלחן, רבינו הקפיד מאד על זה ועמד מעל השלחן והלך לחדרו, בין כך ובין כך הלכו המקורבים ופידסו אותו. ונתיישב דעתו הקדושה ושב אל השלחן, ואמר: מקובל אצל חסידים ששיריים מהקיגל מסוגל לפרנסה, אמת הדבר, אבל הלא יוכלו לפעול כל אצל: תבאמו וְתַשְׁעֶמוּ בְהַר נֶחֱלֶתָךְ (פ' בשלח ט"ו ז"ז) הדבר ה' לפלא אצל הנאספים, ולא הבינו מה שאמר, והיה שם חסיד אחד מעיר מונקאטש ובא לביתו, וסיפר הדבר להרה"ק ר' צבי הירש שפירא בעל דרכי תשובה זי"ע ואמר: כי נכון הדבר, כי בסידור האריז"ל כתוב על תבאמו וְתַשְׁעֶמוּ: ותשעמו אותם לקדושה כבוד י"א סימני הקטורת למלכות דעשיה וכו', וקטורת מעשרת, ועל כל מסוגל לפרנסה. (הקדמת זמירות חיים ושולם)

סגולה לזש"ק פעם היה אחד שלא היה לו בנים ל"ע זמן מרובה, והזכיר עצמו לפני רבינו, והשיב לו: כי לו שילם רח"ש, והסביר שראש"ש ר"ת ר"ב ח"ן שידכן, שיש ומזוללים בתשלומים אלו, והלך מיד ושלים הרח"ש ונפקד בזרע של קיימא. (שלחן העוז)

מתורתו של רבינו ויהי כל הארץ שפה אחת ודברים אחדים. (פרשת נח ו"א א') וצ"ב מדוע נענשו אנשי דור הפלגה, הלא זה לכאורה מן המדות הטובות של אנשי הדור, שהיו מיוחדים ומאוחדים בשפה אחת ודברים אחדים ושתשרור אחדות ביניהם. ונראה לומר כי אחדות היא מדה טובה שאין למעלה הימנו, ועל זה נבאו כל הנביאים שנוגי למדה זו. אמנם כל זה נכון אם זו תהיה באחדות השלימות האמיתית, כמו שהדגיש הנביא (צפניה ג' ט') "כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא לכולם בשם ה' ולעבדו שכם אחד", ועוד (שם ג' א') "שארית ישראל לא יעשו עולה ולא ידברו כזב ולא ימצא בפייהם לשון תרמית". אם יהיו כל העמים מדברים בשפה ברורה, כלומר שיהיו פיהם ולבם שוים, מה שאומר בפיו יהיו גם לבו עמו, אך אם אין פיהם ולבם שוים, אלא הם מדברים על אחדות ושולם, ובלבם זוממים הם מלחמה, אלאה אין עצה ואין תבונה להפריד ביניהם ולהפליגם במרחק רב, שלא יבינו איש שפת רעהו. ואמר שאמרו חז"ל (שבת פ"ג) פיזור לרשעים נאה להם ונאה לעולם, אחדות לרשעים רעה להם ורעה לעולם. (דברי יחזקאל)

סיפר הרה"ק ר' נחמן כהנא מספינקא ב"ב זי"ע ששמע מקונו הרה"ק ר' ברוך מברידוביץ זי"ע ששמע מרבינו זי"ע שאמר (א) דאס קנאפטסט דאווענען בציבור איז שענער ווי דאס שענסטע דאווענען ביחידות. (ב) דאס קנאפטסט דאווענען בזמנה איז שענער ווי דאס שענסטע דאווענען שלא בזמנה. (ג) דער שענסטע איד אונטערעוועגט איז קנאפער ווי דער קנאפטאר איד אינדערהיים. (ד) עס איז בעסער צו דאווענען פאר זיך ווי פאר'ן עמוד.

מנהג החסידים שכשמתארח בעיר איזה צדיק אין אומרים אז תחנון בתפילה פ"א התארח רבינו בעיר מליץ לשבועות אחדים, וכל ימי שבטו לא אמרו החסידים תחנון אמר רבינו: הנה הטעם שהחסידים אינם אומרים תחנון כשמתארח חכם בעיר הוא, כי תת"ח הוא כידוע בחינת שבת וי"ט, ובשבת וי"ט אין אומרים תחנון, אבל אז טעם רק החסידים לפי שיטתם ודעתם שמתחילים אותו לת"ח. אולם אני בעצמי שיועד אני מיעוט ערכי שאיני כלל בגדר של ת"ח וצדיק, למה זה אין אני אומר תחנון? אלא שחז"ל אמרו: אלה מועדי ה' אשר תקראו אותם, אל תקרי אותם אלא אתם, אתם אפי' שוגגין, אתם אפי' מוזקין, ולכן אפי' הם טועים בי, הרי אני מכל מקום בבחינת שבת וי"ט וגם אני איני צריך לומר תחנון.

רבינו זי"ע היה נוהג לספר בכל ליל הושענא רבה בעת שכרו את הוושענות עובדא זו: סמוך לעיר קאמינקא היה דר איש אחד אשר היה רגיל לבוא אל הרה"ק ר' שלום מקאמינקא זי"ע בתן הסוכות מדי שנה בשנה, פ"א יצא האיש ההוא אל היער הסמוך לקטוב בדי ערבות בשביל הוושענות, בדרכו חזרה העירה, בידיים מלאים בדי ערבות, פגע בו ערל אחד וישאלהו לאמר: מה זה בידך? ויענהו האיש: הוושענות. אמר לו הערל: הרי אנכי רואה שהמה שרביטים רוטלעך ולא הוושענות? ענה האיש בתוקף: לא! כי הוושענות המה. כך חזר ונמשך הויכח כ"פ, עד שהרפה ממנו הערל הנ"ל וחלף הלך לו. כשבא האיש אל רבו לקאמינקא, וסיפר לו את כל אשר קרהו, אמר לו רבו" נעשה לך נס גדול שלא הודית לו ועמדת על דעתך כל הזמן, באמךך שאלו המה הוושענות, כי הערל הנ"ל היה הס"מ בעצמו, ורצה לסבב שתודה בפניך ותאמר שאין אלו הוושענות. ובך ק"ל עליון וכו' ודבר שגן צריך בידך. (אוהב שלום)

ז טבת תרי"ד

רבי מרדכי יוסף ב"ר יעקב זי"ע בעל מי השלוח מאיזביצא

הרה"ק רבי מרדכי יוסף ליינער ראש שושלת איזביצא ראדזין בעל מי השלוח זי"ע נולד בעיר טאמשוב בשנת תקס"ב לאביו הגה"ק המקובל ר' יעקב מטאמשוב זי"ע בן הרה"ק ר' מרדכי מסקאהל זי"ע בן הגה"ק ר' יצחק מלובלין זי"ע בן הגה"ק ר' יהושע העשל אב"ד טארנופאל זי"ע ולמעלה בקודש עד לרבינו רש"י הקדוש זי"ע

ובחוד כך שאל רבינו למה אין המאכל ניתן על השלחן ולא נתנו משמשיו שום תשובה אך כששאל פעם ושתיים, אז אמרו לו האמת כי בודאי איש אחד קלקל המאכל בזדון ואין ראוי לאכלו, וכששמע זאת נתן לו שיתנו המאכל על השלחן כמו שהוא ותיכף העמידו על השלחן את המאכל עם האפר, וראה ופתח את פיו הקדוש ואמר להיושבים לפניו: מה ראוי לאיש המקלקל ומבזה בזדון מאכל הראוי לאכילת אדם? ועוד יותר מאכל של שבת קודש? ועוד מאכל שהוכן עבור תלמיד חכם? ע"כ מי שנתן אפר בהמאכל יתהוה ממנו עפר ואפר ר"ל וכן היה, ועד היום הזה יש אנשים באיזביצא שזוכרין זו המעשה אשר אחר שבת זו ילאה יד ה' ופגע בו ובבני ביתו מדת הדין ר"ל הוי זהיר בגחלתו. (דוד ישרים)

רבינו היה איש גדול בתורה ויראה גאון עולם מלא וגדוש בנ"ס ופוסקים, דרש שיעורין תמידין כסידרן בכל יום ויום בלימוד גמרא עפ"י דרך האמת, ובשבתות ומועדים מענינא דיומא כמה שעות ראוים.

בגיל שנתיים נתייתם מאביו, וכשהגיע לפרקו נשא בת הגה"ק ר' יוסף אב"ד טאמשוב זי"ע מתלמידי הגה"ק ר' יוסף וואלהלנירנטער בעל משנת חכמים מזאמושטט זי"ע

בטאמשוב חיבר לחבורה חסידיים שהראש החבורה היתה הרה"ק ר' מנחם מענדיל מקאלקא זי"ע שהגורר אז בטאמשוב, בשנת תקע"ט מכר רבינו את כל רכושו כדי לכלכל את משפחתו והוא נסע לראשונה לרבו הרה"ק ר' שמחה צונים מפסיסחא זי"ע ונתקבל אליו בחיבה יתירה שראה בו כלי מחזיק ברכה והכניסו לפני ולפנים במחילתו והעניק לו מחמתו ויראתו במלא חופנים, וגשאר שם תשע שנים ראוות למעט מספר שבעות בהם נסע לביתו.

וסיפר שרבינו היה אברך קטן וננוס ואילו רבו מפסיסחא זי"ע היה בעל קומה, וההפרשים היו ניכרים לעין כל, פנה אליו פ"ח רבו בחיוד ואמר: לעת עתה אני גדול ממך, אך אהה עודך צעיר ותוכל לגדול ממני! ובכוונה כמוכן לגלות רוחניותו.

נסתלק לגנזי מרומים ז' טבת בשנת תרי"ד ומנוחתו כבוד בעיר איזביצא.

בית המדרש באיזביצא

נשאר אחריו בנו וממשיך דרכו הרה"ק

ר' יעקב מראדזין בעל בית יעקב זי"ע. וספרו מי השלוח, וסיפר שרבו הרה"ק מפסיסחא זי"ע אמר פעם על רבינו: כי הוא כמי השלוח ההולכים לאט וחופרים לעומקי עמקים, ולכן נקרא רבינו את ספרו מי השלוח.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

רבינו הסתופף בכל רבו בפסיסחא עד הסתלקותו ב"ב אלול בשנת תקפ"ז, ואז חזר לטאמשוב שמה נתדבק בעל נימי נפשו להרה"ק מקאלקא זי"ע עד שעזב טומשוב ונסע לקאלקא, כשהסתגר הרה"ק מקאלקא בחדרו כידעו נפרדו דרכם והתחיל

להגיה עדה, כעבור תקופה קצרה העתיק רבינו את מושבו לעיר איזביצא וקבע שם את מושבו. ששם התקבלו אליו חסידים ותלמידים ומהם הרה"ק ר' דווק הכהן מלובלין בעל פרי אדיק זי"ע הרה"ק ר' יהודה לייב איגור מלובלין בעל תורת אמת זי"ע הרה"ק ר' גרשון חנוך העניך ליינר מאיזביצא ובנו הרה"ק ר' יעקב מאיזביצא זי"ע.

בעיר איזביצא היה לו מתנגדים, ופעם אחד בשבת קודש נועז איש אחד ממתנגדיו, זד הייר לילך אל התנור ונטל אפר והשליח אל המאכל וכשישב רבינו אל השלחן בסעודתו, והמתין על המאכל, ומשמשיו כשפתחו את התנור וראו זאת, לא נתנו המאכל על השלחן כי מאכל נמאס הוא ואין אפשר לאכלו ועל כן התמהמהו, לשית איזה ענה,

בזמן המגפה רח"ל צוה רבינו לומר תמיד הפסוק תהלים צ"ד כ"ב ויהי ה' לי למשגב ואלקי לצור מחסי, כי בזה הפסוק נכללין כל ההצלחות וההגנות. סגולה לחולה ירקון: רבינו צוה לעשות סגולה להניח יונה חי' על הטבור והיונה תקבל לתוכה החולאת והאדם יתרפא. (דוד ישרים)

רבינו הרה"ק רבי צבי הירש זי"ע נולד לבנו יחידו למרן רבינו רבי ישראל הבעל שם טוב זי"ע ולאמו הרבנית הצד' מרת חנה ע"ה בת הגה"ק ר' אפרים מקיטוב זי"ע

פ"א נסע רבינו למעוזבזבז לקבר אביו מרן הבעש"ט זי"ע, ויהפכל על קברו, ואח"כ על קבר אמו ע"ה, אח"כ ראה אמו בחלום ותאמר לו: תדע, שכל זמן שדברת בדברך מכל הדברים הנוגעים אל הנפש, שמע אביך כל מה שדברת, כשהתחלת לדבר מן האד זייטיגע זאכען ללרכי הגופניות שהי' לו דחוק גדול רח"ל, פנה אביך מפינך ויתמה: ווי קומט לו דיר אן קלאגען זיך אויף לעס, כן דברה לו אמא: א מאמע האט רחמנות איך האב דיר אויס געהערט!.

פ"א בפינסק בא אליו אבדך אחד ובקש לו איך שיוכל לבוא למדינתו? אמר לו רבינו: אמשולך כך משל, לאבדך אחד שהי' לו חמשים זהוב וזבא לגביר אחד גדול שהוא ייעך לו איך לבוא לעשירות, ואמר לו גם אני איני יודע כי ירשתי את אבי עשרת אלפים רענדליך, בזאת יש עוד גביר בע"ב שהי' לו מקורם רק חמשים זהוב תשאלהו איך בא לגביר כמוהו, כן גם אני ירשתי מאביו, כך אכל הרה"ק ר' אהרן קרלינער זי"ע שבעלמו עמל ויגע עד שבה למדינתו.

פ"א פגש רבינו בהרה"ק ר' פנחס שפירא מקארין זי"ע ודיברו בניהם מענייני ההכנת לשבת קודש כלווי התורה שנלמד מהפסוק (פרשת בשלח ט"ז ה') וְהָיָה צִיָּס הַשָּׁמַיִם וְהָיְינוּ אֶת הַשָּׁמַיִם יְבִיאָהּ, אמר הרה"ק מקארין זי"ע: וכי איך זה יכול אדם להכין עצמו לדבר הבא מלמעלה, ואינו יודע מה ייתן לו ומה יוסף לו?

רק יזהר כל ימי המעשה שלא יזיק עצמו, כדי שיוכל לקבל את האור. ופ"א נתאכסן רבינו אצל הרה"ק מקארין זי"ע ויחד לו בית ללון והר"פ זי"ע שכב א"ע מחוץ לפתח האחד ההוא למען יביט דרך הפתח אחרי מעשיו, ויבט אחריו וראהו מדבר עם אחר, ויהי צבוקר שאלו את רבינו מה הקול דברים אשר שמעתי בליל אמוש? והשיב לו רבינו: כי אמי תפסה לאבי הבעש"ט זי"ע באבנטו מע"ג העליון ואמרה לו זו ואראך את בנינו כבי איכה הוא נע וגד. הראה לי אבי אורכי ואמר אלי בני אם יש את נפשי ללקחו קח לך אך מקודם חשבו עצמך מה אתה עושה, כשמעתי זאת לא רציתי ליהק. ואמרתי לו אבי בבקשה ממך ארעפי שאתה כ"כ גבוה ואני למטה עשה זאת איפוא אשר בעת שארצה לראותך יאה ביכולתי לראותך, ואמר לי אבי שאכוון שם של אב"ג ואראהו(נלקת האדריקים)

נסתלק לגניז מרומים ז' טבת שנת תק"ם ומונ"כ בעיר פינסק בבית החיים הישן בסמוך לחמיו הרה"ק ר' שמואל זי"ע.

וסיפר כי בעת שנחלה רבינו הלך הרה"ק ר' בנימין ב"ר שלמה טיראך זי"ע אחיו של הרה"ק ר' חיים מטשענרנאוויץ בעל באר מים חיים זי"ע, עם הגה"ק ר' אליעזר ב"ר יוסף ראש ישיבה דפינסק זי"ע לבקרו, ובדרכם עברו את בית העלמין הישן דשם, ושאל אחד מהם מחבירו: הרואים הנכס את האור הבעור ומבהיק על בית העלמין? א"ל לאו, חזר הלה ואמר לו: תעיינו היטב, וענה תיכף שהוא רואה מעט, אזי א"ל זה הסימן שכבר נסתלק הרב ר' הירשלי, כי כל האדריקים הטמונים פה נתעוררו ללכת ולהקביל את נשמתו.

נשאר אחריו בניו הרה"ק ר' אהרן מטיטוב זי"ע, הרה"ק ר' ישראל מפאוולישט הנקרא ר' ישראל שותק זי"ע הרה"ק ר' דוב בער מאוולניוב זי"ע מחותנו של הרה"ק ר' משולם זשא מהאנפלי זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה בעל אורה קדושה ונשגבה מאוד, התנהג כאחד העם והסתיר מעשיו מבני אדם.

הרה"ק ר' מנחם מענדל מליובאוויטש בעל כמה זי"ע אמר על רבינו זי"ע שמעתי מזקני הרה"ק ר' שניאור זלמן שניאורסאן מלאדי בעל התניא זי"ע ששמע מרבו הרה"ק ר' דוב בער המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע שאמר: כי הבעש"ט זי"ע היה לו ראייה, לראות ארבע מאות פרסאות על ארבע מאות פרסאות, ובנו הרה"ק ר' הערש"לע זי"ע היה לו ראייה, לראות ארבעים פרסאות על ארבעים פרסאות, וסיים: לא תסבור ראייה "רחמניות" שזה היה בלי שיעור, רק היה ראייה "גשמיית" ממש.

וסיפר הרה"ק ר' יעקב יוסף מסקוורא זי"ע כיידעו בכל פעם כשפגש הרה"ק מקארין זי"ע עם רבינו האט ער אן ליטער געגעבען, ואמר לו כשאני רואה אותך יודע אני שאביך הי' בשר ודם, ואם לא רציתי אותך הייתי אומר שמלאך אחד בא מן השמים וניהל פה ענייני וחזר להשמיים(שיח זקנים).

מסופר שלפני פטירת אביו, עמד על יד מיטתו וזכה, אמר לו אביו הק': יש לך נשמה קדושה ואינך רריך עוד לשום דבר.

בחג השבועות שנת תק"כ, נסתלק אביו הבעש"ט זי"ע וקודם פטירתו אמר לתלמידיו הרה"ק ר' זאב וואלף קילעס זי"ע על רבינו כי הוא גם משמות הקדושים(נלקת האדריקים)

אביו הק' נתגלה אליו כ"פ אחר פטירתו, וסיפר שתיכף ומיד אחר פטירת אביו הק' קבל את הרבנות לרבינו והנהיג את התלמידים, וכולם בזוותא אחת היו כפופים לו, לתקופת השנה בחג השבועות בשנת תקכ"א, כשכל התלמידים יושבים אל השלחו, קם רבינו ואמר אל הרה"ק ר' דוב בער המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע: היום היה אצלי אבא ואמר לי, כי השכינה והפמליא של מעלה מיטען גאנלעך פעקל עברו לכבודו, ומיד פשט רבינו את הבגד הלבן והלבישו את הרה"ק ר' דוב בער זי"ע, והמגיד לא סירב וישב על כיסא הרבנות. כשהרה"ק ר' שלום דוב בער שניאורסאן האדמו"ר מהרש"ב מתומכי תמימים מלובאוויטש זי"ע סח סיפור זה, הוסיף: ר' לבי היה מפורסם בזמית השפלות וההכנעה, אבל לכמה כוחות נעלים רריך אדם בשביל שיוכל לעשות דבר כזה, שהרי מלינו (מנחות ק"ט) בתנאים ואמוראים שלעלות לגדולה לא ראו, אבל כשכבר עלו...

פעם נתגלה אליו, שאלו רבינו האיד עובדים את הבורא ב"ה? אייר לו אביו הק' הר גבוה ומשופע מאוד, ומתחתיו נובע נהר שמימיו עמוקים, ואמר לו, בני, תחשוב בכל עת כי הנך עומד על ראש הר גבוה זה, ומפיל אתה את עצמך משם לתוך המים העמוקים, באופן זה לריכין לעבוד את השי"ת, שיהיה מוכן תמיד למסור נפשו על קדושת שמו יתברך. יש גירסא שאביו הפיל עצמו על ההר, ונעשה כל גופו אברים אברים, ואח"כ חזר לשלימתו, ואמר לו כך עובדים את ה'.

פ"א אחרי פטירתו של הבעש"ט זי"ע ישבו גם יחד החבריא קדישא וביניהם רבינו זי"ע וסיפרו אודותיו, ובאמצע התנמנם רבינו זי"ע והתראה אליו אביו וא"ל: למה אתם מספרים ממני מופתים, איזו תועלת תאמרו לי מכך ומה יועיל לכם, מוטב יותר תספרו מן העבדות שלי בעוה"ז ותאמרו מזה טובה גם לי גם לכם.(בית אברהם סלאנים)

סיפר רבינו כי פ"א ראייתי את אבי זי"ע בדמות הר של אש ונתחלק לכמה ניצויות, אמרתי לו אבי למה אתה מתראה אלי בדמות כזה? השיב אותי כי בדרכי הזה עבד להשי"ת (נלקת האדריקים)

בזיוו"ש נשא לאשה בת הרה"ק ר' שמואל חסיד מפינסק זי"ע ולאחר נישואיו עבר רבינו לגור ליד חמיו בעיר פינסק בלארוס, והדחקות בביתו היתה אין לשער.

ח טבת תרע"ג

רבי בנימין אריה ב"ר חיים צבי הכהן זי"ע אב"ד טשערנאוויטץ

רבינו הגה"ק רבי בנימין אריה הכהן ווייס אב"ד טשערנאוויטץ והמדינה בעל אבן יקרה זי"ע, אחי הגה"ק ר' יוסף יצחק מיאנוב זי"ע. נולד ביום ג' שבט שנת תר"ג בעיר יאנוב שליד לבוב לאביו הגה"ק ר' חיים צבי אב"ד יאנוב זי"ע

המדינה ובית המלכות. ועשה טובות גדולות לאחיו בני ישראל, וכמו כן נתפרסם שמו הטוב כבעל הוראה מובהק, ופנו אליו מכל כד בשאלות חמורות, והחליף תשובות עם כל גדולי דורו. היה ממש עטרת תפארת הרבנים בצוקאווינא, ועל ידו נסמכו להוראה כמעט כל רבני ווייני המדינה.

כל ימיו היה רבינו עסקן גדול לטובת הכלל, והיקום תלמיד תורה'ס וישיבת, מושב זקנים, בתי חולים ועוד

הניח אחריו חיבורים נכבדים על התורה ודרוש ושו"ת וס"ס, ונתפס ממנו ג' חלקי שו"ת אבן יקרה.

ונכון לציין שגד' כסלו שנת תרע"ג חודש אחת לפני פטירתו, כתב רבינו בהקדמתו לספרו אבן יקרה חלק ג': והנה כן דרך רובם של המחברים, לעטר שערי ספריהם

באמרי נועם, לרפרם בתפוחי אגדות מושכות לה ומריבויות עיון, לאנכי היום קלור קלרה ידי לרקח כמוהם, יען בעוונותי יסור יסרני ה' צעת השלמת ספרי הנכחי במחלה אנושה, ביסורים שאינון של אהבה והנני שוכב כמעט כל היום על ערשי רפה כח ואינו אונים לנהל עטי ברחבה כאשר תגלתי, יואל הקל הטוב כי ישוב ירחמני ולאיתני ישיבני בקרב הימים.

סיפר חתנו הגה"ק ר' סענדר'על כי יום לפני פטירתו תיקר רבינו קוסית הרשב"א, שכבד לא האמינו שעדיין חי.

נסתלק לגנזי מרומים אור ליום ד' ח' טבת שנת תרע"ג. נשאר אחריו בנו הגה"ק ר' עקיבא הכהן ווייס הי"ד זי"ע חתן הר"ר מענדיל פינגבוים מהעיר לבוב ז"ל

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה גאון עמוס חריף וצקי נפלא, חכם השלם. כבר משחר ילדותו ניכר בכשרונותיו והיה נקרא השם כעלוי, בהיותו כהן י"ג היה כמה מסכת שגורים על פיו.

למד וגסמד להוראה מהרה"ק ר' מרדכי זאב איטינגא בעל מאירת עיניים זי"ע והגה"ק ר' יוסף שאול הלוי נאטהאנואהן בעל שאול ומשיב זי"ע והרה"ק ר' משולם יששכר סג"ל איש הארלוויץ אב"ד סטאניסלאב בעל כלי חמדה זי"ע. והסתופף בכל הרה"ק ר' יצחק אייזיק אייכנשטיין מזידיטשוב בעל פירוש מהרי"א על המדרש זי"ע.

וסיפר שפעם אחת, שבליל שבת אחד מת אכל אחד משכניו של הרה"ק מזידיטשוב ילד, ובשגביל כך נמנעו הבהנים מלצא לבית המדרש לחפלת שחרית, שמע הרה"ק מזידיטשוב והורה שרשאים הם ליכנס לבית המדרש, היו אז אכל הרה"ק מזידיטשוב כמה רבנים שפקפקו בהוראה זו, מפני שלדעתם היתה על כל פנים שאלת תומאה דרבנו, ורבינו

ששמע אז עדיין ברבנות עיר קניהניטש, שיהיה גם כן עם על שבת זו, כששמע שהרה"ק מזידיטשוב הורה להחיר, עשה

מעשה רב בעלמו בתור כהן, וצא לשלחנו של הרה"ק מזידיטשוב לסעודה שחרית. והיתה להרה"ק מזידיטשוב

קורת רוח ממעשה זה וכבר אח רבינו בסעודה זו בזכרת הזימון, אף על פי שהיו מסובים אז על שלחנו רבנים ישיאים מרבינו. בשעת הסעודה דבר הרה"ק מזידיטשוב זי"ע קשות

עם הרבנים המפקקים בהוראתו ולאחיה כי לא טעה בהוראתו אמר הרה"ק מזידיטשוב: הן היום באשמורת הבוקר

היה אלכלו עם בן נח להחזיק לנו טובה (על שהזכירו לשבח בתורתו) והלא ידוע ששם הוא כהן ואלו היה כאן רק חשק

תומאה דרבנו לא היה נכנס אלכלו. (פאר יאחק)

כשהגיע לפרקו נשא לבתו של הגביר מוה"ר עקיבא ג"ש מסטניסלאב ז"ל

בשנת תרכ"ד, בהיותו בן שמונה עשרה בלבד, נתקבל לאב"ד קניהניטש שבגאליציה, וכיהן עם שמונה שנים. ואחר כן בשנת תרל"ב, בהיותו בן כ"ה

שנים, נעשה אב"ד טשערנאוויץ ומדינת צוקאווינא, ששם הרביץ תורה ברבים, ומסס הלך שמונו למרחוק, היה דרשן מפואר וחכם גדול, גדול היה כבודו גם אלכל שרי

אוהל על קברי

בשם זה בהיותו יחיד ונבדל מן הכלל, וזה שנאמר פרשה זו נאמרה בהקל, לפי שרוב גופי תורה תלוין בה, רצה לומר מה שנצטוו להיות קדושים נאמרה בהקלה ביחד דווקא, לפי שרוב גופי תורה אי אפשר לקיים לפרט לבדו זולת בצירוף מקהלות עם כולו.

עם בחינה זו שדברנו ממנו עד הנה, דרך על ידי השתתפות ובצירוף כל ישראל אפשר לקיים כל התורה כולה בשלימות ולא כל אחד ואחד לבדו, דלפי זה כי כל עוד אשר ירבו מספר בני ישראל, יקל יותר על כל אחד מהם להשיג השלימות הנפשי הנקנה על ידי פעולת המצות, כי ברבות האישים ירבו המעשים הצויים, ופועל כל אחד יועיל לכל אחד ואחד, ואם כן ידאב לב כל ישראל, בשמוע נביאת ישעי ע"ה שלעת הגאולה בב"א ימעט מספר אישי העם עד שיחזיקו שבע נשים באיש אחד, ויהי ח"ו סגור הדרך למהוא השלמות, כי הלא לפי מיעט האישים ימעט אפשרות השגת השלימות, אכן לעת ההוא תמלא הארץ דעה את ה'. ויזדככו הנפשות, ויסורו המונעים מצד הגוף העבור והעוכר, עד שכל אחד מבני ישראל יהיה קטמה שלימה בא"צ לעזר זולתו. ולא יהיה כל כך נחוץ להשגת השלימות ההשתתפות וההתחברות, כי כל אחד לבדו ישיג השלמות בקיום כל המצות, ואז יהיה אפשר להקרא קדוש ביחוד והבדל, ובזה נחם ישעיה הנביא את עמו אחרי התנבאו על התמעט העם לעת הגאולה, וְהָיָה הַנְּשָׂאָר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתָר בִּירוּשָׁלַם קְדוֹשׁ יְאָמְרוּ לוֹ כָּל הַקְּתוּב לַחַיִּים בִּירוּשָׁלַם. (ישעיהו ד' ג') שכל אחד ואחד יזכה לתואר קדוש ביחוד ולא יצטרך להצטרפות ושותף עם אחרים, וזה שדרשו חז"ל על פסוק ישעיהו זה: א"ר אלעזר עתידין צדיקים שאומרים לפניו קדוש כדרך שאומרים לפני הקב"ה (מסכת בבא בתרא ע"ה ב') רצה לומר לא יצטרכו לשותפות והתחברות כדי לזכות לתואר קדוש אלא יהיה במדרגה גדולה שבלא הצטרפות עם אחרים יוכלו לקיים כל התורה כולו, ועל ידי זה יקראו קדושים, כעין הקב"ה נקרא קדוש הוא בלחודוהי ולא צריך להצטרפות כי הוא מקור הקדושה. (בהקדמה ספר אבן יקרה)

מתורתו של רבינו

וַיִּעֲנֵנו כָּל הָעָם יַחְדָּו וַיֹּאמְרוּ לַל אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' נַעֲשֶׂה. (פרשת יתרו י"ט ח') וכן, וַיָּבֵא מֹשֶׁה וַיְסַפֵּר לָעָם אֵת כָּל דִּבְרֵי ה' וַיָּאֵת כָּל הַמִּשְׁפָּטִים וַיַּעֲנוּ כָּל הָעָם קוֹל אֶחָד וַיֹּאמְרוּ כָּל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' נַעֲשֶׂה. (פרשת משפטים כ"ד ג') כי מהנמנע ביכולת יחידים לקנות השלימות לקיים כל התורה כולה שלא יקצר ממנה מאומה, אלא אם כן ישתתפו כולם יחד בקיומה ויהיו כאיש אחד, לכן ויען כל העם יחידו וקול אחד לא קולות מפורדות ומפורדות, כל הדברים אשר דבר ה', לא נוכל לקיים איש איש לבדו רק נעשה ונשמע כולנו בצירוף ושותף, והיה אילו היה מוטל עול קיום התורה כולה על כל יחיד ויחיד מישראל לא היה לברך את ה' על אשר נתן לנו תורתו הקדושה, שהיה לנו אז חוב ולא זכות, כי אי אפשר שכל אחד ואחד יקיים תר"ג מצות בשלימות, אך כיון שקנין השלימות וקיום התורה על ידי השתתפות עם כל ישראל, וכל מצוה אשר תקויים על ידי כל אחד תקנה שלימות לכל אחד ואחד, אשר יעשה מצדו כל אשר תשיג ידו לטובות הכלל כולו. נקל לכל איש לבא עד תכלית השלימות הנרצה, וחובה עלינו לברך ה' על נגמולהי עלינו טובה רבה בנתינת תורתו לנו, והוא אשר שר דוד המלך ע"ה: חֲבַר אֲנִי לְכָל אֲשֶׁר יִרְאֶה וְלִשְׁמֵרֵי פְקוּדָיו. (תהלים קי"ט ס"ג) והנה כן קדוש יאות לאיש אשר לא הניח דבר גדול וקטן מכל מצות ה', או על כל פנים רובן ככולם, אם עם הלא מהנמנע היה שירכש לו איש מישראל שם קדוש כי מי יזכה לקיים כל התורה כולה בעצמו בשלימות, אך כיון דבהשתתף כל קהל ישראל יחד, וכל אחד יש לו חלק המלאכת רעהו, כולם יחד יוכלו להקרא בתואר קדושים, אבל על פרט אחד נבדל ונפרד לא יצדק תואר קדוש, ולא יתואר בשם זה ביחוד רק ה' לבדו לליל השלימות שאין צריך לזולתו. וזה שנאמר: דָּבָר אֵל כָּל יְעַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲמַרְתֶּם אֲלֵהֶם קְדוֹשִׁים תְּהִיּוּ פִי קְדוֹשׁ אֲנִי ה' אֱלֹקֵיכֶם (פרשת קדושים י"ב ב') דבר אל כל עדת בני ישראל ואמרת אלהם קדושים תהיו, אך כולכם מצורפים יחד תוכלו להקרא בתואר קדוש. אבל לא פרטי לבדו. כי קדוש, ביחוד והבדל הנני רק, אני ה' אלקיכם, ואין זולתו מי שיכול להקרא

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

חטבת תש"ג

רבי יחזקאל הלוי ב"ר יחיאל הי"ד זי"ע בעל קדשי יחזקאל מאוסטרובצא

רבינו הרה"ק רבי יחזקאל הלוי הולטשוק בעל קדשי יחזקאל מאוסטרובצא הי"ד זי"ע נולד בסקרנביץ פולין בשנת תרמ"ז לבן יחידו לאביו הרה"ק ר' מאיר יחיאל ראש שושלת אוסטרובצא זי"ע בן הר"ר אברהם יצחק הבייגעל בעקער מסאבין ז"ל מתלמידי הרה"ק ר' ירמיהאל מפשיסחא זי"ע, ולאמו הרבנית הצד' מרת רחל מרים ע"ה לבית שידובסקי ע"ה

ארץ אל יכסה דמם ואל יהיה מקום לזעקתם עדי עד יסקיף ה' ויראה זכרת עמו ויגאלנו ברחמיו שנית לעיני כל חי בזיאות גואל לזק צב"א זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

רבינו היה מפורסם לגאון וחרוף עמוס ולמד בהתמדה רבה בפלפול, התנהג בסגופים כדרך אביו הק' והיה מתענה הרבה, ולאביו התענה משבת לשבת מ' שנים רזופות והאכילה היתה רק קאשע. דרכו בק' היה גם כן להתענות משבת לשבת כמו אביו הק' זי"ע) ושמו ילא כלדיה המעורר בחפלותיו המרגשות לתשובה ולמעשים טובים בקול חוצב להצט אש יתמרמר בדמעות ובלב מלא געגועים הייליגער טאטע דערברארימדיגער פאטער וכד', אלפי חסידים הסתופף בלבו, ורבים השיב מעון, וזהבחו לכל בר ישראל היה אין לשער, למד מפי אביו נגלה ונסתר, והסתופף בלל הרה"ק ר' דוד משה פריעדמאן ראש שושלת טאורטקוב זי"ע. כשהגעו לפרקו בגיל ח"י נשא הרבנית הצדקת מרת זיילה מירל ע"ה בת הרה"ק ר' נפתלי הארוויץ ממעליץ זי"ע בן הרה"ק ר' יעקב מקאלצ'יטוב וראש שושלת מעליץ זי"ע בן הרה"ק ר' נפתלי זבי ראש שושלת ראפשיץ בעל זרע קודש זי"ע בן הרה"ק ר' מנחם מענדיל מלינסק זי"ע ולמעלה בקודש זי"ע. שש שנים היה סמוך על שלחן חותנו, ותוך כדי כך למד בשקדנות כמעט ללא שינה בהיותו כבן כ"ד שנים. התמנה לאב"ד אינוולדז ולאחר עשר שנים נתבקש להיות אב"ד נאשלבן, ומילא מקום אביו הק' בי"ט אדר בשנת תרפ"ח אחר הסתלקתו והקים בערו וגם בעיר ווארשא כמה ישיבות על שמו בשם בית מאיר ולמדו גם כמאה בחורים. כשבזו הדייטשען ימ"ש פולין שהה רבינו בעיר ווארשא ובאמצע שנת ת"ש הצליח לחזר לעירו אוסטרובצא, כשהחלו הרליחות קם רבינו בלאחד הימים ולקח מנין יהודים לבית הקברות, וכשהגיע לאוהל אביו הכניס שמה פתקה שכתב בו שמלפניו אביו יעמוד לפני כסא הכבוד ויבקש רחמים על עם ישראל הנמצא בסכנה, ואחר כמה ימים אסף רבינו את כל ספרי תורות מצתי הכנסת ילא בחשאי עם מנין וחפר בעזרתם בור וגנז שם כל ספרי תורת. לאחר מכן הצליחו חסידיו לשכנעו לעבור לסנדזומיה, שם הסתיר בצונקר. בצונקר דאגו לו חסידיו, ודרך חור שצרכפה היו מביאים לו אוכל, יום אחד בחודש טבת בשנת תש"ג דרש הגאסטפו להסגירו, ואיים שאם לא יסגיר רבינו מיד ישרפו חיים מאחיים יהודים מצני העיר, וחיייהם של עוד אלפי יהודים יהיו בסכנה, רבינו לא הסכים בשום אופן שיזילו אותו על השבון אחיו, ולאמר: מוטב אהיה קרוב הקהל ולא להפך! רבינו הרגיש שהגיעה שעתו למות על קידוש ה', הלך וטבל במקווה קר, ומשעלה השחר לבש קיטל לבן, אמר סליחות ועל חטא, בשעה תשע בח' טבת וי"א בעשרה בטבת בצוקר באו להוליא אותו להורג והעמיד אותו בזיכר בית הכנסת ליד הקיר, וירה בו ונשמתו הטהרה ילאה בקריאת שמע ישראל ונהרג על קידוש השם יתברך והוצא לקבר ישראל בעיר סקרנביץ. הי"ד, וגם שבעת ילדיו נלאו כחודש אחר כך על קידוש השם יתברך הי"ד.

מתורתו של רבינו זי"ע

איתא ביחזקאל כ"ד א' סמך מלך בבל על ירושלים. לכאורה קשה הלשון סמך שהוא לשון סמיכה וסעד, והיה לו לכתוב צר מלך בבל? אך הבי' הביא בשם האבודרהם דאם היה חל עשרה בטבת בשבת לא היו יכולין לדחותו ליום אחר מפני שנאמר בו "בעצם היום הזה" כמו ביוה"כ"פ, ועוד, שאם חל בערב שבתמתענין ומשלימין בו ביום ונכנסים לשבת כשהם מעונים, והטעם משום שהיום שצר מלך בבל על ירושלים חל אז בשבת ומש"ה מותר ליכנס כשהוא מטונה מיום תענית זו. והנה איתה בסנהדרין צ"ו: שנבוכדנצר היה ירא לצור על ירושלים שלא יארע לו כמו שאירע לסנחריב מלך אשר, וכן כתוב: כי עמד מלך בבל אל אם הדרך וכ"ו קלקל בחצים שאל בתרפים (יחזקאל כ"א-כ"ז) עוד איתה בשבת קי"ט: לא חרבה ירושלים אלא בשביל שחיללו בה את השבת, ובה מדוקדק הלשון סמך מלך בבל, שבאמת היה ירא לצור על ירושלים, אלא מפני ששמע שישראל מחללין שבתות בזה סמך לבו ולא היה ירא והיה בטוח על נצחוננו, ובה מדוקדק גם "שבו" היינו שבעיצומו של יום השבת שהיה אז ושמע שישראל מחללין אותו בזה סמך מלך בבל על נצחוננו.

ר' מנחם מענדל יוסף ב"ר נחום הלוי הי"ד זי"ע

רבינו הרה"ק רבי מנחם מענדל יוסף הלוי היימליך בעל מנחת יוסף ממישקאלץ הנקרא רבי מענדעלע קאראדער הי"ד זי"ע נולד ביום א' דחג הפסח בשנת תר"ן בכפר הודא באגאש לאביו הרה"ק ר' נחום הלוי מקעמעטש מחסידי אש ואור זי"ע בן הגה"ק ר' משה דומ"ץ בבערעגסאז זי"ע ולאמו הרבנית הצדיקת מרת שרל ע"ה בת הרה"ח ר' יונה זי"ל

כאשר נולדה לרבינו אחת מבנותיו הסתפק איזה שם יקרא לה פעל או רבקה, רבינו בעלזנו העדיף לקרוא לה בשם רבקה שהיא שם של אחת האמהות וזכר בתורה, אך בהיותו חסיד נאמן של הרה"ק ר' ישעי'לע שאל את פי קדשו מה לעשות, וייעץ לו לקרוא שמה בישראל פעל, וכן עשה. ימים ושנים חלפו ועברו, וכאשר גדלה בתו ובאה בקשר השידוכין עם בעלה הרה"ח ר' יוסף שפרייער הי"ד, אז נחזר לרבינו מדוע אוהו רבו לקרוא לה בשם פעל, כי אם חמותה נקראת בשם רבקה ויתכן שזה ימנע את גמר השידוך. (הרה"ח ר' יואל היימליך אב"ד וועגשייד בעל אמרי יואל זי"ע)

בשנת תרפ"ג נתעוררו איזה אנשים יראים וחרדים מעיר מישקאלץ וקבלוהו עליהם ללמד בינה ולהורות הלכה ונתקבל ברוב כבוד ואז עזב את מקומו קארלד, ותקע אהלו של תורה בעיר מישקאלץ. ומלבד להורות הלכה גם קיבל על עצמו ללמוד מדי יום ביומו שיעורים כסדרן ברבים בביהמ"ד הגדול לפני ההקל גמרא פירש"י ותוס' שתי שעות בכל יום. בימי הקיץ היה לומד השיעור לפני תפלת מנחה ובימי החורף היה לומד השיעור בלינה אחר תפלת מעריב. גם קיבל על עצמו להשיג ענינא פקיאח על תלמידים היקרים, להחזיקם במעוזם בלימוד תורתנו הקדושה והיה בוחן אותם בכל שבע ועשה פעולתו להפליא כי נתן נפשו ללמוד וללמד להרצין תורה ברבים ולהרחיב גבול הקדושה ולהורות להם כי אחריות בהוראה היא גדולה מאוד וזכרים הבנה יתירה וידיעה רבה ונאמנות גדולה והכשרה תמידית, להיות נחית לעומקא דדינא

וזריכין ליה כשרון מיוחד להבין דרכי ההוראה, ורבינו היה הוראתו בקדושה והיה בעל הוראה מובהק ולימודו היה בספרות ישרות בנוי בשכל ומדע ובספרות ראשונים וגדולי אחרונים בשפה ברורה ישרה ואמת. השפעתו גדלה והגיעה הרחק מעבר לתחומי עירו ורבינו ותלמידי חכמים הסביבה עיר מישקאלץ ובאו ונועלו עמו, אם היה להם איזה ענין קשה הן בעניני הוראה או שאר ענינים, והשיב להם בחכמה בינה ודעת.

עבודת קדשו התחילה בשעה 3 אחרי חצות הלילה, בטבילה במקוה עם תפלות ותהלים בהתלהבות עלומה ובשעה 4 כבר התחילו שיעוריו הקבועים יום ביומו עד תפלתו ואח"כ שוב שיעור קבוע בטו"ת. אחרי כל זה היו לו שיעורים במסכתות שונות כי ה' בוחן תלמידים ולומד כל המסכתות שהם למדו, וחזן משיעור קבוע שהי' לומד בביהמ"ד הגדול ברבים מדי יום ביומו שתי שעות עם הבע"ז תלמידי חכמים מופלגים כשתילי יזמים סביב לשלחנו הי' לו עוד שיעור קבוע ברבים בלינה בכל יום בשעה 8 בצהמ"ד תפארת בחורים עם אברכים שעה אחת. כל שבע למד בערך חמשה עשר דפי' גמרא תוס' בקביעות. כן הראה חילו לאוריינתא למרות הטירדות במילי דמתא לא הניח שיעור אחד משיעוריו הקבועים.

היה חביב מאוד בעיני לדיקי דורו. פעם בא לעשות את השבת בכל קדשו של הרה"ק ר' שלום אליעזר האלבערשטאם הי"ד זי"ע בראצפערט, והרה"ק רש"א יוסף בדהרו עם כמה חסידים ורבינו עובר דרך חדרו. כשראה הרה"ק מראצפערט קם מלא קומתו לפניו ואמר לחסידיו בזה הלשון: לריך לקום לפני ספר תורה.

וכיפר פעם אחת היה בנו של רבינו הרה"ח ר' מרדכי יחזק היימליך ע"ה בעיר פעסט אלל הרה"ק ר' אהרן מצעלזא זי"ע, כאשר ניגש לאחר תפילת ערבית ליתן שלום להרה"ק מהר"א, שאל אותו מי הוא? ענה מרדכי יחזק בן זיילא, עמד שם אצרך אחד הר"ר מנשה שהיה מעיר מישקאלץ שהיה משמש אלל הרה"ק מהר"א, ושאל את המהר"א אם יודע שהוא בן הגה"ח ר' מענדעלע קארלדער. שאל המהר"א לר' מרדכי

רבינו היה גאון וקדוש המופלג ביראתו הקודמת לחכמתו חסידא ופרישא, המפורסם בלדתו וטהרתו ועבודתו הנפלאה, עוד בימי צעירותו הלטיין בכשרונותיו הנעלים בשכלו העמוק ובהחמדתו הרבה. למד בשקידה עלומה בקדושה ובטהרה ועיון גדול, חידש חידושים נאים וכתב קונטרסים בסוגיות עמוקות וכתורת ה' יגה יומם ולינה.

ראשית לימודו היה בישיבת הגה"ק ר' אליעזר שווארטץ דומ"ץ שאראש פאטיק הי"ד זי"ע הנקרא בשם ר' לייזער פאטאחער אח"כ למד בישיבת הרה"ק ר' חיים לבי טייטלבוים מסיגוט בעל עזי חיים זי"ע ונעשה תלמידו המובהק, אשר בימי חברותו שאב מים מנאח תורתו עד כי רבו ראה גדול מעלותיו כי ידיו רבו לו בש"ס ופוסקים סמכהו ידיו להורות לדון ולהיות רב ומורה הוראה בישראל כאחד המורים הגדולים ודבק נפשו מאוד ברבו, וגם רבו אהבו וקירבו מאוד, הי' לו ממש לאב ולפטרונו.

כמו כן סמכהו הגה"ק ר' מרדכי ווינקלער בעל לבושי מרדכי אב"ד ה' מאל זי"ע וגם מוסמך מהגה"ק ר' יעקב יוסף גינז אב"ד בעסערמין בעל הרי בשמים זי"ע

כשהגיע לפרקו נשא להרבנית הצדיקת מרת זילא הי"ד ע"ה בת הרה"ח המופלג רבי מרדכי יחזק סאמעט ז"ל מעיר קארלד מחושבי חסידיו הרה"ק ר' לבי הירש מליסקא בעל פרי תבואה זי"ע, בזווגו מלא אשה מלא טוב אשה לנועה וחכמת לב שכל

רעיונותיה משוטטים לעמוד לימין בעלה, להיות לו לעזר, כדי שיוכל להשתלם בתורה ולהתעבד לאילנא דברבא. יאב שם שמונה שנים בקארלד על שלחו חותנו על התורה ועבודה בלי לאגות פרנסה, והתעמק שם בלימודי עיון וחידש הרבה חידושים לאוריינתא עד ששמעו יאב בכל המדינה לגאון ולדיק.

בעת היאך הסתופף רבות בכל הרה"ק ר' ישעי'לע מקערעסטיר זי"ע, והרה"ק ר' ישעי'לע כיבדו מאוד, ונהג לבקר בביתו אחת בשנה. וסיפר: באחת משבתות הקיץ, שבת רבינו בכל הרה"ק ר' ישעי'לע זי"ע ובצפרא דצבתא אחרי גמר עריכת שולחן הטהור התיישב בבית המדרש ללמוד בהתמדה רבה. אותו יום שב"ק חס מאוד היה, החמה זרחה במלוא חוקפה, ובכל זאת ישב רבינו על מקומו ולמד במשך כל שעות הנהריים, בהיותו איש חסיד סירב לשחות מים וכמנהג חסידים ואנשי מעשה הגמנעים מלשחות סתם מים, כי מים מקור לתאוות וברפרט בימי הקיץ הקפידו ביותר מלשחות מים שנשאבו מן הבאר, מחמת חשק תולעים, והמשיך את לימודו באין מים אלל תורה. בעת סעודת רעווא דרעוויין התאסף ליצור גדול לשולחנו של הרה"ק ר' ישעי'לע, ודחקות רבה שררה שם. מגודל האפיפות בנוסף לחוס הגדול הרגיש רבינו כי בעוד רגעים ספורים יתעלף ח"ו ויגיע למצב של פקוח נפש. ברם בבית המדרש שרר חושך ואפילה ומקומו של רבינו היה סמוך לכסא של הרה"ק ר' ישעי'לע, ולכן לא היתה לו שום אפשרות לעמוד ממקומו וללכת מבית המדרש. רבי ישעי'לע נהג לברך בעת סעודה שלישית ברכת בורא פרי הגפן על כוס מלא יין, ברם לא שטה ממנו רק מעט מזעיר וגם לא חילק שיריים מזה, והשאר היוו ככוס להבדלה במוצ"ש, ככה נהג בכל שבת. באותו שבת, כאשר מוזג את הכוס ביין ושטה ממנו מעט כדרכו, חלפה מחשבה במוחו של רבינו: כי עם היין אשר השאיר הרבי ר' ישעי'לע בכוסו היה יוכל להשקיט את מאונו הכבד, באותו רגע פנה הרבי ר' ישעי'לע אל רבינו, והואיט לו את הכוס היין, ואמר לו: ר' מענדל מלאכת א ברכה! וממש החיה בזה את נפשו. (מופת הדור)

ט טבת תש"ד [ב]

ר' מנחם מענדל יוסף ב"ר נחום הלוי הי"ד זי"ע

רבינו הרה"ק רבי מנחם מענדל יוסף הלוי היימליך בעל מנחת יוסף ממישקאלץ הנקרא רבי מענדעלע קאראדער הי"ד זי"ע נולד ביום א' דחג הפסח בשנת תר"ן בכפר הודא באגאש לאביו הרה"ק ר' נחום הלוי מקעמעטש מחסידי אש ואור זי"ע בן הגה"ק ר' משה דומ"ץ בבערעגסאז זי"ע ולאמו הרבנית הצדיקת מרת שרל ע"ה בת הרה"ח ר' יונה ז"ל

שלו ואת הבתים נתן לבנו הקטן להחזיקם בידי וצאופן זה נשאר לו התפילין, ואותן התפילין הניחו למאות יהודים במחנה.

נעקד עקדה"ש ביום ט' טבת תש"ה עם כל משפחתו הי"ד, והובא לקבורה בארץ דייטשלאנד בקבר אחים הנקרא שטיינאלץ.

נשאר אחרינו בנו הרה"ז ר' יואל היימליך אב"ד וועגשייד זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

יחקה, מהי יבוא אביך ? (ווען קומט דער טאטע?) וענה שאינו יודע, כאשר יגיע לביתו ישאלו. שאל המשמש ר' מנשה את המהר"א: האם מכיר את ר' מענדעלע? אמר לו המהר"א: ההגיד לי מי הוא ר' מענדעלע? אספר לך: בהיותי אב"ד היה ר' מענדעלע דבעלזא למשך כמה שבועות, פעם ליוה אבי ז"ל (הרה"ק ר' ישכר דוב זי"ע) לקרוא לו, וכאשר נכנסתי לחדרו אמר לי אבי: יש כאן אב"ד בשם ר' מענדעלע קאראדער, כדאי שתהיה חבר אהו. וס'וואלט כדאי געווען דו זאלסט דין מיט אים חבר'ן אחר שב"ק סיפר ר' מרדכי יחזק לאביו שהרב דבעלזא שאל אודותיו מהי יבוא? כאשר שמע רבינו מזה נסע לפעסט על השבת הבאה שהיה שבת חנוכה, וכאשר אמר הר"ר מנשה הג"ל להרה"ק דבעלזא שרבינו הגיע, הלך המהר"א ממקומו והלך לקראת רבינו, ובשבת נתן לו כל הכיבודים, הגם שכל שבת חילק את הכיבודים בין הרבנים. (שיח זקנים)

כשצאה מלוא לידו הן מלות מעשיות והן צנחית לדהק וגמ"ח, היתה חזיבה אלכו מאור, ואפילו על דקדוקי מלות וחומרות היה מדקדק מאוד בכל פרטיהם וצבונה עזומה. לא אכל שום דבר האריך דיקה חוץ לביתו. וכן הזהירות שלו באפיית מלות היתה באשמיות ודקדוקים רבים. וכן בתפילין וליאית, וכן בהכנה לכל מלוא, הכל היה אלכו ענין גדול. באכלו בליל פסח הכזיתים היתה זאת צבונה עזומה. בפסח היה מדקדק מאוד בכל החומרות ואודות אכילת מלות, היה נזהר ועשה כעין פשר דבר, בכל סעודה, ביו"ט ובשבת חוה"מ, אכל כזית לקיים מלות סעודה צפת וצחיה"מ לא אכל מלוא רק תפוחי אדמה.

בשנה אחרונה שנת תש"ד הי' מלעטער מאוד שלח היה בכל המדינה לקנות ד' מינים. פתאום נשמע שיש בהמדינה רק ג' אחרונים ולא יותר, וחד מהם ניתן להרה"ק מראלפערט. כשמעו זאת מיד גמר דעתו ליסע לראלפערט על יו"ט, שיוכל לקיים מלות ד' מינים, הגם שהי' קשה אז הנסיעה בימי המלחמה, אעפ"כ לא הביט על שום דבר רק ליסע.

בשנת תש"ז כאשר כבשו הגרמנים האזורים ימ"ש את מדינת הונגאריה וצבוחם את עיר מישקאלץ, מאז התחיל להתענות תעניתים הרבה. פעם באה זוגתו לחדרו ושאלה אותו מה יהיה סופם של כל התעניתים, כי אפס כוחו, על זה השיב: אריך להכין את הגוף שיהיה ראוי לקידוש השם יתברך שמו. (זקניך ויאמרו לך מבנו הרה"ז ר' יואל היימליך אב"ד וועגשייד בעל אמרי יואל זי"ע)

כשגבר האויב, הרשעים האזורים, ימ"ש, לקח בחיקו את בן הזקונים שלו ישראל יהושע ברוך הי"ד, בן ד' שנים ולמד עמו המלוא מתרי"ג מלות, מלות האמונה במליאות השם. כן למד עמו וחזר עמו הרבה פעמים בכל יום עד שהיה שגור בפיו. והי' רגיל ליתן לו מטבע אם יאמר בעל פה הלשון, מלות האמונה במליאות השם. כוונתו היה עם הילדים קטנים נשמות טהורות, והאש מתלקחת בכל העולם, ומי יודע מה יולד יום, ומה יהיה, אם ישארו, מי יודע מה יהיה עמם, ע"כ רצה שתהיה האמונה כרותה על לוח לבו ולחוקו בזכרונו לעולם, שאביו למד עמו המלוא של מליאות השי"ת בעולם. (המאור)

חיבר ספר מנחת יוסף וספר שלשה ספרים נפתחים, ושרת בקודש בעיר מישקאלץ עד שנת הלעז והזעם, כשהובילו את היהודים ממישקאלץ אל מקום ריכוז מחוץ לעיר לשלחם לאוישוויץ, הנאצים ימ"ש לקחו מכל יהודי מה שהיה בידם ואפילו כל סידור וטלית ותפילין, הזדזר רבינו להוליא את הרצועות מן התפילין וכרכו מסביב למכנסים

רבינו הרה"ק ר' יוסף ברוך הלוי מניישטאט זי"ע נולד כבן יחיד לאביו הרה"ק ר' יוסף ברוך הלוי מניישטאט זי"ע שהיה מפורסם בשם "דער גוטער יוד פון ניישטאט זי"ע בן הרה"ק ר' קלונומוס קלמן הלוי מקראקא בעל מאור ושמש זי"ע

רבינו היה לדיק מפורסם ואחר פטירת אביו ביו"ד אדר בשנת תרכ"ז מילא את מקומו בעיר ניישטאט.

נסע לכמה לדיקים ובפרט היה דבוק להרה"ק ר' חיים האלבערשטאם ראש שושלת לאנז בעל דברי חיים זי"ע.

מסופר על המאור ושמש זי"ע וכן בנו הגוטער יוד זי"ע וכמו כן האלכאים היו רגילים תמיד לספר בליל שני דפסח אלל הסדר: להמאור ושמש או ללדיק אחר היה חבר נאמן, ונתנו זה לזה תקיעת כף, שמי שמהם שימות תחילה יבוא אח"כ ויגיד לחבירו הנשאר פה את הנראה והנשמע בעולם האמת, והנה נפטר החבר, וזמן רב עבר עד שנתגלה בחלום לחבירו, ואמר שקשה מאוד להפריד מעולם האמת כעסם השמים לטוהר ולבוא לעולם המגושם הזה, וכאשר שאלו חבירו: האיד הענין שמה? הגיד לו ככה: שכל ליל שני דפסח, הקב"ה מקבץ לכל דפמליא של מעלה, ואומר להם: לכו ראו בני ישראל באיזה יתרון הכשר ואש להבה מקיימים הסדר בליה הלזו אשר לא לויית, ורק אשר רבנו הוסיפו, ונעשה אחר כך שמהם בשמים ממעל, שמהם גדולה אשר ילאה כל פה לספר, ותענוג שמהם הלזו אין לשערה ואין לפורטה.

פ"א סיפר רבינו עבדה שסיפר לו אביו זי"ע: זקינו בעל מאור ושמש זי"ע נסע פעם להרה"ק ר' אברהם יהושע העשיל בעל אוהב ישראל מאפטא זי"ע עם בניו הק' ה"ה אבי הרה"ק ר' יוסף ברוך זי"ע ואחיו הרה"ק ר' אהרן זי"ע בזויתא חלד עם הרה"ק ר' דוד מלעלוב בעל מגדל דוד זי"ע, והנה בדרכם נסבר להם אחד מאופני עגלתם ולא יכלו להמשיך בדרכם. הלכו ושכרו להם שתי עגלות קטנות. על עגלה אחת ישבו הרה"ק מלעלוב זי"ע וזקני זי"ע, ועל השנית האחים אבי זי"ע ודודי הרה"ק ר' אהרן זי"ע, העגלות קטנות שרכו דרכם לאט לאט, עד שהרגישו שהשמש באה והשבת מתקרבת. אך באין ברירה בידם מהרו לנסוע עד שהגיעו למקום כפר נידח וקטן. והנה אשה אחת פוגעת בהם ואמרה: יהודים יקרים! היכן אתם נוסעים? הלא אני מתכוננת כבר להדליק את הנורות לכבוד שבת והזמן מאוחר מכדי להגיע למקום ישוב... כשמוע זאת זקני הבעל מאור ושמש זי"ע והרה"ק מלעלוב זי"ע, איוו אבי ולאחיו לאמר: כבו את ראשיכם ופניכם במלבושיכם. ויעשו כן, כעבר רק רגע כמימריה, והנה הם בעיר אפטא, כי מטו למחא עוד הפסיק להם הזמן ללכות לטבול במקוה לכבוד שבת קודש, ואחר כן פנו לבית המדרש להרה"ק האוהב ישראל זי"ע, בהגיעם מלאו כבר הרה"ק מאפטא זי"ע עומד מוכן ומזומן להתפלל מנחה, מיד כאשר ראה פנה אליהם ואמר: הלא המתנתי לכם לתפילת הודו. ומיד פתח בחדו לה' כי טוב כי לעולם חסדו.

נסתלק לגנזי מרומים ביום ט' טבת בשנת תרס"ג.

נשאר אחריו בנו הרה"ק ר' חיים מאיר מניישטאט זי"ע נסתלק ז' טבת תרע"ד ונטמן ליד קבר אביו זי"ע ז

ותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

י טבת תקצ"א

רבי אליעזר ב"ר יעקב זי"ע בעל משנת רבי אליעזר מסלאנים

רבינו הרה"ק רבי אליעזר גרייעווער מסלאָנים בעל משנת אליעזר זי"ע נולד בשנת תק"ד לאביו הגה"ק ר' יעקב סלאנימא מפינקס זי"ע ולאמו בת הגה"ק ר' אליעזר ליפא ליפמאן דיין בראזינאי זי"ע בן הרה"ק והטהור רבי ישראל ב"ר שלום הקדוש מראזינאי הי"ד זי"ע

רבינו היה גאון מפורסם ולדיק יסוד עולם, לא מש מתוך ד' אמות של הלכה, חיבר ספר משנת רבי אליעזר בר יעקב על ש"ס, בתו של רבינו היתה מחברתו של הגה"ק ר' משה מייזל זי"ע ואם הגה"ק ר' אלי חיים מייזלש אב"ד לאדזש זי"ע.

רבינו דר בעיר שקלאב רוסיא לבנה (ווייס רוסלאנד) וזוגתו הרבנית הצדיקה ע"ה עבדה בכל כחה בעסק החנות. ורבינו עסק בתורה ועבודה.

וגם בעיר שקלאב דר הגה"ק השר ר' יהושע צייטלין זי"ע. הר"ר יהושע היה אצלו תורה וגדולה במקום אחד ועלה ונתעלה בעושר והיה קרוב למלכות רוסיא עד שהתגורר בארמון גדול באזור מאיהלב שהיה נקרא חצר אוסטיו, והחזיק בביתו תלמידי חכמים כמו הגה"ק ר' בנימין ריבעלעס זי"ע והגה"ק ר' נחום מטשאווס בעל תוספות בכורים זי"ע ורבינו זי"ע וגם בא בהסכמה ביום ד' ג' מנחם אב בשנת תקע"ח על ספרו רבינו, וכתוב שם: הן מזמן כביר זכירני ימי נעורים אהבת עולם לה"ה הרב המופלג חריף ושנין מהו' אליעזר בהמנוח מהו' יעקב ז"ל כי ידיו רב לו בתורה וביראה ממש תמיד יראת ה' היה אוצרו ומעולם מתחזק ומתגבר ללמוד בהתמדה גדולה וכעת לעת זקנתו שברכו ה' בכל, שלא פסק פומיה ממש מגירסא רצונו וחפצו להוציא לאור דפוס מה שפלפל בחכמה, ומוחזק אני בו שכל כוונתו הוא רק לשם שמים ושיהיה לו לזכרון עולם חיבורו הנחמד...

וכמו כן בא בהסכמה הגה"ק ר' ברוך בענדט בעל נר תמיד מזאבלודעוויה זי"ע והגה"ק ר' ישראל יונה סג"ל לאנדא מקעמפנאה זי"ע והגה"ק ר' שלמה ב"ר אברהם מינץ אב"ד שקלאב זי"ע והגה"ק ר' אהרן ב"ר יקותאל מו"ץ שקלאב זי"ע והגה"ק ר' נתן נטע ב"ר שמואל שקלאב זי"ע.

נסתלק לגנזי מרומים עשרה בטבת בשנת תקל"א בשיבה טובה כבן פ"ז שנים

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה גאון מפורסם וצדיק יסוד עולם, לא מש מתוך ד' אמות של הלכה, חיבר ספר משנת רבי אליעזר בר יעקב על ש"ס, בתו של רבינו היתה מחברתו של הגה"ק ר' משה מייזל זי"ע ואם הגה"ק ר' אלי חיים מייזלש אב"ד לאדזש זי"ע.

רבינו דר בעיר שקלאב רוסיא לבנה (ווייס רוסלאנד) וזוגתו הרבנית הצדיקה ע"ה עבדה בכל כחה בעסק החנות. ורבינו עסק בתורה ועבודה.

ושם בעיר שקלאב דר הגה"ק השר ר' יהושע צייטלין זי"ע. הר"ר יהושע היה אצלו תורה וגדולה במקום אחד ועלה ונתעלה בעושר והיה קרוב למלכות רוסיא עד שהתגורר בארמון גדול באזור מאיהלב שהיה נקרא חצר אוסטיו, והחזיק בביתו תלמידי חכמים כמו הגה"ק ר' בנימין ריבעלעס זי"ע והגה"ק ר' נחום מטשאווס בעל תוספות בכורים זי"ע ורבינו זי"ע וגם בא בהסכמה ביום ד' ג' מנחם אב בשנת תקע"ח על ספרו רבינו, וכתוב שם: הן מזמן כביר זכירני ימי נעורים אהבת עולם לה"ה הרב המופלג חריף ושנין מהו' אליעזר בהמנוח מהו' יעקב ז"ל כי ידיו רב לו בתורה וביראה ממש תמיד יראת ה' היה אוצרו ומעולם מתחזק ומתגבר ללמוד בהתמדה גדולה וכעת לעת זקנתו שברכו ה' בכל, שלא פסק פומיה ממש מגירסא רצונו וחפצו להוציא לאור

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

י טבת תרס"ב

רבי מאיר שלום ב"ר יהושע אשר זי"ע בעל נהר שלום מקאלישין פאריסוב

רבינו הרה"ק רבי מאיר שלום רבינוביץ מקאלישין, פאריסוב, גארוואלין בעל נהר שלום זי"ע אחי הרה"ק ר' יעקב צבי מפאריסוב זי"ע והרה"ק ר' אברהם מפאריסוב זי"ע והרה"ק ר' אריה מרדכי רבינוביץ זי"ע, כולם בני הרה"ק ר' יהושע אשר מזליחוב ראש שושלת פאריסוב זי"ע בן הרה"ק ר' יעקב יצחק היהודי הקדוש מפרשיסחא זי"ע

ובאהבה לחזירו ולאהוב את חזירו בחלק הטוב הוא יותר מן כל העולם, וגם אם עדיין לא תיקן את שורש נשמתו, הלך ידוע שאחר כל הביטויים וכל האיכוכים סוף דבר הכל נשמע, ומזה בעצמו שצא עוד לפני הליך מוכרח שיש עוד בזה הליך להפריד ממנו רשעתו ורעתו, ע"י שיקשר עצמו בחלק הטוב הוא שנמצא בו. וסוף כל סוף יש לו לחדם הלזה סגולה כזו אשר באם היא אפשר למצוא חזאת, הייתה נותן כל הווי ורכושי, בשביל סגולה הטובה היא. ואמר אז על עצמו שיש בכחו לאהוב הטוב שבהרשע היותר גדול, יותר ממה שיש בזה הרשע לאהוב כל תאוות העוה"ז! ובכן כאשר הגני מקשר זי"ע באהבה לחלק הטוב הוא, אזי בע"כ שלא ברצונו הוא מוכרח לעזוב תאוותו הדבוק בו ר"ל, ולאהוב אחי כמים הפנים לפנים כנ"ל.

רבינו היה חתן ותלמיד מאחיו הרה"ק ר' יעקב צבי מפאריסוב זי"ע, שאמר על רבינו: שעניני החסידות מסרם לו בקבלה. וגם הסתופף בכל הרה"ק ר' יצחק מנעזשקיז זי"ע בן הרה"ק ר' מרדכי ראש שושלת נעזשקיז זי"ע.

אצו נסתלק בכ"ה אייר תרכ"ב, וחתנו הק' נסתלק בב' טבת תרמ"ט.

רבינו כהן ברבנות בגארוואלין ובקאלישין, ולאחר פטירת אחיו הרה"ק ר' אברהם מפאריסוב זי"ע בי"ט אדר תרע"ב החל רבינו לכהן לאדמו"ר בפאריסוב.

איזה שבעות קודם פטירתו גילה שהסתלקותו יהיה בפתע פתאום, שפ"א סיפר בשם רבותינו הליקים הקדושים שאמרו שהליך המאריך בחליו ל"ע הוא מקמץ חלילה מהמוזמן,

ופ"א אמר בפירוש שאיתא להדיא שמתת הליקים היא פתאומית, יאל לדרך וצבת בעיר מאדוץ ומשם נסעו לעיר יזעפאף ונסתלק שם לגנזי מרומים בפתע פתאום ערש"ק פרשת ויגש בזמן הדלקת הנרות של שבת ביום עשרה בטבת בשנת בשה"ר ומנו"כ בעיר יזעפאף.

נשאר אחריו בניו הקדושים הרה"ק ר' יהושע אשר זי"ע חתן קרובו הרה"ק ר' נתן דוד מקינעק זי"ע שמיילא מקומו בפאריסוב וחסידיו נמנו באלפים, בסוף ימיו עבר לווארשא ונסתלק באוטובוץ בי"ט תשרי תרל"ח. ובנו הרה"ק ר' שמואל מרדכי רבינוביץ אב"ד פאליניץ זי"ע נסתלק בשנת תרל"ט. וחתנו היו הרה"ק ר' אלתר מאוזרוב זי"ע והרה"ק ר' מאיר מבנדין זי"ע והרה"ק ר' אלעזר אלימלך מראדום זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה איש קדוש מאוד לדיק יסוד עולם בעל מופת נורא ופעל הרבה יסועות לשחרר רבים מאחיו בני ישראל מעבודת האבא. הא עניו הא חסיד.

וסיפר רבינו צמימי עלימיו היה באיזה עיר והפארו בו אנ"ש לכבדו שיש בראש, ולא לכה ובראותם שבאום אופן לא יתראה להם בלא אליו עוד בטענה: כי באם יש בחדן החבורה יוכל גם בזה לבוא לידי התנשאות ממת הענווה, ויכל גם בזה להיות פניה שישבחוהו שהוא עניו, ומיד האיר לו הפ' ומשלי כז בן יהלך זר ולא פיד לנגד עיניו. ללכאורה קשה לל"ל יהלך זר, הו"ל למינקט העיקר שלא יהלך אדם ע"ע צפיו? אמנם יבואר כאשר יבוא לפני האדם עניו כזה, שבאם יש בראש ה"ה בעצמו יהלך את עצמו ואם יש בחדן החבורה הלה המה יהלכוהו, וזהו הרמוז בכ' שיבחר לו בעצמו האופן שהמה יהלכוהו, ולא הוא בעצמו עכ"פ, כי אם יש בראש, ה"ה בעצמו יעשה מעשה המביאו לידי התנשאות, אמנם באם יש בחדן החבורה, עכ"פ הוא בעצמו לא קעביד עובדא מעניי התנשאות. ובחשבון הזה בודאי בעזרתו יתבדך ימלט משום פניה, וזהו שמרמז לנו הכ' באמרו יהלך זר ולא פיד.

רבינו העמיד תלמידים גדולים ומהם היה הרה"ק המקובל ר' יהודה לייב הלוי אשלב בעל הסולם זי"ע. והיה מפורסם באהבת ישראל שלו, ורבים השיב מעון, אף בעלי עבירות כאלו שהיו כבר בדיוטא התחוננה ר"ל, החזירם למוטב בדברו אליהם, ובעזרתו יתבדך פעל והכליח בזה הרבה, על שאלת אחד ממקורביו מאין בא כוחו הגדול בזה? שאיש פחות כזה שהי' דבוק ר"ל בתאוות רעות כ"כ זמן רב, וברגע אחת שצא לרבינו ודיבר אליו דברים אחרים, וכמעט שלא ניכר בהם שהם דברי כבושין, אעפ"כ פעלו הדברים יתקף, ותיקף התחיל ללעוק ולהתחרט על מעשיו הרעים והרבה בזכי, והוחזר למוטב? השיב רבינו: האמת

היא כי היא עניו השייך לרבי לבד אעפ"כ אסביר לך קתה, הגה ידוע מאמר שלמה המלך ע"ה (ומשלי כז) כמים הפנים לפניו כן לב האדם לאדם, שכן מוטבע בטבע אנשים, שכמה דרגות שאוהב אדם לאדם, בע"כ הוא מוכרח לאהוב אותו ג"כ, ואפי' שלא ברצונו, והנה משל למלך גדול שלא חסר לו כלום, כאשר יראה אלל אדם אחר אבן טוב אשר חסר לו לשלימותו, והוא דבר יקר מאוד, וא"א למצוא אחר בשום אופן לקנות, כמה הוא מתגעגע הרבה לזה, כן ידוע שלא נמצא בעולם שתי נשמות שוות, וכל אדם מישראל בחלק נשמתו יוכל להיות גדול כמו אברהם אבינו ע"ה, ובניקל יוכל לתקן זה השייך לשורש נשמתו יותר מחזירו שאינו משורש זה, ובכן כאשר רואה אדם ומכיר את שורש נשמת חזירו, הוא כמיון המשל הנ"ל שרואה האבן טוב שחסר לו לשלימותו, שנמצא אזי בחזירו ולא נמצא בכל העולם כולו, בכן יוכל לקשר עצמו הגעגעין

מרגלא בפומיה של רבינו זי"ע

עת רעוא דרעוין מסגול להתעורר בתשובה

זהו שהיו רגילים האחים הקדושים הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע ואחיו הרה"ק ר' משולם זושא מהינפאלי זי"ע לקרוא כל אחד לאחיו בשמו, היינו שהרבי ר' אלימלך קרא זושא זושא, והרבי ר' זושא, מלך מלך. זה כי לדעתו בטח שהיה כוונתם לעורר בזה את מדות היסוד ומלכות. וזהו שהרבי ר' אלימלך קרא זושא זושא: כי זוש"א גימטראה השם שד"י שהוא שם היסוד. לעורר בזה את מדת הצ"ע. והרבי ר' זושא קרא מלך מלך: לעורר בזה את מדת המלכות. שיהיו מכוונים ומכונים זה לזה.

פעם אחת אמר רבינו זי"ע בשבת קודש בעת תפלת המנחה בזה"ל: דבר הגרוע ביותר הוא- ויתראו תאוה- (כוונתו מה שאדם מתאוה לתאוה, ועושה השתדלות שיהיה לו תאוה היצר הרע, ומגרי יצה"ר בנפשיה), והתיקון לזה הוא 'רעוא דרעוין': היינו בשבת קודש בעת תפלת המנחה, שאז הוא עת רעוא דרעוין, והיינו: להתעורר אז ביותר בתשובה ויראה ואהבת הש"ת.

פ"א אמר רבינו כי מאד התפלא על הדבר ההוא, שבני ישראל הם שוקדים ומזדרזים בעשיית המצות כל השנה. ולבסוף תיכף אחר אכילת הכזית מצה בלילי יו"ט הראשון של פסח, נעשה האכילת מצה רשות. ולאחר פסח, המצה מצויה בכל פינות. ולא נתקור דעתו עד שהאיר לו לנגד עיניו הק' מארז"ל(שבועות לה:)-כל הטפל לשם לאחרי אינו נמחק שכבר קדשו השם.

יא טבת תרס"ח

רבי שלמה יהודה לייב ב"ר פסח צבי זי"ע בעל ערך ש"י ראב"ד סיגעט

רבינו רבי שלמה יהודה לייב טאבאק זי"ע בעל ערך ש"י ראב"ד סיגעט נולד לאביו הגה"ק ר' פסח צבי זי"ע בשנת תקצ"ב

נשאר אחריו בניו הקדושים: הגה"ק ר' מאיר דוד דומ"ץ בקרעטשניף זי"ע, הגה"ק ר' שלום מסלאטפינא זי"ע, הגה"ק ר' מרדכי מצערבעשט זי"ע, הגה"ק ר' מנחם מדיבעווע זי"ע והגה"ק ר' חיים מאפשא זי"ע והחננו הגה"ק ר' שלמה דוב סג"ל העללער זי"ע מילא מקומו כראב"ד ומו"ץ בעיר סיגוט

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה גאון אדיר ומוזקה בקי בש"ס ופוסקים, איש קדוש וגורא, עניו כהלל. בגיל צעיר נסע ללמוד לעיר גארליץ לשיבת הרה"ק ר' יקותיאל יהודה טייטעלבוים אב"ד סיגעט בעל ייטב לב זי"ע, ואחר כך עבר לשיבת הרה"ק ר' אברהם לייב הכהן שווארץ אב"ד בערעגסאס בעל קול אריה זי"ע, כשחזר לסיגעט למד בשיבת המלטיינים של הגה"ק ר' יהודה מודרן בעל פרי העץ זי"ע שהיה מגדולי תלמידי מרן החתם סופר זי"ע.

בשנת תרי"ח נתקבל לראב"ד בסיגעט, והיה גם חמישים שנה, וממנו יאחה הוראה לעולם, מכל פנות תבל פנו אליו בשאלות.

פעם באה אליו אשה, ונפשה בשאלתה: אם יש היתר להריח ריח חמץ בפסח, כי כשהיא הולכת ברחוב בפסח, לפעמים היא מריחה ריח חמץ של הגויים, ואולי אסור לה ללכת ברחוב כי שמא תיכשל חלילה באיסור ריח של חמץ, ולכן היא רואה לדעת אם מותר הדבר?

בית החיים סיגעט

רבינו שמע בכובד ראש את שאלתה, והורה לה להמתין עד שיעיין בדבר. הוא הוליא איזה ספר, פתחה ועיין גם קימעה, ופסק שמוותר לה ללכת ברחוב בשפוי, כי אין כל איסור של ריח חמץ של גויים, היא יכולה להיות רגוע. (נועם שיה)

ב"ט בכסלו בשנת תרל"ה נפטרה אשתו הראשונה ונשא בזוג שני להרבנית הכדיקת מרת מרים ע"ה בת הגה"ק ר' צבי אריה רובין בעל אמרי בינה דיין ומו"ץ ושו"ב בסיגעט זי"ע בן הגה"ר ר' אליעזר זי"ע.

חיבר הרבה חיבורים, ונדפסו ערך ש"י על יו"ד וש"ת תשורת ש"י.

נסתלק לגנוי מרומים י"א טבת בשנת תרס"ח ומנוחתו כבוד בסיגעט

לו מאחריו, אלא מלפניו כגון לה' בה', ואותיות אלו אין בהם קדושה. ואם כן תהי' דביקות ישראל בה' בדרך שאין ה' מקדשם, לזה גמר אומר "אלוקים" רצה לומר: דביקות זה כאותיות "כס" שלאחר השם נמי קדשים כאותיות השם כן יהיו בני ישראל אד"ק ולפי שייחד שם אלקי עם "כס" אמר ישגבן שם אלקי יעקב ישלח עזר מקדש, מקידוש השם. דאלקי מקדש גם אותיות "כס" מזה ישלח עזר לישראל. וקדש ישראל. כל אכליו יאשמו, ולהיות כמו כן הדבקים בתלמידי חכמים, דתיכף תכף לתלמידי חכמים ברכה, (מסכת ברכות מ"ב) לכן סיום ומציון יסעדך מהצויינים בהלכה. (ש"ת תשורת ש"י הקדמה)

מתורתו של רבינו זי"ע

ישגבן שם אלקי יעקב ישלח עזר מקדש (תהלים כ') איתא במדרש: מקידוש השם שבכס בזה יבא העזר לישראל ע"כ. ופלא? ופי' עפימ"ש באור החיים הק' על הפסוק ואתם הדבקים בה' אלוקיכם חיים כולכם היום (דברים ד' ד'). עפימ"ש הרמב"ם (פרק י' יסודי התורה) כל הנטפל לשם מלפניו מותר למוחקו כגון למ"ד מליהוה וב"ת מבאלהים וכיוצא בהן אינן כקדושת השם וכל הנטפל לשם מאחריו כגון ד' של אלהים וכ"ש של אלהים וכיוצא בהן אינם נמחקים והרי הם כשאר אותיות של שם מפני שהשם מקדשם ואע"פ שנתקדשו ואסור למוחקם המוחק אלו האותיות הנטפלות אינו לוקה אבל מכין אותו מכת מרדות. ולזה נתכוין ואתם הדבקים בה', לפי ששם הוי' אין אות נדבקת

יא טבת תרע"ג

רבי יהושע ב"ר מאיר זי"ע בעל עטרת ישועה מדזשיקוב

רבינו הרה"ק רבי יהושע הוראוויץ מדזשיקוב בעל עטרת ישועה זי"ע נולד בט"ו אדר שושן פורים בשנת תר"ח לאביו הרה"ק ר' מאיר מדזשיקוב בעל אמרי נועם זי"ע בן הרה"ק ר' אליעזר ראש שושלת דזשיקוב זי"ע בן הרה"ק ר' נפתלי צבי בעל זרע קודש מראפשיץ זי"ע מגזע גאוני קמאי וקדושי ישראל

בליבו, ולמרות היותו למדן וחרוץ עלום וגם היה בעל מנגן נפלא, עכ"ז הדבר היחיד שהטרידו באותה עשה היה שלא יסתלק מן העולם בלי הרהור תשובה(שפע חיים)

היה רגיל לומר בענין התכנסות בליל שבת קודש, כי כל אחד ואחד צריך להתאסף בליל שבת קודש אלל רבי, ואם אין לו רבי, אזי לכה"פ יאל מציתו.

בשנת תרס"ט הכתיר רבינו את בנו הרה"ק ר' אלטר יחזקאל אליהו הי"ד לאב"ד דזשיקוב.

בצט שנסתלק רבינו, היה אז הרה"ק ר' שמחה ישכר בער מליעשנב זי"ע חולה ושכב במטותו(נסתלק כ' טבת תרע"ד והי' חולה כמה שנים מקודם) פתאום נתעורר הרה"ק מליעשינוב ואמר, עכשיו הכריזו במרומים שכל הצדיקים בגן עדן יתקבלו לשמוע את הרה"ק ר' יהושעלי מדזשיקוב מקבל שבת. וכן היה שרבינו נסתלק לגזי מרומים שב"ק פרשת ויחי בשנת תרע"ג ומנ"כ דזשיקוב סמוך לקבר אביו הק' זי"ע.

השאר אחריו צרכה ספריו הק' עמק הלכה, תוספת מצוה דרך מלאכים קדושה משולשת עטרת ישועה, ובנו יחידו הרה"ק ר' אלטר יחזקאל אליהו הי"ד זי"ע חתן הרה"ק ר' ישראל האגער בעל האצת ישראל מווישניץ זי"ע מילא את מקומו הק'. חתניו הק' היה הרה"ק ר' דוד שפירא אב"ד בוקאווסק זי"ע בן הרה"ק ר' מאיר יהודה בעל אור למאיר מבוקאווסק זי"ע והרה"ק ר' מנשה אייכענשטיין ראב"ד רישא בעל אלפי מנשה זי"ע בן הרה"ק ר' ישכר בעריש מווערלאקי בעל מלבוס לשבת וי"ט זי"ע והרה"ק ר' פנחס נתן סאפרין מרדיק זי"ע בן הרה"ק ר' אליעזר צבי מקאמארנא בעל דמשק אליעזר זי"ע והרה"ק ר' עמנואל(השני) וועלטפרייד מפשדבורג - פאוויץ זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה לדיק יסוד עולם חו"פ בול"ק גאון וחרוף עלום וצקי נפלא, כבן י"ח שנה חיבר ספרו עמק הלכה על הש"ס שנתקבל בהערכה ובהתפעלות גדולה אלל גדולי הדור, וקבל הסכמתו נהלצה מהגה"ק פוסק הדור רבי יוסף שאול נאטנזאהן בעל שאול ומשיב אב"ד לעמבערג זי"ע. שכתב עליו בין השאר הרב החרוף מורג חרף בעל פיפיות תל תלפיות בנש"ק מוה"ר יהושע הורוויץ מדזשיקוב נ"י וכבן כ' שנה כבר סיים פעמיים את הזהור הק' בן העיד עליו אביו הק' זי"ע.

כשהגיע לפרקו נשא בת הגה"ח ר' לייבוש רייך מרישא זי"ע.

תפלתו של רבינו היתה עד להפליא מלא רגש, בכל מקום שהתפלל לפני העמוד, באו לשם אנשים רבים לשמוע תפלתו הק' ולא היה אף אחד שלא נהרגש ונתעורר מתפלתו.

פעם אחת הי' הרה"ק ר' יהושע מצעלזא זי"ע ורבינו בעיר מארינבאד (או בקארלסבאד) לאחר השבת אמר הרה"ק מהר"י מצעלזא זי"ע לבנו הרה"ק ישכר דוב מצעלזא זי"ע בזה"ל: "איך האב מיד אויסגעדרייט ביים גאנצן דאווענען, און איך האב אים געקוקט אין פנים, ער האט מכוי געווען אלע כוונות האר"י, ער האט נישט פארעפלט קיין איין כוונה".

בח' תמוז בשנת תרל"ז אחר הסתלקות אביו זי"ע מילא רבינו את מקומו בדזשיקוב ששם התפרסם כלדיק וקדוש עליון, ואלפים נהרו אליו להתבדק מפיו וליהנות ממנו עשה ותושיה הן בדוחנית והן בגשמיות.

פ"א חלה רבינו זי"ע והרופאים לוהו שיאכל פת שחרית בשעה מוקדמת, אך רבינו מאן לזיית ולשנות את מנהגו מני אז לאכול רק לאחר הנחת תפלין דר"ת, שהיה בערך בשעה שתיים צהרי היום. ובעת ההיא בא מחותנו וגיטו הרה"ק ר' ישראל האגער בעל אהבת ישראל מווישניץ זי"ע לבקר חולה, פעלו המקרובי רבינו אלל הרה"ק מווישניץ זי"ע שישתדל על רבינו לאכול עכ"פ לפני הנחת תפלין דר"ת, אמר להם הרה"ק מווישניץ: וכי מה יש להסתפק בכך, הרי רש"י מפורש הוא! דבריו נמסרו חיש לרבינו, והיות שרבינו היה צקי במכמני התורה, הרהר והתבונן למאזל בכל הש"ס הלכה כזו ברש"י, ולבסוף הפטיר בהתוממות: היכן יש רש"י כזה? איני מואל כזאת. כשהעברה תמיהתו להרה"ק מווישניץ העיר: הרי גם רש"י הקדוש אלל לפני הנחת תפלין דר"ת(קדוש ישראל)

סיפר הגה"ק ר' דוד צבי טעבל זעמאון מדוקלא בעל מנחת סולת זי"ע שפ"א שבת בעיר טארנא ובלייל שב"ק הלך לשולחנו הטהור של רבינו זי"ע ששבת שם גם כן אז, ושמע איך שאחרי קידוש היה רבינו מלחש לעצמו תפלה חרישית: רבונו של עולם עזרניו שלכל הפחות לא אסתלק מן העולם בלי הרהור תשובה. ואמר הר"ר טעבל: שכל פעם שנזכר מזה נשבר לבוקרבו, שראה איך ששענה שאלפי חסידים הסתופפו

מתורתו של רבינו זי"ע
רשע מה אומר וכי"ל הכוונה שהקשה בעיני הרשע על הנסיעה לצדיקים, וזה מה העבודה הזאת לכ"ם עולה צ' היינו למה לכם העבודה הזאת לנסוע לצדיק, ואף אתה אמור לו אלו הי שם לא הי' נגאל, כי אז"ל בזכות נשים צדקניות נגאלו אבותינו ממצרים והוא בזכות אמונת צדיקים אשר אמונ"ה צד"ק עולה אש"ה, וזה שנקטו חז"ל נשים צדקניות דייקא, רומז על אמונת צדיקים, ולכן הרשע שאין לו אמונת צדיקים אלו הי' שם לא הי' נגאל, וזה אלו הי' "הי" שם ר"ת אש"ה העולה אמונ"ה צד"ק (עטרת ישועה)
לחש לעין הרע
רבינו זי"ע היה רגיל לומר בכל שנה בליל פסח בשמו של הרה"ק ר' מנחם מענדיל מרימנוב זי"ע. כי זמר חד גדיא הוא לחש לעין הרע כי המלאכים מקנאים בבני אדם בליל הסדר ולכן צריך לחש כנגד
עין הרע. והיה רגיל להוסיף ולומר כי על חד גדיא יכולים לומר אלף טעמים, אבל הטעם הנכון ביותר הוא טעמו של הרה"ק מרימנוב זי"ע שהוא לחש לעין הרע. (הגש"פ זרע קודש)
סגולה להפקד בזש"ק
קבלה ממרן אבי זי"ע אפיקומן הוא סגולה להמשיך בנים ואת עמלנו: עמ"ל ר"ת מ'צה לחם ע'ני. אלו הבנים שנמשך לישראל ע"ז בנים (עטרת ישועה)
סגולה להפקד בזש"ק
בפרשת אמור: אמור ואמרת הוא ב"פ אמור עולה פרו"ו רב"ו וקריאת הפרשה זו יוכל להיות סגולה לבנים וזהו להזהיר גדולים על הקטנים היינו להוליד ילדים קטנים (עטרת ישועה)

יב טבת תקס"ו

רבי משה הלוי ב"ר יצחק זי"ע בעל אור פני משה מפשעווארסק

רבינו הרה"ק רבי משה הלוי מפרשעווארסק בעל אור פני משה זי"ע נולד בערך בשנת ת"ף לאביו הרה"ק ר' יצחק הלוי זי"ע

פעם אחד בא אורח לרבינו, משראהו הדחקות הוכיחו על שאין ספלים נאים צביתו, השיב לו רבינו בשאלה: מפני מה אין לך ספסליו? והשיב האורח: למה לי ספסליו, כי אני עובר אורח! ענה לו רבינו: גם אני עובר אורח..

רבינו הסתופף בכל הרה"ק ר' רוב צער המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע ובכל הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק בעל נועם אלימלך זי"ע. הרה"ק הרבי ר' אלימלך נתעלף פעם ונפל לארץ, ואי אפשר היה לעוררו, שלחו שליח לרבינו לשאול כדת מה לעשות? כי לא ידעו אם זוהי התעלפות מחמת חלישות הגוף או שזו היא התדבקות נשמתו בעולמות עליונים, שאף מתוך הדבקות הנשמכת זמן רב יותר מדי יש סכנה גדולה, יעז להם רבינו לקרוא לבעל עבירה מחלל שבת ולומר לו שיגע בדין בהלכה, ואם ההתעלפות היא בסיבת הדבקות בעולם העליון, אז תיכף כשתגע בו הנפש החוטאת יקום ויתעורר, עשו כן, וכן היה, הרבי ר' אלימלך זי"ע נתעורר מיד.

סיפר הרה"ק ר' שמעון מיערסלוב זי"ע מעשה בשם רבינו זי"ע שפעם אחת באו אליו בזמנא דה"ק שתי נשמות של נפטרים ובקשו שיעשה להם טובה, שאל אותם רבינו איך מתנהגים עמם שם? וענה אחד שהוא לא היה נזהר בסעודת מלוה מלכה, ועבור זה מחזירין אותו לגיהנם תיכף בזמנא דה"ק. והשני ענה, שהוא היה נזהר מאד בסעודת מלוה מלכה, ועבור זה אין מחזירין אותו לגיהנם, כל זמן שיש אחד מישראל בקצה העולם שלא אכל עוד סעודת מלוה מלכה.

נשתלק לגנזי מרומים ביום י"ב טבת שנת תקס"ו

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה איש אלקי קדוש ונורא חסיד ועניו, בשעה שהיה עושה חשבון הנפש כמעט פרחו נשמתו מחמת שדימה בנפשו שלא עשה כולם שאין בו שום זכות.

הרה"ק ר' יעקב יצחק הורוויץ בעל החוזה מלובלין זי"ע כתב בהסכמתו לספר רבינו אור פני משה וזה לשונו הק': הגם שאין לרבי להתנהג בגדולות ליתן הסכמה על איזה ספר יאחזי ממנהגי צוה, כי ידעתי את הרב אלקי בזיניא קדישא מ' משה סופר סת"ס מק"ק פאשעווארסק שהניח אחריו ברכה, והיה הנגע לכת עד שלא נודע שהיה למדן, ואני ידעתי כי כשהייתי בילדותי הייתי סר למשמעתו ושתימי מימיו הנאמנים, וידעתי שכל עניניו היה רק לשם שמים ולעשות נחת רוח ליוצרו, והיה לו מדקדק שהרב הגאון מוהר"ר משה אלשיך זלה"ה נתגלה אליו וזה היה מנעוריו, ומה גם שמעתי ממנו בעלמא כמה דברים נעימים, על כן אמרתי ודאי למאווה גדולה תחשב והוא חסד של אמת שרובה הרבני הוותיק מו"ה מנחם נחום מחותנו להדפיס ספרו להיות דבריו נאמרים ולהיות שפתותיו דבבות בקברו. (אור פני משה)

היה סופר סת"ס, וידע "מעשה הכתב" המוצא בדברי חז"ל יומא ל"ח, דהיינו לקשור ארבעה קולמוסין בארבעת ארבעותיו, ולכתוב ארבע אותיות שם הוי"ה-כאחד, בהסכמה לספר אור פני משה, כותבים בני הרה"ק ר' משולם זשא מהאהניפאלי זי"ע מה ששמעו מפי אביהם הר"ר זשא, שפעם אחת התאכסן בביתו של רבינו, וראה כי בעת כתיבו את ספרו, התגוללו ניאזאי אש מקולמוסו.

הרביץ תורה לתלמידים במסירות עילאית עד אין קץ, היה מרבה בתפילות והתענית להלחם בלימודים.

הרה"ק ר' מרדכי מנעשכין זי"ע השתוקק מאוד שרבינו יכתוב עבורו ספר תורה, אבל רבינו אמר לו: כי הוא כבר זקן בא בשנים, ואינו יודע אם יספיק לגמור הספר בחיים חיותו, לכן אינו רוצה להתחיל, אלא אם הרה"ק מנעשכין יבטיחו שיזכה להאריך ימים ולגמרו בדי טוב, אזי יגש אל המלאכה לכתוב הספר תורה, הבטיח לו הרה"ק מנעשכין זי"ע על הדבר, ורבינו כתב למענו ספר תורה במשך חמשה עשר שנים.

בעיר פשעווארסק הי' ספר תורה שכתבה רבינו להקהל, ואירע פ"א שאלה חמורה אודות שם הוי", ונסע הרה"ק ר' איזיקל מפשעווארסק זי"ע במיוחד לטארנא להגהה"ק ר' מאיר אריק זי"ע לשאול לו חוות דעת קדשו, כשהגיע לר"מ מצא אותו או רוח נטילת ידים לאכילה או באמצע האכילה, ואמר להר"ר איזיקל זי"ע שירחץ עמו. ואח"כ שאל לו הר"ר איזיקל זי"ע, והכיר על הג"ר מאיר זי"ע שנטוה להחמיר שרבינו לקדור השם, אמר לו הר"ר איזיקל זי"ע: שהספר הוא מאוד פני משה. והיינו שרצה שיתעמל לבקש היתר נשתנה זורתו של הגאון ועמד על רגליו ואמר: והאם הייסט ר' משה סופר ווען ס'האנדעלט זיך אין כבוד שמים.

פעם אחת שבת רבינו בדרך צבנת קודש, וכאשר ישב בשלחנו הטהור, ביקש שיעמידו דבר מה תחת רגליו, כי היה קשה לו להציג רגליו על הארץ, ויקחו איזה תיבה קטנה והעמידו תחת רגליו, וכאשר הציג רגליו על התיבה, העביר תיכף רגליו ממנה צבהלה ופחד, ועשו דרישה וחקירה, מה זה ועל מה זה הסיר רגליו מהתיבה ולא רצה להשען עליה, ונודע, כי זה לפני זמן לא כביר, נתאכסן שמה סופר, ושם היריעות שלו בחוד התיבה לפי שעה, ולכן לא רצה רבינו ליהנות מאותה התיבה, לפי שנתמשך בה קודש..

הרה"ק רבי משה בידרמאן מלעלוב בעל תפארת משה זי"ע נולד בשנת תקל"ז לאביו הרה"ק ר' דוד ראש שושלת לעלוב בעל מגדל דוד זי"ע בן הרה"ק ר' שלמה צבי זי"ע ולמעלה בקודש זי"ע

כשהגעו רבינו לפרקו נשא הרבנית הגד' מרת רבקה רחל ע"ה בת הרה"ק ר' יעקב יצחק מפאראשיסאח הנקרא היהודי הקדוש זי"ע. וסיפר הרה"ק ר' משה מרדכי מלעלוב זי"ע: היהודי הק' זי"ע ראה מאוד להשתדך עם הרה"ק ר' דוד מלעלוב זי"ע לקחת רבינו לחתן עבור בתו, אמר לו הרה"ק ר' דוד: הלל בני משה אינו למדן, אמר לו היהודי הק': אף על פי כן, אמר לו הרה"ק ר' דוד: הלל אינו יחסן, ענה לו היהודי הק' אפילו הכי ועל דעת כן, אמר לו הרה"ק ר' דוד והלא בודאי תראו שיקדש רק בטבעת של זהב טהור, השיב לו היהודי הק' אכן כן ועל זה אינני מוותר. כשהגיע השעה ללכת לחופה לא היה שם טבעת זהב בנמצא ולא ראה היהודי הק' ללכת אל החופה, והיה שם אחד וואס איז נישט געווען קיין נער, והלך לביתו וביקש מאשתו שתתן לו הטבעת של זהב מעל ידה, ונתנה לחתן במתנה ובזה קידש רבינו את בת היהודי הק' כדת משה וישראל. והנה אותו יהודי עבר שנים רבות מנישואיו ועדיין לא נישע בזש"ק, ובאותו שנה נפקד ביצועה. והיו אומרים שמשמים נסתבב כל המעשה הג"ל כדי ע"י כך יהיה לו יצועתו. קודם נישואיו אמר אביו להכלה: הנני נותן לך מזוזה כשירה, אנא, הזהרי שלא תפסלנו ח"ו. שנותיו היו ע"ד שנים עלה לארץ ישראל לפעול הגאולה שלימה ולא עלה בידו, כי כאשר הגיע לא"י נפל אל ערש דוי, וחי בה רק ע"ד ימים כמנין שנותיו ואמר שיום אחד באה"ק נחשב לו כמו שנה בחו"ל ומנו"כ בהר הזיתים סמוך לקבר זכרי' הגביא. חידושי תורה של רבינו היה נפלאים ויקרים מאוד, אמר צפ' שמות איתא לא תאספון לתת תבן. לפי פשיטות המאמר היה ראוי לומר לא תוסיפון בוי"ו? אך התורה הק' באה לרמז לנו כי ידוע שפרעה הניח להם יום א' חירות משעבוד העבודה רק משרע"ה בחר להם יום השבת למנוחה, והי' דרכם ביום ההוא להתאסף ביחד למשה וזקני ישראל לשמוע תוכחה חיים ולהאמין באחדותו ומליאותו ית' ולאשר פרעה לגודל רשעתו אשר מחפלו לסורם למשמעתם ולעבוד את גבולי מצרים ואחרי ראותו כי לא עלתה בידו, ראה והבין שמחמת שהם נאספים יחד יוספו דעת ביראת אלוק' ועי"ז נכנע כח הסט"א בקרבם לזה אמר לבבל יתאספו עוד לתת תבן דעת ותבונה להם. זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מסורת היא שאמר רבינו : שבשנת בצורת לא יזרזו לגזור תענית על הציבור בטרם יעבר יום פטירתו.

כן אמר שכל העושה טובה לצאצאיו או יתרום לסעודת ההילולא יעשה לו טובה בעולם העליון.

רבינו הגה"ק רבי יהודה לייבש ספיר אב"ד הומנא בעל שער יהודה זי"ע נולד לאביו הגה"ק ר' ישראל אליעזר ספיר זי"ע

זי"ע והגה"ק הנגיד ר' משה פוקס זי"ע והגה"ק ר' שמואל סג"ל קרויס אב"ד סנינא זי"ע. זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה גאון מובהק חריף עלום חיבר ספר שער יהודה על רוב סוגיות הש"ס בפלפולים חריפים ומתוקים, הרה"ק ר' חיים האלבערשטאם בעל דברי חיים ראש שו"ת לאנז זי"ע כתב בהסכמתו על רבינו והמעט אשר ראיתי יארו בעיני מאד, כי יפלל בחריפות ובקיאיות כדת וכהלכה של תורה כאחד מהגדולים, ואקוה כי כל איש יקנה החכור, ולהביא ברכה אל ביתו, להגדיל תורה ולהאדירה, והיה בזה שלום וברכה וחיים כנפש המלכה להרמת קרן ישראל וקרן התורה. כשהגעו רבינו לפרקו נשא את הרבנית מרת לאה מירל ע"ה בת הגה"ק ר' יעקב שפירא אב"ד הומנא שנקרא ר' יעקבלע חריף זי"ע בן הגה"ק ר' אברהם זי"ע בן הגה"ל הגביר ר' לייב שפירא שהיו נקרא ר' לייב פרנס מלבוז זי"ע שהי' דור רביעי מהגה"ק ר' נתן נטע ב"ר שלמה שפירא בעל מגלה עמוקות מקרקא זי"ע ממספחת קדושים מעיר שפיער הי"ד. כשנסתלק חותנו ב' ניסן בשנת תקפ"ח, נתקבל רבינו לאב"ד בגליל הומנא, וגיסו הגה"ק ר' אביש אריה שפירא נתקבל לאב"ד בעיר הומנא, וכשנסתלק גיסו הגרא"א כ"ב תשרי בשנת תרל"ג נתקבל רבינו לאב"ד הומנא והגליל, ושמיש בכתר הרבנות ארבעה וחמשים שנים. פ"א בעת שעשה שלום בין בעלי ריב אמר רבינו ע"ד לחות: איתא בספרים שהמנורה והדלקתה רומזת על אחדות ישראל וכמו שבמנורה היו השקה הנרות פונים אל פני המנורה, כן ירכיב ישראל להדבק באחדות גמור באביהם שבשמים וכשהיה

ח"ו פירוד בישראל, תיכף ידע זאת אהרן הכהן, והיה אוהב שלום, כמ"ש בגמ' כשהיו שניים מתקוטטים בא אל אחד ואמר לו חבירך בעל ריבך מתחרט על שרצ עמו, וכן גם לשני אמר זה, והנה בזה היה אפשר, שתקנתו תהיה קלקלה, כי כשיבואו הבעלי ריב להתפיים וידעו ששקר דבר להם אהרן, יהיו שונאי עוד יותר מזבאשונה אבל זכות ושבת אהרן היה שעי' דבורו נתחרטו חרטה גמורה ונתפייסו, וזה שפירס"י: להגיד שבו של אהרן שלא שניה, דהיינו שלא היה שינוי בדיבורו כנ"ל, כי ויגזור אומר ויקס. נסתלק לגנזי מרומים י"ד טבת בשנת תרמ"ב כבן פ"ב שנים ומונ"כ בעיר הומנא זי"ע. נשאר אחריו בנו הק' ה"ה הגה"ק ר' ישראל אליעזר זי"ע והגה"ק ר' נפתלי מאיר זי"ע וחתנו הגה"ק הגביר ר' חיים לבי קרא זי"ע וחתנו הגה"ק הנגיד ר' דוד הערשקאוויטש

תמהו עליה גדולים רבים, ולא מצאו מענה, ואתה הראשון שהשגת האמת אך כיון שיצאו הדברים מפיק, ובאו לאויר העולם, חריפי הדור קולטים אותן מן האויר, וזה הסבה שידעו תלמידך זאת בנקל. וכן היה בדור, כי היה דור דור דעה וחריפים כדורו של משה, ומשום כך מה שגלו לדוד מן השמים, והוציא מפיו, חריפי הדור כדואג ואחיתופל קלטו אותו מן האויר, וכשהתחיל לומר להם, ראו זה חדש הוא, אמרו לו, אין זה חדש כבר היה לעולמים, גם אנחנו יודעים זאת, לכן אומר: מה אעשה אלא דברים שלא שמעתן און מעולם, היינו שלא באו לכלל דיבור ויהו אצלם חידוש. (שער יהודה)

תורתו של רבינו זי"ע

ואל יפלא בעיני המעיין כי ימצא שאחרון אומר דבר מה שכמה דורות לא עמדו על זה, כי אפשר שכבר יצא דבר זה מפי קדמון, והוא כמרגליות טובה שנאבדה מגדול, ומצאה קטן שבקטנים, כמ"ש במדרש דורו של דוד כדורו של משה, אמר מה אעשה, אלא אומר דברים שלא שמעתן און מעולם, כ"ל כוונתו, דהגאון חיד"א בס' נחל קדומים, מבוא מעשה, שרבינו הבי', נתקשה מאד בהלכה אחת שבמב"ם, וגם כל הגדולים תמהו עליה, ואחר יגיעה רבה ועיון מצא דבר אמת מקור דברי הרמב"ם, ושמו בזה שמחה גדולה, כי האיר ה' את עיניו, וכשבאי תלמידיו לביתו, אמר להו, ישעיינו בואת ההלכה, כי היא תמה מאד, הם כן עשו, ואחר עיון מעט, א"ל שלא קשה מידי ותירצו כמוהו, וכשמעו זאת נחלש דעתו מאד ע"ז, ואמר לו המגיד המלאך: תדע שמזמן שכתב הרמב"ם זאת,

טו טבת תרפ"ח

רבי אברהם יוסף ב"ר משה זי"ע בעל אבני שהם אב"ד ור"ם אונגוואר

רבינו הגה"ק רבי אברהם יוסף גרינוואלד אב"ד ור"ם אונגוואר זי"ע אחי הגה"ק ר' יקותיאל יהודה גרינוואלד אב"ד יארע זי"ע והגה"ק ר' יעקב יחזקיה אב"ד פאפא בעל ויגד יעקב זי"ע והגה"ק ר' לוי יצחק גרינוואלד אב"ד ערוגת הבשם צעהלים זי"ע, והגה"ק ר' ישראל מאיר מקליינווארדיין זי"ע, נולד כבנו בכורו להגה"ק רבי משה גרינוואלד בעל ערוגת הבשם אב"ד חוסט זי"ע בן הגה"ק ר' עמרם זי"ע שהיה נכד של הגה"ק ר' יוסף מטשעטשאווין זי"ע ולמעלה בקודש זי"ע. ולאמו הרבנית הצדיקת מרת זיסל לבית געסטעטנער ע"ה

השי"ת עלי כעל כל טוב אשר גמלני כי ימי שצתי פה, ולעומת זה אם ילאחי ידי חובתי בחובות האוטלות עלי נגד השי"ת ותורתו ואם לערוך עוד רב טוב אשר גמלוני כל בני הקהלה בכלל ויחידי סגולה בפרט אוהבים נאמנים ולעומת זה אם ילאחי ידי חובתי נגד, אודה ולא אבוש לאמור בושתי וגם נכלמתי להרים פני, מודה אני בזה שפה לא עשייתי מאומה ואין כריך לבקש חשבונות רבות, אם תחבונן רק על ענין הרבצת תורה, כמו שאמר דהע"ה ואשיבה רגלי אל

עדותיך כבר החשבון נעשה ונגמר הישיבה פסקה וגם עי"ז גם בני הנעורים דפה רחקו מעלי ופנו אלי עורף ולא פנים ואולי החסרון מזלי והקושי' תסובב עלי, אבל תיתי מהי תיתי אני עני ואביון ולא עשייתי מאומה פה, והנה מי שרואה לקיים מה שכ' במשנה והוי דן את כל אדם לכף זכות יכול למצוא בקושי' זו תירוץ על קושי' אחרת אשר שואלים אותי מה מאלת בי עול כי

רחקת מעלי אמת הדבר לא מנאחי בכס עול אלא בי אבל מ"מ ראה ראייתי שלא איסחייע מילתא לעשות פה מאומה לזאת כאשר משמים הראוני מקום אשר אקוה שבעזרי"ת אוכל לפעול יותר לא יכולתי להשיב הדבר ריקם, אולי אזכה שלימית על ידי איזה זכות ואיזה כבוד שמים בעזרי"ת כמו שארז"ל: מאן דביש לוי בהאי מתא ולא איזיל למתא אחריתא הוא מהאזעקין ואינם נעניין ופשיטה דלא מיירי שידע בביור שמתא אחריתא יהי טוב לו ואינו הולך דזה הוא שועה ואטו בשופטי עסקינן אלא ודאי דאין לו שום ערבות על זה עכ"ז כיון דכאן אינו רואה שום תכלית לפניו יותר ואינו הולך הוא מהאזעקין ואינו נעניין וכו' (אבני שהם).

נסחלק לגנזי מרומים ט"ו טבת בשנת תרפ"ח ומונ"כ באונגוואר.

כתב רבינו בענין מיתת דליקים איתא בילקוט עה"פ יקר בעיני ה' המותה לחסידיו (תהלים קט"ז) שאילו לא שאלו הדליקים מיתה בפייה ל"ה מהים, ורק כשואלים מיתה בפייה אמר הקב"ה יסתלקו, וכן הי' באבות ע"כ דעיניו? שאז"ל נדה ל"א שלשה שותפים בצלם, הקב"ה, אביו, ואמו, הגשמה חלק ה', והגוף חלק האבות, וכיון שהגיע זמנו לפטור מן העולם, הקב"ה נוטל חלקו, וחלק אביו ואמו מניח לפניהם ע"כ. והנה כ"ז בסתם בני אדם, אשר לא סייעו להגשמה להשלים אותה יותר כמו שנתנה לו הקב"ה, משא"כ בצדיקים שהשלימו נפשותם במעלה גדולה יותר מכפי אשר נתנה להם מהשי"ת לצדיקים אלו גם בגשמה אית להו שותפות, דע"י תורתם ועבודתם נתעלה נשמתם למדרגה גדולה מאוד, משו"ה גם בחלק בגשמה נוהג כשופת, ואינו לוקחה בלתי ראוים והסכמתם. (ערגת הבשם)

נשאר אחריו בנו הק' הגה"ק ר' יהושע גרינוואלד אב"ד חוסט זי"ע הגה"ק ר' עמרם מאונגוואר זי"ע הגה"ק ר' מאיר אב"ד טעטש זי"ע הגה"ק ר' משה אב"ד הומנא הי"ד זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה גאון מופלא לדיק תמים חסיד מפורסם בעל מדות טובות ונגזבות, הי' אדם השלום, הוליא לאור ספרי אביו והוא כתב הקדמה ס. והיה נשיא כולל ארץ ישראל שומרי החומות.

רבינו למד בשיבת אביו הק' שקרא לו בחארים כמו אוהבי בני אשון עיני הרב הגדול החו"ב. אם חכם בני ישמח לבי גם אני.

נהג נשיאותו ברמה, הי' אלכו תורה וגדולה במקום אחד, החזיק ונהל ישיבה גדולה והעמיד תלמידים הגונים ומהם הגה"ק ר' דוד שלמה פרענקעל בעל באר דוד דומ"ץ באויפאלא הי"ד זי"ע והגה"ק ר' יוסף דוד כהנא ליעבערמאן ר"ם ערוגת הבשם בעל דרכי זקנים זי"ע והגה"ק ר' יוסף אלימלך כהנא מאונגוואר הי"ד זי"ע.

כתב רבינו בגמרא איתא (יומא ל"ח) אמר רבי יוחנן ראה הקב"ה שלדיקים מועטין, עמד ושתלן בכל דור ודור. מה שאמר שתלן ולא אמר חלקן או פזרן וכיו"ב? משום דלא"ל (חגיגה ג') אקרא לדברי חכמים כדרכנות וכמשמרות נטועים, מה נטיעה זו פרה ורבה אף דברי תורה פרין ורבין, ר"ל בצב התלמידים, שהלדיקים שכל דור ודור משפיעים מתורתם ועבודתם לתלמידים ועי"ז הם צבחינת נטיעה. וז"ש רבי יוחנן ראה הקב"ה בצדיקים שהם מועטין, ואם תורתם ולדקתם ישאר להם לצדם, בלי שיפיעו לזולתם, ימלא אחד מני אלף קדש לה', ורוב העולם מקולקל וחסר הבריאה לא תגיע למחוז חפאה, לכן שתלן הקב"ה, כלומר עשן צבחינת שתולה כעץ שחול על פלגי מים, וכנטיעה שפרה ורבה, ותתרבה עי"ז הדעת והחכמה בעולם ע"י תלמידיהם וזרעם אחריהם, אשר להם הורו דרך התורה ונתיבות החכמה. (ערגת הבשם)

כשהגיע לפרקו ג' פרשת בלק י"ב תמוז תרנ"ו נשא להרבנית הצדיקת מרת שרה ביילא ע"ה בת הרה"ח ר' יצחק ב"ר אלימלך באקענרנאהט מסחילנע ז"ל.

בשנת תרס"ו נתקבל לאב"ד מאקאווא, וסיפר שבעיר מאקאווא היה שם משפחה אחת מחושבי העיר שהתנגדו התנגדות עזה לבחירתו, ואף ניהלו מערכה גדולה נגד רבינו, עד כדי כך שהגיעו הדברים שאביו בעל ערוגת הבשם זי"ע בכבודו ובעצמו נאלץ להטריח את עצמו למאקאווא לצוא לעזרת בנו רבינו. בשבת קודש בהיות הערוגת הבשם במאקאווא, בעיצומה של עריכת השולחן הטוהר בהיכל בית המדרש, הסבחה

אם אותה משפחה, השליכה ממקומה בעזרת נשים מגבת לעבר רבינו. הגיב על כך הערוגת הבשם ואמר: יא יא, אירע אייניקלעך וועלען זיך נאך דרייען זיי מיינע אייניקלעך! וכך הווה שבישיבת פאפא שנהל אחי רבינו בעל ויגד יעקב זי"ע למדו כארבעים תלמידים מאותה משפחה (כשומים בשמך)

ובשנת עת"ר נתקבל לחוסט למלא מקום אביו זי"ע וכשנים אחדים אח"כ עלה לראש להיות אב"ד אונגוואר והגליל.

וסיפר שאמר רבינו בהדרשה אחרונה: ומעתה אחי ורבותי מאחר שאני מוכן ומוזמן לתת משכני בעזרי"ת בעיר אשר אהה השם למושב לי ק"ק אונגוואר יכ"ו לטובה ממילא ההכרח

יאלצני לעשות חשבון לך על אשר פעלתי משך ימי שצתי פה יותר מעשרה שנים בעזרי"ת והחשבון הזה הוא בשני אופנים מה שנוגע למילי דעלמא ולמילי דשמיא כדכתיב והייתם נקיים מה' ומישראל, והנה אודה ולא אבוש אם אראה מזל אחד חסדי

רבינו הרה"ק רבי רפאל מבערשיד בעל פאר לישרים הנקרא הרבי רפאל המלאך זי"ע נולד לאביו בערך בשנת תצ"ו הרה"ק ר' יעקב יאקילי זי"ע

העבודה אשר אין אף אחד יודע אודותיה, על כן הפליג מאד בהפך, דהיינו לגלות שצחיו לבריות.

רבינו גם מסתופף בלל שאר לדיקי דוכו כמו הרה"ק ר' אריה לייב משפאלי הנקרא דער שפאליע זיידע זי"ע.

רבו הרה"ק מקאריץ זי"ע זיכך אותו שיאריך ימים עד ביאת המשיח. ומסופר שלעת זקנתו התחילו ללמוח בפיו שיניים חדשות..

וכיבת פטירתו היתה: שאיש אחד חטא פעם נגד חוקי המדינה, באופן שנתחייב ראשו

למלכות, והשופטים התנו שאם שני לדיקי הדור הרה"ק ר' משה לבי גוטערמאן מסוואריץ זי"ע ורבינו יצבע כי יודעים הם שהאיש זה לא חטא יפטרוהו לשלום, הרה"ק מסוואריץ בראותו כי רעה נגד פני הנאשם, פסק שפקוח נפש דוחה האיסור השבועה, והורה היתר לעלמו להשבע, ואפי' אם יש איסור בדבר החליט שמוטב לו שיקבל ענשו בגיהנום ובלבד שיאיל נפש מישאראל ממיחה. אבל רבינו שהלך בדרכי מידת האמת וברח אף משמץ חשק של שקר, לא יוכל לקבל עליו אותה שבועה, אשת הנאשם וילדיו לא נתנו לו מנוח וזכו בניתו השכם והערב שיאיל את חייהם, ורבינו שמעורו לא השיב פני איש ריקם והיה תמיד מוכן להפקיר את נפשו ומאודו בשביל דמעה אחת מישאראל, הפעם כדל את לבו ולא שמע אליהם. בהגיע יום האחרון שלמחרתו הוקבע זמן השבועה, לא זז מביטו כל היום וזכו בכי תמרורים, בליילה ההוא ישב רבינו בחדרו סגור ומסוגר ולא ידע מנוח, מאד אחד יודע הוא שבידו להאיל יהודי והרי פקוח נפש דוחה כל איסורים שבתורה, וכל המקיים נפש אחת מישאראל כאילו קיים עולם מלא, ומאד שני איך יעשה נבלה כזאת אשר כל ימיו התרחק ממנה כמטחוי קשת, והיחכן שיצבע עכשיו

לשקר? יתן רבינו קולו בצכי ואמר: רבש"ע אתה יודע ועד שמסרתני נפשי ורוחי ונשמתי להאמת, ועתה כאשר זקנתי ושבתי הבאתני לידי נסיון, ובכן אפוא הרינו מוחל על זכרת רבינו מקאריץ קח נא ה' את נפשי ממני, קחני מן העולם ואל תראה זכרתי, וכך התמוגג דלמעות עד אשר הפילתו נשמעה ובאותו לילה ליל ט"ו טבת בשנת תקפ"ז טרם האיר היום יארה נשמתי הטהורה ועלה בסערה השמימיה, זקן מופלג קרוב למאה שנים. בזוקר השכם באו לבשרו כי הנאשם הודה על חטאתו והלדיקים שחררו משבועתם, אבל בעוה"ר מלאו רבינו שוכב ונשמתי בגנזי מרומים. ומנו"כ בעיר טאראשא אוקראינה.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה איש קדוש מאוד עניו וחסיד בורח מן הכבוד קיבל את כל אדם צפנים יפות, אהוב ורדף שלום בין אדם לחברו ובין איש לאשתו, ישב כל ימיו על התורה והעבודה, עניו כהלל והיה מקפיד שלא להמתין עליו בחזרת הש"ץ ומסיים את תפילתו באיחור והיה אומר: שיש לו לער כאשר ממתינים עליו באילו חותכים בזכרו.

העמיד תלמידים רבים והיה מפורסם בעבודתו הק' על מדת האמת שמתוך זה נסתלק לשמי מרום,

סיפר שפעם שמע איך ילד מבניו מויליא שקר מפיו, הזדעזע ועולמו השך עליו, ולא נתקרה דעתו עד שנהג כדון כמי שנתמחם בנו, וישב עליו שבעת ימי אבילות. פ"א ברש"ק ביום חורף קלר, אמר אחד מאנשי ביתו: היום קלר והמלאכה מרובה, מ'וועט זיך געבין איין דריי, און ס'איז שוין שבת, ורבינו שמע את הדברים עד לחדרו, החל להסתובב כמה פעמים, הביט החוזה ואמר לאנשי ביתו: הנה אני מסתובב כבר כמה פעמים, והנהי רואה שעדיין לא באת שבת.

פעם הלך המשמש להביא לחמניות, והן היו קטנות מאוד יותר מהרגיל, אמר אחד מאנשי הבית עם איז אזוי קליין אז מ'קען זיי אוועק בלאזן, יאל רבינו מחדרו, נטל לחמניה אחת על כף ידו, ניסה להעיפה ברוח פיו, ואמר: ראו נא שלא אמרתם אמת!

היה תלמיד מובהק מהרה"ק ר' פנחס שפירא מקאריץ זי"ע שאמר על רבינו פ"א: השי"ת יחזיק לי טובה שנתתי לי רפאל'קע כזה. ופעם אמר: ככשאלהו בעולם האמת מה חיבור עשו בעולם? ענה שעשה והעמיד את רפאל'קע.

וכיפר רבינו שהיה אצל רבו מקאריץ פ"א בערך רבע שנה, והביא מהנסיעה הזאת שני דברים העומדים בזומו של עולם. ואמר כתוב בכתבי האריז"ל: כשאלם אינו מדבר ארבעים יום שורה עליו רוח הקודש. והקשה, ואם אינו מדבר רק ל"ח יום לא עשה ולא כלום, ואיך אפשר לומר כן? ואמר: שאם אינו מדבר ל"ח יום שורה עליו כל כך קדושה, שאם לא ידבר עוד שני ימים שורה עליו רוח הקודש, וכן על דרך זה עוד יום אחד, ואפילו שעה אחת שאינו מדבר הוא יותר קרוב אל הקדושה, ואמר בשם רבו זי"ע בזה הלשון: נמצא מה שממעט דיבורים הוא יותר קרוב להקדושה. עוד אמר: כשאלם רואה לדבר איזה דיבור ואינו מדבר מחמת שזכר שיש בו קצת איסור, הוא עבודה גדולה שאינו יודע מזה רק הקב"ה בעלמו ואין מקטריגים יכולים לגשת לזו.. שנית הביא מן הנסיעה הנ"ל, על מה שדרשו רבותינו ז"ל: יכו ה' את הברכה באסמך שאין הברכה מביאה אלא בדבר הסמוי מן העין, ואמר בזה הלשון: למעלה אין דבר יותר יקר מאשר

פעם אמר רבינו: עס איז א נס אז מען טאר זיך נישט גרויס האלטן, ווייל וואס וואלט איך געטיהן ווען מען וואלט יא געדארפט זיך גרויס האלטן, און דאן וואלט איך דאך נישט געהאט מיט וואס! סגולה לבטל גזירת גשמים

סיפר רבינו שפעם אחת היה עצירת גשמים וצוה לו רבו הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע ללמוד מסכת תענית ובאמצע הלימוד בא רבו זי"ע ואמר ברעש להפסיק מיד הלימוד. וזה היה בתחילת חודש אב, וכבר נמצאו אצלם השקים עם החיטים שהכינו למצה שמורה לשנה הבאה, ומיהרו ולקחו את השקים והביאום לתוך הבית, ומיד אח"כ התחילו לירד גשמים וירדו גשמי ברכה מרובים. ואמר רבינו שגשמים היו מרובים כל כך, שאלמלא מיהרו להביא השקים עם החיטים לתוך הבית לא היה לנו מצה שמורה בפסח בא. (פאר לישרים)

טז טבת תרל"א

רבי שלמה מיכאל ב"ר אליעזר זי"ע בעל וזאת ליהודא אב"ד אבערזיטצקא

רבינו הרה"ק רבי שלמה מיכאל שטרוק אב"ד דק"ק אבערזיטצקא בעל וזאת ליהודא זי"ע נולד כ"ה לחודש אלול לאביו הגה"ק ר' אליעזר ברי"ש אב"ד קוטנא בעל פעולת צדיק זי"ע (שם כנוי למשפחתו היה שטרוק לראשונה והר"ר אליעזר ואחיו הרה"ק ר' דוד אב"ד בהניווע זי"ע כדי לחלוק כבוד לאביהם, כנו עצמם בשם בריש על שמו, ר"ת ר' יעקב שוחט. אך רבינו וכל יוצאי חלציו נשאר כנוי שמם שטרוק עד היום) בן הרה"ק ר' משה יעקב שו"ב ליסא זי"ע ולאמו הרבנית הצדיקת מרת ריילא ע"ה בת הקצין מליסא הר"ר יהודה בן ר' דוד ב"רא"פ ז"ל

נסתלק לגנזי מרומים כבן ע"ה לימי חייו צעיר פולענעג, בט"ז טבת שנת תרל"א

רבינו היה גאון ולדיק מפורסם חסיד ועניו, ובעל דקן נפלא.

נשארו ממנו הרבה חודשי תורה, ולא נדפס רק ספר וזאת ליהודה שמונה דרשות לחברה קדישא משנת תר"ז עד שנת תרי"ט.

היה תלמיד מאביו הק', ותלמיד מהגה"ק ר' יעקב לורנברג אב"ד ליסא בעל חות דעת זי"ע, ותלמיד מהגה"ק ר' אייזיק גרשון גאלדמאן ראב"ד ליסא זי"ע.

נשארו אחריו בנו הרה"ק ר' יהודה מפראנקורט לדער זי"ע ובנו הרה"ק ר' יצחק אייזיק זי"ע ונפטר בחיי אביו כ"ג אלול תרי"ח וחתנו הגה"ק ר' אברהם ברלינער בעל זכור לאברהם זי"ע בן הגה"ק ר' אבי הירש זי"ע, וחתנו הגה"ק ר' אליעזר ענגעל מווילענה הנקרא ר' יצחק זי"ע

נכון לזמננו מה שכתב רבינו בהספידו על רבו הר"ר אייזיק גרשון: ומעיד אני עליו שזה יותר מט"ו שנים רכופים שלא אכל דבר מן החי לזכר בסעודת מלוה. וזילדותי כשלתתי אללו וישנתי בחדר מחדרי ביתו, לא יכולתי לישן מקול הבכיות והיללות בחיקו חלתי, ועוד שם דברים מצהילים, ושמעתי כי צעת פטירתו אמר להעומדים סביביו: כי הוכן לו לדרוש ארבעים יום אחר פטירתו לפני פמליה של מעלה, כל יום דרוש אחר, ולמען תת ארת אמת כי יתאמתו דבריי, אצטיח אתכם כי מ' יום אחר פטירתי לא תהיה בר מנן בעיריני, וכן היה. (פעולת לדיק)

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

כשהגיע לפרקו נשא אשה מק"ק פילענעג מחוז פונא. ובזיווג שני היה חתן בנו של הגה"ק ר' עקיבא איגר זי"ע

יותר משלשים שנה ישב על התורה ועבודה צעיר פולענעג, ונתקבל לדיין בעיר בארנסוואלדע, ומשם נתקבל לאב"ד אבערזיטצקא. בזמנו פרק מעמנו עול הרבנות, ועזב את העיר אבערזיטצקא, כי הוחלש מאוד ולא היה יכול לעמוד על רגליו ושב לעיר פולענעג אל בני בניו.

נהג מידי שנה בשנה לנסוע לעיר ווילענה ולדרוש ערב ראש חודש שבט ביום התענית דחברא קדישא שם. כמו שכתב חתנו הגה"ק ר' אברהם ברלינער בעל זכור לאברהם זי"ע מכתב לגיסו הרה"ק ר' יהודה מפראנקורט לדער זי"ע בנו של רבינו: הגה זכרתי ימים מקדם עת אשר אביך הרב אדחמ"ו ז"ל עלה מירי שנה בשנה מעירו בארנסוואלדע, ואחר כך מאבערזיטצקא לבוא לוילענה, אשר היה שם מושבך, ולדרוש ער"ה שבט ביום התענית דחברא קדישא וחתה שמחת לקראת בואו ועמדת ביום ההוא פתח שער העיר לשמור ולהמתין מתי יבוא ותראה את פני אביך כראות פני אלקים, והנה הוא בא וחתה מהרת לחצקה ולנשקהו ולהוליכו אל ביתך ואל בית גיסנו, הר"ר ליור ענגעל ז"ל. ומה רצאה שמחתך צעת אשר עלה הבמתה בבית המדרש ושמעת את נועם מלילותיו, קולו ככה, וקולו כהדר, לעורר את לב השומעים בני החברא ולהביאם במאסר הבכית. (וזאת ליהודא)

קודם פטירתו נזה שלא יביאו אותו לבית הכנסת להספידו, כי מעולם לא ישר בעיניו שנתרצב המנהג להביא את המטה לחוך מקום המקדש לעורר שם ההספד, ועל כן נזה שיוליכו לפני פתח בית המדרש, וכירזו שם עליו שהיה לומד בבית המדרש הזה יותר משלשים שנה. וכתלי בית המדרש יוכיחו.

מתורתו של רבינו

רק להמרות עיני כבודו על ה' ועל תורתו ועל נביאו נאמן ביתו, ולזה אין סופה להתקיים. וזהו שהמתיקו לנו חכמי המשנה במתק לשונם: איזהו מחלוקת שהיא לשם שמים? כלומר בייאך? אפשר שהמחלוקת משני הכתות תהיה לשם שמים ולתכלית האמת היא לשם שמים ולהעמיד האמת להתקיים, ושאינה לשם שמים זו מחלוקת קרח ועדתו, לא אמר זו מחלוקת קרח ומשה, שלא להשוות התלמיד החולק על רבו בגדר שווין ח"ו גם שהמחלוקת משני הצדדים לא היתה של לשם שמים כי משה ודאי לשם שמים החזיק במעוזו ורק קרח ועדתו היה הצד של מחלוקת שלא לשם שמים ואין סופה להתקיים.

כל מחלוקת שהיא לשם שמים, סופה להתקיים. ושאינה לשם שמים, אין סופה להתקיים. איזו היא מחלוקת שהיא לשם שמים, זו מחלוקת הלל ושמיאי. ושאינה לשם שמים, זו מחלוקת קרח וכל עדתו: (מסכת אבות ה' י"ז) לכאורה המאמר קשה ההבנה הואיל ומאמריהם סותרים זה לזה, הנה כבר יחלקו בין האמת והשקר ואי אפשר שלא יהיה דברי האחד כוזבים, ומה הפרש יש בין מחלוקות שמאי והלל מחלוקת קרח ועדתו אחר שכת אחת בשתי המחלוקות כוזבות. והיותר קשה על מה שאמר בש"ס על כלל חכמי התלמוד וכתותיהן הללו מטהרין והללו מטמאין הללו אוסרין והללו מכשירין וכו' אלו ואלו דברי אלוקים חיים, האיך אפשר זה הלא כת אחת בודאי כוזבת? אלא שכוונת המשנה נכונה מאד שכל מחלוקת בית שמאי ובית הלל וכן כל חכמי התלמוד אף שבפרטי הדין היו חולקים אבל שניהם מודים בעיקר המצוה וכוונת שניהם לקיים דברי התורה רק שחולקין באופן הגעת קיומה זה אומר כך היתה כוונת המצוה והתורה, וזה אומר כך היתה כוונת התורה, אבל רצון וחפץ שניהם לקיים את התורה ואלו ואלו דברי אלקים חיים, כי כוונת שניהם לקיים ולהעמיד דברי אלקים ותורתו והתכלית הטוב ההיא לשניהם מסכימים עליו הוא האמת המשותף והקיים דברי שניהם לכל נקרא מחלוקת שהיא לשם שמים, כי סופה ותכלית הוא להתקיים. אמנם מחלוקת קרח ועדתו לא היתה כוונתם לשם שמים כלל לפי האמת, אדרבה

אחי! היעלה על דעתכם בית שמאי היו אוסרין ובית הלל מתירין שהיו בית שמאי מוצאים להם טענות כוזבות ושקרים להעמיד דבריהם בעיני השומעים ולהוציא דבה על כת המתירין שהאכילו איסור ח"ו, היו רק הענין היה חלוק בעיניהם, אבל כשהלכו מבית המדרש היו את והב בסופה, וכפי שנפסק ההלכה בבית המדרש על פי הרוב כן היה להתקיים, לא כן מחלוקת קרח שלא היה מביא שום ראייה וסברה למודיות לדעתו רק למרות כבוד רבו ויקהל עליהם קרח וכו' רב לכם וכו' מדוע נתנשאו וכו' ולכן אין סופה להתקיים. (וזאת ליהודה- דרשה ג' שנת תר"י)

טז טבת תרצ"ג

רבי אלעזר ב"ר יעקב יוסף זי"ע בעל זכרון אלעזר מגלאגוב סאסוב

רבינו הרה"ק רבי אלעזר רובין מגלאגוב סאסוב זי"ע נולד בשנת תרכ"ג לאביו הרה"ק ר' יעקב יוסף אב"ד גלאגוב זי"ע בן הרה"ק מנחם מענדל ראש שושלת גלאגוב בעל לקוטי מהרמ"ס זי"ע בן הרה"ק ר' אשר ישעי מראפשיץ בעל אור ישע זי"ע חתן הרה"ק ר' נפתלי צבי הורוויץ מראפשיץ זי"ע. ולאמו הרבנית הצדקות מרת העסא ע"ה בת הרה"ק ר' אלעזר האפשטיין מקאזניץ זי"ע בן הרה"ק ר' משה אליקים בריעה בעל באר משה מקאזניץ זי"ע בן המגיד הרה"ק ר' ישראל בעל עבודת ישראל ראש שושלת קאזניץ זי"ע

את הרבנית הצדקות מרת רעכיל ע"ה בת הרה"ק ר' שלמה מייער מסאסוב בעל מנחה חדשה זי"ע בן הרה"ק ר' חנוך דוב מאלעסקא בעל לב שמה זי"ע בן הגה"ק ר' שמואל זי"ע בן הגה"ק ר' מאיר זי"ע ממשפחה מיוחסת, ממשפחת הגה"ק ר' פסח מנעמרוב בעל חי' מהר"ף זי"ע, ונכד הגה"ק ר' יצחק אב"ד בעל שנתבדך אביו מפי הגה"ק רבי יואל סירקא אב"ד קראקא בעל בית חדש הב"ח זי"ע בצרפת הנניס ונולד לו ר' יצחק זי"ע ולמעלה בקודש זי"ע.

וסיפר. פעם חלה רבינו בצערותו במחלת הטיפוס, וכשבא חותנו הרב מצלקאמין זצוק"ל לבקר סיפר לו בחוד דבריו מעשה, בגנב אחד שהלטרף לחבורה של גנבים ובימיו הראשונים התחילו ללמוד האיד לגנוב, ולימדו אותו שכשנתפס ומייסרים אותו אפילו במקום קשות לא יגלה בשום אופן מי שלח אותו לגנוב וכך המשיך במעשיו, והיה היום תפסו אותו שוטרי העיר והתחילו לייסרו בכל מיני עינויים וחקירות עד שיגלה ויאמר מי שלחו ומי בני חבורתו, אך הוא עומד בשלום וכפי שלימדו אותו לא פתח פיו, ועל אף שהכו בו מכות נוראות עמד בכוחם ולא סיפר מאומה, החליטו השוטרים לקחת את בנו של אותו גנב ולהכותו מול אביו, מיד כששמע איד שמייסרים את בנו לא עמד בזה והסכים לגלות את כל שמות חבורתו, כשתפסו אותם ונפגשו עמו שאלו אותו, אמרו הסגירים לשוטרים, והלא הוא מפר בזה את הכללים, והשיב להם אמנם קיבלתי על עצמי לעמוד אפילו בעינויים קשים, אך זה היה עלי גופי ולא כשאני רואה איד שמכים ומענים את בני, ללא יתכן שאב יוכל לראות את בנו מתיסר, ובזה המשך לו רפאוה. (שיח יעקב יוסף)

נסחלק לגנזי מרומים ביום השבת ט"ז טבת בשנת ה'תל"ג ומנו"כ בצית החיים בית דוד בקווינס ניו יארק. קברו מפורסם במקום מסוגל לפעול יאעווע.

בניו היה הרה"ק ר' יוסף דוד מסאסוב בעל עלזי לבנון זי"ע והרה"ק ר' חנוך העניך דוב מסאסוב לונדון זי"ע שנסחלק בחיי אביו.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו הי' למדן מופלג גדול בחורה, איש אמת חסיד עניו וטהור בול"ק חו"פ, ובתפלתו פעל יאעווע, ונהרו חסידים רבים ללמוד ממנו עבודת ה'.

ובימי מלחמה העולמית בשנת תר"פ ובעת הזאת נפטרה זוגתו ביה"ח טבת בלזבוב, הולך לבדו ללכות הברית והתקצב בניו יארק והקים בית המדרש סאסוב, ונהג חזרו במסירת נפש על אדמת אמעקא ולא זז כל זוז כל שהא ממנהגי אבותיו ה'.

היה מוהל ממונה ומסר נפשו למות מאליה צפה. פ"א בצרית מילה: צפויט יוס ליבשה

שמזמרים: מבטן לשמד המה נמולים, אפשר לומר על דרך זה, כשהילד עוד בבטן מדברים האב והאם שאלם הם יראי שמים, ומדברים איזה מוהל שהוא אומן ויר"ש שיומל אם יולד זכר, כי איתא בספר דרך פקודי מהרה"ק ר' צבי אלימלך שפירא ראש שושלת דינוב זי"ע: שאם המוהל אינו מאמין, אפילו רק במורה דרבנן אסור למול, ודינו כמו עכו"ם שאל, שרריך להטיף אח"כ דם ברית. וכן איתא בסנהדרין ט"ט: אפילו אומר כל התורה כולה מן השמים חוץ מדקדוק זה או מק"ו זה או מגזירה שזה זז, זהונוי דבר ה' בזה ומלתי הפך הכרת תכרת) ומכל שכן אם מדחה המילה

בזמנה על יוס א' בצבת בשאט נפש בלי אונס, רק כדי שיוכל למצוץ יותר דמים, וח"ו ליקח מוהל כזה, רק יקדקו עיקר שיהי ירא שמים, והנמולים ע"י יהי ג"כ ירא שמים ע"כ.

אביו ה' נסתלק בכ"ד מנחם אב בשנת תרל"ג ושצעה ימים אחר כן נסתלק זקנו הרה"ק ר' מנחם מענדל זי"ע בל' מנחם אב, ונשאיר יתום בעוד הי' ילד קטן, והרה"ק ר' חיים האלבערשטאם ראש שושלת לאנו בעל דברי חיים זי"ע החזיקו כבן ביתו. וכאשר נתגדל לקחו הרה"ק ר' אורי מראטהין זי"ע לחתן, אבל מתה עליו זוגתו, ונשא

וכל העם ראים את הקולות (פרשת בשלח כ' י"ד) הנה איתא(מכילתא דשירה ג, ד"ה זה אלי) דאמרו חז"ל: ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל בן בוז, מזה יצא שכמה וכמה מהם לבשו גאות כי חשבו בעצמם שעלו למדרגה היותר גבוה ואין עוד שום חילוק ביניהם להצדיקים היותר גדולים. ואחר זה בשעת מתן תורה נאמר לכל העם ראים את הקולות, ובתרגום יונתן בן עוזיאל איתא, וכל עמא חמיין ית קליא היך הוו מתהפכין בשמעהון דכל חד וחד, משמע מזה שבשעת שמיעת הקולות היה הרבה חילוקים כל אחד ואחד היה שומע כפי מדרגתו, לכן נאמר וַיִּרְא הָעָם: פ'י שראו את עצמם במדרגה נמוכה הרבה ממדרגת הצדיקים, וַיִּנְעוּ וַיַּעֲמְדוּ מִרְחָק. בשפלות ודרך ארץ בפני אותם שהמה יותר במעלה. (עצי הלבנון)

ועשית בגדי קודש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת, (פ' תצוה) וצריכין להבין אם הכוונה היא שילבש מלבושי כבוד, יותר תפארת הי' שלא ישנה לבושו מכל אדם, רק ליפותם בכסף זהב, וי"ל שזאת הוא כבודו ותפארתו, שעל ידי שינוי מלבושיו, משל אל חיל המלך אשר מלביש שלהם משינוי מכל העם, ונ"ל שלטעם זה אלו"פ אשר בני ישראל אין מלבושים כלבושי עכו"ם, אעפ"כ הרבנים וצדיקים ובנש"ק, מלבישים משינים מלבושי העם, כי בזה ניכר אשר צריכין להדר אותם בקימה והודר ושאר כבוד והתקרות. (זכרון אלעזר)

פי תצא מנהגה על אינדיק ונשמרת מפל דב"ר רע. (פרשת כי תצא כ"ג י') כי תצא, אם אך תצא ללחום נגד היצר הרע, תדע כי מחנה על אויבך, וכמה מחנות קדושים וטהורים באים אתך להלחם נגדו, ועל ידי זה ונשמרת על ידי אחרים, הדבא לטהר מסייעין אותו. (מסכת יומא ל"ח) (עצי הלבנון)

הנולד בן זכר מביא ברכה לאביו ולאמו

ברית מילה: ישמח האב ביוצאי חלציו. דהיינו שלא ידאג על פרנסות הילד, כי אמרו חז"ל נדה ל"אף בא זכר לעולם בא ככרו בידו, פ'י פרנסתו, ולזה מביא רבינו בשם חתנו הרה"ק מסאסוב זי"ע: שמרוז שמביא ברכה לאביו ולאמו, כי התינוק אינו אוכל כל הככר שבידו ונשאר מזון גם להם, ועל פי רוב כל מי שיש לו הרבה בנים הוא עושר יותר ממחוסר בנים.

טעם דנקרא שבת הגדול

דידוע דפסח נגד אברהם אבינו דנקרא האדם הגדול בענקים וידוע שבשבת כבר מאיר הארת כל השבוע, ולכן גם השבת שקודם פסח כבר מאיר הארת האדם הגדול ולכן נקרא שבת הגדול. (עצי הלבנון)

מתורתו של רבינו זי"ע

אלא שמות ב"י הבאים, ס"ת תהלים, ב"י הבאים מצרימה את יעקב ס"ת בתהלים, שבעת שבני ישראל אומרים תהלים משתתף יעקב אבינו והשבטים עמהם לתפלתם לישועה מצרתם. כדאי"ב מצרים הוא אותיות מצרים, עת צרה, ולזה כתיב "הבאים" לשון הוה שבאים בעל עת, ופ' שמות הוא הראשון לימי שובב"ם, שמסוגל לתשובה לאמור תהלים: ונ"ל שז"פ ואלה שמות בני ישראל הבאים ר"ת והשיבי לרמז שמסוגל לתשובה(זכרון אלעזר)

יז טבת תר"ו [א]

רבי אריה לייבוש ב"ר חיים (אשר) זי"ע בעל אריה דבי עילאי

רבינו הרה"ק רבי אריה לייבוש ליפשיץ מווישניצא בעל האריה דבי עילאי זי"ע הנקרא גם בשם ר' לייבוש חריף. נולד בשנת תקכ"ז בעיר ביערוסלוב לאביו הצדיק נסתר הרה"ק רבי חיים (אשר) זי"ע הנקרא ר' חיים סלמל ציצית מאכער, שעליו אמר הרה"ק ר' יעקב יצחק הורוויץ בעל החוזה מלובלין זי"ע: שהוא מכירו שהוא בעל רוח הקודש. מצאצאי הגה"ק רבי נתן נטע שפירא בעל מגלה עמוקות אב"ד ור"ם קראקא זי"ע ומהגה"ק רבי שלמה לוריא בעל המהרש"ל אב"ד ור"ם לובלין זי"ע

והוסיף, ווער עס עסט פון זיין קוגל שבת קען דאס איהם א טובה טאן צוה ובצא און אפשר נאך אויף דורי דורות.

סיפר הרה"ק מנחם מענדל מאנדערער אב"ד קאסוב ירושלים זי"ע כשהלה הרה"ק ר' חיים מאיר האגער בעל אמרי חיים מוויזשניץ זי"ע בשנת תשי"ט הלכנו שלשה בחורים אל כל הרבנים והאדוקים להזכיר אותו, כאשר היינו אלל הגה"ק מטשעביץ זי"ע אמר לי הגאון, איך נעם עס און, והוסיף, אצל ראוני שכשיוטב לו, תבוא לזכרני שהוטב לו. כשהוטב להרה"ק מוויזשניץ זי"ע הלכתי להגאון ואמתי לו: שהרב אמר לי שאבשר לו, על כן באתי לזכרו שכבר הוטב להרבי. שאל אותי הגאון מי אני? ועניתי (הכיר את אבי הרה"ק ר' משה זי"ע מאלכאי דקיי בית קאסוב וויזשניץ) אמר לי, אם כן הרי אתה נכדו של האריה דבי עילאי, וביזטו דאך דעם אריה דבי עילאי'ס אייניקל, קום אריין בוא והיכנס, כאשר נכנסתי, אמר לי הגאון שאבשר, אחר כך אמר לי: היום הוא יומא דהילולא של האריה דבי עילאי, תירכתי קושייתו, והתחיל לומר לי מה שתיכר. (שיח זקנים)

בעיר באכניא נחלה איש אחד על מחלת דלקת הריאה רח"ל והרופאים כבר אמרו נושא כי אין תרופה למחלתו האנושה, קרובי החולה הביעו עגהם לפני רופא מומחה גדול כי בדעתם ליסע עם החולה לרבינו להתחנן לפניו שיפעול עבורו ישועה, אצל היות שלא האמין הרופא בכוחו של דקיקים העיז פניו ואמר בדרך היתול: תסעו אליו ונראה מה יועילו תפילותיו ואם הוא יכול לעשות ולפעול מאומה. המשפחה עם החולה הגיעו אלל רבינו ודפקו שעריו למאור עזר ותרופה לנפש מחמדם וגם סיפרו לרבינו את דברי השחוק והיתול אשר התעלל הרופא, רבינו כוה שהחולה ישבות אללו בשבת הבא, ובלי שבת קודש בעת שיכבו הנירות ינשום החולה נשימות חזקות באופן שיעלה העשן היוא מהנירות לתוך גופו החלש, החולה שמע לדברי רבינו אף שהדבר היה כרוך בחייו כי יודע שעשן מזיק ומסוכן מאוד לריאה חלשה, ובנשמו עשן הנירות התחיל להתחזק מעט מעט עד שנתרפא לגמרי והיה לנס. כאשר חזר לעירו ביקר אלל הרופא אשר הטה אוזן קשבת לנשימותיו ולגודל השתוממותו אמר: שדבר זה הוא למעלה משכל אנושי ואין זה האפשרות אלל שרבינו ברא ונתן להחולה ריאה חדשה כי בריאה הישנה לא היה אפשר לחיות. (ארי שזכורה)

בשנת תק"ס נתמנה רבינו לאב"ד קרעשוב, כאשר משם עבר לכהן בעיר בולגריי, בשנת תקס"ח כאשר חותנו הגדול עזב את הרבנות בעיר סינאווא ועבר לאוהעל, ירש רבינו את מקומו ונתמנה לאב"ד סינאווא, בשנת תק"ל עבר רבינו לשמש כאב"ד בעיר וויזשניא והגלילות, על מקומו של הגה"ק ר' אבי הירש הארוויץ בן הגה"ק ר' יעקב אב"ד קאטעלבורג זי"ע, שם ניהל רבנותו ביד רמה למשך ח' שנים, רבינו סבל רדיפות רבות ולרות, עד שנגמר דעתו לעלות לארץ הקודש, לחונן עפרה ולבלות שם את שארית ימיו, כאמור התחיל רבינו לנקוט צעדים ונסע לעיירות שונות כדי לקבץ מעות

רבינו היה גאון מובהק איש אלקים קדוש, כאשר מטל ילדותו ניכרים עליו כי לגדולות נולד, בהיותו בן תשע שנים כבר אמרו עליו שהוא בקי בשני התלמודים בעל פה, ונתפרסם בחריפותו בקרוב אחר כן. עבודתו היה לפלא, לא הסיב מעולם לאכול רק לסעודת מצוה. התפלל תמיד בחדרו המיוחד אשר היה צה חלון פתוח לבית מדרשו, פעם ביום הושענא רבה בעת אמירת ההושענות האיצ אחד מנכדיו לתוך החדר וראה מחזה נורא, כי הוא השתטח ידים ורגלים ואמר ההושענות. (ארי שזכורה)

שאב תורת הגולה מרבותיו הגה"ק ר' יצחק חריף מסאזמור בעל פני יצחק זי"ע, ואלל הגה"ק ר' אריה לייב העלער בעל קאנת החושן אב"ד סטריא זי"ע, בתורת החסידות גדל רבינו אלל רבו הרה"ק ר' יעקב יצחק הלוי הרוויץ בעל החוזה מלובלין זי"ע"א, אשר קירבו בקירוב אחר קירוב וגדלו כרום ערכו, עד שמנהו להיות בעל תוקע בר"ה. וכמו כן היה חבר נאמן להגה"ק ר' יעקב משולם אורנשטיין בעל ישועות יעקב אב"ד לבוב זי"ע.

בהגיע לפרקו נשא רבינו זוגתו השני הרבנית הדליקת מרת חנה ע"ה בת הרה"ק ר' משה טייטלבוים מאוהעל בעל ישמח משה זי"ע"א. כידוע היה רבינו גרוש כשלקח אותו הרה"ק מאוהעל בעל ישמח משה זי"ע"א לחתנו, ושאלה אותו הרבנית: מדוע יקח לחתן מי שאחר גירש אותו? השיב לה הישמח משה, אספר לך מעשה: פעם היה ערל כפרי אחד שמאל ביער שק עם מרגליות, והיה סובר שזהו מין קטניות כי לא ראה זאת עדיין מעולם, ולא שמע מעולם שיש מין מרגליות, לקחם לביטו ונתנם בקדירה כדי לזכסם, עברו כמה שעות ועדיין לא נגמר זישולם. בתוך כך בא יהודי אחד לביטו, והתנלל הגוי לפניו ואמר לו ראה נא אהובי הקטניות שמאלתי שהנני מזכסם כבר זה איזה שעות ועדיין לא נתזשלו כלל, וכאשר ראה היהודי שזהו מרגליות ולא קטניות, אמר להערל: הנה יש לי בצייתו קטניות טובים ואני אחליפם לך כי אני אוהב קטניות כאלו הגם שהם קשים. כמו כן אם חותנו הקודם היה סובר שזה קטניות לא אקח אותו? והרי אני רואה שהוא מרגליות, ונכון מאוד. (חמדה גנוזה)

רבינו נתפרסם במהרה לגאון הדור כפי שהעיד עליו חתנו הרה"ק ר' יחזקאל משינאווא זי"ע"א שרוב גדולי דורו השכימו לפתחו, כמו כן העריכוהו והעריכוהו דקיי דורו עד להפליא, עד שהרה"ק ר' אשר ישע"י מראפשיץ זי"ע"א התצטא עליו כי הוא "הרבי של הרבי"ס". הרה"ק ר' ישראל מרוזין זי"ע קראו דער גרויסער ר' לייבוש. הרה"ק ר' חיים מאלכאי בעל דברי חיים זי"ע אמר עליו בזה"ל: דער ארי' דבי עילאי איז א דריטעל לובלינער. הרה"ק ר' שמעון מיערסלוב זי"ע: הגאון הגדול מופת הדור בזאינא קדישא אספקלריא דנהורא. הרה"ק ר' שלמה הלבערשטאט אב"ד באצוב הראשון זי"ע: גאון כחד מקמאי קודש הקדשים שזכבה"ג. הרה"ק ר' אליעזר הרוויץ מדקוב זי"ע אמר פעם לבנו הרה"ק ר' מראזוועב זי"ע: דער אריה דבי עילאי איז א קומה שלימה מתתא לעילא ומעילא לתתא, יעדער האר איז ער בלתי לה' לבדו,

ממנהגי רבינו בכל יום באו לפניו ז' ילדים ואמרו ברכות תשחר והוא ענה אחריהם. בעת התפלה הגביה שתי ידיו הקדושות כנגד מעלה. לקידוש לבנה לבש שטריימיל ומחמת עוצם התבוננותו בעניניו היו צריכין שתי אנשים להוליכו לקדשה. כשנתן משקה לבחור נתן לו רץ חצי כוס משום שהוא פלג גופא. סימן לאדם שידע בנפשו אם נפשו מטוהרה, והוא בעת הקיצו בבוקר, מחשבה ראשונה שבא לו, אם תיכף בהקיצו יתפעם רוחו לאהבתו יתברך הוא סימן כי נפשו אינו משוקע חלילה בהבלי עולם הזה. אבל אם המחשבה הראשונה הוא על איזה ענין מעסקי עולם הזה ידע בנפשו כי רחוק הוא מאתו יתברך. (עיני שמואל) סימן לאדם שידע בנפשו אם נפשו מטוהרה, והוא בעת הקיצו בבוקר, מחשבה ראשונה שבא לו, אם תיכף בהקיצו יתפעם רוחו לאהבתו יתברך הוא סימן כי נפשו אינו משוקע חלילה בהבלי עולם הזה. אבל אם המחשבה הראשונה הוא על איזה ענין מעסקי עולם הזה ידע בנפשו כי רחוק הוא מאתו יתברך. (עיני שמואל) סימן לאדם שידע בנפשו אם נפשו מטוהרה, והוא בעת הקיצו בבוקר, מחשבה ראשונה שבא לו, אם תיכף בהקיצו יתפעם רוחו לאהבתו יתברך הוא סימן כי נפשו אינו משוקע חלילה בהבלי עולם הזה. אבל אם המחשבה הראשונה הוא על איזה ענין מעסקי עולם הזה ידע בנפשו כי רחוק הוא מאתו יתברך. (עיני שמואל)

יז טבת תר"ו [ב]

רבי אריה לייבוש ב"ר חיים (אשר) זיע"א בעל אריה דבי עילאי

רבינו הרה"ק רבי אריה לייבוש ליפשיץ מווישניצא בעל האריה דבי עילאי זי"ע הנקרא גם בשם ר' לייבוש חריף. נולד בשנת תקכ"ז בעיר ביערוסלוב לאביו הצדיק נסתר הרה"ק רבי חיים (אשר) זי"ע הנקרא ר' חיים ציצית מאכער, שעליו אמר הרה"ק ר' יעקב יצחק הורוויץ בעל החוזה מלובלין זי"ע: שהוא מכירו שהוא בעל רוח הקודש. מצאצאי הגה"ק רבי נתן נטע שפירא בעל מגלה עמוקות אב"ד ור"ם קראקא זי"ע ומהגה"ק רבי שלמה לוריא בעל המהרש"ל אב"ד ור"ם לובלין זי"ע

מאנשי שלומו שתמכו בו, אמנם לדיקי דורו הרה"ק רבי לבי מרימינוב זיע"א והרה"ק רבי אשר מראפשיץ זיע"א ניסו לפעול על רבינו שישב ממחשבתו ולא יעלה, כאשר טענתם צפיהם שאין מן הדין לעזוב את כל הגלוים אליו אשר עיניהם תלויים בו, ואין לעזובם בלא רועה. סבר רבינו וקיבל לשמוע דעתם באמרו ווי קומט מען אונז או זאגן דיעות, אבער פארט זאגט מען אונז דעות, והתפטר ביניהם שיעשו לשאלו חוות דעת קדשן של הרה"ק מרוזין זיע"א וכאשר יגזור אומר כן יקום, לבסוף לא הסתייע מילתא ולא נסעו להרה"ק מרוזין זיע"א, אמנם רבינו בטלה דעתו ולא עלה לארצו ה'.

בשנת תקל"ח עבר רבינו להשתקע בעיר צריגל, כאשר גם שם תיקן תקנות רבות לטובת העיר, וניהל את העיר ביד רמה, עד יום פטירתו.

רבינו החזיר נשמתו הטהורה ליוצרו ביום י"ז טבת תר"ו ושם מנוחתו כבוד.

דברי תורתו נדפסו בספרו שו"ת אריה דבי עילאי. הרה"ק ר' יחזקאל שרגא האלבערשטאם בעל דברי יחזקאל משינאווא זיע"א אמר בזה"ל: איך קוק נישט אריין אין קיין היינטיגע ספרים, נאר א שטייגער ווי אריה דבי עילאה, וואס איז מקדש ומטהר אזוי ווי גמרא, און איז חתם סופר איז זייער ב'טעמ'ט. (גדולת יהושע) וכמו כן סיפר הרה"ק ר' שלמה לייב ווינבערגער אב"ד ניר באגאד זיע"א שהרה"ק משינאווא זיע"א אמר: איני מסתכל בספרי המחברים דהיום, כי אם באריה דבי עילאה, שלמד תורה לשמה, ובחכם סופר, שכל אות מסוגל ליראת שמים. (שיח זקנים)

נשאר אחריו בניו הקדושים הרה"ק ר' משולם זלמן יהונתן אב"ד צריגל זיע"א הרה"ק ר' חיים דוב אב"ד יאנוב זיע"א הרה"ק ר' אהרן זעליג אב"ד ווישניצא הנקרא ר' אהריש זיע"א, והתניו חתנו הרה"ק ר' יחזקאל שרגא האלבערשטאם בעל דברי יחזקאל משינאווא זיע"א חתנו ר' לבי הירש הכהן גלאנץ אב"ד פאטאק שינאווא זיע"א, הרה"ק ר' מרדכי זילבערשטיין אב"ד האלשיץ זיע"א

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

אך הבל בני אדם קזב בני איש במאזנים לעלות המה מהבל יחד. (תהלים ס"ד י) תיקון על מה שבני אדם מדברין כזב, הוא: במאזנים, חודש תשרי שמזלו מאזנים, לעלות המה מהבל, סגולה לזה, יחד, שיהיה לו אחדות עם כלל ישראל ויתקן הכל. (ארי שבחבורה)

סגולה לפרנסה

כתב רבינו כל השומר שבת כראוי מובטח לו שלא יחסא כל השבוע, וזה שנאמר: עשה שבתך חול (מסכת פסחים ק"ב ב') דשמירת שבת יהיה באופן זה, שיקבע בלבו קדושתה גם על ימות החול, ואז תהיה הפרנסה רודפת אחריך, ולא תצטרך לבריות. (עיני שמואל)

סגולה לעצבות

חמין במוצש"ק מלוגמא (מסכת שבת ק"ט) והנה לא ביארו בגמרא לאיזה דבר הוא רפואה: אמר רבינו: שהוא רפואה שלא יהיה לו עצבות, והוא מרומז בפסוק: ומחב"ש לעצבותם (תהלים קמ"ז

ג) כי מחב"ש ר"ת ח'מין ב'מצאי ש'בת מ'לוגמא, וסמין ליה לעצבותם, לומר שהוא רפואה לעצבותם. (טעמי המנהגים) מתורתו של רבינו

אלה תולדות השמים והארץ בהבראם ביום עשות ה' אלקים ארץ ושמים. (פרשת בראשית ב' ד') אלה תולדות השמים והארץ: תחלה שמים ואחר כך ארץ. ביום עשות ה' אלקים ארץ ושמים: תחלה ארץ ואחר כך שמים. המלאכים מכונים בשם שמים, והצדיקים בשם ארץ. וכבר פליגו אי צדיקים עדיפו ממלאכים או מלאכים עדיפו מהצדיקים? ואלו דברי אלקים חיים, שבעת הבריאה היו מלאכים עדיפי, אבל אחר כך כאשר הצדיק מונח את גופו עד שמהפך מדת הדין למדת רחמים, עולים במעלה עליונה על המלאכים. וזה שנאמר: אלה תולדות השמים, המלאכים המכונים שמים מוקדמים לצדיקים, אבל רק: בהבראם, בזמן הבריאה, אבל: ביום עשות ה' אלקים, בעת הצדיק עושה ה' וי"ה רחמים משם אלקים מדת הדין, אז ארץ ושמים: קדמו צדיקים למלאכים. (אמרי צדיקים)

יז טבת תקס"ה

רבי יעקב ב"ר זאב וואלף זי"ע המגיד מדובנא

רבינו הגה"ק המגיד רבי יעקב קראנץ מדובנא זי"ע נולד בעיר זשעטל בליטא בשנת ת"ק לאביו הגה"ק ר' זאב וואלף קראנץ זי"ע

עשית שלום ביניהם: כי כך יש עזות וגם אלכך כלתה פרוטה מן הכיס, ולזאת וזא לאיון גואל צמחה דימינו אמן.

רבינו נהג מנהג נפלא שבכל יום ויום בין סדר לסדר למודו אמר כמה פרקי תהלים בצביות נוראות, מה שראה זאת השב שמה יש ארה צביות או אלל אחד ממקורביו והוא מתפלל לישועת ה', וסוד הדבר נודע רק אחר הסתלקותו בעת הלוייה על ידי המשמש בית המדרש, שסיפר שרבינו אזה עליו לומר לו כל יום על ארוחיהם של כל אחד ואחד מאנשי העיר, שיכר בחשאי לזכר ולחפץ ולמזוא, כך היה נהג השמש בכל יום שמוסר לרבינו שמות, פלוני חולה, פלוני מקשה לילד, פלוני מחוסר פרנסה ופלוני נדרף ע"י השלטון וכן הלאה והלאה, ורבינו הזהירו לשמור הדבר בסוד, וברי שהאנשי העיר זכו לישועה בזכות תפילותיו הק'.

רבינו אמר משל על חציבות התורה אשר הרה"ק מקוואק זי"ע אמר עליו שנאמרו ברוח הקדש, הגביא ישעיה פרק מ"ג אומר "ולא אותי קראת יעקב, כי יגעת בי ישראל" משל לסוחר שבא ממדינת הים, בהגיעו לנמל ביקש מאחד הסבלים שעבדו שם שיעלה לאניה ויביא את חבילותיו לביתו. כאשר הגיע הסבל לבית הסוחר מויע ומתנשף וביקש את שכרו, אמר לו הסוחר: החבילות שהבאת אינן שלי, שאלו הסבל: וכי מנין לך זאת, הרי לא ראית כלל את החבילות שהבאתי? השיב לו הסוחר: חבילותי הן חבילות קטנות של יהלומים. אילו הבאת אותן בטדאי לא היית מויע ומתנשף כל כך. מאחר שראיתי עד כמה התעייפת, הבנתי שבדאי לא את הסחורה שלי הבאת. כך אמר הקב"ה לעם ישראל: ולא אותי קראת יעקב, ומוסיף הקב"ה: כי יגעת בי ישראל, כלומר, מהיכן ידעתי כי לא קראת בשמה? על ידי שראיתיו עייף ויגע. כאשר הדלוקים לומדים תורה ומקיימים מצוות, אין הם חשים עמל וטורה, אללא אדרבה, יש להם טעם, ענג ושמהה ע"כ.

פעם היה רבינו בכפר וביקש מכפרי אחד שיתן לו לאכול ואמר לו שאין לו כולם, ובאין ברירה הלך לישון, אבל מרעבון לא היה יכול לישון. הכפרי דימה שכבר ישן, לקח עצמו לאכילה בריווח עם בני ביתו. א"כ אמר לו רבינו: עתה מתורץ לי המדרש שמות רבה פ' מ"ז. שארבעים יום שמשא רבינו היה בשמים לא אכל ולא שתה ולא ישן גם כן, מהיכן למד כן שלא ישן. ורק הטעם שלא אכל כדי שלא לשנות מן המנהג כמו שמלאכים אכלו בזהרהא אבינו, אבל מהיכן ידע משה שלא יאכלו? אך אפשר בשעה שהוא ישן אז אכלו מלאכים כמו אתה, ומוכרח שמשא רבינו לא ישן גם כן ממילא ראה שלא אכלו (יוסף)

נסתלק לגנזי מרומים כבן ששים וחמש שנים בלכד די"ז טבת בשנת תקס"ה ומוג"כ בעיר זאמאשטש זי"ע

נשאר אחריו ספריו הק', ובנו וממלא מקומו בעיר מעזריטש הגה"ק ר' יצחק קראנץ זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה גדול בתורה גאון האגדה, אבי כל מושלי משלים וראש הדרכנים רבים השיב מעון ע"י דרשותיו.

פ"א באחד מדרשתיו: במקום שבעלי תשובה עומדים אין לדיקים גמורים יכולים לעמוד: [בכרות ל"ד] א"כ לקחה מדת הדין: אדם שחטא וזה יתעלה מזה שלא טעם מעורו טעם חטאו? אללא משל למה הדבר דומה: לגביר אחד שארש את בתו לזכור ת"ח בנו של עני מדוכא אחד, אללא תנאי אחד התנה הגביר עם מחותנו העני: כי יכין לבנו מלבושים נאים ומתוקנים וראוים לכבודו. העני שמר את דבר מחותנו הגביר. אבל היינו לאמרי אינשי: בתר עניא אזלא עניותא וצבא קמא ל"ב. וזכרך כשנסע המחותר עם החתן לעיר הכלה באו גנבים וגנבו את המלבושים. המחותר העני לא היה כבר בידו כסף לקנות מלבושים אחרים שביל בנו והוכרח הגביר לקנותם. ולאמנם קנה מלבושי תפארת כיד ה' הטובה עליו. ישב המחותר העני ומבכה את הגנבה. נענה בו החתן ואמר: אבא לעבדון מה זה עושה? לו לא קרה דבר גניבה הייתי לובש את המלבושים שהכניתי אהה. ואע"פ שהרבה כסף הולאת עליהם הלא תדע כי לא היו מולאים חן בעיני מחותני הנגיד, אולם עכשיו כל מה דעבד רחמנא לטב עבדי. והנמשל: אדם שעושה מצוות שקולין אותו בפמליא של מעלה ומולאים פגימות וחסרונות בהן. אולם זה החוטא ושזדונותיו נעשו לו כזכות, הלא בזכות אלו הקב"ה מלבישו ואלו המצוות שהקב"ה הכינו צודאי בלי שום פגימה הן.

מנהגו היה שיושב ולומד מחרות הלילה עד תפילת השחר והיה מתפלל כבונה עצומה, ודרכו היתה שלא לחלוץ את תפילתו עד אחרי תפילת מנחה, וכיון שהיה משתתף בצערים של חולים ובייחוד נשים המקשות לילד, היה בזכה בלי הרף במשך תפילותיו.

היה לדיק וקדוש אשר גם הגה"ק הגר"א מוילנא זי"ע חיבבו מאד וקראו פעמים להשתעשע עמו.

חיבר ספר אהל יעקב, קול יעקב, כוכב מיעקב, וספר המדות, וזכה שספריו נדפסו כמה פעמים ותקבלו בכל תפלות ישראל לשבח ולתהלה.

עד היותו בן שמונה עשרה למד תורה מפי אביו הק', אז נסע למעזריטש ששם היה לומד בבית המדרש ומפעם לפעם היה דורש לפני מכריו, ואז יאל שמו כמגיד שבסוף שימש גם כמגיד במעזריטש, משם עבר לעיר זאלקאווע לשמש כמגיד העיר, ומשם לזאמאשטש, ולבסוף בדובנא שעל שמה הוא נקרא עד היום הזה.

פעם דרש רבינו בעיר אחת ולא סיים בגמר הדרשה וזא לאיון גואל כדרך הדרכנים, והיה לפלא בעיני השומעים, ולא הרהיבו עוז בנפשם לשאול אותו על זה. וזא אברך אחד אשר לא היה עשיר והרהיבו עוז בנפשם ושאל אותו מדוע לא סיים ובל"ג? והשיב לו רבינו: דע כי אין בן דוד זא עד שתכלה פרוטה מן הכיס, וגם בעיקבתא דמשיחא חופלא יסגי, ויש מחלוקת בין העניים ובין העשירים, כי העשירים יאמרו יען כי עשיר יענה עזות ולזאת על ידינו יוכל משיח לבא, רק אחת העניים מעבדים יען כי בתחוננים ידבר רש. ועניים יענו ויאמרו כי על ידינו כבר היה זא משיח כי כבר כלתה אללנו פרוטה מן הכיס, רק אחת העשירים מעבדים את הגאולה, ועתה אתה השואל

הנמשל: אילו האדם היה מתענג על סעודת שבת רק בשביל למלא את כרסו היה נמצא גונב מהיכל ה' ומועל בקדשים. אולם אם הוא כל ימות השבוע מסגף את נפשו ומרעיב את עצמו על מנת להנעים לו את מאכלי השבת, הרי גם המעילה נעשית לשם הסיגופים, והוא גם באכילתו עומד בין הקרובים לפני ה'. ולכן נתכוון הנביא באמרו: אם תשיה משבת רגלך, אם למען השבת תמנע מעצמך כל ימות השבוע את הדברים, שהם הגדר הרגל אצלך, תעשה חפצך ביום קדשי, ר"ל: תקיים את יום קדשי בנפש חפצה. והכתוב מסיים: וקראת לשבת עונג, ר"ל: בין כך וכך תהיה משובח(אהלי יעקב)

מתורתו של רבינו זי"ע

עשיר אחד לא רצה להחזיק משרת בביתו, אלא א"כ יזדמן לו אחד מקרוביו שיסכם לקבל עליו את המשרה הזאת. שאלהו: מה הטעם? ענה ואמר: קימא לנו שרוב משרתים גנבים הם והם שורדים ובזזים את הון בעליהם, לא ידעו בושת, אמור מעתה: כל משרת זר, שישמש לפני יגרום לי צער ומורת רוח וכעס ואל אשבע נחת ממנו, אך אם כבר נגזר עלי שהוני יהיה לבז יפול לפחות לידי אחד מקרובי, ונמצא שגם החלק הגנוב מרכושי לא יהיה נחלת זרים.

יה טבת תרע"ט

רבי אברהם ב"ר צבי זאב זי"ע אב"ד קז'מארוק

רבינו הגה"ק רבי אברהם גרינבערג אב"ד קז'מארוק זי"ע נולד בשנת ת"ר לאביו הגה"ק ר' צבי זאב זי"ע ולאמו הצדיקת מרת יטל ע"ה

ורבנו הרב אברהם נרו יאיר גרינבורג דיין בקהל אורטודוקסין במישקאלץ. בלוחם ימים היה באזור מישקולץ מגפה של חולירע, ורבינו פנה למהר"ם שיק זי"ע בשאלה כיצד ינהגו בני המקום בצום הקרוב תשעה באב. המהר"ם עונה לו שאם הרופאים קובעים שהצום מהווה סכנה יש לאכול ולשתות, אך רק לפי האורח כדי שהסכנה תסור. עוד דן המהר"ם שיק בתשובתו בסדרי התפילה וקריאת התורה בתשעה באב כאשר מחמת המגיפה אין מניין של עשרה אנשים כמים.

משם נתקבל לאב"ד קז'מארוק בשנת תרל"ה והיה רב הראשון בהקלה, ובמסירת נפש הניח גם יסוד היהודית ברוב ישראל סבא קדישא.

בקז'מארוק הקים ישיבה גדולה, בישיבה למדו תלמידים מבני הקהילה ומבני קהילות אחרות. בשנות כהונתו יצאו מבית מדרש ישיבתו תלמידי חכמים ורבנים מובהקים לתפארת ישראל, ובהם: הגה"ק ר' משה סופר מערלוי בעל יד סופר זי"ע הגה"ק ר' דוב בער לאבאלאוויטש מקישקארט בעל דיבורי חן זי"ע הגה"ק ר' נפתלי בלומגרוט אב"ד אבאני זי"ע הגה"ק ר' יעקב פרנקפורטר אלמו"ר בקאשי הנקרא החסיד הקטן זי"ע.

שיטת לימודו הייתה עמקנית וחודרת תוך שאיפה לעמוד על אמתיה ועומקה של תורה בלי פלפולים.

בד' אלול שנת תרמ"ד נולד לו בנו הגה"ק ר' שמחה נתן הי"ד זי"ע וקרא שמו בישראל נתן על שם חמיו הגה"ק ר' נתן ווייס זי"ע.

בעיר זו שימש בקודש ארבעים וארבע שנים, ועל שמה נקרא בפי כל הרב מקז'מארוק. בי"ז אייר תרמ"ג הונחה אבן הפינה לבית הכנסת הגדול והמפואר בקז'מארוק. בבית כנסת זה התפלל רבינו ודרש בפני הציבור במשך עשרות שנים.

בשנת תרנ"ז הקים רבינו ביחד עם רבנים נוספים מהאזור "חברת ש"ס" אורנית ללימוד התלמוד, בין הרבנים הללו היו ילדיו הגה"ק ר' שמואל רזענבערג בעל באר שמואל מאונסלדארף זי"ע הגה"ק ר' שמעון יהודה לייב פריעדמאן מלוצבין זי"ע. החברה הייתה מחלקת את מסכתות הש"ס לחבריה, וכל אחד היה לריב לסיים במהלך השנה את המסכת שקיבל.

נסחלק לגנזי מרומים ביום שבת קודש ח"י טבת בשנת תרע"ט.

מסופר: שלפני מותו, לאחר ארבעים וארבע שנות כהונה ברבנות קז'מארוק, אמר בקורת רוח רמו: נתתי את מיטבי, והקריב חלבו ודמו, כמניין דם 44, לכבוד ה' לנהל כמסורה לנו מרבנותינו הקדושים ז"ל, ולכל יתפשת ח"ו רוח החדשה בעלחו.

נשאר אחריו עשרה ילדים שמונה בנות ושתי בנים, בנו הר"ר שמואל בנימין הי"ד ז"ל גר בטשענגער ועסק במסחר. ובנו הגה"ק ר' שמחה נתן הי"ד זי"ע שמילח מקומו, הוא כיהן כרב העיר למעלה מעשרים וחמש שנה, עד שנספה בשואה.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה גדול בתורה ודרשן נפלא, פה מפיח מרגליות, זכה וזיכה את הרבים ותפס ישיבה, והיה כחומה עזה ונאמנה, ללחום נגד פושעי ישראל, בהתלהבות אש קודש.

היה עניו וסגור מתנות, אף שהיה בעל יסורין שם לילות כימים בתורת ה', והיה מפורסם לגאון, לעמקן נפלא ובעל הוראה גדול, וכמעט לא הסתכל חוץ ל' אמותיו.

למד בישיבת הגאונים הגה"ק ר' משה אפרים ברזין הנקרא ר' אפרים טשאבא זי"ע שהי' אב"ד טשאבאבעל, הגה"ק ר' יהודה אסאד אב"ד סערדלאבעל בעל דברי מהרי"א זי"ע הגה"ק ר' אברהם שמואל בנימין סופר בעל כתב סופר מפרעשבורג זי"ע, רבותיו אהבו אותו מאד, כי אז כבר היה גדול בתורה.

וכישר הגה"ק ר' אברהם שטערן דומ"ץ נאוועזאמקי בעל גפי אש זי"ע: וזכירנו כד הייתי טליא ולמדתי בישיבת הגה"ק ר' שמואל רזענבערג בעל באר שמואל מאונסלדארף זי"ע, שהיה חבר נאמן לרבינו שנתגלו יחד בבית רבס הגה"ק ר' אפרים טשאבא זי"ע, כמה וכמה פעמים סיפר לפני תלמידיו, מעולם בינתו מגדולי בתורה, מלדקחו ופרישתו, ושהוא בעל תפלה נפלא, שהתעורר כל אדם בקומו עד עמקי חדרי הלב. (מלילי אש)

כשהגיע לפרקו נשא להרבנית הצדיקת מרת רבקה ע"ה. רבו, הגה"ק ר' אפרים מטשאבא זי"ע היה חשוך בנים ל"ע, אך בת אחרתו, וגיסו הגה"ק ר' נתן ווייס זי"ע רבקה, גדלה בביתו משום שהתייתמה מהוריה, והר"ר אפרים השיאה לתלמידו האהוב.

אחר נישואיו גר רבינו בקערעסטעטש, ששם עסק במסחר ומאס ברבנות ועל אף שעסק במסחר ישב על התורה ועבודה והרביץ תורה ברבים,

בתשובה ששלח לו רבו המהרי"א אסאד זי"ע הוא כותב לו בהערכה רבה, והוא משבח את דברי התורה שרבינו שלח לו בשאלתו: טובע שמחות ורב ברכות לראש לדיק, הכי הוא כבוד תלמידי

הותיק, הרבני המופלג, מורג חרוץ חדש בעל פיפיות, כבוד שם תפארתו, מורנו ורבנו הרב אברהם גרינבערג נרו יאיר מקערעסטעטש יע"א גי"ה הדברים שכתבת קיבלתי ונהניתי דנעימי נאומיך, כי מתוכם ראיתי טוהר לבבך וזכי רעיוןך, כי נפשך קשורה בלחבת התורה עץ חיים נחלתך קשורה בשלחבת, יהי חן ה' עמך ויתגן למעלה, לשם ולתהילה אמן וכן יהי רצון ומהתשובה עולה שרבינו הסתפק האם הוא ראוי לקחת כסף שהוקדש לקניית ספרים ולהשתמש בו לפדיון שבויים כנראה לפדיון אחיו הצעיר הר"ר אברהם ז"ל. רבו מחיר לו לעשות כן, שהרי מותר למכור אפילו ספר תורה כדי לפדות שבויים, אך הוא כותב שמוטב שאחיו יתחייב להחזיר לו את הסכום שיוציא עליו, ולכשיחזיר את הכסף יקנה בו ספרים כפי שהתחייב מלכתחילה.]

והיה אך כנתמטטה פרנסתו, והיה מוכרח לקבל על עצמו עול כבד, נמנה להיות מורה הוראה ודרשן בקהילת מישקאלץ, וכמו כן נהג גם ישיבה גדולה.

מתקופה זו מאלחו תשובה ששלח לו הגה"ק ר' משה שיק בעל מהר"ם שיק זי"ע: ביום ד' אב תרל"ג בימי אונחה יתן ה' ברכה והכלחה וכוונחה להרב המופלג הדיין המלויין בהלכה מורנו

ותורתו של רבינו וישוב את משה ואת אהרן אל פרעה ויאמר אליהם לכו עבדו את יהוה אלהיכם מי ומי ההלכים (פרשת בא י"ח) קשה על פי כללי הדקדוק לא הול"ל, רק וישוב משה ואהרן, כי הלא וישוב, הוא בנין הפעל? נראה על פי מה ששמעתי בימי ילדותי מפי אדמו"ר הגאון ר' אברהם גרינבערג ז"ל אב"ד דק"ק קעזמארק יצ"ו, כי היה בין עבדי פרעה שתי כתות, אחת רצתה לשלוח את ישראל, כי ראו כי תאבד מצרים אם לא ישלחו את ישראל, וכת השני הקשו את לב פרעה, וראויות לזה אמרתי גם אני מהפסוקים, אשר פרעה אמר תמיד אשלחה, דהיינו אני רצוני לשלח, אבל אין מניחים אותי. ועד עתה שמע פרעה על אותם המתנקשים, אבל עתה גברו אותם אשר אמרו לשלח את ישראל,

וז"ש וישוב, דהיינו שהשיב את פקודות עבדי פרעה אשר היה עד עתה מנהיגי המדינה, ועשו סיסטעם וועכסעל לכן מכאן ולהבא לא אמר עוד ואשלחה, כי לא היה ביכולתו לומר שעבדיו אין מניחים אותו לשלח, כי אדרבה הם אמרו לו שישלח, ולפי זה מלת וישוב הוא ממלת: יכתב להשיב את הספרים בהמגלה, ובדרך רמז יש ראייה לפשט הזה, גם בהנגינה, כי נגינת וישוב הוא גרשיים, רמז שנשתבר כח אותם עבדים, שהנהיגו עד עתה את המדינה. (דיבובי חן מתלמידו הגה"ק ר' דוב בער לאבלאוויטש מקישקארט זי"ע)

לע"נ ר' יוד בן משה אהרן נ"י

יה טבת תר"א

רבי צבי אלימלך ב"ר פסח זי"ע בעל בני יששכר מדינוב

רבינו הרה"ק רבי צבי אלימלך שפירא בעל בני יששכר ראש שושלת דינוב זי"ע נולד ביאווארניק בשנת תקמ"ג לאביו המלמד תינוקות הרה"ק ר' פסח לאגזאם הנקרא ר' פסח יאווארניקער זי"ע, ולאמו הצדקות מרת איטה ע"ה

ומסופר שהרה"ק ר' דוד מדינוב זי"ע בנו של רבינו היה אצל הרה"ק הקר שמוס מצעלזא זי"ע ובין הדברים אמר הרה"ק מצעלזא זי"ע ספר מעיין גנים ספרו של אביו אינו ספר, וכמוכן ס' דוד"ל היה חליקות הדעת מדיבורים אלו, אךם כשהרה"ק מצעלזא זי"ע ראה את פליחת הנוכחים על הדברים גילה את פירושו של דבריו, לפניו שבעל הבני יששכר הוליד את ספרו מעיין גנים לאור עולם נחלה מאור רח"ל והרופאים נלאו למצוא את סיבת חליו שעל פי חכמת הרפואה היה כל גופו בריא ושלם עד שהוכיחו שקבר מה מעיק על ליבו ורפואתו הוא שיסית את לאגתו לנאחשים, ואז הוליד לאור את ספרו מעיין גנים ולכן בספר זה שפ"ח את ליבו נגד המשכילים וזה היה כוונתו שאינו ספר אלא "א שטיק הארץ ווייטאג".

ואורות קדושת ספרו של ה"בני יששכר" יק לציין העובדה, שפעם השתוקקו שנים מגדולי תלמידיו של הרה"ק בעל הדברי חיים מאלזו זי"ע לראות את עבודת הקודש של רבם הגדול בראש השנה לפני התקיעות האלו לתוך חדרו ורואו יושב ועוסק בספר בני יששכר, ואח"כ בשלחנו הטהור אמר הרה"ק מאלזו שהחסידים כיום משגיחים על מעשי רבותיהם וזה שעניתי בספר בני יששכר הוא משום שאינו מעיין בספר שלא חיבר ברוח הקודש, וספר בני יששכר הוא כונו על פי רוח הקודש. (פניני תורה וחסידות)

טרם הסתלקתו דיבר הרבה מענין שפתותיו וזכבות בקבר, שאם האדם זוכה שפתותיו זכבות בתורה גם בקבר, והראה על שפתותיו הק' ואמר: "אוי וועלען די לעפאן רעדן". וגם אמר תורה עה"פ תקבר בשיבה טובה הגאמר באברהם אבינו ע"ה, ור"ת "טבת" תקבר בשיבה טובה.

נסתלק לגני מרומים בגיל נח שנים ח"י טבת תר"א ומנ"כ בעיר דינוב. רבינו פקד בלוואתו, שלא יבוא לפקוד את ליון קדשו ביום היארצייט שלו (עבודת עבדה)

נאשר אחריו בניו הק' הרה"ק ר' דוד בעל זמח דויד זי"ע שמיכל מקומו דיינוב. ורואו בספר אחד שרבינו זי"ע בא לבקר את בנו הר"ר דוד זי"ע כאשר חלה ונפל למשכב וזוהו עליו רבינו להוסיף לעלמו אות י"וד אל שמו ויקרא שמו דויד, וישאלהו היכן מרומז זה הדבר? והשיב כי כן מלינו מזה הסגולה בדברי חז"ל: יהב לי יודי ואוקמי, ר"ל כי הוסיף לו אות י"וד אל שמו עדה"כ השם עליהם יהיו וזהו גם כן מלד הסגולה ולזה קראו שם ספרו זמח דויד מטעם ה"נ"טעמי המנהגים) הרה"ק ר' אלעזר מלאלנאט זי"ע והרה"ק ר' שמואל מפרמיאל זי"ע.

זכותו הגדול יגן עליו ועל כל ישראל אמן

רבינו במשך שנים רבות כאשר נהג לעבור לפני התיבה דימים הגוראים היה אומר את כל פיוטי התפילה הארוכים בעל פה. פעם הסביר את פשרה של תופעה זו: התברר כי בילדותו סבל מכלובים עוים בעיניו עד אשר אמרו הרופאים שמאור עיניו מוטל בסכנה, אם לא ימנע מקריאה לפניה זמן מסוים, אולם בגלל אהבת התורה שבו, לא הפסיק ללמוד. הגיעו הדברים לידי כך אביו, שראה כי הוא מתעלם מאזהרות הרופאים. הולידו מציתו מספר פעמים, כדי למנוע בערו מלקרוא בספרים, אך גם זה לא פעל, שכן הוא היה יושב בחוץ, לא פעם בחשיכה, תל אחר קרן אור מזדמנת וקורא. בסופו של דבר לא נותרה לאב הדואג כל ברירה והוא הכניסו למחסן עאים להסקה, בסברו כי אם דודאי לא יוכל הנער ללמוד, ועיניו יוכלו לנח. אצל רבינו לא נח אף לא לרגע, פסע לכאן ולכאן באפילת המחסן, חיפש משהו להשביע את רעבונו לתורה, בסופו של דבר, גילה מתחת לערימת העגים ספר ישן ומאובק, היה זה מחזור תפילה לימים הגוראים. מחוסר ברירה למד מן המחזור, שכן שוב ושוב, עד אשר ידע על בזרון, את כל התפילות והפיוטים בעל פה. (היא שיהתי)

רבינו היה איש חלקים נורא קודש הקדשים מושלם בעל ענינים, כרצא דכולא ביה, בעל מוח נפלא ועלום, וידוע כי הו לו שני חושים במוחו, שהיה בכחו לכיון שני ענינים נפרדים בבת אחת, אורב ישראל בלב ונפש ונהג לחתום על מכתיו בחתימה "האורב הנאמן לכל ישראל, דורש טוב לעמו". והיה ראש הרבנים עמוד התורה, פעל ישועות בישראל, ואלפי ישראל הלכו לאורו, פעל רבות להפלת תורה הן בנגלה ובפרט בקבלה, ולחם בחריפות נגד המשכילים ובכל מקום שהיה קרב לזכות ישראל לחייהם שבשמים. תפלתו היה באש להבה והתעוררות רב. ומיבר כמה שירי דביקות ומהם הגיונו המעציר בניו שמקובל שהלויים שוררו ניוגן זה בדיהמ"ק.

ה' תלמוד מהרה"ק ר' יהושע מדינוב זי"ע ותלמיד מהרה"ק ר' ישראל הפשטיין המגיד מקאזניץ בעל עבודת ישראל זי"ע ומהרה"ק ר' מנחם מענדל מרימנוב זי"ע ומהרה"ק ר' אברהם יהושע העשיל מאפטא בעל אוהב ישראל זי"ע.

הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק בעל נועם אלימלך זי"ע ה' דודה של אם רבינו, וכאשר היתה אמו אצל דודה הבטיחה לה בן שיאיר את העולם בתורתו וקד' ותקרא אותו בשם אלימלך על שמו, וכאשר נולד לה רבינו, ה' קשה לה לקרוא את בנה בשם דודה בעודו בחיים חיותו, לכן הוסיפה לו עוד שם כזי, ויגדל הנער ותביאהו אמו אל דודה, אמר לה הרה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע: "א הערש איך ניטש קיון מלך" בכל זאת, זה הקטן גדול יהי ויאיר בתורתו וקד' בכל העולם כולו וכן נתקיים בנ.

שימש ברבנות ברובצ'יטש, סטריוז'ו, האליט'ז, האלאטיט'ז, מונקאטש. וכידוע בתקופה כהונתו במונקאטש הרעיש רבינו עולמותו לתקן פירלה של השטאפ גענו אשר נשתרב במדינת אונגארן אשר החמיר רבינו מאוד על זה. ובסוף ימיו דיינוב.

חיבר הרבה ספרים יקרים מאוד ומהם בני יששכר, אגרא דפרקא, אגרא דהלולא, כלי הרואים, דברים נחמדים, רגל ישרה, אגרא דכלה, דרך עדותיו, נחל אמונים, סדר הקרבנות, טעמי המלוות, חרושי בני יששכר, מעשה השם, פסח בחבורה, ברכה משולשת, אגרות שפירוי, תקנות תמכין לאורייטא, הגהות והוספות מהרז"א, לקוטי מהרז"א, חידושי מהרז"א, אזהרות מהרז"א, דרך פקודין, מגיד תעלומה, מעין גנים, ריח דולאים, והיה ברכה, ועוד. בשם הגה"ק ר' אברהם סג"ל אטינגא זי"ע על רבינו: שהיה לרבינו כ"ד שיעורין ללימוד קודם התפלה מדי יום ביומו, ושעור אחד היה לכתוב חידושי תורתו עלי ספר. (עשר לחארות)

בשם הרה"ק ר' שלמה מקארלין זי"ע שיש מדרש: שכל העומדים אצל כסא של אליהו הנביא ז"ל בשעת הברית נתכפרו עונותיהם, דאליהו הוא מלאך הברית, ואמר הקב"ה ש'אין יכול לסבול אם העומדים אצל הברית המה בעל עבירה. וא"ל הקב"ה אני מוחל לכל העומדים שם ולא תצטרך לקנאות קנאת ה' צבאות. ואמר עפי"ז רבינו זי"ע שזה הפי' תחת אשר קנא לאלקיו: כי פנחס זה אליהו, ומדתו קנאה. ע"כ ויכפר על בני ישראל, כי לא יכול לסבול סביביו חוטאים (אגרא דפרקא)

מחלוקת לשם שמים

האיך ידע האדם האם כוונתו הוא לשם שמים? נתנו רבינו סימן, שיבדוק עצמו האם בגשתו למצוה אחרת גם התלהב נפשו באותה אש להבת שיש לו לענין המריבה, האם בוערת בו אש התלהבות גם לענין עטיפת הטלית ולבישת התפילין, באותה מידה של המחלוקת, ואם לא כן, סימן הוא שאין כוונתו במחלוקת לשם מעלה כלל וכלל. ולכן מצינו בקרח ועדתו שזולזו במזוה וציצית.

מקובל ביידינו בשם זקני מהרצ"א זי"ע בעל בני יששכר, כי ילמדו גמרא בבוקר קודם התפלה ועי"ז יש עלייה לתפילתו למרום ע"י המלאכים נושאי הכסא. כי מיכאל ג'ברילא ר'פאל א'וריאל ר"ת גמרא(דברי תורה)

תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגנו כי חוק לישראל הוא משפט לאלקי יעקב: ואפשר לומר כי מובא בספה"ק בני יששכר: במה שאנו מקבלים עלינו דיני החכמים וגזירתם בזה אנו מראים כי יש ביד החכמים גם כח להעביר מעלינו ולבטל כל גזרות קשות ורעות בבחינת ותגור אומר ויקם לך (איוב כ"ב). וזה פירוש הכתוה כי חוק לישראל, כשאנו מקבלים עלינו גזירת חכמים ובני ישראל מקיימים החק שנתנו להם חכמים, אזי אנו נותנים להם כח, משפט לאלקי יעקב, שיש להם כח להיות צדיק גזור והקב"ה מקיים שהם פוסקים המשפט לאלקי יעקב מה שהקב"ה צריך לקיים(נחלי יהושע)

כפרות עונות בברית מילה

י"ט טבת תר"ט [א]

רבי אלימלך ב"ר מנחם ישכר דוב זי"ע הרה"ק מרודניק

רבינו הרה"ק רבי אלימלך ווייסבלום מרודניק זי"ע נולד בערך בשנת תקצ"ט לאביו הרה"ק ר' מנחם מענדל ישכר בער מפשעווארסק זי"ע בן הרה"ק ר' אלעזר מליזענסק זי"ע בן הרה"ק הרבי ר' אלימלך ראש שושלת ליזענסק בעל נועם אלימלך זי"ע. ולאמו הרבנית הצדיקת מרת שיינדל ע"ה נכדה של הרה"ק ר' משה מפשעווארסק זי"ע

כמספר השעה כן מספר הקולות שהשעון היה משמיע, ושאל אותו האיש המדבר רק בלשון ק: כמה לקה הזייגער? נענה אותו רבינו: עשר מכות! והרה"ק מרימנוב זי"ע התבדח מאוד לתשובתו הנלחצת של הטינוק. וכעבור זמן מה, שלח הרה"ק מרימנוב זי"ע מתנה לרבינו ראלימארי בעקיטשע, ורשם במכתב המיוחד ששלח בהזדמנות זו לאביו הק' עבור בנו החכם.

רבינו נהג כמו רבו מרימנוב שכל יום חמישי ביומא דשוקא הלך והשגיח על המדות והמשקלות אם הם על כד היותר טוב. מחמת ענותותו הגדולה לא ניהל עדה הקדושה והיה מכתת רגליו להסתופף בללם של דקויה דורו אשר כולם כדוהו והעריטוהו עד מאוד. ומהם הסתופף בלל הרה"ק ר' נפתלי לבי ראש שושלת ראפשיץ בעל זרע קודש זי"ע, ואחר הסתלקותו ב"ח אייר תקפ"ז נסע לחתנו וממלא מקומו הרה"ק ר' אשר ישעיה ליפמאן בעל אור ישע מראפשיץ זי"ע. והיה מקושר להרה"ק ר' אליעזר הורוויץ מדזשיקוב זי"ע והיה בידידות רבה עם הרה"ק ר' חיים האלבערשטאם ראש שושלת לאנז בעל דברי חיים זי"ע, ועם הרה"ק ר' לבי יוסף מרודניק זי"ע שהיה נקראים בין החסידים הסגל חבורה.

וכיפר פעם נסע רבינו בפרשת לך לך להרה"ק ר' אליעזר מדזיקוב זי"ע ובעת עריכת השלחן אמר הרה"ק מדזיקוב זי"ע תורה, ואמר: ויפסע אַרְבָּס הַלּוֹךְ וְנִסְכּוֹ הַנֶּגְבָה. (פרשת לך לך י"ב ט"ו) אַרְבָּס נקרא הגליק, כשהגליק נוסע זהו ויסע אַרְבָּס, אז הלוך ונסכּוֹ הַנֶּגְבָה, נוסע השכינה עמו, הנגבה בגימטריא אלנ"ג. ואמרה זאת בזמן על רבינו. ובזמן שהיה עם רבינו קבל קוויטליך מהאנשים דשם שנתנו לו, והרה"ק ר' מאיר מדזיקוב בעל אמרי נועם זי"ע היה לו קלת חלישת הדעת מזה. אמר לרבינו: טאטע אויב זאגסטו אזי תורה, בודאי הרה"ק מרודניק לוקח קוויטליך? השיב הרה"ק מדזיקוב: איני זוכר שאמרתי כן. והזכירו, אמר עוד הפעם שאינו זוכר, אבל אם אמרתי מותר לו ליקח קוויטליך. (דמשק אליעזר)

וכיפר הרה"ק ר' אלימלך מפשעווארסק זי"ע: פעם אחת בא רבינו אל הרה"ק ר' ישראל מרוזין זי"ע וביקשו הרה"ק מרוזין שיספר לו איזה דבר מראפשיץ? ונענה רבינו שבראפשיץ, נהוג לקדש בלפרא דשבתא על יין סרף ולא על היין, שאחרי יין סרף עסט זיך געשמאק! והיי"ש מעורר התיאבון לאכילה נענה לעומתו הרה"ק מרוזין: ידעתי שהראפשיצער חסידים המה חכמים אולם לא ידעתי עד כדי כך. (בודאי טמונים בדיבורי קודש דברים גדולים מאוד שלא זכינו להבינם ולעמוד על סודם)

רבינו היה איש לדיק וקדוש, מהלדיקים המפורסמים בדורו ובעל מופת נפלא בכלל, וזפרט לפעול יסועות לחסוכי בניס.

וכיפר שהיה לרכו לנסוע בכל שנה למדינת אונגארין, ובדרך באו אליו אנשים ונשים בבקשות שונות וביותר נשים עקרות להפקד בזש"ק, וכאשר הבטיח לכל אחד נתקיים, כי היה לרכו אשר טרם נסיעתו מציתו היה סופר ומונה את הסכום הילדים אשר יקבלו אחו באמתחתו לחלק לעקרות כך וכך זכרים וכך וכך נקבות.

פעם אחת בחזרתו מאונגארין בעודנו בדרך באה לפניו אשה אחת בבקשה שיבטיח לה שתפקד בזש"ק ונתנה לו פדיון הגון, ויאמר לה רבינו: מה אעשה לך כי אחרת המועד, כי כעת לא נשאר לי עבורך רק נקבה אחת והיא סומא באחת מעיניה אם תרצי קחי לך, והאשה סברה שרבינו אומר כן בדרך הלצה, ונתרצה אבל כן נתקיים לה. (מגדיל יסועת מלכו)

רבינו עסק הרבה במצוות פדיון שבויים, ולפרנס אלמנות ועניים נסתרים, והיה גילו אליהו הנביא ז"ל מתי שיראה, כך מעיד עליו רבו הרה"ק ר' נפתלי לבי מראפשיץ בעל זרע קודש זי"ע, וכמו כן אמר הרה"ק ר' דוד מדינוב זי"ע: שאליו הנביא ז"ל היה רגיל להיות אורח אלכו. וכן אמר פעם הרה"ק ר' חיים האגער מקאסוב בעל תורות חיים זי"ע: אויף דעם רבי אלימלך קינדעוהרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע זאגט די וועלט אז זיי האצין גילוי אליהו, ואילו על אבדך ר' אלימלך ריזניקער, זה יודעים אנו על כך ביחוד.

ומסופר דכשהגיע הדברים לאזני רבינו, נענה ואמר: בעיירתי יש שואב מים הנקרא בשם אליהו, וכשמביא לי במואלי שבת מים מן הבאר ו נכון לזיין שו"ע או"ח רכ"ט סעיף י' בצה"ה ו אונכי משלם לו עבורם, יש ועליו לתת לי עודף, וכרגיל תלויה אמתחתו על לוארו ומונחת על לוח לבו, והנה מגלה לפני לבו ופורט לי מעות מאמתחתו, ולזה הגילו אליהו אני זוכה. מעתה הוסיף רבינו ואמר: תאמרו להר"ר הק' מקאסוב, כי באם ישם לפיו הק' מחסום, ולא יסוח אודותיי, מוטב. ואם לאו, כי אז ואף אני אפתח את פי ואגלה ממסתוריי. (מערכת ווישניץ)

בילדותו נסע רבינו ביחד עם אביו הק' כמה פעמים להרה"ק ר' מנחם מענדל מרימנוב זי"ע. וכיפר שפעם אחת שהיה רבינו באותו טינוק כבן ו' שנים ברימנוב עם אביו, והיה עם איש אחד שהחמיר על עצמו שלא לדבר בשבת קודש רק בלשון הקודש. וכידוע שבצית הרה"ק מרימנוב זי"ע היה נמאץ שם שיעון גדול שמלכלל בכל שעה ושעה

גדול ובשביל שהשתוקקו גדול ואינו יכול להתאפק מצא עצה בנפשו וכאשר ראה אביו הפרי עוד הפעם מברך הבן ברכה בשם ומלכות הברכה ששייך להפרי ואז לאחר ששמע אביו הברכה היה מוכרח ליתן לו תיכף כדי שלא יבא בנו ח"ו לידי ברכה לבטלה. והנמשל מובן שהקב"ה כל המחילות והסליחות בביכול שיש בידו המה שייכים רק לישראל כי המה יקרים לו מאוד כמו שנאמר: קָבֵר לִי אֶפְרַיִם אִם יָלַד שְׁעִשְׁעִים. (ירמיהו ל"א י"ט) ואנחנו בניו וכאשר יבוא ימי הרצון ראש חודש אלול וראש השנה אנחנו צועקים ומרבים בתפלה לפניו שיתן לנו סליחתנו וכאשר בא יום הקדוש ואנחנו מתענים ב"ה עונים וצועקים ע"ז מקורות לבנו ויש לנו געוגעים גדולים שהקב"ה ירחם עלינו ולסלוח לנו. ומחמת שאנחנו נדע שהכל הוא מאהבתו עלינו מאוד וכלתה נפשינו על זה. עד שאנחנו מברכים הרבה זו בשם ומלכות ואנחנו ידענו בטוב כי אבינו יתברך יחוס עלינו שלא יהיה ברכתו ח"ו לבטלה כמו המשל מבן להאב אז יען היה ויאמר מהרה סלחתי. (משנה למלך)

סגולה וענין הריקודים לפני הכלה
אמו של רבינו היתה פעם חולנית מסוכנת ל"ע וכבר נראו עליה סימני גסיסה, באותו שעה עברו שם חתן וכלה, וקראם רבינו לתוך החדר ששכבה אמו, ורקד לפני הכלה, ומיד הוטב לאמו. ע"כ ומוסיף על זה הרה"ק ר' יעקב לייזער מפשעווארסק זי"ע: אולי עשה זאת רבינו בתורת סגולה, או אולי הוטב לה בזכות שעשה המצוה במסירות נפש שאפילו בשעה כזו הסיח דעתו מצערו ושימח חתן וכלה. (ת"ג אורות)

מתורתו של רבינו
מנין להם לצדיקים שדורשים תמיד התוכחות שבתורה לטוב ומהפכין אותם בברכות, והיכן יש להם רמז בתורה על זה? הוא מרמזת בפרשת כי תבוא קודם כל הארורים והתוכחות הכתובים שם, בפסוק וכתבת על האבנים את כל דברי התורה הזאת באר היטב, דהיינו שהקב"ה ברוב רחמי וחסדי היה מצוה ע"ז לאדון כל הנביאים משה רבינו ע"ה שבעת כתיבת הדברים דברי התורה היינו דברי תוכחות כי דיבור הוא קשה. אזוי באופן כזה באר היטב, היינו שיהיה כח בעוסקים בהם לבאר אותם לטוב. (דבש השדה)

פעם אחת בראש השנה אמר רבינו פירוש על נוסח הברכה שסדרו לנו חז"ל בברכות יום הכיפורים בתפלת שמונה עשרה. מלך מוחל וסולח לעוונותינו ולעוונות עמו בית ישראל ומעביר אשמותינו בכל שנה ושנה מלך על כל הארץ מקדש ישראל ויום הכיפורים. בדרך צחות: משל לאיש שהוא עשיר ועתיך נכנסין ויש לו בן יחיד שהוא ילד שעשועים ומחבבו בכל מה דאפשר פעם אחת השיג פרי אחת הדר ונחמד למראה וריחו טוב מאוד וקנה אותה עבור בנו, אך למען גודל אהבת בנו ולמען להראות לבנו גודל חבתו לא מסר לו תיכף רק הראה לו וכאשר בנו רוצה לקחת מיזו טומנה ממנו וכן עשה לו כמה פעמים והיה זאת רק למען להודיע לבנו שהוא אוהב אותו מאוד כי אם יתן לו תיכף לא ידע בנו ולא ירגיש שהפרי הוא נחמד רק כאשר ימאן למסור לו תכף הגדיל לו את גודל יופיו וכאשר בנו יש לו געוגעים גדולים על הפרי הזאת ורואה שאביו מעכב נתינתה לו והוא חכם

י"ט טבת תר"ט [ב]

רבי אלימלך ב"ר מנחם ישכר דוב זי"ע הרה"ק מרודניק

רבינו הרה"ק רבי אלימלך ווייסבלום מרודניק זי"ע נולד בערך בשנת תקצ"ט לאביו הרה"ק ר' מנחם מענדל ישכר בער מפשעווארסק זי"ע בן הרה"ק ר' אלעזר מליזענסק זי"ע בן הרה"ק הרבי ר' אלימלך ראש שושלת ליזענסק בעל נועם אלימלך זי"ע. ולאמו הרבנית הצדיקת מרת שיינדל ע"ה נכדה של הרה"ק ר' משה מפשעווארסק זי"ע

פעם אחת היה מעשה פלא אלל רבינו שהיה בסוף זמן קידוש לבנה ולא נראתה הלבנה כל הימים הללו, ובעת שיצב רבינו בסעודה מלוה מלכה, פתח פה קדשו ואמר: אם יתנו מעות לקנות קהרה עם מעד (משקה של מי דבש) אזי תהיה לבנה, וכאשר שמעו דברי רבינו, נתן כל אחד מעות שקינו קהרה עם מעד, בגודל אמונתם שזדלתי כן יהיה. והיה גם איש אחד שאמר שהוא אינו לריד ליקח חבל עמהם ולהשתתף בנתינת מעות, שאם תהיה לבנה יקדש הוא גם כן, וביני לביני שלח שליח לקנות המעד, והאיש הנ"ל אשר לא רצה להשתתף בנתינת מעות ישב גם כן להמתין על קידוש לבנה ונרדם. וכשהביאו המעד נראית הלבנה וילאו החוזה וקדשו את הלבנה ברוב שמחה, וכשחזרו להבית המדרכ הקיץ את עצמו האיש הנ"ל משניתו ושאל אם יש כבר לבנה? ואמרו לו שעכשיו קדשו את הלבנה, ויקם האיש ורץ החוזה לראות אם יש עוד הלבנה, וראה שהמטר והגשם יורד בשפע רב, ונתקיים בו באיש ההוא, וְקָרְוֹן לֹא יוֹכֵל לְהַפְנוֹת (קהלת א' ט"ו) שנמנו חזיריו לדבר מאוה ולא נמנה עמהם. (גדולת יהושע)

וסיפר בכ"ה מרחשון בשנת תקל"ט נסתלק לגנוי מרומים דודו הרה"ק ר' נפתלי מליזענסק בעל אילה שלוחה זי"ע שהיה הנכד הראשון של הרבי ר' אלימלך זי"ע ולא מצאו לו מקום באוהל בקרבת הדליקים. ובניו של הרה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע שהסדר גם באוהל הוא שהרבי ר' אלימלך טמון באוהל בפני עצמו, ובחזר החילון נטמנו בניו הקדושים. ואף אחד לא הביאו בפנים ליקבר בחדר הפנימי שם שוכן הנועם אלימלך זי"ע כיון שלא מצאו מקום באוהל לר' נפתלי, נעמד לו רבינו לכבוד דודו, והכריז בפני הדליקים שוכני ארץ שבחזר החילון: אם תפנו מקום להרבי ר' נפתלי מוטב, ואם לאו אכניסנו בפנים אלל הזיידע, הרבי ר' אלימלך, והוא אפילו לא יקפיד על כד! ואכן תיכף נתפנה מקום לכבודו וטמנו גם גופו הקדוש של ר' נפתלי. (פניני תורה וחסידות)

כדרכם של דליקים רבים היה רבינו גם כן לכתת רגליו ממקום למקום, ופעם אחת כתת רגליו לעיר סוקלוב ונסתלק גם בפתע פתאום לגנוי מרומים ביום י"ט טבת תר"ט ושם מנוחתו כבוד וצנו גם אוהל על קברו.

נשאר אחריו בנו הרה"ק ר' אלעזר מרייטש בעל משנה למלך הנקרא ר' אלעזר ריישער זי"ע

סיפר שי"ח שנים האחרונים של הרה"ק ר' אליעזר מזיקוב זי"ע לא טבל במקוה, כי אם פעם אחת בשנה, ביום י"ג מדות. ולביטת החלוק לכבוד שבת היתה אללו במקום הטבילה במקוה בערש"ק, שאז היה מכיון הכוונות והיה לו עליית נשמה, ובתוך השבוע שנסתלק רבינו, והעלימו בניו הקדושים בשורה רעה הזאת ממנו כי אהב את רבינו חיבה יתירה. כשהגיע יום ערש"ק היה תור בנו הרה"ק ר' מאיר מזיקוב זי"ע להביא לאביו החלוק, וכאשר לבש החלוק לכבוד שבת נאחז ואמר: אה! מייליכעל רידינקער לייכט שוין און לעכטיגען גן עדון! יאל האמרי נועם ואמר לאחיו הק': דער טאטי ווייסט שוין אלעס. (שיח זקנים)

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

פתיית הבצק, הניחה יין שרף להדלקה וכמעט שלא היה ראוי לאכילה. וחשב רבינו: שאם יתוודע הדבר, תתבייש המשרתת ואולי אף תסולק ממשרתה, על כן אכל את כל הפתיית בצק שלא יתוודע הדבר, ולכן יצא כמה פעמים לחוץ להקיא וחזר לאכול עד שלא נשאר עוד, וכל זה עשה כדי שלא לבייש ולצער בת ישראל. (נועם שיח)

רבינו הגיע פעם לביתו של גביר, והלה עשה סעודה גדולה לכבודו, ובסוף הסעודה הביאו קהרה של פתיית בצק. והנה דרך העולם הוא שהרבי אוכל מעט והשאר מחלקים לשיריים, אך רבינו אכל את כל הקהרה ושאל: האם יש עוד? וכך אכל שלש קערות של פתיית בצק! ובינתיים היה יוצא ונכנס כמה פעמים, והיה הדבר לפלא בעיני המסובים כיון שמעולם לא היה כן דרכו בקודש. לאחר מכן נתוודע הדבר, שלגביר הייתה משרתת ישראלית, והיא טעתה - ובמקום להניח שמן או שומן בתוך

י"ט טבת תשע"ג [א]

רבי אברהם יעקב ב"ר מרדכי שלום יוסף זיע"א מסאדיגורה

רבינו הרה"ק רבי אברהם יעקב פריעדמן זי"ע בעמח"ס עקבי אבירים נולד בווינה ה' באלול תרפ"ח, לאביו: הרה"ק בעל כנסת מרדכי מסאדיגורה זיע"א, בן מרן הרה"ק הקדושת אהרן מסאדיגורה זיע"א, בן מרן האור ישראל מסאדיגורה זיע"א, בן מרן אדמוה"ז מסאדיגורה זיע"א, בן מרן רבינו הס"ק מרוזין זיעועכ"א ולאמו: הרבנית מרת מירה מירל בת הרה"ק ר' ישראל שלום יוסף ממעזביז זיע"א

מענינו לגודל הדאגה לפלוני או אלמוני, והיה שב ומתקשר שעה אחר שעה להודיע על הנעשה.

"עבודה" שלמה ראו אצל רבנו בעת קריאת הקוויטלעך. לעתים היה מתבונן זמן רב בקוויטל, לעתים מניחו ונטלו שוב. לא אחת העיר על אופן כתיבת שמות ובקשות, הורה לתקן בקוויטל ואז נטלו וקראו בו שוב. אף לעת זקנה, כשקשתה עליו הקריאה פיליו בספר מודפס באותיות מאירות עיניים, הרי ככל שמדובר בקוויטל – היה קורא ברהיטות ובמהירות, מתעכב על שמות מסויימים, שואל ומעיר כדרכו, וניכר היה שהכל גלוי וידוע לפניו. כשהזכירו לפניו שמות לברכה, היה לרוב מורה לכתוב את השם על פתק, מעיין בנכתב ומברך.

כאשר הוטל עליו עול הנהגת העדה הק', כשמטבע הדברים נדרש להקדיש זמן רב לקבלת קהל משחרי פתחו, המשיך רבנו בסדרי לימודיו במשך שעות רבות, גם כאשר היום היה עליו למלאכה, כשדלתו פתוחה לרבים, היה לו הלילה למשמר, לעסוק בשעשועי לבו – התורה הק'. היה מקדיש לילות שלמים כשפולחנו עמוס לעיפה בספרים, ראשונים ואחרונים והוא הוגה בהם בזהבה, בהתחדשות, ובחשק נפלא. בקיאות עלומה רכש רבנו במכמני הש"ס, מדרשי חז"ל, הזה"ק וכתבי האר"ז. כל אימת שהיו העוסקים בעריכת דברי תורתו או תורת אבותיו הק' נזקקים למ"מ מסויים, היה רבנו עונה תשובה מדויקת על אתר, ואף בזיון אורת הדף...

מסכת מיוחדת היא התקשרותו אל אביו הק', אותו ראה כרבו המובהק. היה כרוך אחריו עד לאחת, ואותות התרגשות ניכרו כל עת דברו בו. גם עם חלוף עשרות שנים מפטירתו. ומתוך כך התמסר מאד לעריכת והואלת דברית תורתו, ספרי "כנסת מרדכי" על התורה והמועדים. היה מקדיש לכך שעות רבות, בעיון רב היה מקדק בכל חיבה, מאזן ומתקן. כאשר אמרו פעם לפניו, שמא קשה לו הדבר ויותר על כך, ענה ברטט: "הלל זה מקור חיותי!" נוראות היו התבטאויותיו בשנים האחרונות, כשסיפר לא אחת שאביו הק' התגלה אליו – בהקיץ ולא בחלום! – וזירזו אודות עריכת והדפסת דברי תורתו. אף בשחת הקודש האחרונה שניהל במוצ"ק האחרון לימי חייו, עורר על כך.

עוד בחיי אביו הקים את ישיבת רוזין בבני ברק ושימש בה כראש הישיבה עד שהוכתר לאלמו"ר. כאלמו"ר הקים מוסדות נוספים בירושלים, אשדוד, ביתר עילית, מודיעין עילית, ניו יורק ולונדון. ובסוף ימיו העביר את מרכז החסידות לבני ברק, אך עדיין המשיך להנהיג ולהתגורר מדי פעם בחארו בתל אביב.

קשר טמיר נכר רבנו לערש הולדתו – בית רוזין. תדיר הגה בדברות קדשם של לדיקי גזע קדוש זה, ולשמש ולזכרם תאוות נפשו. ארחותיהם, שיחם ושיגם היה לו למורה דרך ולמאיר נתיב. עוד בצעירותו שקד על הפלת תורתם לרבים, ובשנות מגוריו בארה"ב ההדיר את ההגדה של פסח "בית היין" – תורת הרה"ק אלמו"ר הזקן מסאדיגורה, ובהמשך יזם את עריכת והואלת "קובץ ספרי רוזין". כל העוסקים בדברי תורתם, משנתם ותולדותיהם של לדיקי רוזין, התקבלו במעונו בחיבה יתרה, כשרבנו מקדיש להם שעות ארוכות ומעשיר את אוצרם בדברי תורה ותולדותיהם ומעשיהם של לדיקים, מכחבי יד שהיו שמורים בגזונו או מידע העולם שאר במוחו, מאשר שמע וקיבל מאביו הק' ומזקני החסידים, ובכל כוחו תמך ועודד את האולאנת ספרי בית רוזין.

בשנת ה'תרל"ד עבר רבינו עם אביו לגור בפשמישל. זמן קצר לפני המלחמת העולם השנייה בסיוון ה'תרל"ט, עלו לארץ ישראל. למד בשיבת איישוב החדש ובישיבת לומז'ה ואחרי המלחמה עבר עם אביו לארצות הברית והתגוררו בקראון הייטס. רבינו נשאר בניו יורק כרב הקהילה גם לאחר חזרת אביו הכנסת מרדכי זיע"א לארץ ישראל בשנת תשכ"ז, הוא עלה מאוחר יותר והתיישב בצפון תל אביב.

בהגיע רבינו לפרקו נישא להרבנית יפורה פייגה (נפטרה בי"א בתמוז תשס"ו), בת הרב יוסף אריה פלדמן ז"ל, בנו של רבי אפרים פישל ז"ל מחבר הספרים "ידות אפרים" ו"דגל אפרים".

ליל כ"ט בניסן תשל"ט. כדרכו, ביקר רבנו את אביו הק', בביתו שבתל אביב, בלך ויולא שהכל כשורה, לפתע פנה אליו אביו הק' ואמר: 'עם דיר דאם צענקל, איך האב שוין נישט קיין כח! וקח לדיך את מוסרות הנהגת העדה, כבר אין

לי כח. בהמשך הדברים אמר אליו עור: "כתיב 'כי ירבי ימך ויסיפו לך שנות חיים' – כאשר מקדישים זמן, כח, ולב, למען זכות הרבים, מתחוספות בזכות זה אריכות ימים ו'שנים'. רבנו נפרד מאביו הק' בצרכה, ושב לביתו שבבני ברק. למחרת היום, באשמורת הבוקר, הזעיקו מחותנו הרה"ק ר' אברהם יוסף שפירא ז"ל, שדר במיכות לרבנו ה'כנסת מרדכי זיע"א, כי המלצ חמור ועליו להגיע בחיפז. כשהגיע רבנו אל הבית, נודע לו כי זה כבר לאחר מעשה. עם שחר התעורר רבנו הק', ביקש כוס מים ובידך שהכל וילאח נשמתו בטהרה.

עוד באותו יום בעיומו של מסע ההליכה, הוכתר רבנו לממלא מקום אביו הק', כפי אשר צוה בחיים חיותו. "ובא השמש – וזרח השמש".

פעם התבטא רבינו בזה"ל: "אביו הק' לימדני לקרוא קוויטל – את הכתוב בשורות ובין השורות" ע"כ, מיני אותו זמן התגלה רבנו בשיא יפעתו בעולם אהבת ישראל שפיעמה בקרבו. נהי אהבה פיוכו ממנו על כל אשר בשם ישראל יכונה. כל מי שצא אל הקודש פנימה – ובעצם כל מי שנפגש עמו אף אם בהזדמנות ארעית של פגישה בשמחה או נסיעה, או כל מצב אחר – היה נחנק על לוח לבו הטור. מיד היה מתעניין בכל פרט אפסרי, שואל ומבקש, מייעץ, מכוון ומדריך. חוקי כבוד ומגבלות מעמד – נמוגו והיו כלא היו. רבנו היה משתתף בצערנו של כל אחד ושמה בשמחה – כענין אישי שלו, הנוגע לנקודת לבבו. לא היסם מלהרים טלפון לרופאים, לעסקנים או למשפטנים וכדו' – הכל לפי האורך. בעלמו התקשר, בעלמו דיבר ופעל וכאן המקום לזיון, כי בשיחתו האחרונה עלי חלל, לזיון את המעשה שאביו הק' היה משגר מכחבי המלצה לרוב, והעיד שבעלמו היה עד לכמה מקרים ששיגר מכתבים שכלאו לרבנים וכו' ע"מ לסייע לאנשים בפרנסה או בשאר ענינים. כמה תואם הדבר לדרכו הק' לתלות הכל בזכות אבות... א. וד בבד – הגביר פעלים בשמי מרומים, גליונות סידוריו מלאים בשמות שכתב לעלמו להעתיק בעדם לרפואה, לפרנסה או לישועה וכדו'. לא אחת הדיר שינה

י"ט טבת תשע"ג [ב]

רבי אברהם יעקב ב"ר מרדכי שלום יוסף זיע"א מסאדיגורה

רבינו הרה"ק רבי אברהם יעקב פריעדמן זי"ע בעמח"ס עקבי אבירים נולד בווינה ה' באלול תרפ"ח,, לאביו: הרה"ק בעל כנסת מרדכי מסאדיגורה זיע"א, בן מרן הרה"ק הקדושת אהרן מסאדיגורה זיע"א, בן מרן האור ישראל מסאדיגורה זיע"א, בן מרן אדמוה"ז מסאדיגורה זיע"א, בן מרן רבינו הס"ק מרוזין זיעועכ"א ולאמו: הרבנית מרת מירה מירל בת הרה"ק ר' ישראל שלום יוסף ממעזביז זיע"א

סיפור הרה"ק מצוהו"ש זיע"א: קודם שמת החתונה של כבו"ק מרן האלמו"ר מבאילאן שליט"א, באו אליו ולהאלמו"ר מצוהו"ש משלחת של חשובי חסידי באילאן, להזמינו לשמחת החתונה ולכבדו בסידור קידושין, ענה להם הרה"ק מצוהו"ש זיע"א "סידור קידושין איננו מקבל, כי ברוזין היתה הכיבוד ברכה אחריה"א" והוסף הרה"ק ואמר: "יש לי עצה, אם אתם רוצים לכבד רוזינער אייניקעל שסדר קידושין, אזי תלכו לה'סאדיגערער רעבי (ה"ה רבינו העקבי אבירים זיע"א), ותכבדו אותו עם סידור קידושין", שאל אחד מחבכי המשלחת להאלמו"ר מצוהו"ש זיע"א "ילמדינו רבינו, וכי הסאדיגערער רבי אינו 'א רוזינער רעבי?' " פנה להם האלמו"ר ואמר בזה"ל: "אכן אתה לודק שהוא גם רוזינער רבי, אבל סאדיגערער רעבי איז דער איינציגסטער וואס האלט דער שרביט פון רוזינער" דברים נוראים, וגם התבטא בלשון הג"ל בהזדמנות אחרת, שסיפרו לו שרבינו הכנסת מרדכי משנה ממהגי אבותיו בזה שעושה בהטלית קטן שלו החוליות ע"פ שיטת הארי הק', ואמר אז שיש לו ולרבינו הכנסת מרדכי זיע"א את השרביט של הס"ק מרוזין זיעועכ"א. (מפי הרה"ח ר' ישעי' הלפרין שליט"א ראש החברות – בצה"ב ששמע בעלמו מפ"ק של האלמו"ר מצוהו"ש זיע"א)

דימי החנוכה תשנ"ה נפל רבנו למשכב וחלה במחלה קשה שהקשתה על אורח חייו. אולם כאן ניכרה גדלותו העומה, כאשר למרות היסורים הנוראים שהקשו על תפקודו נחלץ חושש להמשיך בעבודת הקודש כמימים ימימה ולא הסכים לוותר על קו"ו של יו"ד מהנהגותיו הק', קהל עדת מרעיתו לא האמין למראה עיניים, כאשר רבנו עמד כחומה בצורה ולא ויתר כמולא נימה בכל דבר שבקדושה, אם לנשק את המזוזה בפתח הדלת, לעמוד בחפילת שמונה עשרה, או לרקוד עם ספר התורה ביום שמחת תורה. כך גם למרות חולשתו המשיך להשתתף באירועים ליבוריים בחצר הקודש או במקומות אחרים כאשר היה יודע שהופעתו תביא לחיזוק התורה והיהדות וקידוש שם שמים. כך גם הקפיד רבנו למרות חולשתו העלומה להשתתף בשמחות של אנשים פרטיים כדי לשמח את לבנם.

עוד בשבועות האחרונים לחייו ניהל עדת קדשו ביד רמה והופיע בבית מדרשו כבכל השנים האחרונות. בחודש האחרון לחייו נערכו מספר שמחות בחצר המלכות, ורבנו זי"ע השתתף בהם בהופעתו המלכותית והנאדרת בקודש, כאשר איש לא מעלה על דעתו כי מדובר בהופעותיו האחרונות בפני הציבור.

רבינו השאיר אחריו זורות יקרים מצורכים:

בנו יחידו וממלא מקומו, רבינו כבו"ק אלמו"ר ר' ישראל משה זיע"א העטרת ישראל מסאדיגורה

בתו הרבנית תחי' א"ח של הרב פנחס שפירא שליט"א, רב בית מדרשינו בתל אביב, ובנו של הרה"ח ר' אברהם יוסף שפירא ז"ל.

בתו תהרבנית א"ח של הרב שמואל זאנוויל שארף שליט"א, מחשובי חסידי "באבוב

יט טבת תקע"ג

רבי אריה לייב ב"ר יוסף הכהן זי"ע בעל קצות החושן אב"ד סטרי

רבינו הגה"ק רבי אריה לייב הכהן העלער בעל קצות החושן זי"ע נולד בעיר קאליש אוקראינה בשנת תק"ה לאביו הגה"ק רבי יוסף העלער מקאליש זי"ע בן הגה"ק ר' יחיאל מיכל הכהן זי"ע בן הגה"ק ר' יהודה הכהן זי"ע בן הגה"ק ר' יוסף הכהן כהנא ראב"ד טריסק זי"ע שהי' חתן הגה"ק רבינו ר' יום טוב ליפמאן העללער בעל תוי"ט אב"ד קראקא זי"ע מצאצאי דוד מלך ישראל חי וקיים ע"ה. ולאמו הצדקות מרת ניסל ע"ה

ספריו זהלכה נתקבלו בעולם החורה כספרי היסוד בהלכה ובפסול, ומסופר שהרה"ק ר' חיים האלבערשטאם ראש שושלת לאזנז בעל דברי חיים זי"ע החשיב הספר קצות החושן, ואמר: מפני שמחברו ערם לימודו האריך בהרטה ותשובה על חטאיו כדי שיוכר ללימוד תורה"ק שלא יהיה ח"ו ככלל ולרשע אמר אלקים מה לך לספר חוקי.

כהן כאב"ד בראזינטוב ובשנת תקמ"ח בגיל מ"ג שנים עבר לעיר סטריא לשמש עם בתור אב"ד.

לעת זקנותו עלה רבינו על הסולם כדי לקחת איזה ספר מארון הספרים ומחוסר יציבות נפל רבינו וכל ארון הספרים המוטט עליו, תלמידיו מיהרו ובמאמצים רבים חילאוהו משם, ולאחר שהניחו לנוח אמר בדרך מליצה: שכל מחברי הספרים עליהם חלק בספריו, קמים עליו עכשיו ומתנפלים עליו, וזמן מה לאחר מכן מחולקה זו נסתלק רבינו לגנוי מרומים ב"ט לחודש טבת שנת תקע"ג ומנ"כ שם בעיר סטריא.

נשאר אחריו חיבריו הק' קצות החושן, שב שמעתתא, אבני מילואים, משו"ב נתיבות.

מסופר על רבינו. הדבר ידוע שהיה פעם אחת בערב יום הכיפורים בסכנה גדולה ורוח המות מרחפת על פניו, והרופאים ז"ו לו לאכול ואם לאו ח"ו יאבד מארץ החיים, והוא צללקתו אכל שלא לרצונו, והיה קץ ממאכלי איסור, וג"פ אכל, ועבור הצער שהיה לו ג"פ זכה לג' חיבורים גדולים אשר כל בית ישראל שוחים בצמא דבריו הק'. כאשר בא רבינו אל אחד מגדולי הדור ולפי המסורת זה היה הגה"ק ר' יעקב משולם ארענשטיין אב"ד לבוב בעל יאעוה יעקב זי"ע לקחת ממנו הסכמה על ספרו, אמר לו אותו גדול להשאיר אצלו את הספר ולמחרתו יבוא אליו לקבל ההסכמה. למחרתו יאך קול נכרוז בעיר בהכרזה מטעם רבה של העיר, שבערב תתקיים הכנסת ספר תורה ברוב עם ובהדר וכל אנשי העיר מוזמנים בזה. ורבינו גם הוא בא בין אנשי העיר להכנסת הס"ת. אנשי העיר רואים את החופה עומדת מוכנה לקבל לתוכה את הס"ת והכל מוכן והס"ת אינו בתוכה? ולמראה הפליאה רואים שאותו גאון הדור מתקרב רבינו ובידו כתבי הקצות ואומרו בידי וכן מוביל גאון הדור אם הקצות תחת החופה במקום הספר תורה ואומר לכל אנשי עירו: הנה זהו הספר תורה... וכך הם עובדים לאורכה ולרוחבה של העיר כאשר ספר הקצות הוא הוא הס"ת שמתחת לחופה.

פעם ששאלו את רבינו מדוע ספרו קצות החושן התקבל בעולם התורה יותר מאשר ספרו אבני מילואים, אף ששניהם יאלו מתחת ידו, וביותר גדולה הפליאה שכן הספר אבני מילואים חיבר בגיל מבוגר יותר

מאשר את הספר קצות החושן? והשיב: שהטעם והסיבה לכך הוא כיון שאת הספר קצות החושן חיבר בשנים שהיה עני ואביון משא"כ את ספרו אבני מילואים חיבר בשנים שכבר לא היה עני ואביון.

הגה"ק ר' ישראל גוסמאן בעל קונטרס השיעורים זי"ע שאל פעם את רבו הגה"ק ר' שמעון שקופ זי"ע מי היו דבותיו? השיב לו הר"ר שמעון: הקצות חושן והאבני מילואים, ושאלו מה על השב שמעתתא? והשיב מהקצות והאבני מילואים קבלתי יותר דרך אידך ללמוד.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

פעם יאב הגה"ק ר' ישראל מאיר הכהן מראדלין בעל חפץ חיים זי"ע בסעודה שלישית בעידן רעוא דרעוין, ופתח וסיפר על יהודי צימים מקדם, שנכנס לבית המדרש אחר חצות היום, והחל בלחמית תהלים בלמעוה שליש ובהשתפכות הנפש. בלחמית שעה שהיה בבית המדרש אחד מהמתפללים שנתלה לבו מהמחמה שראו עיניו, איך שהלה שופך דמעות כמים, והחל גם הוא לומר תהלים בהשתפכות הנפש ובדמעות.

במאש"ק נישא אליו השני ושאלו: לבדיה מה זו עושה? כי לפי רוב הבכי והדמעה נראה כי בצרה ויגון היך נמלא, אבנקש שתגלה לי מנפוני לך, אולי יהיה בידי לעזרך. פתח היהודי את סגור לבו ואמר: בת לי צדיתי הושבת וממתנת עד בוש לזיווגה, אך ורק מאחר שאין הפרטה מנייה בכיסי, ואין בידי להתחייב על נדונייתה, והנה במשך ימות השבוע הגני טרוד על המחיה ועל הכלכלה, ואינני רואה אותה לנגד עיני, אך בהגיע השבת קודש, ופוגש אני בבתי נופל לבי בקרבי על הארה הגדולה, לכן מיד אחר סעודת השבת נוהג אנכי לבוא בשערי בית המדרש לשפוך לב כמים אל האלוקים, שיהיה לנו יאעוה בקרוב. ענה השני ואמר: אף אני יא לי בבתי בן עלם חמודות וירא שמים, ואף אני אינני מלחיה להביא לבדיתי השידוכין, היות והפרטה כלתה מכיסי, על כן הייתי מייעד שנתקד בינינו. ואכן השידוך יאל מן הכוח אל הפועל ומאחר היוזוג נולדו ארבעה אחים גדולי עולם, ושניים ידועים מהם הלא המה הגה"ק בעל קצות החושן זי"ע והגה"ק בעל קונטרס הספיקות זי"ע. ולימדו מכאן החפץ חיים: כי תפילת היהודי כשאינו סומך רק על ה' פועלת גדולות ונאורות, כגדולי עולם הללו שיאלו משידוך זה. (הגה"כ ר' אלימלך בידערמאן שליט"א)

ומסופר על אס רבינו, כי בערב ימייה גרה בבית בנה הצעיר הר"ר מרדכי באונגוואר, ויהי היום ויבאו כל בנייה לבקרה וכדרכם נשאו ונתנו כל האחים במלחמתה של תורה, והאח הצעיר גברה ידו והודו לדבריו, אמש בלחמית זאת קפלה ממתנה והתחילה לרקוד משמחה, כנשאלה מה ראתה לשמחה מיוחדת עתה? השיבה: כי כל ימייה לאגה שמא בנה הצעיר הר"ר מרדכי אשר שלח במסחר ידו, נגרע חלקו בתורה ולא נגרע מאחיו, גרם לה הדבר לשמחה ולעונג עד שב שילאה לרקוד מרה שמחה (וכרוך לראשונים).

רבינו היה גאון עצום עמקו ופוסקו, למד תורה מתוך הדחק כי היה עני ואביון עד כדי כך שהקור שרר בביתו ולא היה לו צמה להתחמם כי אס בכר וכסת, ושם היה מניח את ידיו צו כתב את חיולקו הרבים, למען יהיו תחת החום, ולא יקפאו מרוב הקור.

פעם אחת נסע הגה"ק ר' אפרים זלמן מרגליות מזכרעד בעל בית אפרים זי"ע דרך עירה ראזינטאב, ועמד שם כדי לחלוק כבוד לרבינו זי"ע לבקר אותו צהיכלו. כאשר נכנס אל בי עקתה הדין של רבינו, ושאלו איך לרעוה לשלום ושצו ודברו בדברי תורה. נאנה רבינו, והתאונן מאוד על שפלות התורה, הגאון מוהר"א מרגליות זי"ע חשב: שעל שפל מצבו רבינו נאנה, על ביתו הרעוע. ושאל רבינו על מה יתאונן כ"ת כל כך? ויענה: הנה אשער בנפשי, כי לוא היה כ"ת רק גביר עולם כמה שהוא בערכו ולא היה ת"ח, בדואי לא היה לפי כבודו של גביר אדיר כמורה, לבוא לבית שפל כמו צדיק לברקני, אלא מפני שמעכ"ת הוא ת"ח, שבציל תורתו חושב אותו לבן גילו, להיות שגם אני ת"ח ומוכרח לבוא לבית שפל לברקני, האם אין זאת שפלות התורה, הגאון מוהר"א מרגליות נהנה מאוד מתשובה זו ואמר לו, גם תשובתו זאת, היא ענה נפלאה, הראוי לבעל קצות החושן.

אמר הרה"ק ר' יצחק אייזיק מסאפרין זי"ע בביקורי אצל הגה"ק בעל קצות החושן אני מרגיש שהנני מקיים את מצות הכתוב: וקמת ועלית אל המקום אשר יבחר יהוה אלהיך בו, ובאת אל הכהנים הלוים ואל השפט אשר יהיה צימים ההם ודרשת והגירו לך את דבר המשפט, (פרשת שופטים י"ז ח-ט) שכן הקצות הוא גם כהן וגם השופט שבימיו. (קצות החושן - פרקי מצוא דף כ"א)

ספר קצות מסוגל ליראת שמים

הוי מרגלא בפומיה דהרה"ק ר' בן ציון מבאבוב זי"ע בשם זקיניו הרה"ק בעל דברי חיים מצאנז זי"ע: שמשוגל מאד ליראת שמים שבחור לימוד הרבה ש"ך עם קצות..

כ טבת ד'תתקס"ה

רבינו משה בן מימון בעל הרמב"ם

הגאון הקדוש רבינו משה בעל הרמב"ם ז"ע נולד בקורטובה בי"ד ניסן שנת ד' אלפים תתצ"ה לאביו רבינו מיימון דיין בקורדובה ז"ע

שמונים אלף זהובים ובכן בטוח אני כך שלא תרמה אותי ואני הנני מוכרח לעזוב אחוזתי ולנסוע על זמן רב לכן היה אהה על ביתי לכלכל אחוזתי עד שובי, הסכים החסיד וקידל עליו הכל והפריץ מסר לו גם מה שהיה אצלו כמזומן כפי הארז ונסע לו, בדרך מה הפריץ אחרי איזה זמן ובנים לא הוא לו, נשאר ביד החסיד כסו רב וידע כי מצרכת רבו הארץ סטרעליסק נתברך שעל ידי ליבוריו הקדושים ילא השם שהרוויח בגורל ועל ידי זה בטח הפריץ צו. (אור עולם)

מספרים על הרה"ק רבי מרדכי ראש שושלת נעשקו בעל רשפי אש הנקרא הזקן מנעשקו ז"ע שפעם בא אצלו רבינו הרמב"ם ז"ע בחלוס, ושאל אותו: מדוע איננו לומד בספרו היד החזקה? והשיבו כי הוא מוטל מאלד מאלגשים שצאים בצקשותיהם, על כן הוא לא יכול לפנות וללמוד בספרו. אמר לו הרמב"ם: שעל כל פנים יהיה מונח ספרו על שלחנו תמיד, ואם יקיים דברו הוא מצטיח לו שכל פעם כשיבוא איזה חולה בצקקה לפניו, ויהיה נלך לאיזה רפואה כשיפתח את ספרו ויבטי צו יתגלה אליו, ויודיע לו רפואה עבור החלה, וכך היה, שתמיד היה מונח ספר הרמב"ם על שלחנו ולא זז מאתו.

הרה"ק ר' אלימלך סג"ל לאווי אב"ד ור"מ טאהש הנקרא הסבא קדישא מטאהש ז"ע היה תלמיד מובהק לרה"ק ר' אליעזר צבי סאפרין בעל דמשק אליעזר הנקרא רבי אליעזר הגדול מקאמארנא ז"ע, וספר הרה"ק מטאהש ז"ע כי רבו הק' נגה ללמוד בכל ערב שיעור קבוע בספר הרמב"ם עם הגוי הקדושים, ושום אדם לא היה רשאי ליכנס לשם בעת ההיא, אבל הוא גם כן זכה להיות שם מפני שנחשב כאחד מצנני של הרה"ק מקאמארנא. ופעם אחת התבטא על אותו לימוד דזה"ל: ווער עס האט נישט געהערט ווי אזוי דער רבי זכרנו לצרכה האט געלערענט רמב"ם, ווייסט נישט וואס דאס הייסט געלערענט. (עבודת עבודה שיחות)

הרה"ק ר' חיים האלבערשטאם ראש שושלת אצנו בעל דברי חיים ז"ע אמר: כי רבינו הרמב"ם הק' היה לו א פארפלאמט הארץ פארן אייבערשטן, והשתוקק מאוד שיכולו בני ישראל לדבק נפשם אל ה', על כן חיבר ספריו הקדושים, ספרי היד החזקה, שיכול האדם לזכר כל הלכות התורה בנקה, ועל ידי זה יוכל לייחד זמן לעסוק גם בדביקות בה'. (עבודת עבודה שיחות)

פעם אחת בא הרה"ק רבי יחזקאל מאיר אלתר בעל חידושי הרי"ם ראש שושלת גור ז"ע לבית המדרשו וראה אז שחסידים יושבים בטל בלי לימוד, ואמר על דרך כחות: מה שלא נכתב הלכות תשובה בשולחן ערוך, רק ברמב"ם ז"ל, מחמת שהרמב"ם ז"ל עשה על כל ההלכות אף על הדינים שאינם נהגים בזמן הזה, אבל בשולחן ערוך נכתב רק הדינים וההלכות שנהגים בזמן הזה, ובזמן הזה אנשים אינם עושים תשובה. (ליקוטי הרי"ם)

נכתלק לגנזי מרומים בליל ב' יוס' כ' לחודש טבת ואחר פטירתו העלוהו ממזכרים וקברוהו בטבריא, למרשותיו קבור אביו רבינו מיימון ז"ע

זה נוסח מצבתו: ממשה עד משה לא קם כמשה כאן שוכן עפר, הגשר הגדול, הענק בתורה חכמה תבונה ורפואה, שהציא רפואה למלכי בשר ודם, בעל היד החזקה משה בן מיימון.

נשאר אחריו בנו הגה"ק החסיד הגניד רבינו אברהם ז"ע

זכותו הגדול יגן עלינו וזכותו הגדול יספיע עלינו תורה ורפואה הנפש ורפואת הגוף וכל טוב על כל ישראל אמן

רבינו היה גדול מאוד ביראת ה', והיה עמוד היראה, וידוע כי פעם אחת ביקש הרה"ק ר' משה טייטלבוים בעל ישמח משה מאוהעל ז"ע שימנו לו מן השמים מדריגת יראת ה' כמו שהיתה רבינו, וכאשר מילאו בקשתו, נפל עליו אימה ויראה כל כך גדולה, עד שלא היה יכול לעמוד בה, וביקש שיטוהו ממנו. (עבודת עבודה שיחות)

השל"ה הקדוש ז"ע כתב על רבינו, משה אמת ותורתו אמת והלכה כמותו בכל מקום. (מנין המאות)

יהודי תימן היו מזכרים את רבינו בעת אמירת הקליף: פתיכון ופתימילון ופתי מרנא רבי משה הן מיימון, דבר שהיה נעשה רק לרש גלותא, וגם זה רק ביום הכתרתו.

רבינו למד את רובי תורתו וחכמתו מאביו רבינו מיימון ז"ע והיה גם כן תלמיד מהרה"ק רבינו יוסף ב"ר מאיר הלוי אבן מיגאש בנהר"ק הר"י מג"ש ז"ע, ותלמיד מהרה"ק רבינו רב סעדיה בן יוסף אלפומי גאון הנקרא רב סעדיה גאון ז"ע

רבינו הרב הגאון הקדוש רבי אברהם אבן עזרא המכונה רב"ע ז"ע היה לו מיוחס שלא מאלה רפואה, ושמע את שמע הטוב של רבינו הרמב"ם ז"ע ואף שהא רופא גדול, ונסע אליו שירפא אותו, כצבא להעיר שדר בה רבינו ונכנס לרבינו, הביט רבינו עליו, ומיד כיבדו עם סעודה, והגיה לפניו על השלחן ללחם בשר עם חלב, האבן עזרא ראה זאת ושתק ולא ענה דבר. אחר כן הביא משרת גוי יין לשותה, וכיבד רבינו את האבן עזרא עם היין, ולא היה יכול להתאפק ולעק בקפידה: האתם הוא הרמב"ם שאומרים עליכם גדולות שאתם גאון ולדיק, הלא עכשו נתתם לי לאכול בשר בחלב ולשתות יין נסך, דלעו שאגלה כדבים מה שעשיתם וכו' וככה לעק איזה זמן. אמר לו רבינו שיטח מעטו וידע דבור שחלב הוא חלב מאיזה פרי ואינו חלב בהמה, וכן היין הוא יין מצוקל והגוי מותר בנגיעתו, רק כשראיתי אתכם הבנתי שקדי שחולכו להתרפא הנכם לריבון להפקיד, ועד עתה מעולם לא הקפדתם על שום דבר, לכן לא היה לי ענה רק ליתן לפניכם כל זה כדי שתקפידו על זה לשם לשמים, ומעתה הרי נתרפא החולאת ותוכלו ללכת לחיים ולשלום. (הללו עבדי ה')

כידוע חיבה יתירה נודעת מהרה"ק רבי אורי קלוגהויפט בעל אמרי קדוש מסטרעליסק הנקרא השרף סטרעליסק ז"ע לספריו של רבינו הגדול הרמב"ם ופעם אחת בא לפניו חסיד אחד שהיה מלמד בכפר חזי שנה ולפני חג הפסח שב לביתו שצבסביבות סטרעליסק וטרם הלכו למקומו בא לפני השרף סטרעליסק, אמר לו השרף סטרעליסק בעת אשר יש אתך מעות שלקחת בשכר לימוד אבקש ממך שתשאל לי את זה כי ברצוני לקנות רמב"ם חדש, המלמד לא חשב הרבה לקח כל מה שהיה לו ונתן להשרף סטרעליסק ולא השאיר לעצמו גם על כרבי יוס טוב, נתמלח השרף סטרעליסק שמחה שיוכל לקנות רמב"ם חדש ואמר אני מצדך אותך שכלשך תבוא לביתך יהיו לך שמונים אלף זהובים. נשא החסיד את רגליו והלך לביתו בלי פרוטה בדים אך בטחונו על דברי רבו השרף סטרעליסק, כצבא בקרבת מקום מגורו לראוה איש אחד ממכיריו ונתן לו שלום ואמר לו, שמעתי שזכית בלחטעריע שמונים אלף זהובים, תמה החסיד בידעו כי מעולם לא ניסה בגורל הלחטעריע, וכאשר בא למקומו ברכו אותו כל מכיריו בזמן טוב להללחו ועוסרו, והנה הוא בא לביתו מבלי שידע מה לעשות, אבל מיד בא אליו שליח מהפריץ שביקש לבוא אליו בענין נחוץ, בזבוא אמר לו הפריץ הנה ידעתך מכבד לאיש נאמן ועתה שמעתי כי עלה בגורלך גם

מתורתו של רבינו
מצות נר חנוכה מצווה חביבה היא עד מאד וצריך אדם להיזהר בה כדי להודיע הנס ולהוסיף בשבח האל הודיה לו על הנסים שעשה לנו אפילו אין לו מה יאכל אלא מן הצדקה שואל או מוכר כסתות ולוקח שמן ונרות ומדליק. (רמב"ם הלכות חנוכה פ"ד ה"ב)
אין מחשבת עריות מתדבקת אלא בלב פנוי מתורה. (רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק כ"ב הלכה כ"א). מצות עשה לעשות בית לה', שנאמר וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנָתִי בְּתוֹכָם. (פרשת תרומה כ"ה ח)(רמב"ם בית הבחירה פרק א' הלכה א')

צריך להעמיד בכל קהל וקהל מישראל חכם גדול וזקן וירא שמים מנעוריו ואהוב להם, שיהא מוכיח לרבים ומחזירן בתשובה, שהתוכחה גורמת לתשובה, שבזמן שמודיעין לו לאדם חטאיו ומכלימין אותו חוזר בתשובה וכו' ולכן השונא את התוכחות הוא מהדברים המעכבים את התשובה, כי הוא אינו בא למוכיח ולא שומע דבריו, ולפיכך יעמוד בחטאותיו שהם בעיניו טובים. (רמב"ם הלכות תשובה פרק ט')

דרך ברייתו של אדם להיות נמשך בדיעותיו ובמעשיו אחר ריעיו וחביריו, ונוהג כמנהג אנשי מדינתו, לפיכך צריך אדם להתחבר לצדיקים ולישב אצל החכמים תמיד כדי שילמוד ממעשיהם, ויתרחק מן הרשעים ההולכים בחושך כדי שלא ילמוד ממעשיהם. הוא ששלמה אומר: הוֹלֵךְ אַתְּ

חֲכָמִים יִחְכַּם, וְרֵעָה כְּסִילִים יִרְוֶע. (משלי י"ג ב') ואומר: אֲשֶׁר־י אִישׁ אֶשֶׁר לֹא הֵלֵךְ, בְּעֵצַת רְשָׁעִים. (תהלים א' א') וכן אם היה במדינה שמנהגותיה רעים ואין אנשיה הולכים בדרך ישרה, ילך למקום שאנשיה צדיקים ונוהגים בדרך טובים וכו', ואם היו רעים וחטאים שאין מניחים אותו לישב במדינה אלא אם נתערב עמהן ונוהג במנהגם הרע, יצא למערות ולחוחים ולמדברות, ואל ינהיג עצמו בדרך חטאים, כענין שנאמר: מִי יִתְנַבֵּן בַּמִּדְבָּר מִלֹּאן אַרְחִים וְאֶצְבָּה אֶת עַמִּי וְאֶלְקָה מֵאֲתָם כִּי כָלָם מִנְאֲפִים יַעֲרַת בְּגָדִים (ירמיהו ט' א') (רמב"ם הלכות דעות פרק ו')

הרואה ת"ר אלף אדם כאחד, אם עכ"ם הם אומר: בושה אמכם מאד חפרה יולדתכם הנה אחרית גוים מדבר ציה וערבה. ואם ישראל הם ובארץ ישראל אומר: בְּרִיךְ אֱתָהּ ה' אֱלֹהֵינוּ מִלֶּךְ הַעוֹלָם חֲכָם הַרְזִים. (רמב"ם הלכות ברכות פרק י' הלכה י"א)

סגולה ליראת שמים
מקובל מפי הצדיקים הקדושים, כי הלימוד בספרי הרמב"ם מסוגל ליראת שמים, ועוד אמרו צדיקים, כי עצם החזקת ספרי הרמב"ם בבית מסוגל ליראת שמים. (עבודת עבודה שיחות)

כ טבת תרמ"ג

רבי אהרן צבי ב"ר ישראל חנינא זי"ע הנקרא דער ברידער רבי הרה"ק מבריד

רבינו הרה"ק רבי אהרן צבי טערקעלטיוב האדמו"ר מבריד הנקרא דער בריד'ער רבי זי"ע נולד בערך בשנת תקע"א בעיר פשעמישל גאליציא לאביו הצדיק נסתר הרה"ק ר' ישראל חנינא אכסלראד זי"ע

והיה מוכן להכות את שכיניו הגוי, בטענו שהוא גזן וגזל ממנו תמיד. והמהלך אחר רבינו שמע אז, שרבינו נישא אל היהודי והפליד בו שיעזוב את הערל ולא יגע בו, אבל דבריו לא האילו מאומה, ואז אמר לו רבינו: תדע בני שאני רואה שבלילה הזאת ימות הגוי, ולכן אם אין אתה מניחו מלהכותו עכשיו, אז יעלילו עליך למחר שאתה גרמת את מיתתו, ואחריתך יהיה מר וקשה, לכן שמע בקולי ואיעזב אתה עזוב אורו למען ילך על מקומו בשלום, ובזה תכיל את עצמך מסכנה גדולה, וכמוכן שהיהודי בשמעו דברים אלו יולאין מפי הדקיק אז שמע בקול רבינו, ועזב את שכיניו הערל ולא הכה אותו, ומן המותר לזיין שמדברי רבינו לא נפל דבר ארצה, ובאמצע הלילה מת הגוי וזכה ניצל היהודי מסכנה גדולה. בשנת תרמ"ג נחלה רבינו, הלך הרה"ק ר' פנחס שלעזנינגער ז"ל הגאב"י של החברא קדישא דקהילת מונקאטש לבקרו, ובין השיחים שאל לו רבינו: אמור נא לי היאך הוא בעת שנפטר רח"ל אדם בשבת קודש וגופו שובת אז בביתו בכל יום השבת, ואם כן מה הוא עושה בכל השבת? והשיב לו הגאב"י שבאמת אינו יודע מה להשיב, על זה אמר לו רבינו: תדע כי לומדים כל שעה סדרי משנה בעל פה ואז יש לו להמת מה ללמוד. וכנסתלק רבינו לגניז מרומים בזיל שבת קודש פרשת שמות כ' טבת בהיותו בן ע"ב שנים, הביטו על מה היה רבינו מרמז אז, ומה עמקו מחשבותיו ודבריו הקדושים זי"ע. היות שהיה אז שלג גדול לא היה באפשרות לקברו מיד במולאי שבת המתונו עד יום ראשון, והספידוהו אותו הרה"ק בעל שם שלמה ממונקאטש זי"ע ומונ"כ בעיר מונקאטש. זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

סיפר שבעת שהיתה אמו ע"ה הורחה בקדושה עמו, הלכה לפני הרה"ק ר' יעקב יצחק הורוויץ בעל החוזה מלובלין זי"ע כדי להתברך ממנו בזכותו הקדוש, ובהכנסה לפניו עמד אז הרה"ק החוזה זי"ע מכסאו ואמר: אני עומד מכסאי בשביל הנשמה הקדושה והרמה אשר הורחה, ובירכה אז שחזכה לזרע בך ה' ושיהיה מזליהי הדור. רבינו היה איש מופת קדוש וטהור בעל מדריגה גאון גדול בנגלה ונסתר מתמיד עמוס ישב בלי הפסק על התורה ועבודה בדביקות נפלא בכפר בריד עשרים שנה ואח"כ תקע אהלו לעיר מונקאטש, ורבים נסעו לאורו. בימי חורפו הסתופף בכל השך בית הזוהר הרה"ק ר' צבי הירש אייכנעשטיין בעל עטרת צבי מזידיטשוב זי"ע ולאחר הסתלקותו ביום י"א תמוז שנת תקל"א המשך להסתופף בכל אחי רבו הרה"ק ר' משה אייכנעשטיין מסאמבור בעל תפלה למשה זי"ע, וגם היה מתלמידי הרה"ק ר' מאיר מפרעמישלן זי"ע והתנהג עלמו בכמה דרכים כמו רבו מפרעמישלן זי"ע כגון להשיב ולומר דיבורים באופן גלוי מאד מתוך רוח הקודש ששרתה אליו, כמו כן הסתופף שנה תמימה אצל הרה"ק ר' דוב בעריש מאלכסא זי"ע וגם החזיק את עצמו מתלמידי הרה"ק ר' יעקב יצחק הורוויץ בעל החוזה מלובלין זי"ע, ואף שהיה רק ילד בעת שנסתלק החוזה זי"ע אך אמר שהיות שנתברך ממנו כמוזכר לעיל, ובזכותו זכה להגיע למדריגות קדושות ע"כ ראה בזה כאילו שהוא תלמידו. בעודו בנעוריו היה רבינו שוחט ובודק בכפרים במחוז מארמארש ובישוב קאפאניע בגלילות סעליש סמוך לעיר חוסט. וסיפר מעשה פלא כשבא רבינו לכפר קאפאניע לשחוט עופות עבור החושים ראו בני הכפרים שהעופות רגילים לרוץ לקראתו ופסטום לפניו לוארס, כאילו שהמתונו כבר שיזכום לישחט על ידי רבינו זי"ע, והתחילך ולספר פליאה זו לעוד אנשים עד שהגיע הדבר לאוזני הגה"ק ר' שמואל שמעלקא מסעליש בעל כורר המור זי"ע שהישוב קאפאניע היה בגלילותו, וביקש שיבוא השוחט אליו ורואה לראות את החלף שלו, וכשבא רבינו לפניו הסתכל על החלף וראה בעניו הקדושים איך שמאיר על החלף השם ה-ו-ה-ב-רך הוא, ובראותו דבר זה נבהל מאד, וחלק לרבינו כבוד גדול והפליד מרבינו שאדם גדול וקדוש כמותו ראוי להפסיק מאומנות השחיטה ולהתנהג כפועל ישועות כראוי לו באמת, ואמר בזה"ל: א איך ווי איך דארף נעמען קוויטלעדן וכנפי יונה) כמו כן יעץ לו הרה"ק ר' חיים האלבערשטאם ראש שושלת לאנו בעל דברי חיים זי"ע בעת שרבינו עבר ללאנו להסתופף בלבו ה', ואמר לרבינו שיסע לאונגארין ולהתנהג שמה כאדמו"ר ופועל ישועות, אמנם עכ"ל סירב רבינו בגודל ענותו וקבל עול אדמו"ר עד שפעם אחת הלך רבינו על הדרך לפנות בוקר לאחד הכפרים לשחוט עזרים, שמע איך ערל אחד אומר לחבירו: הנה זה עובר לפניו היהודי, אמנם חבירו השיב לו: שאין זה יהודי רק זהו השוחט. וכשמוע רבינו דברים אלו, הבין שהוא רמז לו מן השמים להפסיק מאומנות השחיטה, ובנוסף להפלת רבותיו ה' החליט בדעתו שהגיע אכן הזמן לשמוע לעצתו והתחיל לקבל פתקאות ולנהג כפועל ישועות לרבים כראוי לו ונתפרסם שמו בכל הסביבה כבעל רוח הקודש אמיחי באופן גלוי מאד ולבעל מופת גדול ורבים וטובים התחילו לנסוע אליו לבדו. (כנפי יונה) הרה"ק ר' יחזקאל האלבערשטאם בעל דברי יחזקאל מסיניאורא זי"ע שלח חסידיו שאלו מסביבות בריד לרבינו, ואמר להם: למה מטריחים אתם את עצמכם לבוא אלי הלא יש אלככם הדקיק מבריד אשר כדאי לסמוך עליו, לך אליו ותושעו ממנו בכל הענינים. ולאחר מכן תקע רבינו אהלו לעיר מונקאטש, והיה שם בידדות רבה עם הרה"ק ר' שלמה שפירא ראש שושלת מונקאטש בעל שם שלמה זי"ע. אירע פ"א באמצע היום, בעת שהיה רבינו עסוק בעבודתו בקודש, קם פתאום ממקומו ולבש את חלוקו העליון, וגשא את רגליו והתחיל לילך לבדו במהירות רבה, והיות שהיה דרכו לילך בלי משמש לכן רץ אחריו יהודו אחד, וראה איך שהלך רבינו במהירות בין השדות והכרמים מחוץ לכפר עד שהגיע לשדה אחת וראה שם איך שהיו שני אנשים נאים ביניהם, יהודי עם שכיניו הערל, והרים היהודי את ידו

כא טבת תקל"ט

רבי יהודא ארייה לייב ה"ר יחיאל מיכל זיע"א המוכיח מפולנאה בעל קול אריה

רבינו הרה"ק רבי אריה יהודה לייב גלינער המוכיח מפולנאה בעל קול אריה זיע"א נולד לאביו הרה"ק ר' יחיאל מיכל זי"ע

על מצבתו חרות פ"נ איש קדוש לדיק וישר מורה לך לעמו ה"ה הרב המפורסם הגדול התורני והרבני המופלא ומופלג בתורה וחסידות מורה ורבי ומוכיח מוה"ר יהודה לייב בהר"ר יחיאל מיכל נפטר ביום כ"א טבת בשנת תק"ל לפ"ק

וסיפר שצעיר פולנאה היה שם איש חייט פשוט, שקנה לעצמו חלקת קבר בבית החיים, ונהג להתפלל שם אל ה', ולסיים שם בכל יום ספר תהלים, וגם היה מקיף את המקום במטבעות ואחר כך חילקם ללדיקה, כאשר בא רבינו זי"ע לשמש ברבנות בעיר פולנאה, ראה אור גדול מאיר במקום חלקת קבר ההוא, ושאל למי שייך חלקת זו? ואמרו לו לחייט פולני. קרא הוא את החייט, וביקש שרצה להיקבר סמוך לו, אמר שאם כן לא יהיה מקום לו להיקבר, והבטיח לו רבינו שיהיה מקום לשניהם, ונתן לו על זה כתב כתוב וחתום, והסכים. וכאשר נסתלק רבינו ביום כ"א טבת בשנת תק"ל, עוד לפני החייט, והניחוהו במקום ההוא. אחר כך בא הרה"ק ר' יעקב יוסף הכהן הגדול מאחיו כ"ץ בעל התולדות מפולנאה זי"ע לשמש ברבנות בעיר פולנאה, וגם הוא ראה אור גדול על מקום חלקת קבר ההוא, וגם הוא חקר אחר הדבר וביקש גם הוא מן החייט שיתן לו להיקבר שם, והבטיחו גם הוא כי כל יפקד מקומו בעבור זה, ונתן לו על זה שטר כתוב וחתום, וגם הוא נסתלק למחרת שמחת תורה אסרו חו"כ"ד תשרי בשנת תקמ"ב לפני החייט והניחוהו שם. כאשר נסתלק החייט אחרי כמה שנים, לא היה שם מקום לקברו, והביאו את השטרות, וקראו אותו ליד קברות שני הלדיקים, וראו בחוץ היאך כותל האוהל מזיז ללדיים, ונעשה מקום חדש לקבורת החייט. ועוד לפני המלחמה האחרונה, ראו כי אותו קיר של האוהל, עומד משופע ממעל לקברות החייט. וגם כהיום אפשר להשתטח על המקום הקדוש הזה, ששלשתי טמונים יחד. (עבודת עבודה פתגמי קודש) זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

רבינו היה מראשוני תלמידיו של מרן הבעש"ט הק' זי"ע ותפס מקום נכבד בבני היכלא. הבעש"ט הק' החשיבו מאד ולימדו אף רזין שברזין שבתורתיו.

וסיפר: כי מקודם כבר היה רבינו מנגיד בק"ק פולנאי והיה קורא את הבעש"ט ישראל והבעש"ט היה קורא את רבינו רבי. עד שפעם אחת שבת הבעש"ט אכל רבינו ובליל שבת כשסיימו התפילה והתחילו לומר שלום עליכם סבבה הבעש"ט בבית ואמר לך כך כבר, וכן אמר כמה פעמים ורבינו היה סבור תמיד שהבעש"ט משוגע ולא השגיח על תנועותיו המשובות, אך עתה הגיע הזמן שיתגלה ועלה בלעתי של רבינו לשאול אותו מדוע עושה תנועות כאלו ומה זה שאומר לך כבר. ושאל אותו רבינו איזה תנועות אלו ומה זה שאתה אומר, ולא רצה הבעש"ט להשיבו. אחר השבת חרה מאד לרבינו היות ונתקע במחשבתו מאד להיודע מה זה שעשה ישראל זה. ונתעלם עמו מאד שיאמר לו, ונאלץ לגלות. ואמר לו הבעש"ט בזה"ל, דע לך שנגזרה עליך מיתה, אלא שפעם אחד התפללת והוא רחום הארוך ומסרת עצמך למיתה עבור כל ישראל וזכות זו הכריעה להאיך מגזר דין זה, והראיה שבביתך היו מחלות גדולות וגם אתה נפלת למשכב, והיום נגמר דינך וכשקבלת את השבת בשמחה והכנת שבת נאה חייב המלאך לענות אמן בעל כרחו כדברי הגמ', והיה כאן הס"מ כדי שיענה אמן אחר המלאכי רחמים שמברכים את האדם. ולויתו עליו שישתלק כבר, שאתה כבר עשית את שלך והוא שישתלק כבר. וכששמע זאת רבינו, נבהל וגשתומם ור' היה לו מאד על שהחזיקו הבעש"ט עד עתה כמשוגע ולא החשיבו כלל. שהרי אם הוא דבר מופלא כזה, שיכול הוא לדעת מה שקום אדם אינו יודע כי הרי רק במחשבתו היתה מס"נ זו, אי"כ צודלתי הוא בעל רוח"ק, והייתי יכול ללמוד ממנו. ומכאן ואילך החל רבינו לקרוא להבעש"ט רבי, הבעש"ט קרא אותו רבינו בשם לייב. ונעשה מאנשיו. (שבת הבעש"ט)

והיה תלמיד מובהק מהמגיד הקדוש רבי בער ממעזריטש זיע"א.

רבינו היה איש אלקים קדוש עליון וזה רבינו וזכה את הרבים כאשר לימד את דרך ה', היה מוכיח בשער בת רבים, וכמוכיח בפולנאה ועל שם תפקידו זה הוא קרוי המוכיח מפולנאה. ורבים השיב מעווין, בזכות דרשותיו הנלהבות ודמותו הנאלכת. כמו כן התפרסם ברוב קדשו ועשה אותות ומופתים לרוב.

וסיפר שדרשותיו בערים שונות עשו רושם עלום וקרבו רבים אל החסידות, הרה"ק רבי יעקב יוסף בעל "התולדות" מפולנאה. מרצה להביא בספרו "תולדות יעקב יוסף" דברי תורה בשמנו, ואף פירסם בספרו, את ההספד שנשא על רעו וידידו הרה"ק ר' אריה לייב זי"ע

רבינו חיבר ספר קול אריה על התורה.

רבינו עלה למרומים ביום כ"א טבת בשנת תק"ל, ומנוחתו כבוד בפולנאה

דרך הישר לפני איש שיהיה תמיד כמסופק במעשי, שמה עדיין לא בא אפילו לקצה השלימות, כמאמר משה רבינו: ונחנו מה (פרשת בשלח א"ז ו') [היינו דמצד אחד, המחזיק עצמו לצדיק גמור או לעניו הוא להיפק, אבל מאידך גם לא ישים עצמו רשע, רק תמיד יהיה בספק] וזהו: בקשו צדק בקשו ענה אולי תסתרו ביום אף ה'. (צפניה ב' ג') דהמבקש דבר אות הוא שחושש שעדיין אינו בידו כו'. (קול אריה)

בספר דגל מחנה אפרים פרשת משפטים על הפסוק: כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע. יש לומר בזה על דרך שאמר הרב המוכיח מפולנאה ע"ה על הפסוק (תהלים ק"ג) ברכו ה' מלאכי גברי כח עשי דברו לשמע בקול דברו. על דרך שהיה הרב בית יוסף ז"ל עושה לו מלימודו מלאך מן השמים שהיה מגיד לו סתרי תורה, וזה פירוש: גבורי כח, היינו הצדיקים שמתגברים על יצרם. עושי דברו, היינו שעושים ופועלים דברו, היינו מן הדבור נעשה אחר כך לשמוע בקול דברו שנברא מלאך השומע אחר כן בקולו ולומד ממנו.

רבינו היה רגיל לומר: שהמשיח ילמד זכות על כל ישראל אפילו על רשעים ילמוד זכות עליהם שהם צדיקים כי בתשובה נגאלים, ולכן צריך אליהו הנביא ז"ל לבא לפני המשיח לעשות שלום בעולם, כדי שיוכל המשיח ללמד זכות על כל ישראל, כי אם אין שלום אין שניהם זכאים, ועמך כולם צדיקים. (אבותינו מספרים)

מתורתו של רבינו

זה יתנו כל העבר על הפקדים מחצית השקל הקדש עשרים גרה השקל מחצית השקל תרומה לה'. (פרשת כי תשא ל"א) זה יתנו כל העבר על הפקדים, העובר על איזה מצוה שנקראים: פקודי ה' ישרים, גם כן זה יתנו נפשם כל אחד בעד חברו מצד הערבות ואף שטעם הערבות כדי שימחה כל אחד לחברו כשיראהו עובר עבירה ואף כי אינו רק עשה: הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא. (פרשת קדושים י"ט ז') אך אם הוא עובר בעצמו על מצות אחרות של תורה נתפס בלאו הכי על עבירות שבידו, ככל"ל. וזהו זה יתנו, פירוש רש"י ז"ל כזה יתנו כל העובר, כלומר, אם הוא בעצמו עובר היו עיניו ריתחא ולכן זה יתנו ימסור נפשו כל אחד בעד חברו. (קול אריה)

כא טבת תר"י

לע"ג רחל בת ששה אהרן ג"י

רבי ישראל דוב בער ב"ר יוסף ז"ע בעל שארית ישראל מוילעדניק

רבינו הרה"ק רבי ישראל דוב בער בעל שארית ישראל מוילעדניק ז"ע הנקרא הצדיק מוילעדניק נולד בשנת תקמ"ח-מ"ט לאביו הרה"ק ר' יוסף מקאטעלנע ז"ע מלמד בגלילות זיטאמיר-בארדיטשוב

בעת פטירת אביו היה ילד בן חמש שנה, ונמגדל על ידי אמו הגדולה מרת פערל גיטל ע"ה, ובהיותו כבן עשר שנים נפטרה עליו גם אמו ע"ה, ונשאר במקום הולדתו ושם נתעלה במעלות התורה בהתמדה ויחיה עד שנפתח שמו כעליו מקאטעלנע, ובהיותו ילד יחיה רגליו לבקש רב הגוי לבית הרה"ק ר' שלום שכנא מפראשביץ ז"ע אביו של הרה"ק ר' ישראל ראש פולטנה רחוקי ז"ע. ואח"כ נסע ללמדה לדיקוב דודו ובניהם הרה"ק ר' שניאור זלמן שניאורסאהן מלאדי בעל התניא ז"ע הרה"ק ר' לוי יצחק דעברבארמדיגער מבראדיטשוב בעל הקדושה לוי ז"ע הרה"ק ר' מרדכי מלעכאוויטש ז"ע ולהרה"ק ר' אהרן מזיטומיר ז"ע במיוחד נתקשר לרבו מונתק הרה"ק ר' מרדכי טווערסקי המגיד מטשערנאביל ז"ע. נכון לז"ע: שכל אימת שרבינו מזכיר בדברי חורחו הק: שמעתי ממורי, כוונתו לרבו המגיד מטשערנאביל ז"ע.

ופעול יקועות מרכיבם וכפרט ללב נשברים עד שכמה מזדיקו דוכו שלח לרבינו לפעול עבור נרכיס, כיניהם הרה"ק ר' מאיר מפרעמישלאן ז"ע הרה"ק ר' מנחם מנדל מליובאוויטש בעל כמה לזק ז"ע. והיה ענוותן גדול וזקל כרך, בעת שאמר כל נדרי ציום הקדוש אנו מחירים להחפזל עול העבניים לע: ווי אזי לא א גרעסערער עבניים פאר מיי.

היה לנעו ונחבל אל הכלים ישב על התורה ועל העבודה, והצטו לכל כר ישראל היתה עזה בלי גבול, ומה שכתוב ועמד כולם לדיקוב היה אלכו כדבר פשוט שכל אחד מישראל הוא בבחינת לדיקוב וכאשר בא איש מישראל לביתו עמד מפניו במלך קומתו וקיבל אותו בסבר פנים יפות וביאלת הצדק.

פגם אחר שהלכו התלמידים מדוע לה יחדר לקראת כל איש מישראל ? אמר להם, בפשיטות, מפני שכל איש מישראל הגיה לדיקוב, ולדיקוב גורר והקב"ה מקיים וע"כ הוא מלא ידאה ופחד מפני כל לדיקוב כי מי יודע מה יגורר עליו אותו לדיקוב.

פגם צא רבינו והנשיו עמו אל המגיד הקדוש מטשערנאביל על שבת חזון, באותה שנה חל ראש חודש אב ציום השני, וציום החמישי לענת ערב כשרבינו והנשיו עמו ליד המגיד, פנה המגיד אל רבינו ואמר לו: ישראל בער, הוכול לעשות מחר סיום מסכת כתי שנוכל ללכול סעודה בשבת? השיב רבינו בחיוב: אחר דין ודברים קרץ בין האנשים, הוולט שרבינו לימוד ויסים את מסכת שבת, למחרת אחר התפילה ערך המגיד שלחן לסעודה ראש חודש, הבין המגיד כי המסובים אינם מאמינים שרבינו אכן למד במשך הלילה את מסכת שבת כולה על מהלך חמשים ושבעה דפים, וכפרט שאיש לא ראהו ושכח לומר, פנה המגיד אל רבינו וצ"ל: שראל בער! האמנם למדת וסימת את מסכת שבת כולה? השיב הרבינו כן! ואף אחר כך סימן, שבכל המסכת נזכרים אביו ורבו כך וכן פעמיים: בתום הסעודה מאלו ודברו כי אכן המספר שנתק בו רבינו היה מדוייק. (ספורי נפלאות)

פגם קודם תפילת נעילה ראה רבינו שיט כפרטו גדול על ישראל וכל השערים ננעלו, לקח רבינו הקיטל וכסב בבית המדרש עד שזאל אלל הפתח וגב מפורסם מומחה לשבור מעולים ולפתוח דלתו, לקחו בידו הלבנים אותו הקיטל וזה עליו אתה מומחה לפתוח שערים נעולים אתה תתפלל, הגבז פתח הקדיש של נעילה בניגון ידוע ותיכף נפתחו שערי רחמים, ורבינו התפלל בשמחה רבה תפילת נעילה.

קודם הסתלקותו בקשו ממנו שיאמר להם איזה דברי תורה, ואמר להם: כתוב: ויזכר חמס. (פירוש יו"ט לא"מ מ"ג) פירוש: שיזכר אתהם והזכרו ותעלו על דעתים מה שעשיתם אמת. (ז"א מהימנא)

נסתלק לגניו מרומים כ"א טבת שנת תרי"א ומנו"ב בעירו ווילעדניק אוקראינה.

רבינו לא זכה להשאיר אחריו זש"ק ל"ע אך נשאר אחריו דברי תורתו כספר הק' שארית ישראל.

וסיפרי: שחודש אלול תר"ט ביקש רבינו מאחד הסוחרים מאנשיו שקנה עבורו בד פישתן, ובראש חודש מרחשון בא הסוחר שנית לוילעדניק והביא עמו את הוד המצוקה, רבינו מישש את הוד, ואבז כד מלמה: אך טבת! אך טבת! דיוורים אלו הובנו רק עם הסתלקותו של רבינו לבית עולמו ציום א"ך טבת, שקודם ליום שאת התכריכים עבורו יתפרו מאותה בד פישתן.

וזתו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

בצוותא הביטחי שכל מי שיקדוק את קיבורו, תפילותיו לא ישובו ריקם, ומענינת ביותר התוספת המקובלת שנמסרה איש מפי איש: אפילו אם לא יוכלו לגשת לקבר, יחזיקו בידידת הדלת (קלאמקא) ויזכו להיוושט.

בגמר השובב"ם הם גמר יום כיפור, ומכפרים אפילו על אותם פגמים חמורים שאין יום כיפור מכפר עליהם. (שארית ישראל ליקוטים)

יתנית אסתר שורש מדת הרחמים
 איתא (מסכת מגילה ב') י"ג זמן קהלה לכל הוא ולא צריך לרבויו, היינו שבי"ג אדר אין צריך להמשיך מ"ג מדות הרחמים מדת חסד, כי אם הקב"ה בעצמו אומר למעני למעני. (שארית ישראל)

תיקון לגילוי עריות ח"ו
 בקריאת המגילה יש תיקון לכל הגילויים, גילוי עריות ח"ו. (שארית ישראל)

מותרתו של רבינו
 בפרקים שואל מפני הכבוד ומשיב שלום לכל אדם: (מסכת ברכות פרק ב' משנה א') הפישה היא בפרקים אם אנו ח"ו בעלמא דפרודא שפגמו מאד אזי שואל פירוש אנו שואלים ומבקשים מ' מפני הכבוד עשה למען כבודך אם לא מענונו זהו מתתא לעילא ומשיב שלום מעילא לתתא אפילו לאותן הנשמות שפגמו מאד שהמה רק בכלל אדם אעפ"כ יש להם תיקון על ידי בחינת למעני למעני אעשה. (שארית ישראל)

בענין לימוד זוה"ק
 אמר רבינו בשם הרה"ק ר' אהרן מזיטאמיר בעל קדושת אהרן ז"ע שזוהר הקדוש, צריך לאומרו בלא ביאור כי התיבות והדיבור של שזוהר הקדוש מקשרים את אדם לאין סוף יתבוד, רק מי שרוצה ללמוד עם ביאור יענין מקודם בהביאור, והזוה"ק יאמר כסדר בלי ביאור. (שארית ישראל)

כא טבת תקל

רבי יהודא ארייה לייב זיע"א המוכיח מפולנאה בעל קול אריה

רבינו הרה"ק רבי לייב זיע"א נולד לאביו הרה"ק ר' יחיאל מיכל זי"ע

זהר"ר יחיאל מיכל נפטר ביום כ"א טבת בשנת תק"ל לפ"ק זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

רבינו היה מראשוני תלמידיו של מרן הבעש"ט הק' זי"ע ותפס מקום נכבד בצני היכלא. הבעש"ט הק' החשיבו מאד ולימדו אף רזין שברזין שבתורתיו.

וסיפר: כי מקודם כבר היה רבינו מגיד בק"ק פולנאי והיה קורא את הבעש"ט ישראל והבעש"ט היה קורא את רבינו רבי. עד שפ"א שבת הבעש"ט אלל רבינו וכליל שבת כשסיימו התפילה והתחילו לומר שלום עליכם סבבה הבעש"ט צדיק ואמר לך לך כבר, וכך אמר כמה פעמים ורבינו היה סבור תמיד שהבעש"ט משוגע ולא השגיח על תנועותיו המשונות, אך עתה הגיע הזמן שיתגלה ועלה בדעתו של רבינו לשאול אותו מדוע עושה תנועות כאלו ומה זה שאומר לך כבר. ושאל אותו רבינו איזה תנועות אלו ומה זה שאתה אומר, ולא ראה הבעש"ט להשיבו. אחר השבת חרה מאד לרבינו היות ונתקע במחשבתו מאד להיוודע מה זה שעשה ישראל זה. ונתעאס עמו מאד שיאמר לו, ונאלץ לגלות. ואמר לו הבעש"ט בזה"ל, דע לך שנגזרה עליך מיתה, אלא שפ"א התפללת והוא רחום הארוך ומסרת עצמך למיתה עבור כל ישראל וזכות זו הכריעה להצילך מגזר דן זה, והראיה שביתך היו מחלות גדולות וגם אתה נפלת למשכב, והיום נגמר דינך וכשקבלת את השבת בשמחה והכנת שבת נאה חייב המלאך לענות אמן בעל כרחו כדברי הגמ', והיה כאן הס"מ כדי שיענה אמן אחר המלאכי רחמים שמברכים את האדם. ולויתו עליו שיסתלק כבר, שאתה כבר עשית את שלך והוא שיסתלק כבר. וכשמע זאת רבינו, נבהל ונשתומם ור' היה לו מאד על שהחזיקו הבעש"ט עד עתה כמשוגע ולא החשיבו כלל. שהרי אם הוא דבר מופלא שכזה, שיכול הוא לדעת מה ששום אדם אינו יודע כי הרי רק במחשבתו היתה מס"נ זו, א"כ בוודאי הוא בעל רוח"ק, והייתי יכול ללמוד ממנו. ומכאן ואילך החל רבינו לקרוא להבעש"ט רבי, הבעש"ט קרא אותו רבינו בשם לייב. ונעשה מאנשיו. (שבחי הבעש"ט)

והיה תלמיד מובהק מהמגיד הקדוש רבי בער ממעזריטש זיע"א.

רבינו היה איש אלקים קדוש עליון זכה רבינו וזיכה את הרבים כאשר לימד את דרך ה', היה מוכיח בשער בת רבים, וכמוכיח בפולנאה ועל סם תפקידו זה הוא קרוי המוכיח מפולנאה. ורבים השיב מעוון, בזכות דרשותיו הנלהבות ודמותו הנאלכת. כמו"כ התפרסם ברוח קדשו ועשה אותות ומופתים לרוב.

וסיפר שדרשותיו בערים שונות עשו רושם עצום וקרבו רבים אל החסידות, הרה"ק רבי יעקב יוסף בעל "החולדות" מופלגה. מרבה להביא בספרו "חולדות יעקב יוסף" דברי תורה בשמו, ואף פירסם בספרו, את ההספד שנשא על רעו וילידו הרה"ק ר' אריה לייב זי"ע

רבינו חיבר ס' קול ארי' עה"ת.

רבינו עלה למרומים ביום כ"א טבת בשנת תק"ל, ומנ"כ בפולנאה

על מצבתו חרות פ"נ איש קדוש צדיק וישר מורה דלק לעמו ה"ה הרב המפורסם הגדול התורני והרבני המופלא ומופלג בתורה וחסידות מורה ורבי ומוכיח מוה"ר יהודה ליב

רבינו היה רגיל לומר: שהמשיח ילמד זכות על כל ישראל אפילו על רשעים ילמדו זכות עליהם שהם צדיקים כי בתשובה נגאלים, ולכן צריך אליהו הנביא ז"ל לבא לפני המשיח לעשות שלום בעולם, כדי שיוכל המשיח ללמד זכות על כל ישראל, כי אם אין שלום אין שניהם זכאים, ועמך כלום צדיקים. (אבותינו מספרים)

כב טבת תשי"ח

רבי שלום ב"ר מרדכי יוסף משה זי"ע בעל דעת שלום משאן לאנדאן

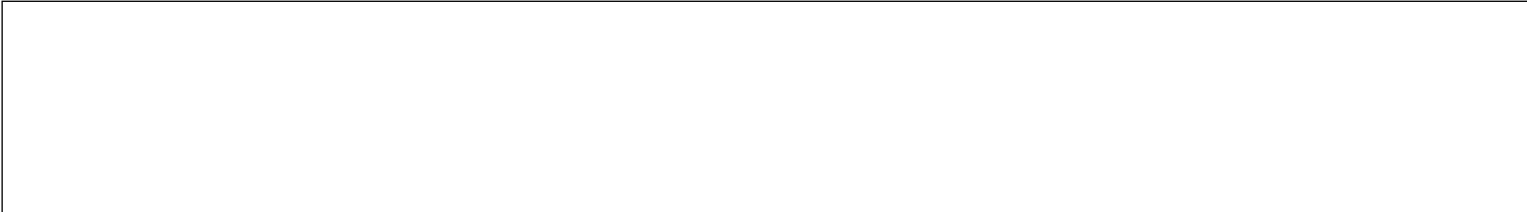
רבינו הרה"ק רבי שלום מאשקאוויץ משאן לאנדאן בעל דעת שלום זי"ע נולד טו"ב כסלו בשאן רומעניע לאביו הרה"ק ר' מרדכי יוסף משה מסוליצא בוטושאן זי"ע בן הרה"ק ר' יואל משאן זי"ע בן הרה"ק ר' חיים מסאטינוב זי"ע בן הרה"ק ר' יוסף מיאנפאלי זי"ע בן המגיד הרה"ק ר' יחיאל מיכל ראש שושלת זלאטשוב זי"ע בן הרה"ק ר' יצחק מדראהביטש זי"ע

רבינו סבל יסורים וככל תחלוטיו ביקש מהש"ת אך זאת שעניו ומוחו יהיו כלולים למען יוכל להמשיך וללמוד, ואלו הם יסורים של אהבה, כל שאין בהם זיטול תורה ותפילה. באחד ממכתביו כתב רבינו: רוב איברי חלושים אבל צ"ה המה והעניינים יראו ויבטו בספרים הקדושים ויותר מזה לא איכפת לי מאומה זה חלקי מכל עמלי יעזור ה' הלחה. נסתלק לגנזי מרומים בהיותו בן שמונים בכ"ב טבת תשי"ח ומנו"כ בבית החיים עתה ישראל לאנדאן זי"ע איזה לרקוס על מצבתו: שכל מי שיקבל על עצמו איזה דבר טוב וידליק על מצבתו שני נרות לעילוי נשמתו, הוא מבטיח להשתדל עבורו בעולמות עליונים. זכותו הגדול יגן עליו ועל כל ישראל אמן

אבותיו ורבותיו ה', עבודתו בתפלה הי' לשם דבר, ואשרי למי שזכה לשמוע תפלתו בהשתפכות ובנעימה יתירה שעות רבות כל יום ויום, הסתופף בכל הרה"ק ר' ישכר דוב רוקח האדמו"ר השלישי לבית בעלזא זי"ע ואחר הסתלקתו בכ"ב מרחשון תרפ"ז הסתופף בכל בנו הרה"ק ר' אהרן מצעלזא זי"ע ובשנת תש"ז עלה במיוחד לארץ ישראל לבקר אל הרה"ק מצעלזא זי"ע שקירבו מאד והשיבו תמיד לידו, אבל מחמת גודל הפחד היה יושב מאחרי

הרה"ק מצעלזא זי"ע, ולאחר שחזר לביתו שאלוהו מה ראה בצעלזא? אמר שראה אש ונלחת מתחת בגדי הרה"ק מצעלזא זי"ע. ובעת ביקורו בארץ ישראל ביקר אל הרה"ק ר' אברהם ישעיה קארעליץ בעל חזון איש זי"ע שאמר בהתפעלות אחרי שרבינו נפרד ממנו: דער רבי פון לאנדאן קען לערנען. וגם לעת זיקנתו שקד על התורה ביום ובלילה, והפסיק מלימודו רק לאכילה או לדבר מצוה. אגב, בענין אכילה אמר רבינו: כתב בתורה דברים כ' א' כי תאכל למלחמה על אויביך, סופי חיבות אכילה, רמז לדברי הזוה"ק ששעת האכילה היא שעת מלחמה עם היצר, לקיים מש"כ משלי ג' ו' בכל דרכיך דעהו, לאכול ולשחות בכוונה זכה, ולא כזולל וסובא. ופ"א כל המרבה באכילה מקצר ימיו ר"ל כידוע בחכמת הרפואה, ורופא אחד חכם אמר: מענטשען גראבען זייער קבר מיט די לייך, והרה"ק רבי פנחס שפירא מקאריץ זי"ע אמר: מיעוט אכילה טוב לאריכות ימים, וכן בדרך נח הדדיק לעוף חול שהמתין באכילתו בחיי נלח וסנהדרין קחו עכ"ל. בשנת תר"ץ עבר ללאנדאן והשתקע בשכונת סטענפערד היל, ובאו עשה רושם שהתחלו להתרכז סביבו אנשים חסידים ואנשי מעשה וביניהם גדולי תורה ביתו המה תמיד אנשים שהיו יואלים ונכנסים אליו, דייני לאנדאן ביקרו אליו והתייחסו אליו בידירות, הכל היו מתייחסים אליו בהערצה ובהדרת קודש, ואף הוא היה שמח בשמחתם ומילך ברכתם, באהבת ישראל בלתי שכיחה, ביתו היה תמיד פתוח לרווחה והוא עצמו נכון תמיד לכל דבר מצוה ומעשה טוב, כל מר נפש מלא אלכו חזון קשבת.

כג טבת תקס"א

רבי מנחם מאניש ב"ר מרדכי זי"ע הגה"ק מינאוויץ אב"ד בראדי

רבינו הרה"ק רבי מנחם מאניש מרגליות אב"ד דינאוויץ, וויטקוב, לעכאוויץ גריידינג, ובראד זי"ע אחי הגה"ק ר' סענדר מרגליות אב"ד סאנטוב זי"ע נולד לאביו הרה"ק ר' מרדכי מרגליות הנקרא ר' מרדכי חסיד זי"ע בן הגה"ק ר' מנחם מאניש מרגליות מזאלקאווע זי"ע בן הגה"ק ר' יצחק מיאברוב זי"ע בן הגה"ק ר' אליעזר אב"ד פאטיק זי"ע בן הגה"ק ר' יהודה מרגליות אב"ד פאטיק זי"ע. ולאמו בת הגה"ק ר' שמואל לאפאטנער מבראדי זי"ע בן הגה"ק ר' אליעזר מלבוב זי"ע בן הגה"ק ר' אברהם ר' הירצק'ס מלבוב זי"ע, ולמעלה בקודש מגזע רש"י הק זי"ע

רבינו היה גאון מפורסם חריף ובקי בכל חדרי התורה חו"צ עמוס שלשלת היוחסין סביב קדש קדשים

זי"ט בכסלו שנת תקכ"א זכה רבינו לבנו הגדול המפורסם רבן של ישראל הגה"ק ר' אפרים זלמן מרגליות מבראדי בעל שו"ת בית אפרים, יד אפרים, על שו"ע וספר המפורסם ביותר מטה אפרים על הלכות ראש השנה יום הכיפורים וסוכות.

וכתב רבינו בעל מטה אפרים זי"ע בספרו ראש אפרים וז"ל: גם אדוני אבי מ"ו המאה"ג החרף ובקי המפורסם מוהר"ר מנחם מאניש זלה"ה, ושם אמי הרבנית הצנועה והחסידה הצדיקה במעשיה מרת דבורה תל"ב"ה, זכותה לי בעזרי. המה חינוכי לתורת ה' מנעורי, ומעודי לא זזה ידם מתוך ידי, והיו עיניהם ולבם כל הימים לגדלני בין ברכי חכמים. זכרני כשהייתי חינוך כשהגעתי לעונת הפעוטות, לקחני אמוה"ג ז"ל, והיך אותי לשעות שחונקות של בית רבם בטלים ללמוד שיעור. וכשהייתי בן תשע היה עמי שעשוע, וקדמו עיניו אשמורת הבוקר יעיר לי משנתו, ולפניו שניתי כמה סדרים, עד שהיו צפי שונים וסגורים, ובידי סדורים. והגעתי ליותר מחצי הש"ס ציון קצר וכמעט לאומרם בעל פה ממני לא יבצר, ובכל זמן ועידן היה מתעדן לטייל עמי בהלכות, והשמיע לאזני חידושים באגדות ומדרשים. וכד הוה קיימא ליה שעתא וביחא דעתיה, היה עורך דין דליהא בשאלה בספרי שו"ת, ודקש ידקש מעמי אם אשמע לפתור על אהר, ולמהו גלי רזא מנא הא מילתא והיכא רמיזא, ועוד רבות כאלה אשר הגדיל לעשות עמי ועם אחיי הנעמיים, כולם חכמים גדולים בתורה, חריפים ובקיאים נודעים בשערים לשם ולתהלה, בכח שם טוב אשר על גבם עולה ע"כ.

רבינו היה מתלמידי הגה"ק ר' יעקב יצחק הלוי לאנדא אב"ד דיקלא ופרעשבורג זי"ע הנקרא ר' איציק'ל דוקלער,

וכשהגיע לפתחו נשא להרבנית הצדיקה מרת דבורה ע"ה בת הגה"ק ר' אהרן ראבינאוויטש אב"ד לובערטוב בן הגה"ק ר' אליקים געץ מלובערטוב זי"ע.

נסתלק לגנזי מרומים כ"ג טבת שנת תקס"א ומנוחתו כבוד בעיר בראד.

נשאר אחריו בנו ה' הגה"ק ר' אפרים זלמן מבראדי בעל מטה אפרים זי"ע והגה"ק ר' חיים מרדכי מרגליות אב"ד דובנא בעל שערי תשובה זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

כג טבת תקצ"ז

רבי אריה לייב ב"ר יחיאל מיכל חיים זי"ע אב"ד אוזערוב

רבינו הרה"ק רבי אריה לייב הלוי עפשטיין אב"ד וראש שושלת אוזערוב זי"ע נולד לאביו הגה"ק ר' יחיאל מיכל חיים זי"ע

רבינו היה קדוש ישראל איש אלקים, גדול בנגלה ובנסתר, היה מגדולי תלמידי הרה"ק ר' יעקב יצחק הורוויץ בעל החוזה מלובלין זי"ע וחברו של הרה"ק ר' יעקב יצחק מפשיסחה הנקרא היהודי הקדוש זי"ע,

כשהגשו לפרקו נשא בת הרה"ק ר' ראובן מדזרטצ'א בעל דולאים בשדה זי"ע

בשנת תקע"ב היה אב"ד באוזערוב פולין ובשנת תקע"ה היה לאדמו"ר והיקם חלרו שם ורבים הלכו לאורו, ולאחר כמה שנים עבר לעיר אופלא ששם נסתלק לגנוז מרומים בכ"ג טבת בשנת תקל"ז ושם מונח זי"ע.

נשאר אחריו בנו וממלא מקומו הרה"ק ר' יחיאל מיכל חיים מאופלא זי"ע וחתנו כבנו הרה"ק ר' יעקב ירחמיאל מראדום זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

כד טבת תרנ"ז

הרה"ק רבי משה יוסף ב"ר יקותיאל יהודה זי"ע

רבינו הרה"ק רבי משה יוסף טייטעלבוים מאוהעל זי"ע אחי הרה"ק ר' אברהם אהרן מקולבסוף זי"ע הרה"ק ר' חנניא יום טוב אב"ד סיגעט בעל קדושת יו"ט זי"ע הרה"ק ר' אליהו בצלאל אב"ד טעטש קארפאטו רוס זי"ע נולד בשנת תר"ה לאביו הרה"ק ר' יקותיאל יהודה מסיגעט בעל ייטב לב זי"ע בן הרה"ק ר' אלעזר ניסן מדראהוויטש זי"ע בן הרה"ק רבי משה מאוהעל בעל ישמח משה זי"ע בן הרה"ק ר' צבי הירש מזבארוב זי"ע בן הרה"ק ר' יצחק מסטאניסלאוו, בן החסיד הנורא אור ישראל וקדושו (מלשון רבינו עליו) רבי אהרן זעליג מסטאניסלאוו זי"ע בן הרה"ק ר' מרדכי גימפל מלבוב זי"ע בן הרה"ק ר' יעקב אבד"ק לבוב זי"ע בן הרה"ק ר' שמואל רעכילס אבד"ק לובלין זי"ע נכד המהר"ם מלובלין זיע"א. ולאמו הרבנית הצדיקת מרת רחל ע"ה בת הרה"ק ר' משה דוד אשכנזי מטאלטשאווא זי"ע

ז"ל הראש הקהל דסיגעטן חנינא בני ישז על כסא, הוא ולא אחר. ולאחר הסתלקותו ו' אלול תרמ"ג נתמנה רבינו לאב"ד בקהל חסידים בעיר אועהב.

פעם בא רבינו אל אחיו הרה"ק הקדו"ט מסיגוט זי"ע ושאל ממנו בענין קבלת רבנות מעיר אחד לחבירו, והשיב לו אחיו שישב לו למחר תשובה, ולאחר שהשיב לו על שאלתו ביום המחרת שאל אותו רבינו למה לא השיב לו על אחר, ועל זה ענה לו הקדו"ט ואמר לו שלומד בכל יום החק לישראל ומסס לוקח מענה לתשובת שאליו, והיום כשלמתי בזה לי שראל ב' פרשת בשלח איתא בגמ' מאן דביש ליה ביהאי מתא יכך למתא אחריחא. (מפי מרן הרה"ק מסאטמאר זי"ע)

בעת שביהן רבינו בעיר זבארוב אמר פעם דברתו על פי משל דאס רואין שנפלה דליקה אז אין שואלין מי שמך לאיש אלא כל מי שאפשר להאיל יבוא בעוד מעוד, כן אמר שהוא רואה שבעיר זבארוה באש לוהט, ולכן עלי לעורר את השו"ב, ויהי למחרת ותלא אש ותשרף את כל העיר זבארוב עד היסוד, והזקנים מאותו

זמן סיפרו שזוכרים עוד ששלחו להם מלכות ממקומות הסמוכים, כי התבערה היתה סמוך לפסח, והנה רבינו נבהל אז מאוד, כי מי יודע אם לא היה גרמא בניזקין, ונכנס לבביו הייטב לב זי"ע ושפך לפניו את מר שיחו, ואביו השיב לו שקיינו הישמח משה זי"ע לימד אותו לזריך להיות תמיד בבחינת ותורת חסד על לשון. (תמר יפרח)

בשנת תרנ"ז נסע לעיר מאקאווא לכיום הש"ס. בחזרה לביתו התארח בעיר בעקע שטשאבא, ואמר אז בסעודה שלישיה: ואתחנן אל ה' אני מבקש מהשי"ת שבעת ההוא, היינו אין די לעצטע רגעים, לאמור ה' אלוקים: זאל איך וויסן אז ס'איז דא א באשעפער אויף די וועלט. ואמר ביום א': איך ווייס נישט פארוואס איך בין דא? בשעה ד' קם בבקר לחזור לביתו עם הבאן. ונסתלק שם פתאום לגני מרומים, בכ"ד טבת תרנ"ז ומנו"כ בעיר סיגעט.

נשאר אחריו בניו הקדושים הרה"ק ר' צרכיה מאוהעל זי"ע והרה"ק ר' חיים יעקב מלומנוב זי"ע והרה"ק ר' אלעזר ניסן זי"ע. וחתנו הרה"ק ר' דוד דוב מייזליש בעמח"ס בנין דוד זי"ע מילא מקומו באוהעב.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה גאון מפורסם חריף עלום איש אלקים קדוש, דברן גדול ודקשן נפלא, בעל תפלה גדול, רבים השיב מעוון, אלפי ישראל הלכו לאורו.

פעם נסע רבינו לעיר שינאווא אל הרה"ק ר' יחזקאל שרגא האלבערשטאם בעל דברי יחזקאל זי"ע לשבת קודש, בזמנא מנוחה בהגיע העת לחזור לביתו סובב רבינו בחצר ביתו של הדברי יחזקאל' מתוך 'שכרון הלב' בחשבו לעצמו עם איזה קנין הנני חוזר לביתי ולעבודתי, אחר זמן נפתחה הדלת, הדברי יחזקאל קרא לו, והחל לספר: בלעירתי נסעתי פעם לשבת שבת אל הרה"ק ר' שלום רוקח בעל שר שלום מבעלזא זי"ע, אחרי ככלות השבת סובבתי אנה ואנה, טרוד במחשבות השוכרות לב ונפש באיזה קניין שב אני לביתי? והנה בא לקראתי השר שלום זי"ע, ואמר: דע לך יונגערמאן, היאר הרע מתייגע ועמל קשות להכניס קרירות ללבו של עובדי ה', ואם תשאלני האיד? אומר לך, שהוא על ידי מחשבות פסולות, לחשוב על העבר.

כשהגיע לפרקו נשא להרבנית הגדולה מרת הינדא ע"ה בת הרה"ק ר' דוד מקרעשענוב זי"ע בן הרה"ק רבי חיים מלאנז בעל דברי חיים זי"ע. ולאחר חתונתו היה סמוך על שלחו זקינו הרה"ק בעל דברי חיים מלאנז זי"ע בתור קעסט, ולמד שם ביחד עם הרה"ק ר' שלמה הראשון מזבאוב זי"ע.

וסיפר הרה"ק בעל דברי יואל מסאטמאר זי"ע: ארבעה אצרכים ישבו בלאנז יחידי: אבי הרה"ק ר' חנניא יו"ט זי"ע ודודי הרה"ק רבינו זי"ע והרה"ק ר' משה מבארדיו זי"ע והרה"ק ר' שלמה מזבאוב זי"ע. די וועלט האט געהאלטען שדודי ר' משה יוסף

והרה"ק ר' משה'לע מבארדיו יהיו רבי'ם, ושנים האחרים יהיו שיינע פארערס, היינו לנסוע בעניירות, ולבסוף היה להיפוך, דער טאטע זי"ל און ר' שלמה'לע זענען געווען רבי'ם ער אין גאליציע, און דער טאטע אין אונגארן, און זיי זענען געווען רבנים אין שיינע שטעט, זיי זענען געווען געהויבענע אידן. (שיח זקנים)

פעם אחת נכנס הרה"ק מלאנז לדביקות גדול, השליח את ראשו הק' לאחוריו, וישב כן בדביקות כמה שעות. חשב רבינו: במה היה יכול להיות הרבי מלובלין והרה"ק ר' יעקב יצחק הורוויץ בעל החוזה זי"ע גדול יותר מהרה"ק מלאנז. תפס הרה"ק מלאנז את מחשבתו ואמר: אוודאי היו דליקים שמסרו נפשם עבור השי"ת, אבל הרבי מלובלין, והוסוף, געוואלד! (שיח זקנים)

רבינו היה אב"ד בעיר זבאראו משנת תרכ"ט עד שנת תרמ"א ואחר כן נתקבל למלאות מקום הרה"ק בעל דברי יחזקאל זי"ע בעיר סטראפקאב. וסיפר הרה"ק בעל דברי יואל מסאטמאר זי"ע: בחיי זקוניי הייטב לב זי"ע חשבו אנשי עיר סיגעט שדודי הרה"ק ר' משה יוסף יהמנה לרב לאחר פטירת זקינו. כי רבינו היה בעל דרשן נפלא ובעל תפלה גדול, ואבי הקדושת יו"ט זי"ע לא היה כן ובכלל היה נחבא אל הכלים. אמנם פעם אחת כשפסע זקינו זי"ע את השלש פסיעות אחר תפלת שמונה עשרה שבלחש, רמז למשמש שלו שיבא אליו, כשנגש אליו אמר לו בלשון הקודש וכי לא דיבר בהתפילין רק בלה"ק לך אמור ל' משה אריה והוא החסיד המפורא הר"ר משה אריה פריינד

כד טבת תרי"ב [א]

רבי מאיר ב"ר יהודה לייב זי"ע בעל אמרי אש אב"ד אונגוואר

רבינו הגה"ק רבי מאיר אייזנשטאט בעל אמרי אש אב"ד אונגוואר הנקרא מהר"ם א"ש זי"ע נולד בשנת תק"ם, בעיר שוסבורג אונגארין לאביו הגה"ק ר' יהודה לייב הש"ץ בקהלת אייזנשטאט זי"ע בן הגה"ק ר' מאיר אב"ד יאקא זי"ע שהיה מגורשי פולין מק"ק פינטשוב

צעמדו לפניו ואמר: דעו כי יראתי צנעורי אם אלמוד בהתמדה רבה החליט מאור עיני, ומה עשה הקב"ה אני שמרתי עיני ולא שמרתי להגות יום ולילה, הכה ה' אותי שאני צעל יסורים שעניני נזולים טיפות, והוא מדה כנגד מדה, זה אמר דוד המלך ע"ה: פלגי מים יקדו עיני על לא שְׁמֵרו תוֹקֶדָה. (ההלים קי"ט קל"ו) פלגי מים ירדו עיני, מדוע נחלתי בכאב עינים ולא אחריים? ואמר: על לא שמרו תורתך, כי צנעור שעניני לא יחלישו לא שמרו תורתך. עד כן דבריו הקדושים. יוכל כל איש לשער כמה מים ירדו מעיני הבחורים כששמעו זאת מפי רבינו הקדוש זי"ע (קונטרס דרכי חיים)

ועל אף שרבינו לא נמנה על עדת החסידים העריטורו גדולי החסידות ביותר והשכיבוהו כלאחר מגדולי האלמוריים.

הרה"ק ר' מאיר לייפער השני מפרעמישלאן זי"ע היה שאלו תדיר את האנשים שהיו באים אליו מאונגארין אורות רבינו, והיה מפליג בשבחו ואומר בלחוט כדרכו: שני מייארלך יס להקב"ה בגינתו, ולא הכל גינה גדלים מאירלך שכלו, וכשכונתו על רבינו ועל עצמו (תולדות אנשי סם)

כמו כן מפליג הרה"ק ר' חיים האלבערשטאם ראש שושלת לאנו בעל דברי חיים זי"ע בגלותו של רבינו, וכה דברי הסכמותו ל"ש"ת אמר א"ע: מה אני ליון הסכמה על ספר מלמד הגדול צעניקים, והלא שבו מלא ארץ, ולקחו ויראחו יביעו כל, וגודל הכמות ידוע בשער בת רבים מתשובותיו, וגם תלמידיו רבו גדולי הדור, ומה אנכי איש צער לא תואר והדר להעיד על אשר לא אבא על תפונתו. (תולדות אמרי א"ע)

וכמו כן סיפר שדרכו של הדברי חיים מלאנו זי"ע היתה לספר בכל ערב יום הכיפורים מרבינו ובניו הקדושים כדלי לעורר זכותם קודם יום הדין. (תולדות אמרי א"ע)

רבינו נחשב גם לאחד ממנהיגי החשובים של האורטודקסען במדינה זו, עמד בקביעות על משמרת

רבינו היה איש חלקים נורא קדוש וטהור ובעל מופת, אך התורה אספקלריא המאירת, גאון עמוס ולדיר מפורסם, בקי בש"ס ופוסקים ובכל מקצועות התורה בנגלה ובנסתר, כל רז לא אדם ליה, יושב והחזיק ישיבה עד זקנה ושיבה, ורבים הלכו לאורו, והעמיד תלמידים חכמים גאונים ולדיקים מהם הרה"ק ר' כזי היש פריעלענדער בעל אף פרי תבואה ראש שושלת ליסקא הנקרא ר' הערשעלע ליסקער זי"ע, הרה"ק ר' משולם פייש סג"ל לאווי ראש שושלת טאהש הנקרא השרף זי"ע, הגה"ק ר' חיים סופר אב"ד זולאפעסט בעל מחנה חיים זי"ע, הרה"ק ר' יוסף מאיר ווייס ראש שושלת ספינקא בעל אמרי יוסף זי"ע, הרה"ק ר' אשר אנשיל יונגרייז מטשענגער בעל מנחת אשר זי"ע, הרה"ק ר' שמואל פריענקל ראש שושלת דלראג בעל אמרי שפר זי"ע הנקרא ר' שמואל קאמאלער, הרה"ק ר' יואל צבי ראהט אב"ד חוסט בעל בית היוצר זי"ע, הגה"ק ר' מרדכי ברודא אב"ד מילווא בעל מהר"ם ברודא זי"ע, הגה"ק ר' דוד יהודה לייב זילברשטיין בעל שצילי דוד מווייטלען זי"ע, הגה"ק ר' יהושע העשיל הכהן פריעד בעל זכרון יהושע מקאפיס זי"ע, הגה"ק ר' שלמה יהודה טאבאק ראב"ד סיוגט בעל ערך ש"י זי"ע, הגה"ק ר' אהרן מאיר פריעלענדער בעל אבדך זי"ע, הרה"ק ר' יאחז מנחם קיזעלניק מרעזאוויליא זי"ע, הגה"ק ר' יהודה מודן ראש ישיבה בסיגעט זי"ע, הגה"ק ר' שמואל אריה ראזענבלום זי"ע, הרה"ק מנחם גרשון גרינוואלד אב"ד קערעסטיר בעל מרגליות טובה זי"ע שהיה הבעל הפלה קבוע בימים הנוראים אלל הרה"ק ר' מאיר מפרעמישלאן זי"ע ועוד גדולי תורה.

וסיפר שכל כך היה בקי בש"ס ופוסקים, וכל כל היה נחבא אל הכלים ששנה אחת ר"ל לא ראה מאורות כלל, ולמד עם ישיבתו מספר, ואמר גמרא רש"י חוספות וכל הפוסקים עם הלשון, ולא הרגשו תלמידיו שהכל לומד מנחמן ומזכרון, ואחר שנה חזרו לו המאורות. (מלבי אש)

תלמידו הרה"ק ר' יוסף מאיר ווייס ראש שושלת ספינקא בעל אמרי יוסף זי"ע היה אומר: ראותי צעניני הרבה מאוד גאונים וקדושים לדיקים מפורסמים, אבל יראתי שמים אמתיות אמתיות, שהיה מקיים בהם: וְרָאוּ כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי יָסָה ה' נִקְרָא עֲלֵיךָ וְיִקְרָאוּ מִמֶּנּוּ. (פרשת כי תבא כ"ח י') ראותי רק אלל רבי הקדוש רבי מאיר א"ש זי"ע ורבי הקדוש המהרי"א מזידיטשוב זי"ע. (תולדות אמרי א"ע)

תלמידו הגה"ק ר' חיים סופר אב"ד זולאפעסט בעל מחנה חיים זי"ע אמר שמעתי מפי רבינו שאמר מוסר לתלמידיו

שומר: כשהוא קב"ה שוחק מייסר האדם, אומר הקב"ה הדק היטב, תכלית השבירה כדי שייטיב דרכו, ואם לפעמים היטב הדק, מייסר צדיקים שבלאו הכי הם טובים, אזי התכלית מפני שהקול יפה לבשרים, שמתאוה לקול תפלתם. (זכרון יהודא)

בתפילת ראש השנה אומרים: אבינו מלכנו זכור והבט בין הבתרים, ברישא, ואחר כן, ונראה לפניך עקידת יחיד למען ישראל, כי בראש השנה כתיב הפוסקים דצריך לומר ועקידת יצחק לזרעו יעקב תזכור, שלא יהיה זרע עשו הכלל. אך עיקר נסיון היה של אברהם, ובלאו הכי עשו לא נקרא זרע אברהם כי אמר לו הקב"ה: כי ביצחק יקרא לך זרע. ולא כל יצחק, ובברית בין הבתרים אמר לו הקב"ה: ידע ידע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום וענו אתם ארבע מאות שנה. ואין אומה בגלות רק זרע יעקב, וזה שאמר בתר הזכרת ברית בין הבתרים: תראה לפניך עקידת יחיד למען ישראל, דאין זכות לעשו בעקידה. (זכרון יהודא)

מנהגו של רבינו

למד עם תלמידיו בכל יום קודם השיעור מעט מספר חובת הלבבות.

היה דרכו לומר המשנה: לשם שישא דברים הזבח נזבח: לשם זבחי, לשם זבח, לשם השם, לשם אישים, לשם ריח, לשם ניחוח. והחטאת והאשם, לשם חטא. אמר רבי יוסי, אף מי שלא היה בליבו לשם אחד מכל אלו, כשר, שהוא תנאי בית דין, שאין המחשבה הולכת אלא אחר העובד. (מסכת זבחים פרק ד משנה ו') קודם שנטל מים אחרונים. (זכרון יהושע)

מראש השנה עד אחר סוכות אמר: הרחמן הוא יחדש עלינו שנה טובה ומתוקה.

בליל ראש השנה בשעת הסעודה למד משניות מסכת ראש השנה.

היה נוהג ללמוד בכל יום טוב מסכתות ביצה וחגיגה. (זכרון יהודא)

מותרו של רבינו

ועתה שמע אלקינו אל תפלת עבדך ואל תחנוני והאר פניך על מקדשך השמים למען א-דני. (דניאל ט' י"ז) ואמרי חז"ל: מתוך: אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי מיום שברא הקב"ה את העולם לא היה אדם שקראו להקב"ה אדון עד שבא אברהם וקראו אדון שנאמר: ויאמר ה' אלקים במה אדע כי אירשנה. (פרשת לך לך ט"ו ב') אמר רב אב דניאל לא נענה אלא בשביל אברהם שנאמר: ועתה שמע אלקינו אל תפלת עבדך ואל תחנוני והאר פניך על מקדשך השמים למען ה' למען מנעי ליה אלא למען אברהם שקראו אדון. (מסכת ברכות ז' ב') רצה לומר כי הכופרים אמרי רם ה', ואין כבודו להשיגו בתחנונים, והנה אין נקרא עבד אם יש לו אדון שרוצה בעבודתו ואברהם אבינו ע"ה הודיע שהשיל"ת רוצה בעבודת התחתונים שבני אדם יעבדו אותו. לכן קראו ראשון להקב"ה אדון להורות כנ"ל שרוצה בעבודת עבדיו, וזה נמי התפלל דניאל למען אברהם שקראו אדון תחזור שכנתך לציון ששם עיקר העבודה. (זכרון יהודא)

והיה עקב תשמעון את המשפטים האלה ושמרתם ועשיתם אתם ושמר יהוה אלהיך לך תבטיר הבטיר ואת החסד אשר נשבע לאבותיך. (פרשת עקב ז' י"ב) במדרש רבה פרשת עקב: הלכה המרכיב קנה של מנורה חייב לשלם ושל סידיון פטור. ותמוה מה ענין הלכה זו לפרשת עקב? ועוד שהיא שלא כהלכתא דהוה פלוגתא דבית שמאי ובית הלל, ובית שמאי במקום בית הלל אינו משנה? ונראה איתא בירשמי שבזמן המשיח נפסוק הלכה כבית שמאי ואם כן אמר הפסוק: והיה עקב תשמעון את המשפטים האלה, פירוש בסוף בעוקבא דמשיחא יהיה נשמע את המשפטים שיהיה הלכה כבית שמאי כמו בענין מנורה, מכל מקום על כל פנים עכשיו יהיה: ושמרתם, יהיה איסור דרבנן כמו איתא עשו משמרת למשמרתי כגון שבות לשבת. (אמרי אש)

תניא, רבי נתן אומר, כשהוא שוחק אומר, הדק היטב, היטב הדק, מפני שהקול יפה לבשרים. (מסכת ברכות י' א') כשהקב"ה מייסר את האדם היא לטובתו שייטיב דרכיו. ואם מייסר פעמים צדיקים הוא מפני שמתאוה לתפלתם, והצדיקים נקראו בשמים כמו שמרתי מן התורה מני דתיב: כמ דרור (פרשת ל' כ"ג) ומתרגמינן מירא דכמי. (מסכת חולין ק"ט ב') וזה

כד טבת תרי"ב [ב]

רבי מאיר ב"ר יהודה לייב זי"ע בעל אמרי אש אב"ד אונגוואר

המנהיגים ביהדות אונגארין.

סיפר תלמידו הרה"ק ר' יוסף מאיר ווייס ראש שושלת ספינקא בעל אמרי יוסף זי"ע שהוא למד אצל רבינו: ומנהג רבינו היה, שבעת ששעה הפחילות לנר חנוכה לא היה שום בחור בביתו, והנה אביו של בעל אמרי יוסף זי"ע הרה"ק ר' שמואל כ"ז דומ"ץ מונקאטש זי"ע אה על בנו שהוא יראה באיזה אופן להתחפש ויטמון עצמו בהחזקת ששעה הפחילות. וכן עשה. ובכרוביו הרגיש בזה, אמר לו, יוסף מאיר מה אתה עושה פה, הלוא אתה יודע שאני מקפיד על זה, אמר לו הבעל אמרי יוסף: מה אתה עושה ואני עלי כן, אמר לו רבינו: אם כן אתה מקיים בזה מצוות כיבוד אב אם כן תשאר פה. ובעת עשיית הפחילות נפל מורא גדול עליו, וסיפר זאת לאביו: שהיה לו מורא גדול, אמר לו אביו: מחמת שרביך הוא בעל יראה גדולה המשך גם עליך מורא. (ליקוטי אמרי יוסף)

ואעידה מה שהיה מפורסם והוא מראים זאת בין הבחורים, ראשם בראש מפנקים הקהלה, סיפור מופת שקרה אצל מהר"ם א"ש. פעם אחת ביום שבת קודש ראה אותו בנו הגאון ר' מנחם זצ"ל מסתכל בחלון ודמעות זולגות מעיניו. כששאלו בנו על מה ולמה בוכה הוא, הראהו על אחד רוכב על סוס בעצם יום השבת, בהפטיור "און איהם דארף איך טראגען אויף מיינע פליצות" וראותו אני נרדף לשאת על כפתי. ונתברר שאמו של זו הפצירה במהר"ם א"ש להפקד בזרע של קיימא, ומהר"ם א"ש לא אבה באמרו שלא ייטב הדבר, היא בכל זאת רצתה ואמרה אף על פי כן, ויברכה המהר"ם א"ש, ויאל העגל הזה. כששמע הגאון ר' מנחם את דברי אביו, אמר לו, אז תפסיק מלסבול. ויט מהר"ם א"ש את שכמו, כמוריד עול מעל גבו, ובאותו רגע הפיל הסוס את רוכבו אחור, וידרסוהו למוות, כן יאבדו. ויהי לנצח. (פרסומי ניסא מהגה"ק ר' מנשה הקטן אב"ד אונגוואר זי"ע)

בתחלת החורף שנת תרי"ב למד רבינו הסוגיא דקרוב או פסול (מסכת סנהדרין) וחידש אז החילוקא דרבנן (הגדפס בסוף שו"ת אמרי א"ש חלק א') והנה בסוף ימיו למד מסכת סנהדרין, ועד יום ג' או ד' פרשת ויחי למד עם הבחורים, וביום הג' למד עד דף ק"ז וסיים בהך דאמרו שם על רבי אבהו: רבה דעמינה מדברנא דאומתיה בזוניה דהנורא בכיך מתידך לשלם, וכשגיע לשם הפסיק בלימודו והואיל מפיו אמרים ואמר: לא בליבדען מיר!

נכתב לגנזי מרומים ערב שבת קודש פרשת ויחי כ"ד טבת שנת תרי"ב ומנחתו כבוד בעיר אונגוואר.

ונכון לזיין מה שסיפר הרה"ח ר' בעריש ווייס ז"ל נכדו של הרה"ק ר' יצחק אייזיק ווייס מסוואליווע וראב"ד מונקאטש בעל דברי יצחק זי"ע, אשר עוד זכה לישב בזיו של הרה"ק ר' יוסף מאיר ווייס ראש שושלת ספינקא בעל אמרי יוסף זי"ע, ושמע מפיו עובדא נוראה זו. הימים, שהיה ימיו של המהר"ם א"ש כאשר תש לבו וחלשה נפשו, מוטל הוא על ערש דוי, זה כבר שלשת ימים, אשר רבינו שוכב ללא ניע, פניו מסובבת לקיר, וכל תגובה לא נשמעת מפיו, סובביו מלאו דארה, אולם כל סיפור לא נראה במצבו. לפתע, אחר שלשת ימי שכבה. סובב רבינו את ראשו את הנוכחים, פניו מאירות וזרחות ופוחה ואומר: משוטט הייתי בעולם האמת בגן עדן, שם הראו לי מלאכי מרום את מקום מנוחתי תחת כנפי השכינה, והנה זכיתי שיהיה מקומי ליד הגה"ק ר' יחזקאל סג"ל לאנדא אב"ד פראג בעל נודע ביהודה זי"ע, אולם הגאון זצ"ל אינו מסכים לשכנו העתידי בקלות כל כך, קודם עלי לבחון אותו, לראות את ידיעותיו בתורה, ואחר אראה אם ראוי הוא לישב על ידי, טוען הגאון. ואכן, הגאון החל לבחון את רבינו, ובחינה של הנודע ביהודה, לאו דבר של מה בכך הוא, שלשת ימים בחן אותו הגאון ברציפות, סיים רבינו: און מיר האבן זיך ניקם פארשעמט. ואלה היה לנו כמה להתבייש כלל. (זכרונם לברכה)

נשאר אחריו בניו הקדושים הגה"ק ר' מנחם אב"ד חוסט - אונגוואר זי"ע הגה"ק ר' יהודה אב"ד סאבראנץ זי"ע הגה"ק ר' חיים זי"ע וחתנו הגה"ק ר' לבי היקש ווייס אב"ד דאמבראווא בעל עמודי אש זי"ע וחתנו הגה"ק ר' שמעון קעהלמאן זי"ע וחתנו הגה"ק ר' מרדכי לייב באגעט זי"ע

מספריו: שו"ת אמרי א"ש - שני חלקים. אמרי בינה - על הש"ס, אמרי יוסף, אמרי א"ש - על התורה אמרי א"ש - על הגדה של פסח.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

הקודש וכמו רבו בעל החת"ס סופר זי"ע יאך בתוקף נגד המקדמים שרצו להנהיג תיקונים בבתי הכנסת, כן נאבק במסירות נפש נגד הקמת בתי ספר עבריים חילוניים, במקום בתי תלמיד תורה. הכל זאת בביתו באונגוואר עבד את ה' תוך נגיעות והיה ענותן יואל מן הכלל. (עולמו של אבא)

בילדותו למד רבינו תורה אצל אביו, לאחר מכן שלחו אביו ללמוד תורה מפי הגה"ק ר' רפאל מגלאגוב זי"ע שהיה הדומ"ץ באייזנשטאט. כאשר פתח הגה"ק ר' משה סופר בעל חתם סופר זי"ע את ישיבתו בעיר מטרסדורף, הפך רבינו להיות מראשוני תלמידיו, גם כאשר העתיק החתם סופר את הישיבה לעיר פרשבורג, עבר רבינו ויחד עמו לישיבה החדשה, עד אשר נחשב רבינו לאחד מגדולי תלמידי החתם סופר.

המפלגות רבו החת"ס עליו: אמר עליו כי מעולם לא היה לו תלמיד המחכים את רבותיו כמוהו, רבינו זכר את כל שיעורי רבו גם לאחר עשרות שנים ואפילו רבו התפלג על כך, בעניין שאלה הלכתית שהוסכם ביניהם לשלוח להגה"ק ר' יעקב מליסא זי"ע כותב החת"ס עליו לרבי יעקב מליסא "שכנגדי הלוח עליו" ע"פ רש"י שקול כנגדי, אמר עליו כי סברתו זכה וברורה כסברות הרשב"א, עוד אמר עליו שעשירים שנה לא ראה בקי כמוהו.

וכמו כן מספר שפעם אחת בא רבינו לבקר את רבו החתם סופר, ויאל החתם סופר ללוותו חזרה לביתו יחד על כל נכדי הקהילה ובני ישיבתו, ובשוב החת"ס סופר לביתו הפליג בשבחו ואמר: ווען איך ניקט פרעשבורגער רב, ווארע איך אויך ר' מאיר א"ש. ולולי הייתי רבה של פרעשבורג הייתי אף אני נהיה רבי מאיר א"ש (חוט המשולש)

נכון לזיין מה שאמר הגה"ק ר' אברהם שמואל בנימין בעל כתב סופר זי"ע בתוך דברי הספרו על רבינו הגאון מהר"ם זצ"ל היה גדול שהתלמיד אבא מאוה"ג הקדוש זצ"ל מובחר שבחרי גדולי תלמידיו בתורה ובדקות ובמדות כידוע, ואשרי לתלמיד שרבו מודה לו, זה עשרים שנה שהיה פה, ובתוך פלפול פתח אצמו זצ"ל פיו ואמר שבו בפניו, כי תמה על גדול בקיאותו, וכנסע מכאן, אמר ליומדים לפניו: זה כמה וכמה שלא ראה תלמיד חכם וגדול כמוהו, ממש היה הכל שגור על פיו כאלו כתב לפניו. (דרשות כתב סופר)

רבינו היה לו שיעור קבוע כל לילה עם רבו החתם סופר, ופעם הליל שמיני עזרת פטרו את רבינו לשלום בשעה מוקדמת מהרגיל ומענתו בפיו שהיום לומדים אחרת. השתוקק רבינו לדעת מה שעשה רבו באותו שעה, והסתכל דרך חור המנעול, וראה שנתמלא כל החדר אורה, ובבוקר נכנס רבינו וראה ספר קבלה מונח על השלחן. שיום טוב של שמיני עזרת מסוגל הוא להשיג בו רזי תורה. (אמרות לדיקים)

כשהגיע לפרקו בשנת תקס"ב נשא להרבנית הצדיקה לאשה מרת חנה ע"ה בת הגה"ק ר' דוד דייטש אב"ד סעמניץ עיר חדש בעל אהל דוד זי"ע בן הגה"ק ר' מנחם מענדל דומ"ץ נייטרא ואב"ד טיטשאף זי"ע בן הגה"ק ר' מרדכי אב"ד פאלין דבעהמען בעל מור דרוו זי"ע בן הגה"ק ר' חנוך יהודה דייטש זי"ע שקבלה בידו שהיה ממשפחת רבינו יהודה חסיד זי"ע. ולאחר נישואיו בחר רבינו לגור בכל חותנו בעיר אונגוואר. ועוד בבית חותנו הרביץ תורה לבחורים בישיבה שניהל שם.

בשנת תקס"ז הוזמן רבינו אחר כבוד לכהן כאב"ד בעיר ביאה והוא בן עשרים ושבע שנים בלבד. עשרה שנים לאחר מכן בשנת תקע"ז עבר רבינו לכהן כאב"ד בעיר באלאש יארמוט בה הקים ישיבה גדולה ובה כשישים תלמידים. בשנת תקצ"ה יוס ה' כ"ג אלו חזמן רבינו לכהן כרב ואב"ד בעיר אונגוואר המעטיירה, בה הקים את ישיבתו מחדש, שם למדו מאות תלמידים וביניהם מחשובי רבני אונגארין. לאחר פטירת רבו החתם סופר בתחילת שנת ת"ר, החלו המוני לומדים להפטור אל רבינו את שאלותיהם, מאז כתב רבינו מאות ואלפי תשובות בהלכה ונחשב בזמנו לגדול

לע"ג ריזל בת משה אהרן נ"י

כד טבת תקע"ג

רבי שניאור זלמן ב"ר ברוך זי"ע בעל התניא מלאדי

רבינו הרה"ק רבי שניאור זלמן שניאורסאהן מלאדי זי"ע הנקרא "דער אלטער רבי" נולד בעיר לאזאניע בלארוס ח"י אלול בשנת תק"ה וסימנך ק'רני ה'וד ת'ורה, לאביו הרה"ק ר' ברוך שניאורסאהן זי"ע תלמיד ממרן הרה"ק הבעש"ט זי"ע, ולאמו הצדקות רבקה ע"ה

המלאך, ואמר לו שקשה לו לנוח עם לדוד, רבי ישראל הבין מזה שכבר נגזר עליו להסתלק עם, בזוקר פנה אל החברה קדישא, וסיפר להם את חלומו, וביקש מהם שכאשר יסתלק יקברוהו על יד רבי אברהם המלאך, וכך הוה, כי באותו יום נפטר לעולמו, ונגזר על יד רבי אברהם המלאך, ומעת שאירע מעשה זה, שמר עצמו רבינו זי"ע שלא ליסע דרך עיר פאסטוב בשום פנים ואופן אפילו דרך העברה בעלמא, כי רבינו היה חזירו ולמד אתו יחדיו והשקף מאוד מזה.

אחר פטירת רבותיו יסד את תורת חב"ד - חכמה ב'ינה ד'עת.

רבינו יצב שני פעמים בבית הסוהר, עקב מסירות המתנגדים, וביום שיחרורו י"ט כסלו חוגגים בחב"ד את חג הגאולה.

נסתלק לגנזי מרומים כ"ד טבת תקע"ג בכפר פיינענע סמוך לקורסק צעת מנוסתו מחיילי כרפת, והעומד בראשם נפוליון, והובל לקברוהו בעיירה האדני.

נשאר אחריו בניו ה'קה הרה"ק ר' דובער מלובאוויטש הנקרא הדמו"ר האמצעי לבית חב"ד זי"ע והרה"ק ר' חיים אברהם שניאורסאהן זי"ע והרה"ק ר' משה שניאורסאהן זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

כשנולד רבינו ערך הבעש"ט זי"ע סעודה גדולה ואמר שנסמה חדשה ירדה לעולם שתאיר את העולם בתורת הנגלה ובתורת החסידות, ומשם כך נקרא שני-אור. משחר ילדותו כבר יצא טובו בעולם כילד פלאי, ועוד טרם מלאו לו י"ג שנים היה בקי בש"ס ופוסקים.

כשהגעו לפרכו כבן חמש עשרה נשא לאשה הרבנית הצדקות מרת סטערנא ע"ה בת הגה"ק ר' יהודה לייב הלוי סגל מהעיר וויטעבסק זי"ע.

רבינו חיבר ספרים הרבה-שלחן ערוך הרב-תורה אור-ליקוטי תורה, ועל כולנה הספר המפורסם ספר התניא. שע"ז כתב בס' סור מרע (בהוספות מהר"א זקס הרה"ק ויקהל משה זי"ע זקס האריז"ל) למה פתח רש"י האדרא רבא במלת "תניא" כי "תניא" הוא שם הקליפה היוצא מפסוק "ולמה תניאון את לב בני ישראל וכ"ו התקועה בלב הלומדים של בני ומניעים אותם מלימוד רזי אורייתא וכ"ו, ואין ביעורם וביטולם אלא בלימוד רזי דאורייתא, ע"ש. והרה"ק ר' אבי אלימלך מדינוב זי"ע מוסיף שם וז"ל אם לומד על כיון רש"י עם חבר, אז משפיעים החכמות ורזין זה לזה ומבטלין הקליפה עפלה"ק ובספר מאמרי רבי אלעזר ברקוב"י דף ט"ז בהגהה שם כותב: ואני שמעתי מפי חסידים הראשונים שאמרו אשר אדמו"ר הזקן נבג"מ כ"ק בעל השו"ע והתניא

קרא ספרו לקוטי אמרים זקס תניא בכדי לבטל הקליפה הזאת עכ"ל.

רבינו היה מתלמידיו הצעירים של הרה"ק ר' דוב בער המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע, מ"מ הרבה המגיד לחיבתו מאוד, והיעד עליו שיהיה רבי על כל רוסלאנד, רבינו היה מקושר אל הרה"ק ר' מענדעלע מוויטעבסק זי"ע, והיה חזירו של הרה"ק ר' אברהם המלאך זי"ע.

פ"א נסע הרה"ק ר' ישראל פאליאקער זי"ע מתלמידי הרה"ק המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע דרך עיר פאסטוב אשר שם מנוחת כבודו של הרה"ק ר' אברהם המלאך זי"ע בנו של המגיד ה'קה זי"ע. וילן שם רבי ישראל באותו לילה, בחלמו התגלה אליו רבי אברהם

רבינו היה מסתופף בצלו של הרה"ק ר' מנחם מענדל מוויטבסק זי"ע קודם שעלה לארץ ישראל. פעם בשמחת תורה, כשהגיעה שעת ההקפות והרה"ק רמ"מ זי"ע היה צריך להתחיל בפסוקי "אתה ה'ראת" והנה הוא נמנע ואינו אומר? ניגש הרה"ק מוויטבסק לרבינו ואומר לו: רואה אני באתה ה'ראת מאה פירושים ואיני יכול לקיים למעשה, על כן אני רוצה להמינע מלומר הפסוקים. השיב לו רבינו: זה הכלל בכל מקום שעייניו של אדם רואות לא יוכל הוא בעצמו לעמוד שם, כי כשיבוא למקום ההוא יראה למרחוק יותר, וכן הלאה לאין סוף, ואם כן, כשיקיים הרבי את מאה הפירושים, יראה עוד פירושים הרבה, ואין לדבר סוף. הוטב הפסק בעיני הרה"ק ר' מנחם מענדל מוויטבסק זי"ע, והלך לאמר "אתה ה'ראת". (ספורי חסידים)

מאמר של רבינו זי"ע

שלא מצבו של אדם מעמיד את האדם בשמחה ונחת, אלא אדרבה, האדם מחליט מה יהא מצבו, כי בבטחון אמיץ וחזק, יחיה בשלוות ומנוחת הנפש, ומביא עצמו לשערי השמחה.

על ידי עסק התורה ניתן להשיג תשובה עילאה לכפר על דברים שנאמר עליהם שאין מועיל עליהם תשובה. (איגרת התשובה ט')

כה טבת תרפ"ח

רבי אליהו מאיר ב"ר ברוך זי"ע אב"ד קופישאק

רבינו הגה"ק רבי אליהו מאיר פייולזאהן אב"ד קופישאק בעל נצח ישראל - פקוח נפש זי"ע אחי הגה"ק ר' שמואל אבגודור אב"ד פלונגיא זי"ע ואחי הגה"ק ר' ישראל בנימין בענדט אב"ד שוקיאן בעל סגולת ישראל זי"ע ואחי הגה"ק ר' יוסף אליעזר מעיר ווייגאווא זי"ע נולד ביום ד' כ"ה טבת שנת תרכ"ז בעיר ווייגאווא מחוז שאוול בליטא לאביו הגה"ק ר' ברוך מויקאווייל זי"ע בן הגה"ק ר' יוסף זי"ע בן הגה"ק ר' ישראל זי"ע בן הגה"ק ר' לייב זי"ע בן הגה"ק ר' ישראל זי"ע בן הגה"ק ר' שמואל זי"ע בן הגה"ק ר' דובער אב"ד דפולנגיאן והמדינה זי"ע, ולאמו הרבנית הצדיקת מרת פיגא סתירא (סתירל) ע"ה בת הגה"ק ר' יצחק אייזיק זי"ע בן הגה"ק ר' אליעזר מקלם זי"ע

מיד לאחר המלחמה, מינה אותו הגה"ק ר' חיים עוזר גרודזנסקי בעל שו"ת אחיעזר זי"ע ליושב ראש ועד הרבנים לענייני עגונות בליטא, שעסק בשאלות עגונות רבות שהעוררו בשל המלחמה.

בק"ץ תרפ"ח שב לקופישאק לתורתו ולעבודתו את ה' ולדקתו עם אחיו ולעמלו עם הצבור אשר במדינת ליטא בכלל ועדתו בפרט.

גאון מופלא היה רבינו בגמילות חסד ליחיד ולרבים לקרוב ולרחוק. עד כמה היה זהיר ומדקדק להרנין לצות האומללים תשמש עובדה זו: ימים אחדים לפני הסתלקותו כשכבר שכב על ערשו שממנה לא קם, באה אשה ענייה אחת לביתו לבקש מכתב המלצה לנדיבי ישראל, שיתמכו להכניס את בתה לחופה, כששמע בחדרו את בקשת האומללה שהיתה בחדר השני, אה לאמור לה: שתבוא בערב ותמלא את המכתב. והנה רבינו היה מזווה מפי הרופא לבלי עשות שום דבר, ובכל זאת מצא רגע שהוקלו לו מעט מכאוביו וכתב את המכתב, בערב באה לקחת את המכתב ובני הבית מסרוהו לאשה, רבינו הרגיש בדבר ואף על פי שהליכה היתה אסורה לו קם ממטתו התעטף בצבד ויאל לקראת האשה וברכה בשלום על דרכה ושב, בני הבית עמדו תמהים ומתפללים, רבינו הרגיש בתמהונם ויאמר: יורד אני לדעתה של האשה האומללה הזאת בודאי ראוה לראות את הרב ולקבל ברכתו, הלא היא איננה יודעת כי אסור לי לזוז ממטתי ותחשוב: בשביל שאני עניה הפסדתי? בשביל כך עלי למלאות ראוה זה. ואם תשאלו על מה אני מבאר לכם נמוקי? יען כי ממנו תלמדו ותדעו עד כמה גדול כבוד הבריות ועד כמה לריכים להזר שלא לנגוע ברגלי האומללים.

כמו כן מסופר דוגמא על טוב לבו: פעם אחת עבר דרך עירה אחת לרגלי נסיעתו למקום אחר, בשעות האחרות ששהה בעירה נודע לו כי הרב דמתא הנה חי חיי צער, ויש מקום מלד בעירה להיטיב את מצבו, מה עשה? קרא חייב לאספיה נשא ונתן עם הבע"ב והשפיע עליהם להוסיף על שכירות הרב. הרב דמתא לא היה אז בעיר, וכשבא הביתה והנה הוספה על שכירות אשר לא פלל כלל על זה. הרב הוא שהיה לדיק גדול כשהיה נזכר בעובדה זו, היה מוסף: לא בא כבושם הזה בישראל! . (הקדמה פקוח נפש)

בשנת תרפ"ח תקפה עליו מחלת הכליות, ומה נורא ואביר היה לדיק זה אז, הביע כי רואה הוא שקרוב קצו בעולם חולף זה, כל שיחו והגיגו היה רק בתשובה וידויים ותפלות, ובדעה לכולה הפקיד רוחו ביד א' חיים בצדק ביום הרביעי נסתלק לגנוי מרומים, באותו יום לשבוע ולחודש שבו נולד ביום ד' כ"ה טבת שנת תרפ"ח לפני ששים ואחת שנה. כלדיק תמים השלים הקב"ה ימיו ושנותיו, לקיים מה שנאמר: הקב"ה יושב וממלא שנותיהם של לדיקים מיום ליום ומחדש לחודש. (מסכת קדושין ל"ח ע"א) במהרש"א שם בח"א

נשאר אחריו בניו הגאונים, הגה"ק ר' ברוך יוסף פייולזאן ראש מחיבתא רבתא חפץ חיים בראדלין זי"ע, חתנו של הגה"ק ר' נפתלי טרופ בעל חידושי הגרנ"ט זי"ע. והגה"ק ר' אברהם אייזיק זי"ע

נדפס ממנו ספר פקוח נפש בהלכה, נאח ישראל בחכמה ומוסר, האמת והשלום, וכמו הגיח אחריו בכתבי ידות כעשרים ספרים.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה גאון ולדיק כביר, איש אמת, פאר הדור. עד כמה מדה האמת היתה טובעה בנפשו תוכיה לנו עובדה זו: בהיותו נער נבחנו פעם אחת על ידי גדולים שהוזמנו לבחינה זו, מובן שרבינו האטיין בתשובתו מכל התלמידים, כי על כן "עילוי" היה, ועל כל השאלות השיב כהוגן, בערב נקפו לבו: היו התשובות שהשיב היתה תשובה אחת ששמעה דרך אגב לפני ימים אחדים מגיסו הגרש"י שיי זי"ע והבוחנים הלך בודאי חשבו כי גם תשובה זו מדעתו הו"א, אף שבו לא שמע היה גם כן עולה בדעתו, אך מה בכך, הלא הוא שמע מאחד, האם אין בזה שמץ של גנבת דעת הבריות והתהדרות בנאות אחרים? רץ בלילה אל ראש הבוחנים הגה"ק ר' יצחק בלאזר מפטרבורג בעל כוכבי אור הנקרא ר' איצ"ל פטרבורג זי"ע, והודיעו כי תשובה זו שמע מאחד. וכשסיפר רבינו עובדה זו הוסיף: חבל על השעות האחרות שמשעת הבחינה עד הערב שהחזקתי בקרבי הודאה זו, אבל הייתי עוד קטן וכשלא מעט. (הקדמה פקוח נפש)

מופלא היה בתורה בהלכה, בחריטות מבינתו ובבחינתה, ובמרבית ידיעותיו המפליאות היה יורד וחודר לעומקה של הלכה. גר גר ועמד בפרץ ולחם מלחמתה של תורה ויראה, יותר משלושים שנה אב"ד בקראדן וקופישאק, ואחר כן ר"מ ביעקאטרינאסלאוו.

בהיותו כבן חמש הביאוהו הוריו בשמחה של תורה אל חדר התורה לפני מלמד הגה"ק ר' ישראל לייב עפשטיין זי"ע וכבן שמונה הולך ללמוד בעיר אחרת אל הגה"ק ר' שמואל אייזיק משוקיאן זי"ע ובשנה של אחריה נתעלה לבית התלמיד הגדול בקעלם תחת הנהלת הגה"ק ר' שמחה זיסל ברויאל זי"ע והשגחת הגה"ק ר' נתן צבי פינקל זי"ע, ובשנת תרל"ז-1 למד בעיר מולדתו בעיר ווייגאווא אל הגה"ק ר' יהושע לייב שטיין זי"ע ובשנת תרל"ט שב אל בית התלמיד בקעלם, ובקיץ תרמ"א כאשר נתיסדה הישיבה הגדולה בטעלז בראשות הגה"ק ר' צבי יעקב אפענהיים אב"ד קעלם זי"ע ובהנהלת הגה"ק ר' מאיר אטלס אב"ד שאוול זי"ע היה רבינו מן העשרה הראשונים הקרואים. ובה עלה למעלה ראש במעלות התורה ונחפרסם לעילוי נפלא בכל הסביבה, למד אחר כן בשיבת סלוצקאקא שנתסדה על ידי הגה"ק ר' נתן צבי פינקל זי"ע

כשהגיע לפרקו כבן עשרים בשנת תרמ"ז נשא להרבנית הדיקת מרת ברכה בילא ע"ה בת הגה"ק ר' חיים שאול לונג מקעלם זי"ע, וישב עם רבינו בבית חותנו הנכבד מאד על התורה ועל העבודה בשקידה עליונה. בקיץ תרמ"ט וחורף תר"ן למד בישבת עץ חיים בווילנא. והיה גם שם מן היחידים הכי מצוינים, ומה גדול היה שמו במתיבתא, בקיץ תרנ"ה למד בוילנא שנישק.

בשנת תרנ"ז נתקבל לרב ואב"ד בעיר קראק פלך קאוונא, ובשנת תרס"ז נתקבל לאב"ד בקופישאק פלך קאוונא, בהתגבר מלחמת העמים האיומה (מלחמת העולם הראשונה) גלה בקיץ תרע"ה ממקומו ומהר הוזמן לראש הישיבה בעיר יעקאטרינאסלאוו. אשר היתה תחת הנהלת הגה"ק ר' פנחס נעלמאן זי"ע. וביומי המלחמה אשר הרבה מצני הישיבות בליטא גלו אל הישיבה ביעקאטרינאסלאוו נתגדלה הישיבה ביותר ותחת השפעתו נעשה למרכז תורני, בימים ההם מלבד פעלו והדרו על בני הישיבה לתורה וליראה נתגדלה זיו גם במפעליו הגדולים והכבדים בעיר הגדולה היא לחזק התורה והיהדות, ולמעשה הדיקה והחסד, הרבה פעל על ידי דרשותיו החוצות להבות אש, והרבה חיזק באיגוד החרדים על דבר ה' לחזק ענייני הדת, ונפלאות פעל בעיר הגבב היא לקדש שם שמים כידוע לכל באי שער העיר בימים ההם. מסירות נפש בעד פליטי המלחמה מליטא ופולין היה לפלא עסק לטובותם והיה ראש כל ענייני העזרה להם.

כה טבת תר"ה [א]

רבי משה צבי ב"ר מרדכי שמעון שלמה זי"ע ראש שושלת מסאווראן

הרה"ק רבי משה צבי גוטערמאן ראש שושלת סאווראן זי"ע נולד בשנת תקל"ה לאביו הרה"ק ר' שמעון שלמה המגיד מסווארין זי"ע

בעוה"ז. וסיים בזה הלשון תלמינו לי כי לולא שהייתי מספר דברי חול ומשחק לא היה בחוק האפשרי שיסבול הגוף ולא תפרד נפשי מפני הדביקות. (ליקוטי שושנים)

בהגיעו לפרקו נשא את הרבנית הדליקת מרת איפורה זיסל ע"ה בת המגיד הרה"ק ר' דוד הלוי מסטעפין זי"ע. נכד הגה"ק רבי דוד הלוי בעל טורי זהב זי"ע

בתחילה כיהן כאב"ד לזמן קצר בעיר בארדיטשוב, אך פרק ממנו עול הרבנות, ומשם עבר לעיר סאווראן שבמחוז פאדלוליא, כשאלפים נהרו אחריה והיה נחשב לזקן לדיקי דורו, בערוב ימיו עבר לעיר טייטשעלניק, ובעת היה חולי רע רח"ל קיבל רבינו על עצמו להשתיק המגפה, ואמר: כתיב בתוה"ק: וַיַּעֲמֵד בֵּין הַמַּתִּים וּבֵין הַחַיִּים וַתַּעֲזֵר הַמַּגֵּפָה, בין שיהיה הוא מן המתים בחולי זה בין שיהי' מן על החיים יחלמך בכל כוחו לעזור המגפה, וכן הי' שנחלה גם הוא ר"ל בחולי זה.

יום פטירתו הוא היה אומר: עין לא ראתה חלקים זולתך. איך האב מיר אוים גיבעטין אלכך אז עין לא ראתה, שעניי לא יראו חלקים זולתך, רק אותך חלקים.

נסתלק לגנזי מרומים במו"ק פרשת שמות כ"ה טבת תר"ה והמגפה נעלמה ומנ"כ בעיר טייטשעלניק.

דברי תורתו נדפסו בספר ליקוטי שושנים על ידי תלמודו הרה"ק ר' עזריאל דוב מקארחסן זי"ע.

נשאר אחריו בנו הרה"ק ר' שמעון שלמה גוטערמאן מסאווראן אב"ד טייטשעלניק זי"ע חתנו של הרה"ק ר' אברהם מסקוורא זי"ע נכד הרה"ק ר' צבי זי"ע בן מרן רבינו האור שבעת הימים הבעש"ט זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

סיפור מופלא שסופר צפי הרה"ק רבי בנימין יהודה לייב ברנשטיין זי"ע בעל המעשה: בעיר אומאן הסמוכה לבאלטה דר איש חסיד אחד ורבי ירוחם פישל אוירבאך שמו, היה מקושר לרבינו זי"ע בכל לבו נפש ומאודו, בלי גבול וסיוע. אך למרות כל רוב גדלו ועשרו וקרבתו ללדיקי הדור לא שרתה השמחה במעונו כי לא נתבדך בפרי בטן, והיה רבי פישל עולה מידי פעם בפעם לבו הק' ומפאיר בו שיברכהו בן זכר של קיימא ולא נענה.

באחד הפעמים שעלה לרבינו, נמצא עומד עם ידידו החסיד רבי פנחס אהרן נימינסקי בעל זכרון דברים ז"ל מול פני קדשו של רבם, ורבי פישל ורבי פנחס אהרן היו חתנים אצל אנשים אמידים, ולשניהם אין ולדן פנה רבינו אליהם ואמר: מי מכס שמבטיח לתת לי סכום כסף נכבד, אחלל לו בן זכר של קיימא, נענה רבי פנחס אהרן ואמר שעליו להוועץ עם זוגתו על כך. ורבי פישל ענה ואמר סכום זה נמצא עמי מדמי הנדוניא שקיבלתי מחותני, וכסף זה שלי הוא, וברגע זו אני מקנהו לרבינו. האיר לו רבינו פניו ואמר לו, זכית בני זכית, אך כאלו אי אתה זוכה לבנים, עלה לארץ ישראל ושם אתה זוכה לבן כמשאלתך (עי' רש"י פ' כך לך י"ב א'). בשמעו זאת מיהר וביקש שזכה לעוד בנים, חייד רבינו ואמר לו כי מנינו שלדן אחד משבטי ישראל היה בן אחד וחושאים שמו, והנה כאשר נמנו בני ישראל (פרשת במדבר א', ל"ח) מלעו תולדות בני דן מן עשרים שנה ומעלה שנים וששים אלף ושבע מאות, והוא מספר הגדול מתולדות כל יתר השבטים, זולת שבט יהודה ששנה ארבעה ושבעים אלף ושש מאות. הרי שכאשר עולה בראון השי"ת להרבות אצאיו של אדם אפשר הדבר להתקיים אף מבן אחד בלבד.

נענה רבי פישל לכוויו של רבינו הק' וגסע עם זוגתו לארץ הקודש. אליהם הצטרף בן גיסו של רבינו, אשר מוראה של עבודת האבא למלכות היתה מוטלת עליו, ורבינו ביקש

רבינו היה גאון וקדוש איש חלקים גורא, דבק בכל רגע בחלקיו בדביקות נפלא, וקידש עצמו בכל מיני קדושה, והיה שפל רוח מאד מאד והיה מתלמידי הרה"ק המגיד הגדול ממעעזריטש זי"ע, הרה"ק ר' לוי יצחק מצארדיטשוב בעל קדושת לוי זי"ע, ומרבו המובהק הרה"ק ר' ברכ"ל ממעזריטש זי"ע, שאמר על רבינו " אם היה לי מנין של תלמידים כמו ר' משה צבי, היה לי קל להביא את משיח צדקנו". ותלמיד מהרה"ק ר' אריה לייב משפאלע הנקרא דער שפאליער זי"ע, כמו כן נוסע להסתופף בכל של הרה"ק ר' אברהם יהושע העשיל מאפטא בעל אהוב ישראל זי"ע.

וסיפר פעם אחת נתאכסן רבינו עם הרה"ק ר' יצחק מאיר מזינקוב זי"ע בפונדק אחד, אמר לו רבינו אמרו לי דבר מה בשם אביכם הקדוש מאפטא זי"ע: אמר שמעתי מפי אאמו"ר ז"ל עה"פ: פי תשא את-ראש בני-ישראל, לפקדיהם, היינו אם תרצה להרים ולנשאות ראש בני ישראל בשפע ברכה והכלחה אף על פי שיש בהם חסרונות הנקראים פקודיהם כטעם ולא נפקד ממנו איש אז העלה אש: ונקנו איש פקר נקשו לה', פפקד אקם היינו בזאת סר עונם וחטאתם תכופר יעני כי נחטר להם הפרנסה ועניות מעביר האדם עלך דעתו ועל דעת קונו. אמר רבינו כי על פי זה יש להבין דברי

הברטנורא (ברכות פ"ד מ"ד) בכל פרשת העיבור יהיה צרכיהם לפניך אפילו בשעה שהן פורשין לעבירה יהיה צרכיהם גלויים לפניך לרים עליהם וכו'. וכריך ביאור למה זה בשעה שהן פורשין לעבירה יהיו צרכיהם גלויים לפניך לרחם עליהם ויהיה חוטא "שכר" ולפי הג"ל אחי שפיר שיהיה צרכיהם גלויים לפניך שאינם עוברים עבירה בשעת נפש רק בשביל צרכיהם כאמור (ליקוטי שושנים)

לבית מדרשו נתקבלו חסידים מופלגים גדולי תורה, וביניהם הגה"ק ר' עזריאל דוב הלוי מקווארסן בעל שמן למאור זי"ע.

רבינו העיד פעם על עצמו, שזכר מה שקיבץ מיום הולדו ועד עתה, וכאשר תמרה תלמידי על זה, אמר לאחד האם אתה זוכר יום הנישואין שלך? השיב הן, אמר לו הרי שנים רבות כבר עברו מאז, אלך מפני שקבר חשבו הוא בעיניך אתה זוכרו, כך חשבו ויקר אלכי כל דיבור שאני מוסיף מפי. פעם בא איש אחד אל רבינו עם בנו היולד, והתאונן שבנו מתענה ואינו אוכל, פנה רבינו אל היולד ואמר לו: איך האב אויך געפאסט און איך האב חרטה געהאטו! ילך האיש שמה מאוד, בחשבו שמעתה יפסיק בנו מלהתענות אחר ששמע מרבינו דיבורים מפורשים כאלה. אבל אחר כמה ימים חזר האיש אל רבינו וטען שהילד לא שינה דרכו כלום, אמר רבינו אל האיש: היולד היבן היטב את דברי, כי אמרת לי: איך האב אויך געפאסט און איך האב חרטה געהאטו! היינו שעם התענית הייתי גם מתחרט ושב על עוונותי, שזהו עיקר תכלית התענית. (עבודת עבודה)

פעם אחת שבת רבינו בעיר קעשנב ותיכף אחר סעודת הבקר נכנס לחדרו ומעט יחידי סגולה עמו וסיפר רבינו להם איזה ספירי חול ושחק מאוד והיה לפלא בעיניהם איל אחר דביקות כזה ידבר דברים כאלו וישחק? וכשיאלו כולם מחדרו ולא נשאר רק איש הנכבד אמר לו רבינו: הנה הדליקים כשעושין עניניהם בכלות נפשם ממש קרוב הדבר שמרוב הדביקות תפרד הנפש לשב למקום אשר נלקחה ויתבטל הגוף וישאר כאבן דומם. ובאמת הם יודעין שאין זה רצון הבורא רק שיהיו בעולם עד שיפקד חלקי הרוחות פקדונו לא קודם. כי השי"ת מתאוה לדור בתחתונים על ידי הדליקים שהם מרכבה לשכינת עוזו כל זמן שהם בעולם, ולכן המה מתחכמים לדבר מדברי חול ולשחק כדי שעל ידי זה יפסקו מעט מדביקות העולם שלהם ויוכל הגוף לטבול לכל תתפרד הנפש ממנו ויוכלו להיות מרכבה להשכינה בעולם הזה וזהו ענין מעשה מרכבה שרריך לספר מעשיות של חול כדי שיוכל הגוף להתקיים ויוכלו להיות מרכבה להשכינה

כה טבת תר"ה [ב]

רבי משה צבי ב"ר מרדכי שמעון שלמה זי"ע ראש שושלת מסאווראן

כששמעו רבי פישל זוגתו מילים אלו התעלפו בו במקום. והשמועה הנוראה פשטה בצפת כולה, לאמר, בנימין רבי פישל'עם נפל לבור המים שבחצר ביתו, וארשת עצבות נפרסה על פני כל, כי זאת למודעי, שרבי פישל היה נגיד לאחיו וידיו בכל כרכי הציבור ודקתו מלחה הארץ, ובנימין בנו היה חביבם של בני העיר, זידעם את כל אשר ער על הוריו עד שזכו להפקד בזן זה, שנתחבב על כל ברוב חיננו וכשרונותיו המזהירים, והנה עתה שוד ופזר.

נאספו המון בני העיר לחיורו של רבי פישל ועמדו סביב לבור המים ושוחחו על דבר המעשה, ובין כל אלו לא נמאץ איש שמוכן היה להסתכן לרדת הבורה ולהוציא הימנו את גופת הילד. באותה שעה עמד מיודענו – מילעביקער – במרפסת ביתו המסקיפה על פני חצר ביתו של רבי פישל, וראה קהל רב נאסף סם בחצר, ירד צבהלה לשם ושאל על דבר ההתאספות הגדולה, ספרו לו את המקרה המענייץ שקרה, מיד לפו ועלו במחשבתו דיבורי רבינו הקדוש מסאווראן שלקראת עלייתו ארצה אמר לאביו: אני אריך את בנך דן בצרה"ק, ובעוד שעד עתה נראו הדברים בסתומים, הרי שעכשיו הבינים כראוי.

מיהר דן ועלה לביתו, נטל סכין בידו ואץ רץ בין הקהל צנופפו בסכין, הקהל התפזר למרחקים, וכשנתפתה סביבת הבור קפץ דן פנימה עם כל מלבושיו שלבוש היה בהם, ואיננו. נזעזע הקהל למראה עיניו, וכי האם לא די היה בקרבן אחד והנה גם דן צבור, ואין מזיל, אך מיד נשמע קול הד קלוש מן הבור בוקע ועולה לאמר: השחילו חבלו הזרזו האנשים והשחילו חבל לחוד הבור, לאחר כמה דקות משכו את החבל והעלו את דן עם הילד בנימין שהיה שבוש על זרועותיו, אך למרבה האער היה הילד מת ר"ל, ולא נותר אלא להביאו לקבורה.

ידע הר"ר שמואל שצאס יובילו בחתף את הילד לקבורה, לא ירחק היום וילכו הוריו אחריו אלי קבר מרוב לערס ופזרון לבס, מה עוד שזוגתו של רבי פישל התעקשה ברעתה לבלתי נתון את בנה לקבורה, באמרה, כי רבינו הקדוש הבטיחה בן חי, ובטוחה היא בהבטחתו ואיתנה היא באמונתה בו ובברכתו. התחכם הר"ר שמואל ונכנס לביתם, ואמר אל העומדים סביב לגופת הילד, כי היות והילד היה מוטל במים לוננים זמן רב בודאי נתקרב ולכן הוא מעולף, וע"כ יש כורך להכניסו במטה חמה עד שיתחמם ויחזור לאיתנו. אולם לא היו פיו ולבו שזין באותה שעה, כי לבבו קיננה ההרגשה שהילד מת ורק לזנן את מזגם הסוער של ההורים אמר זאת, ולדחות את ההלוייה עד כמה שאפשר, שהיו רבי פישל וזוגתו מסוגלים לקלוט במוחם והרגשתם את דבר פטירתו, ובל יבוא אליהם הדבר בפתאומיות. העמיד הר"ר שומר למראשותיו של הילד, ונכנס לחדר אחר עם ההורים.

בישבו עם ההורים ומשוחח, נשמעה לפתע מהחדר הסמוך, שבו שכב הילד בנימין. קריאת "אבא", וקול הקריאה כקולו של הילד, קפץ רבי פישל ממקומו וביקש להכנס לחדר הפנימי, אך הר"ר שמואל עיכבו, ונכנס הוא לבדו פנימה, וירא את הילד שוכב כשם שהשכיבוהו, ללא כל שינוי מראה, אך הואיל וגם הוא שמע קול הנער, שאל את העומד למראשותיו האם גם הוא שמע קריאת "אבא", ענהו בחיוב, ראה הר"ר שמואל שאין זה דמיון בעלמא, ובהיותו יודע גם פרק ברפואה, נתן לו לעושי דברו שיעמלו להחיות את הנער, ויעשו ככל אשר בכוחם, עד שראו בו סימני חיים, לאט לאט התאושש וחזר לחיות, או אז נתן הר"ר שמואל להוריו להכנס החדרה, ולראות בנס הכלת חיי ילדם.

כשחזר בנימין לאיתנו שאלו הר"ר שמואל: מה פשר קריאת "אבא" ששמענו מפיו בעודנו בהתעלפות עמוקה. נענה הילד וסיפר את אשר קרה עמו מרגע נפילתו הבורה, שנפל תיכף לזרועות אדם שתואר פניו כמלאך אלקים ממש והוא שהחזיקו כל העת עד לרגע התאוששותו. באמנע ניסה האיש למשוך את זרועותיו ולהשמיט את ראשו של הילד, אז נדמה לו לילד שהינו נופל המימה ונפלטת מפיו קריאת "אבא". חזר האיש ותמד בו עד שהקיאוהו האנשים שעמלו להחיותו. כאשר נתבקש הילד לתאר את דמות האדם שהחזיקו כל העת, תיארו כתואר פני רבינו הרה"ק מסאווראן זי"ע. ואף שהיה זה כבר לאחר הסתלקותו של רבינו לגנוז מרומים. (ליקוטים יקרים)

מר' פישל שיקחנו עמו ויגדלנו כבן, ונעחר רבי פישל לרבינו גם לכך ולקחו עמו. צבואם לארה"ק נתיישבו צעיה"ק אפת, ושם נפקדה זוגתו ולימים נולד להם בן זכר וייקרא שמו בישראל יהודה לייב כשם אביו והוסיף לו השם בנימין כי הוא בן ימין ועי' קס"י פרשת וישב ל"ח, י"צ). אך לענו של רבי פישל, כבר לא היה רבינו בין החיים עלי אדמות, כך שלא יכול היה לבשרו בצורה טובה זו ולענו.

אחר הדברים האלה, נתעורר אחד מהמלמדים שצבצבות סאווראן, שהיתה קשה עליו ביותר פרנסת ביתו, לעלות לארה"ק ולהתפנס סם מדמי החלוקה שיחולקו מהכול. אך ידע הלה שאין רבינו מרשה לנסוע לזה שאינו בעל יכולת להתפרנס בכוחות עצמו, כי אין דעתו נוחה מזה המטייל עצמו על קופת הכולל להתפרנס ממנה, אי לזאת מחר הלה את ביתו וכל אשר לו כרר בידו המעות וצא לסאווראן עם ביתו לבוש צבגדי צבת כאחד הנגידים, וביקש מרבינו רשות לנסוע לארה"ק, מיד נתן לו רבינו רשות כמבוקשו, ואיוה לערוך סעודה לכבוד המלמד העולה בית אל. לאחר גמר הסעודה נכנס הלה להפדר מרבינו ובחוד דבריו אמר לרבינו שאין בידו אפילו פרוטה אחת לסעודה הראשונה שעליו לסעוד בצרה"ק, ע"כ נפשו שצאלתו שיואל רבינו לזונו לגבאי הכולל שצארה"ק שיתנו לכפי המטרך עבורו. חייד רבינו ואמר, כמדומה אתה שהערמת עלי, ולא ידעתי מלב פרנסתך וע"כ הרשיתי לך לנסוע, אין הדבר כן, ידעתי בני ידעתי מלב פרנסתך, ואעפ"כ הרשיתי לך לנסוע, כי כריך אני בצרה"ק את בנך דן. סתם רבינו לא פיקש דבריו, והיו דברים אלו סתומים עד שצא מעשה דלהלן.

המלמד הג"ל אחרי שהגיע לארה"ק נתיישב צעיה"ק אפת סמוך לדירתו של רבי פישל. והיה בנו דן עומד ומשמש את רבי פישל לכל הצרכיוותיו, עד שגדל ונעשה למוכר חלב בצפת ומזה התפרנס כל ימי חייו, וזה שמו בקרב תושבי העיר" דן מילעביקער. ומני ימי ילדותו של זה קשר את גורלו בגורל ביתו של רבי פישל, והיתה האהבה שרויה באהליהם.

וירבו הימים ויגדל הילד בנימין יהודה לייב ויתרועע עם חברים טובים שלמדו עמו בצוואתו בחדר, ביניהם היה הילד רפאל, אשר היה יולא ונכנס בביתו של רבי פישל לגל חזירו הילד בנימין, וגם בנימין היה מחזיר ביקורים בביתם של הורי הילד רפאל, וכבר ידעו הוריהם של ילדים אלו שצאס נקרא אחד מהם ולא נמאץ בזידע שנמאץ בביתו של חזירו.

בחצר ביתו של רבי פישל היה בור מים, שממנו היו שואבים לכרכי החצר ודייריו. והיה היום וישחקו הנערים בחצר הבית כהרגלם, בחוד המשחק אמר הילד בנימין לרפאל, הבה ונראה מי יכול לקפוץ מעל פי הבור מעבר אחד לעברו השני, וקפץ הוא ראשון ועבר את פי הבור בשלום. נתקנף בו רפאל על יכלתו וביקשו לחזור על מעשהו, כדאי שיוכל להתבונן בו היטיב ויראה האין קופץ ויחקהו, נעחר לו בנימין וקפץ שוב שנית, בחוד כדאי כך בערה בילד רפאל אש הקנאה ותפס בשולי גלימתו של בנימין ומשכו אליו, כדאי שלא יוכל לעבור את פי הבור, אך למזלו הרע היה פי הבור מגולה, וכמעשה זה גרם את אשר לא יפיה, ונפל הילד בנימין הבורה.

וישב הילד רפאל לביתו ולא סיפר מאומה מכל אשר קרה. והיה כי עבר זמן מה יאלו הוריו של בנימין לקראו הביתה שיאכל ארוחתו, והנה אין בנימין בחצר, מיהרו לבגשת לביתם של הורי הילד רפאל, זידעם שמתרועע עמו תדיר, אך גם סם לא מצאוהו בעוד שהילד רפאל נמאץ בביתו, שאלו את רפאל היודע הוא להיכן הלך חזירו בנימין, כיהש וענה שאינו יודע מאומה, וכי השומר אחיו אנכי, ומה לו ובנימין. נתבהלו הורי הילד בנימין למאוד ומיהרו לביתו של רב העיר הגה"ק ר' שמואל העליר זי"ע שהיה ידוע בפקותו, ואולי יתננוו השי"ת בעצה טובה האין למצוא בנס יחידי. הלך ר' שמואל עמם לביתם של הורי הילד רפאל ופתח עמו בשיחה מתוך כוונה להוציא מפיו מקום המלאו של חזירו, כי הבין ברוב תבונתו שהילד רפאל יודע פשר הדבר, אך על אף רוב הפלרותו לא נענה רפאל, עד שהראה לו חופן גדול של מטבעות זהב, ואמר לו, הכסף נתון לך בזהם חגלה מקום המלאו של בנימין חזרכ. נפלטו מפי הילד רפאל המילים "בנימין נמאץ צבור", ולא יסף עוד לדבר.

כו טבת תקע"ו

רבי אברהם חיים ב"ר גדליה משה זי"ע מזלאטשוב בעל אורח לחיים

הרה"ק רבי אברהם חיים אב"ד זלאטשוב בעל אורח לחיים נולד לאביו הרה"ק ר' גדליה משה דומ"ץ מזאלקווא זי"ע, בן הגה"ק ר' בנימין וואלף זי"ע

הכלל, תעבור על מחשבותיך והרהורי לבך לטהרם ולזכותם מכל פגם ועון רק כאשר הלב והמוח מלוחאחים ומזוכים לגמרי, כשהכלים נקיים ומטהרים ראוי לגשת ולהשתמש בהם לפני מלך מלכי המלכים, והזהר והשמר שלא לשהות אפי' פ"א כי אז ישאר הפגם בך ויקשה מאוד לנקותו, ואם את עושה כן אזי לא יבהלך עוד רעיונות ומחשבות זרות, ותהיה תפילתך כבודה נקויה ומרובה.

פ"א בהתוועד הרה"ק ר' לבי הירש מזידיטשוב בעל עטרת לבי זי"ע יחד עם רבינו זי"ע שאל לו את רבינו למה הוא אומר סגולות? השיב לו רבינו לפי המבואר אשר תפלה עושה מחאה ע"כ נתן סגולה על חצי השני.

אחר שחתנו השני עלה לארץ ישראל מילא רבינו את מקומו בזלאטשוב.

חיבר ספר אורח לחיים וספר פרי חיים, שאר בשרו הגה"ק ר' אפרים זלמן מרגליות מבראדי בעל מטה אפרים זי"ע מעיד וסיפר בשבח על רבינו בהסכמתו לספר אורח לחיים, גדול בתורה וחסידות עסקו גדול בלילות וגמ"ח ורבים השיב מעוון, והיה יודע בתעלומות חכמה וסתרי תורה, והיה שזה בתפילתו כמעט רובו של יום וכ"ו.

רבינו האריך ימים ונסתלק לגזי מרומים בכ"ו בשנת תקע"ו ומונ"כ בזלאטשוב.

לא נשאר אחריו זש"ק

הרה"ק ר' אליעזר הורוויץ מדזיקוב זי"ע אמר את סוד ההשתחוות על קברי לדיקים, וסיפר כאשר פעם אחת נסעתי עם אבי הרה"ק ר' נפתלי לבי מראפשיץ בעל זרע קדוש זי"ע בימיו חורף קר במרכבה סגורה דרך העיר זלאטשוב, נענה אבי ואמר: הרי כאן בבית החיים טמון חברנו הרה"ק ר' אברהם חיים בעל אורח לחיים זי"ע הבה נסור לקברו, כאשר הגענו לבית החיים ירד אבי מהמרכבה כשהוא לבוש שפענלעך ווועסטן והלולקע ארבעד ומקטרת ארוכה בידו, ונשכב על גבי האיון בפישות ידים ורגלים במשך זמן מה, כאשר קם מהאיון הכה בארבע רידיה ועלה על המרכבה בלא לומר דבר, לפנות ערב הגענו לעיירה אחת ושם התפללנו מעריב, היה זה ליל ראש חודש, ולכן לפני תפילת שמונה עשרה הכריז השמש יעלה ויבוא, אחר התפילה ניגש אלי אבי ואמר לי: לייזשא לייזשא וכינוי חיבה לשם אליעזר מדוע לא הזכרתי בהיותנו בבית החיים בזלאטשוב שהיום הוא ערב ראש חודש? כי חיפשתי את ידידי ורעי ר' אברהם חיים בכל העולמות ולא מצאתיו, ואילו זכרתי שהיום ערב ר"ח הייתי יודע היכן לחפש, כי בשמים יש היכל שבו מתכנסות כל הגשמות בערב ראש חודש ושם לא חפשתי. וסיים הרה"ק מדזיקוב: עד אבי הק' ועד בכלל, ידעו את סוד ההשתחוות.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו הי' גאון מובהק ואיש חלקים קדוש וגורא אספקלריא המאירה עמוד העולם, רובו של יום שהה בתפלה בדביקות נפלא ובקדושה וטהרה, הי' בקי הגללה ובנסתר, ולדקי דורו משבחו ומפארו ומשה הרה"ק ר' יעקב יצחק הורוויץ בעל החוזה זי"ע שקרא לו: לדיק חסיד גדול בן של קדושים הרב המאור הגדול.

בזווג ראשון היה חתנו של הגה"ק ר' פנחס הורוויץ אב"ד פראקפורט בעל הפלא"ה זי"ע ובזווג שני חתנו של הגה"ק ר' ישכר דוב בער אב"ד זלאטשוב בעל בית עיני זי"ע.

בימי נעוריו הסתופף בכל הרה"ק ר' דוב בער המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע ובכל הרה"ק ר' יחיאל מייכל מזלאטשוב זי"ע ומחתנו הראשון בעל הפלא"ה זי"ע ותלמיד מובהק מהרה"ק ר' שמואל שמעלקא מניקלשבורג זי"ע.

רבינו לא ראה להיות רב ואב"ד רק מחזיק ארענדא וזית מזיגה והיה גביר גדול ובעל מכנים אורח, פ"א בא חסיד אחד לרבו בקובלנה, שמהשבות זרות מבבלים אותו מאוד בתוך התפילה, וביקש מרבו ענה להינצל מזה, ענה לו רבו שבעבור זה יסע אל רבינו לבית מזיגה והוא יעזרהו, החסיד נסע לארענדא והתאכסן שמה כמו שזוע שבועיים ורבינו נתן לו אורחתו וזית מלא ספרים וכו', החסיד תהה על קנקנו של רבינו והתעניין במעשהו, ולא ראה שום עבודה מיוחדת.

ספר
אורח לחיים

זה ספר תורת אדם הגדול כעיקר שמו הטוב היך למתקיים אדם ויחיה את הדינים יורם המעשים והקיום לתורתו לרבים שבעתים מתקיים הקיום נכתב וישר דברי אמת למטן שמו הטוב תורה ומעשים טובים שיהי תולדותיו שגן לדיקים הן כן אלה פגע ונפש ותוקן וחיבר בתחבת הקודש עג מחברתו מני שנת בשנתו דבר יום ביומו נפי גדול הסיודות ולדקתו ולפי תוכנו הרב המאור הגדול האיון המפורסם בישראל ברוך לוקו וחסידותו ופירשתי והוא לאין וידיים ותבן חסיד מתחמתו בזוית קדושה רב הדין ופירשתי חסיד יתבר נ"י ימים פיה כבוד שם קדשו מאהירי אברהם חיים זלנטיה הכביר דיקי זלאטשוב ילי בוכב הדין התיוג המושג תמיה וילתה הי מאהירי גדליה זלנטיה מדיק זלאטשוב י"ו

א. כל תולדות נח לשמים ולבית
ב. שנים וצמחתי הין והשיב רבים
ג. מנח החיות:
ד. ותמתי אג בנדות וברו הרב
ה. יתרו ותמתי ולבית הרבים
ו. ברי ירו עניות:
ז. לוקתו האיר לוקן ולרבים והלביב
ח. נכות השלמים ותקמים נשם
החיות

בשנת ארת לחיים ס"ו ס"ו מוסר ל"ט
(ונחה השער בדפוס הראשון)

פתיח ירושלם תכב"א שנת תש"ד ל"ח
בדפוס ירושלם ודואר מאהירי - יוסף דוב ובן זלני טייטברג
כל הנושאים שמות לישראל והוא

אולי נפגם הבית או הכלים קאת בלילה, ועוד הפעם מכבד ומנקה אני את החדר וכל משתאות עד שהם מלוחאחים לגמרי, הכל מוכרח להיות בתכלית הנקיות שיהיה ראוי לכבד בהם את השרים הבאים בחארי לשחות ולהתענג, כן הנני עושה בכל יום ויום וכל לילה ולילה כי באם ישאר עליהם דבר מגונה אפי' פ"א ולא אנקה אותו תיכף ישארש בהם חולדה, ולא יהיה אפשר לנקותם. כאשר בא החסיד בחזרה לרבו וסיפר לו כל מה שראה ושמע, הסביר לו רבו מה שאמר רבינו זי"ע. בכל ערב ובוקר בלי שום יואל מן

לע"נ ריו"ל בת משה אהרן נ"י

כז טבת תרמ"ט

רבי שמשון ב"ר רפאל הירש זי"ע בעל אגרות צפון מפראנקפורט דמיין

רבינו הגה"ק רבי שמשון מפראנקפורט דמיין הנקרא ר' שמשון רפאל הירש זי"ע או הנקרא בקיצור רש"ר הירש זי"ע נולד כ"ד סיון ה' תקס"ח בעיר המבורג לאביו מוה"ר ר' רפאל הירש זי"ע שהיה מהעשירים הגדולים בהמבורג בן הגה"ק ר' מענדל פראנקפורטער אב"ד ודומ"ץ באלטונא זי"ע

רבינו היה גאון עולם, עשה כמה תקינות לחמות הדת, כמו"כ פעל רבות נגד הרעפארמער ומנהיגיהם, רבינו שיה מנהיג וראש הרבנים במדנת דייטשלאנד, לחם מלחמות חורמה נגד העומדים לנגד על בני ישראל היחאים והשלמים.

וסיפר פעם אחת הזדמן רבינו לעיר אחת, ולא מלא זה לא בית הכנסת ולא בית המדרש, אלא היכל גדול ומפואר של כת המתקנים, והמקדמים אשר נזה זה מקרוב. כמוכן לא אבה רבינו אף להציג את כף רגלו בזהיכל זה. נחוץ לי אומר לא לבדירות גופי, ולא אוכל להיכנס לפנים ההיכל, התנצל לפני מזמיניו. סברו הכל, כי באמת ובתמים אמר את אשר אמר, ויאלו לכבודו לגינה, אשר הקיפה את הבניין. משסיימו את הפילתם, פנה רבם של אותם אנשים אל רבינו בשאלה: הכיאל ימצא חן בית ההיכל שלנו בעיני כבודך? הריהו כתיבת נח ואף אינו כתיבת נח, השיבו רבינו והוסיף ביאור לבריו: כתיבת נח- בהיותו אף כמוה כופר מבית ומחוץ, ולא כתיבת נח בכך- שתיבת נח היתה הכלה לו ולזרעו אחריו עד סוף כל הדורות, ואילו היכל זה, תמנהי, אם יש צו פתח הכלה ולו לאבות עמם, קל וחומר שלא לזרעם אחריהם.

גדולי התורה בדורו אמר עליו גדלות ונכרות מהם הרה"ק ר' חיים האלבערשטט בעל דברי חיים מלאנז זי"ע שאמר: את התפקיד שאני ממלא בגליציה ממלא רבי ש"ר הירש בגרמניה, הגה"ק ר' ישראל מאיר מראדין בעל חפץ חיים זי"ע שיבה את רבינו ואמר עליו: שהוא היה מלאך מן השמים להאיל את יהודי אשכנז. והרה"ק ר' אברהם מרדכי אלטר בעל אמרי אמת מגור זי"ע קראו דער אשכנזישן אדיק.

רבינו היה מתלמידי הגה"ק החכם רבי יצחק בריינעם מהמבורג זי"ע ובגיל עשרים בשנת תקפ"ח נסע לבמנהיים לשיבת של הגה"ק ר' יעקב עטלינגער בעל הערוך לנר זי"ע מגדולי התורה של אותה תקופה, ולאחר שנתיים וחצי בלבד של לימודים קיבל מרבו היתר הוראה.

בשנת תק"ץ נתקבל לאב"ד אולדנבורג ואז נשא לאשה הצדיקה מרת חנה ע"ה בת הגה"ק ר' מרדכי יהודה הנקרא ר' יודל אולדנבורגער זי"ע, באולדנבורג תרגם רבינו חלקים של המשנה ושלח את התרגום גליונות למורי קהילת מדינתו, נשאר שם עד שנת תרי"א אז נבחר לרבם של שני מחוזות במדינת הנובר ועבר לעיר עמדין ובשנת תרי"ז הגיעה אליו קריאה לכהן ברבנות מדינת מעהרן ושלזיא, והוא נענה לקריאה,

בשנת תרי"ט נבחר כליר לבית הנבחרים במעהרן ואותה שעה הופיע בראש משלחת שהתלצה לפני הקיסר פראנץ יוסף הראשון באולמיץ, ובשנת תרי"א נענה לקראת קהילת היחאים בפראנקפורט דמיין לכהן ברבנותה.

נסתלק לגנזי מרומים בגיל שמונים שנה יום ב' כ"ז טבת בשנת תרמ"ט והוביל לקברה ביום ג' כ"ח טבת.

נשאר אחריו תשעה ילדים וספריו ומכתביו הק' מספריו ידועים בעיקר פירושו לחמשה חומשי תורה ולספר תהלים, ספר חורב על המלכות הנוהגות בזמן הזה, ספר אגרות צפון הכולל י"ט אגרות על עניני יסודות התורה והמלכות. זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

בית המדרש בפראנקפורט דמיין

מתורתו של רבינו זי"ע: ויחי יעקב בארץ (פרשת ויחי מ"ז כ"ח) וברש"י: פרשה זו שתומה, לפי שנסתמו עיניהם ולבם של ישראל מצרת השיעבוד. במאר רבינו: דלכן אין רווח בין פרשה זו לפרשה הקודמת, כי הנה רוב שנות חייו של יעקב אבינו ע"ה היו רעים ומלאי ייסורים, מתחילה בעטיו של עשיו אחיו, ולאחר מכן תחת שבתו של לבן הארמי, ומשביקש לישב בשלוה קפץ עליו רוגזו של יוסף, ורק ב"ז שנותיו האחרונים משעלה מצרימה חי שנים טובות ללא ייסורים. ולכאורה היה מן הראוי ליתן רווח ביניהם להראות שעיקר (חשיבות) חייו היו י"ז שנים הללו.

השליך משמים ארץ תפארת ישראל (איכה ב' א') הכוונה היא שהנביא מקונן, השליך מ' שמים: את הענינים השמימיים, דבר רוחניות, השליכו לדרגה נחותה, ואלי ארץ, דבר הארציות, נעשו תפארת ישראל. (רשומים בשמך)

כח טבת תרכ"ח

רבי מנחם מענדל ב"ר אברהם חיים זי"ע הרה"ק מלינסק

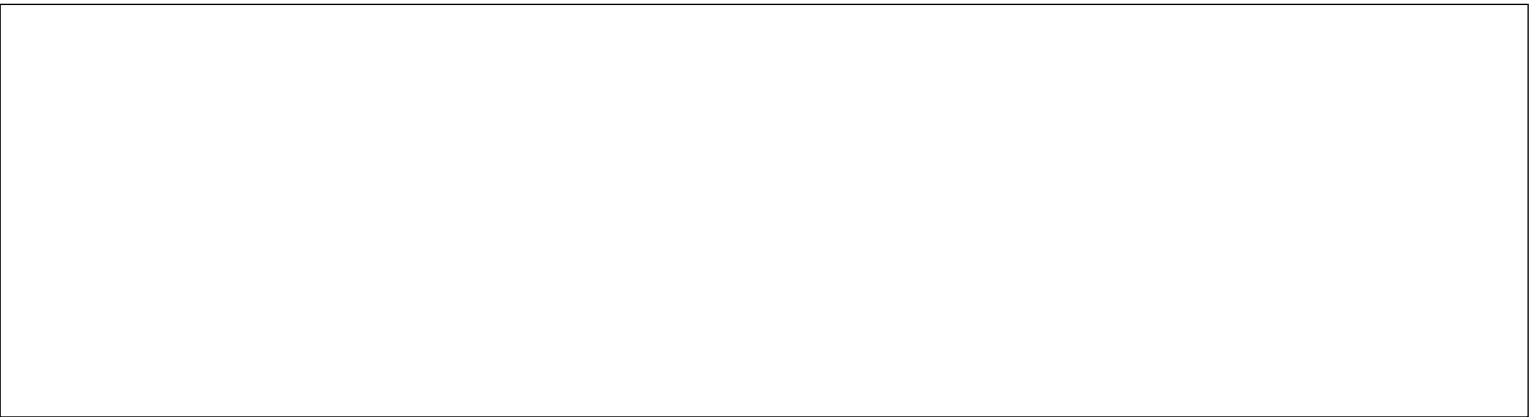
הרה"ק ר' אברהם חיים הארוויץ אב"ד לינסק זי"ע נולד בערך בשנת תקס"ה לאביו הרה"ק ר' אברהם חיים הארוויץ אב"ד לינסק זי"ע בן הרה"ק ר' נפתלי צבי ראש שושלת ראפשיץ בעל זרע קודש זי"ע בן מנחם מענדל הראשון אב"ד לינסק זי"ע, בן הגה"ק ר' יעקב יוקל מלינסק זי"ע נכד הגה"ק ר' מאיר הלוי הארוויץ בעל מהר"ם טיקטין זי"ע בן הגה"ק ר' שמואל שמעלקא מטורנא זי"ע בן הגה"ק ר' יהושע הארוך זי"ע בן הגה"ק רשכבה"ג ר' פנחס איש הארוויץ זי"ע גיסו של רבינו ר' משה איסרליש בעל הרמ"א זי"ע. ולאמו הצדקות בת הגה"ק ר' שמואל שמעלקא הארוויץ אב"ד ראמאן באר בוקאווינע הנקרא ר' שמעלקא בארער זי"ע

לינסק. נשאר אחריו בנו הק' הרה"ק ר' נפתלי צבי הוראוויץ מלינסק זי"ע שנפטר עוד בחי' אביו הרה"ק ר' אברהם חיים השני ממלט מקומו בלינסק זי"ע הרה"ק ר' ישראל הוראוויץ אב"ד ווייסליץ זי"ע. זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו הי' אחד מגדולי הצדיקים שדורו, והי' גדול בתורה חו"פ צו"ק ורבים הלכו לאורו, זכה עוד לקבל פני הרה"ק ר' יעקב יצחק הארוויץ בעל החוזה מלובלין זי"ע. כשהגעו לפרקו נשא להרבנית הצדקות מרת פריידא ע"ה בת הגביר הרה"ק ר' מנחם נחום ענגלארד מפאראשאו זי"ע לאחר פטירת אביו הק' ביום כ"ה מנחם אב שנת תקל"א היו כמה אנשים מעיר לינסק שהתנגדו למינוי הרבנית לרבינו למלא מקומו של אביו הק', בא אז הרה"ק ר' צבי הירש מרימנוב זי"ע לעיר לינסק ואה למשמשו להכריז בעיר שכל אנשי העיר כריכים לבוא ולרשום את עצמם על הקאנסוס לטובות רבינו, וכל אחד עשו כדבריו רק גביר אחד מתחלף נגד הרה"ק מרימנוב זי"ע ואמר: פאר קיין שום פרייז וועל איך אונטערשרייבן נאר אפי' שטערען. ואחר הפצרות רבות טוב היה מתחלף נגד הרה"ק מרימנוב זי"ע אמר הר"ר הערש'לע זי"ע: אויב ער וועט נישט אינטערשרייבען, וועט מען נישט דארפן זיין אינטערשריפט!! אחר מכן הלך הרה"ק ר' צבי הירש מרימנוב זי"ע לטובל במקוה ובחזרתו היה קול כווחה בעיר, הגביר שהעני פניו קבל עונש מרה, שנפל לבור מים ושבר לן חיים, ולמחרתו קיבל אנשי העיר לינסק את רבינו לאב"ד. רבינו נסתלק לגנוי מרומים בכ"ח טבת שנת תרכ"ב ומונ"כ בעיר

הבית הכנסת בעיר לינסק

כט טבת תקמ"א

רבי ישראל ב"ר שלמה זי"ע בעל עטרת תפארת ישראל אב"ד סטאנוב

רבינו הרה"ק רבי ישראל חריף אב"ד סטאנוב מגדולי תלמידי מרן הבעש"ט זי"ע הנקרא ר' ישראל הגדול או ר' ישראל חריף נולד בשנת תנ"ו לאביו הגה"ק ר' שלמה זי"ע

רבינו היה לדיק יסוד עולם יחיד ומיוחד בדורו בזינא קדישא מופת הדור איש אלקים ומקובל האלקי קדוש, וגאון בנגלה ובנסתר, והיה בקי בכל הש"ס והש"ע שלא נעלם מאתו הלכה אחת, והתפרסם כחריף ועל כן כונה כך. ואפילו צעירו סטאנוב, שהיתה "מלחא חכמים וסופרים, כפי שכתב הגה"ק ר' יוסף שאול נאטענזון בעל שאל ומשיב זי"ע בהסכמתו לתפארת ישראל, נודע רבי ישראל כגאון וחריף, ועל כן כונה "רבי ישראל חריף" או רבי ישראל הגדול, כי גדלוהו מכל אחיו ורוממוהו מכל הלומדים הגדולים המופלגים אשר היו בימיו, והוא עלה על כולם ואין דומה לו.

רבינו היה לדיק יסוד עולם יחיד ומיוחד בדורו בזינא קדישא מופת הדור איש אלקים ומקובל האלקי קדוש, וגאון בנגלה ובנסתר, והיה בקי בכל הש"ס והש"ע שלא נעלם מאתו הלכה אחת, והתפרסם כחריף ועל כן כונה כך. ואפילו צעירו סטאנוב, שהיתה "מלחא חכמים וסופרים, כפי שכתב הגה"ק ר' יוסף שאול נאטענזון בעל שאל ומשיב זי"ע בהסכמתו לתפארת ישראל, נודע רבי ישראל כגאון וחריף, ועל כן כונה "רבי ישראל חריף" או רבי ישראל הגדול, כי גדלוהו מכל אחיו ורוממוהו מכל הלומדים הגדולים המופלגים אשר היו בימיו, והוא עלה על כולם ואין דומה לו.

ועוד כתב הבעל שאל ומשיב זי"ע: שרבינו ניחא בזיכוח בתלמודו את הגה"ק ר' אריה לייב גינצבורג בעל שאגת אריה זי"ע שהיה נחשב בדורו לגדול הלמדנים.

ועוד כתב הבעל שאל ומשיב זי"ע: שרבינו ניחא בזיכוח בתלמודו את הגה"ק ר' אריה לייב גינצבורג בעל שאגת אריה זי"ע שהיה נחשב בדורו לגדול הלמדנים.

הערכתם של גדולי ישראל, בדורו ובדורות מאוחרים יותר, לרבינו, בזה ליד ביטוי בהסכמות הגלגלות שכתבו לו בעת שהודפס הספר, שנים לאחר פטירתו של רבינו זינא הגה"ק ר' יוסף שאול נאטענזון בעל שאל ומשיב זי"ע הגה"ק ר' שלמה כהנא זי"ע, הגה"ק ר' ישעיה שור זי"ע הרה"ק רבי יצחק טווערסקי מסקווירא זי"ע הרה"ק ר' מנחם מענדל האגער מקאסוב זי"ע הרה"ק ר' דוד טווערסקי מטולנא זי"ע שלשת האחים הקדושים, בניו של הרה"ק ר' ישראל מרוזין זי"ע האלמו"רים הרה"ק ר' אברהם יעקב פריעדמאן מסדיגורא זי"ע הרה"ק ר' מנחם נחום פריעדמאן מטשעפינעשט זי"ע הרה"ק ר' דוד משה פריעדמאן טשורטקוב זי"ע הרה"ק רבי אהרן מטשערנוביל זי"ע ועוד, וכמעט בכל ההסכמות הללו נאמר כי קניית והחזקת הספר הקדוש תפארת ישראל היא סגולה לזכרה ולהצלחה לכל בני הבית.

הערכתם של גדולי ישראל, בדורו ובדורות מאוחרים יותר, לרבינו, בזה ליד ביטוי בהסכמות הגלגלות שכתבו לו בעת שהודפס הספר, שנים לאחר פטירתו של רבינו זינא הגה"ק ר' יוסף שאול נאטענזון בעל שאל ומשיב זי"ע הגה"ק ר' שלמה כהנא זי"ע, הגה"ק ר' ישעיה שור זי"ע הרה"ק רבי יצחק טווערסקי מסקווירא זי"ע הרה"ק ר' מנחם מענדל האגער מקאסוב זי"ע הרה"ק ר' דוד טווערסקי מטולנא זי"ע שלשת האחים הקדושים, בניו של הרה"ק ר' ישראל מרוזין זי"ע האלמו"רים הרה"ק ר' אברהם יעקב פריעדמאן מסדיגורא זי"ע הרה"ק ר' מנחם נחום פריעדמאן מטשעפינעשט זי"ע הרה"ק ר' דוד משה פריעדמאן טשורטקוב זי"ע הרה"ק רבי אהרן מטשערנוביל זי"ע ועוד, וכמעט בכל ההסכמות הללו נאמר כי קניית והחזקת הספר הקדוש תפארת ישראל היא סגולה לזכרה ולהצלחה לכל בני הבית.

בד' מרחשון שנת תקי"ח שרפו התלמוד בקמיניץ - פודולסק - בידי הניצוף למזבזקים ימ"ש בעצת הפדנקיסטים ימ"ש ורבינו קיבל על עצמו להתענות בזה היום כל שנה ושנה.

בהגיעו לפרקו, נשא את בתו של רבי יחיאל ממיקולייב, נין ונכד להרה"ק רבי יחיאל מנעמירוב שגלח בפריעות (פריעות חמלניצקי) ת"ח-ת"ט.

נשחלק לגנוי מרומים כבן שמונים וחמש שנים כ"ט טבת ערב ראש חודש שבט בשנת תקמ"א, ומנוחתו כבוד בזית החיים סאטינאב. סמוך לזינו נקבר בשנת תקס"ב הרה"ק ר' אלכסנדר סענדר ב"ר מרדכי מרגליות אב"ד סאטנוב זי"ע

היה לוחם גדול נגד כחות השטחאים (משיח השקר שכתאי כזי ימ"ש) והפדנקיסטים שר"י שהתפשטו בזמנו ברחבי גליציה, במכתבו של הגה"ק רבי אריה לייב מזבולוב זי"ע מסופר שהפדנקיסטים היו כותבים את מכתביהם בהלפנה, וקום אדם לא היה זיכולו לכוון דבריהם לזרפם ולקרוטם. והביאו אל רבינו ומיכא, כבוד חממתו, מלא חידתם ונגלה נכלתם וטומאתם. כי מלא המפתח והסוד שלהם, וגילה לעין כל עד שהיו נקראים כל אגרתם ומלאו כי בשוליהם טומאתם וטמא טמא יקראו, ואז התחילו לרדוף אותם ולגרשם ולהדפסם ומהבדלים מקהל ישראל, והכל היה על ידו.

נשא אחריו בניו הקדושים הרה"ק ר' דוד אב"ד סאטנוב, סמאטקוטש וזוואניץ זי"ע והרה"ק ר' אלקנה אב"ד פלטישאן זי"ע

וספריו: עטרת תפארת ישראל, על התורה בדרך הקבלה. מפרשי שם, על שמות בקבלה, הספר לא ילא לאור.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

<p>ולהעיר לבות עם קדוש אלקי יעקב לקנות בספר הזה כי יהיה המחברת הזאת למשמרת גוף ונפש. (מתוך דברי הרה"ק ר' אברהם מיקאלייב זי"ע)</p>	<p>סגולת ספר עטרת תפארת ישראל</p>
<p>הנה עתה ראיתי לאחד קדוש מדבר בלהבות אש דברים ערבים נעימים ויחודים קדושים הפלא ופלא ונראין הדברים שהם על מוסדי ודרך מרן הבעל שם טוב זי"ע נתייסדו כי הוא השגה נפלאה ובלא שימוש צדיקים אי אפשר להשגה כזאת בפרט שהעידו גדולי זמנינו ששימש את אור שבעת הימים מרן הקדוש הריב"ש טוב, והוא ניהו הרב הגאון צדיק יסוד עולם מ' ישראל מסאטנוב. והספר הזה יש בו נוראות ונפלאות עושה גדולות פלאי פלאות על כן מן הראוי שכל אחד בשמחה ובלב טוב יקנה הספר הזה ויהיה לו למשמרת בביתו מכל דע ויתמשך עליו מאה ברכות. (מתוך דברי הרה"ק ר' יצחק יהודה יחיאל מקאמאנא בעל היכל הברכה זי"ע)</p>	<p>עוד זאת הריני אומר כל איש ואיש אשר יקנה הספר הקדוש הזה יהיה לבו בטוח נכון, אשר תגן עליו זכות המחבר הק' זי"ע וקדושת המחברת. להניח ברכה אל תוך ביתם ולשמרם עם נשיהם ובניהם וב"ב בבריאה שלמה ולהצליחם כשנים הטובות לברכה, אמן כן יהי רצון. (מתוך דברי הרה"ק ר' אהרן מטשערנוביל זי"ע)</p>
<p>מותרו של רבינו</p>	<p>ידדיי אתם ראו ויאמנו לפניכם דברי אחי וראש הרב המפורסם קדוש עליון צ"ע הרב ר' אהרן מ"מ בעיר תפארת לעדה מאושרה בע"ק טשערנאביל י"א, כי ערב את נפשו לאמור אשר כל איש ואיש אשר יקנה הספר הקדוש הזה יהיה לבו בטוח נכון, אשר תגן עליו זכות המחבר הק' זי"ע וקדושת המחברת. להניח ברכה אל תוך ביתם ולשמרם ולהצליחם כאשר עם חפץ לבבם. (מתוך דברי הרה"ק ר' אברהם טווערסקי המגיד מטריסק זי"ע)</p>
<p>זכרותו של רבינו</p>	<p>בזכות זה יתברכו בברכת טוב ולהשפיע עליהם שפע ברכה והצלחה וקדושת המחברת יגן עליהם להצלחם מכל פגע רע. (מתוך דברי הרה"ק ר' דוד מטאלנא זי"ע)</p>
<p>זכרותו של רבינו</p>	<p>כאשר בספר הק' הזה מלא הוא בשמות הקדושים ושמות המלאכים המסוגלים לרפואה ושמירת ארבעה אבות נזיקין ולשפעת ברכה והצלחה וכ"ו שכתבי יד המחבר האלו מסוגל הוא לשמירה מעולה ולשפעת שלום וברכה. (מתוך דברי הרה"ק ר' אברהם יעקב פריעדמאן מסדיגורא זי"ע)</p>
<p>זכרותו של רבינו</p>	<p>להניח ברכה ושלוש בתוך ביתם. (מתוך דברי הרה"ק ר' דוד משה פריעדמאן טשורטקוב זי"ע)</p>

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

כט טבת תר"ע

רבי ירחמיאל ישראל יצחק ב"ר יחיאל זי"ע בעל ישמח ישראל מאלכסנדר

הרה"ק רבי ירחמיאל ישראל יצחק דאנציגער זי"ע בעל מחבר ספר ישמח ישראל עה"ת והמועדים נולד בשנת תרי"ג בעיר טארצין לאביו הרה"ק ר' יחיאל דאנציגער הנקרא אדמו"ר הזקן מאלכסנדר זי"ע בן הרה"ק ר' שרגא פייבל מגרינצא ומאקאווי זי"ע

פעס כשעשה כן, פנה לחסיד אחד שעמד מן הצד והתנצל לפניו באמרו: אולי יקשה דעיניך התנהגתי זאת, שהרי אחז"ל: המלכין פני חברו דברים אין לו חלק לעולם הבא. (בבא מציעא נ"ט) אולם תדע לך שכשאני התיישבתי על כסא האדמו"רות קבלתי על עצמי שהגני מפיקר את חלקי לעולם הבא. (פניני תורה וחסידות)

פעס אחת כשהיה רבינו חלוש ל"ע ולא היה צחה, לא קרא את הקוויטלעך מחסידיו רק נווה להניח אותם על השלחן הקדוש בחדרו הפרטי, והגה היה אחד מן החסידים שהיה נריך מאוד לישועה, וביקש מרבינו שיקרא את הקוויטל שלו, ענה לו רבינו בזה"ל: הרבי ר' בונם מפרשיסחא זי"ע אמר שהשלחן שלו יכול לקרוא קוויטלעך, והגה הגם שהרבי אין לנו, אבל השלחן נשאר לנו. (עשר זכויות)

נסתלק לגנוי מרומים לאחר שנודעך ביוסורים קשים שקבלם באהבה, ערב ראש חודש שבט כ"ט טבת בשנת תר"ע ומנו"כ בבית החיים אלכסנדר פולין.

רבינו לא זכה להשאיר אחריו זש"ק, רק השאיר את ספרו הק ישמח ישראל ורוב חסידי אלכסנדר הכתיבו אחריו אחיו הרה"ק ר' שמואל כבי דאנציגער בעל תפארת שמואל זי"ע כאדמו"ר אלכסנדר.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה גאון עמוס ובהיותו צר כך לעיר לימים היה בן"ש מדרש ובזוהר הק' בעל פה ועוד

בצערותו נפגש רבינו עם הגה"ק בעל בית הלוי מצריסק זי"ע ולאחר שפלטו יחד בלימוד אמר הרב מצריסק זי"ע על רבינו שהוא מהלומדים הראשונים שצפולין,

רבינו הלהיב מאוד לצבות בני ישראל בתפלתו הק' אשר היה במתיקת עריבות ונעימות מיוחדת, תמיד מסר נפשו וגופו עבור כל אחד מישראל, ועבודתו הי' להשפיע שמחה בקרב כל אחד ואחד מהבאים להסתופף בצילו,

רבינו היה חכם גדול ממקור החכמה עילאה הבאה מיראת ה' כמש"כ הן יראת ה' היא חכמה וכאשר בא איש לפניו בעג"נ היותר גדול מרוב יגונות וזרות שנכפלו עליו עד שהעולם ממש חשך בעדו ר"ל, אז רבינו ברוב חכמתו הק' והנפלאה ובדיבוריו הק' האיר את עיניו עד שיצא מאתו בשמחה ואלהת פנים.

פעם אחד אמר בסעודה בר מזה על הפסוק (תהלים קי"א פסוק ב') גדולים מעשה ה' היינו להיות גדול בתורה זה הוא מעשה ה' אם השי"ת ברא אותו במוח חריף אזי יוכל להיות גדול ואם לאו לאו אבל דרושים לכל חפזיהם היינו להיות דורש ומבקש דרך השי"ת באהבה ויראה זה לכל חפזיהם זה יוכל כל אחד לבוא למדריגה זו רק שתלוי בצבירות אדם.

רבינו היה תלמיד מאביו האדמו"ר הזקן מאלכסנדר זי"ע ומהרה"ק ר' מענדל מווארקה זי"ע ומהרה"ק ר' דוד בעריש מביאלא זי"ע, ופעם אחת לקחו אביו להרה"ק ר' יעקב אריה מראדזמין זי"ע ואמר על רבינו שעוד ירוצו אחריו חסידים רבים מאחר ויש לו חן של יוסף הדיק, ונשמת הרה"ק ר' חיים בן עטר בעל אור החיים זי"ע ב

יום י"ד שבט בשנת תרנ"ד נסתלק אביו הק' והתאספו אלפי ישראל ללוותו ובראשם הרבנים הדיקים וזקני החסידים, בראשות בני הרה"ק מביאלא זי"ע והכתיבו רבינו להיות לממלא מקום אביו לאדמו"ר אלכסנדר, ומגודל ענוותנותו לא ראה רבינו על עצמו ראוי לאותה איטלטה רק נטל עליו מכוח ירושת אבות כפי שאמר על עצמו פעמים מספר, מכל ערי פולין נהרו אליו אלפים רבים חסידים ואנשי מעשה לדרש דבר השם ולשאלו עלה מפיו הקדוש.

רבינו היה נוהג להפריד מאנ"ש מכל אחד ואחד בפני קהל ועדה, והיה יכול להביט על העומד לפניו ולבחנו היטב דעיניו הזכות מלמעלה עד למטה, ולפעמים לא מנע מלהוכיחו ולהגיד בפניו כל מה שהוא עושה.

פ"א בראש השנה לאחר השולחן הלכו רבינו לקדש פנימה, החסידים הגדולים ובני האדמו"ר הרה"ק ר' דוב בעריש מביאלע זי"ע ועוד יחידי סגולה לשמוע ממנו דברות קודש אמר להם רבינו: אמרו אתם בעצמכם, אחרי עבודת היום והשלחן מה אתם רוצים ממני, תאמינו כי כח בגוף אין, וכאשר עמדו עוד איזה רגעים אמר בשם אביו הרה"ק ר' יחיאל זי"ע שאמר בשם צדיקים הק': שאם אין לאדם כח ללמוד או להתפלל, במה יחיה נפשו? עצה הגונה היא לספר בשבחן של צדיקים כי כוחם רב. (תפארת ישראל)

פעם אמר רבינו זי"ע בזה הלשון: